

ARBEJDSMARKEDSRAPPORT 2009

Erhvervsuddannelser – optag, frafald og
beskæftigelse

Arbejdsmarkedsrapport 2009
© Dansk Arbejdsgiverforening

Dansk Arbejdsgiverforening (DA) består af 13 arbejdsgiverorganisationer inden for industri, handel, transport, service og byggeri.

DA's formål er som hovedorganisation at koordinere overenskomstforhandlinger og varetage medlemsorganisationernes interesser i forhold til det politiske system.

Ansvarsh. red. Karen Roiy

Øvrige forfattere: Allan Haertell, Berit Toft Fihl,
Erik E. Simonsen, Karina Ransby, Lone Hougaard og
Simon Neergaard-Holm

Grafisk design: DA Forlag

Produktion: DA Forlag

Tryk: Schultz Grafisk

DA-varenr.: 54971

Udgivet: September 2009

ISBN: 978-87-7755-497-1

Arbejdsmarkedsrapport

September 2009

Indhold

	Sammenfatning	7
1	Intro til erhvervsuddannelserne	29
2	Elever på erhvervsuddannelserne	65
3	Praktik på erhvervsuddannelserne	111
4	Erhvervsuddannede på arbejdsmarkedet	151
5	Fremtidens udbud af erhvervsuddannede	189
6	Tal og diagrammer	223
	Litteraturliste	281

Sammenfatning

Færre erhvervsuddannede fremover	9
Kernearbejdskraft forsvinder	11
Udfordringen begynder i grundskolen	12
Højt frafald på grundforløbet	13
Lavere frafald kan øge antallet af erhvervsuddannede	14
Langt fra 95 pct.-målet	16
Lidt flere praktikpladssøgende	17
Klarer sig godt på arbejdsmarkedet	21
Gode karrieremuligheder	22

Færre erhvervsuddannede fremover

Danskernes uddannelsesniveau stiger ...

Danskernes uddannelsesniveau er steget markant de seneste årtier, og en fremskrivning viser, at denne udvikling vil fortsætte de næste 30 år. Men når uddannelsesløftet fortsætter, skyldes det primært, at stadig flere vil afslutte en videregående uddannelse.

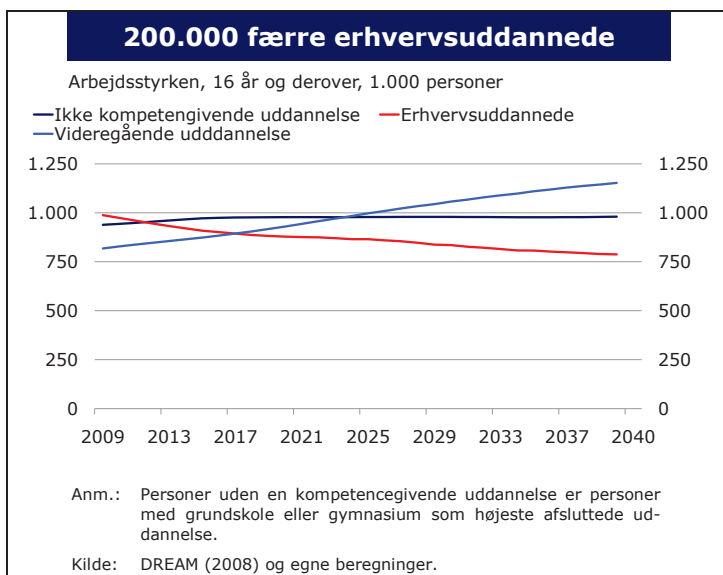
... men andelen uden en kompetencegivende falder kun svagt

Antallet af personer uden en kompetencegivende uddannelse vil kun falde svagt og ikke i samme takt, som antallet af personer med en videregående uddannelse stiger.

... 200.000 færre erhvervsuddannede om 30 år

Resultatet er, at antallet af erhvervsuddannede i arbejdsstyrken vil falde med 200.000 personer de næste 30 år. Og udviklingen går stærkt. Allerede inden for de næste 10 år vil antallet af erhvervsuddannede i arbejdsstyrken falde med 100.000 personer, jf. figur 1.

Figur 1

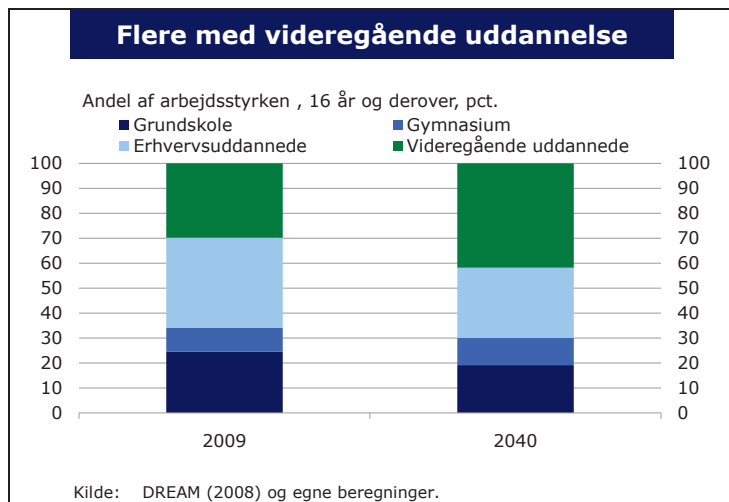
Fra 1982 og frem til 2009 er det lykkedes at sænke andelen af arbejdsstyrken uden en kompetencegivende uddannelse med 20 pct.point, men de næste 30 år vil andelen kun falde med yderligere 4 pct.point.

En ud af tre vil ikke have en kompetencegivende uddannelse i 2040

Det betyder, at 18 pct. vil have grundskole som højeste fuldførte uddannelse i 2040, og yderligere 10 pct. af arbejdsstyrken vil kun have afsluttet en uddannelse på et gymnasialt niveau. Med andre ord vil 3 ud af 10 i arbejdsstyrken ikke have en kompetencegivende uddannelse i 2040.

Med den nuværende udvikling vil det alene lykkes at løfte "toppen", hvorimod der, i forhold til det markante fald i antallet af erhvervsuddannede i arbejdsstyrken, stadig er behov for at sætte ind i forhold til at sikre et uddannelsesløft af gruppen uden en kompetencegivende uddannelse, jf. figur 2.

Figur 2

Kernearbejdskraft forsvinder

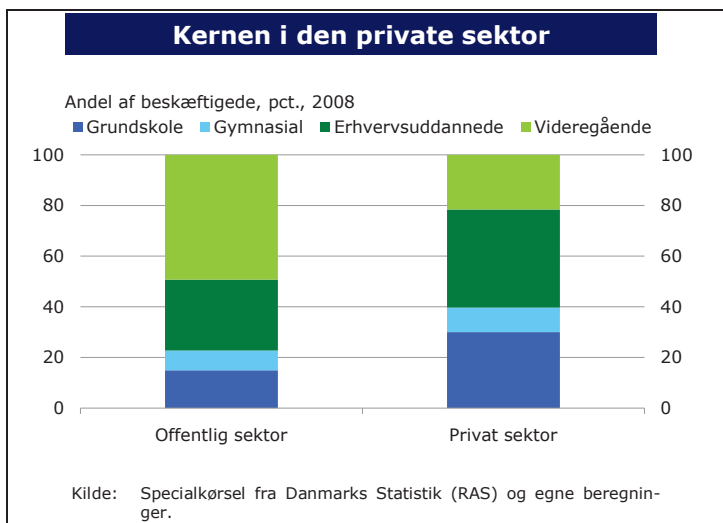
Allerede om 10 år vil der være 18.000 færre kontoruddannede, 16.000 færre social- og sundhedsuddannede, 8.000 færre mekanikere og 5.000 færre tømrere, end der er i dag.

Det er en udfordring for det danske arbejdsmarked, hvor erhvervsuddannede er en kerneressource.

Fire ud af ti i det private er erhvervsuddannet

38 pct. af medarbejderne i den private sektor er i dag erhvervsuddannede – og dermed den største medarbejdergruppe. I den offentlige sektor er erhvervsuddannede den andenstørste gruppe, jf. figur 3.

Figur 3

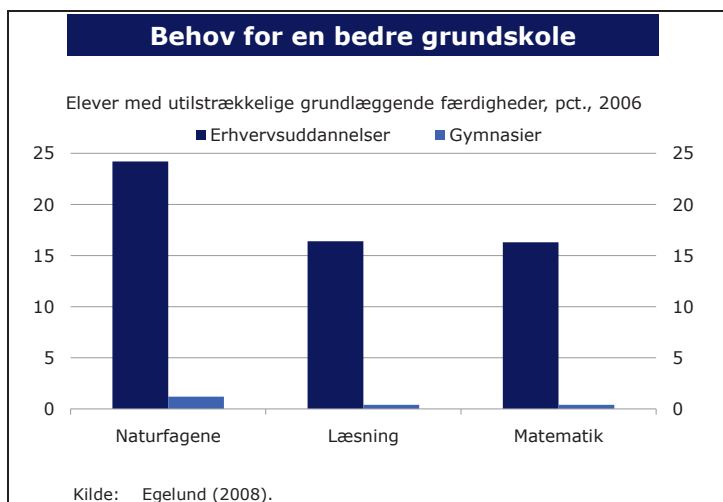
Dertil kommer, at 20 pct. af alle medarbejdere med en videregående uddannelse også har afsluttet en erhvervsuddannelse.

Udfordringen begynder i grundskolen

**Mange har ikke
nødvendige forudsætninger**

Godt 15 pct. af alle elever, som begynder på en erhvervsuddannelse, har utilstrækkelige faglige forudsætninger i enten læsning eller matematik, og hele 25 pct. har det i naturfagene, jf. figur 4.

Figur 4

**Gymnasieelever har
bedre forudsætninger**

Til sammenligning har mindre end 2 pct. af alle elever, som begynder på en gymnasial uddannelse, utilstrækkelige faglige forudsætninger i læsning, matematik eller naturfagene.

En forklaring på denne forskel kan være, at der er fri adgang for alle unge til erhvervsuddannelserne. Efter at have afsluttet grundskolen har alle krav på at blive optaget på en erhvervsuddannelse. Elever, som ikke er vurderet egnede til at begynde en gymnasial uddannelse, bliver derimod indstillet til optagelsesprøve.

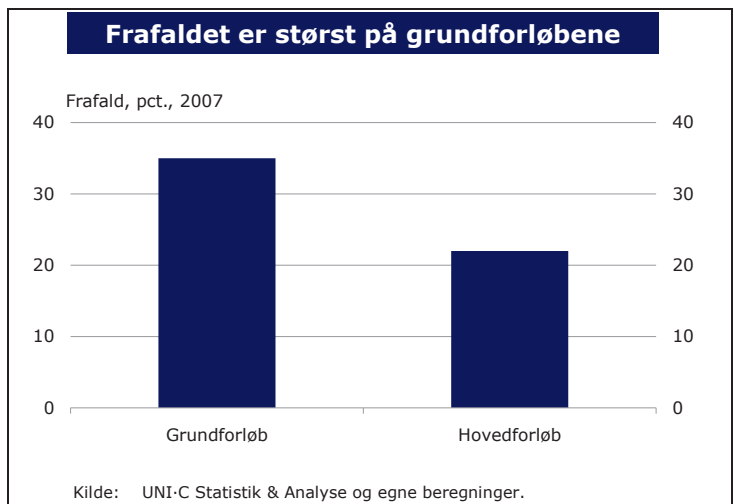
Højt frafald på grundforløbet

Hvert år begynder mellem 55-60.000 personer på en erhvervsuddannelse. Men halvdelen falder fra uddannelsen.

Det største frafald ligger på grundforløbet

Det største frafald sker allerede på grundforløbet, og altså før uddannelsen for alvor kommer i gang. Næsten hver tredje af alle elever, som begynder et erhvervsfagligt grundforløb, falder fra, jf. figur 5.

Figur 5

Frafald koster 750 mio. kr.

I alt udløser hver årlige tilgang af elever, som falder fra grundforløbet, op mod 750 mio. kr. i tilskud.

Heraf er godt 300 mio. kr. udløst af elever på grundforløbet, som vælger at begynde på en ny erhvervsuddannelse. Det svarer til, at et omvalg koster 44.000 kr. pr. elev.

På hovedforløbet er frafaldet markant lavere.

Karakterer fra grundskolen er afgørende

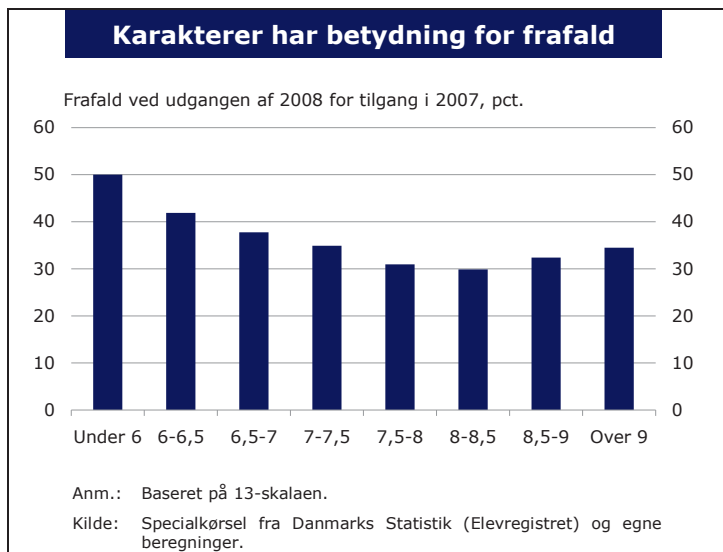
De fagligt svage

Halvdelen af alle elever med et karaktergennemsnit på under seks fra grundskolen falder fra erhvervs-

falder ofte fra

uddannelserne på grundforløbet. Frafaldet er aftagende med karakteren, men begynder at stige, når gennemsnittet når over 8,5, jf. figur 6.

Figur 6

Erhvervsuddannelserne har altså både svært ved at fastholde de fagligt svageste og stærkeste elever.

**Men også mange
fagligt stærke fal-
der fra**

Frafaldet af fagligt stærke elever kan skyldes den frie adgang til uddannelsen. Hvis kravene til eleverne ikke er store nok på uddannelsen, kan de dygtigste elever miste interessen for faget og falde fra. Erhvervsuddannelserne har også "lavstatus-image" hos mange unge, jf. Capacent Epinion (2007a).

Lavere frafald kan øge antallet af erhvervsuddannede

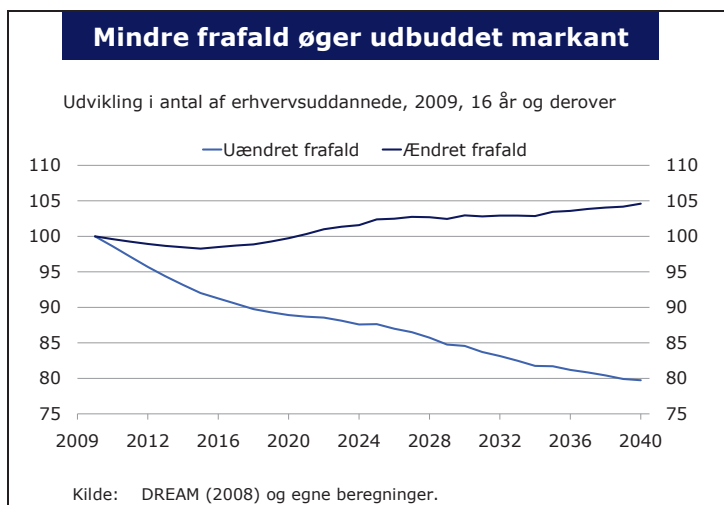
**Lavere frafald kræ-
ver bedre kvalifika-
tioner**

Vejen til flere erhvervsuddannede i fremtiden er et lavere frafald. Men det kræver, at unge, som begynder en erhvervsuddannelse har bedre kvalifikationer med sig fra grundskolen.

Lavere frafald kan sikre erhvervsuddannede nok i fremtiden

Hvis frafaldet på erhvervsuddannelserne var på niveau med frafaldet på de almene gymnasiale uddannelser, ville 60.000 flere personer end i dag have en erhvervsuddannelse i 2040. Et frafald på niveau med de almene gymnasiers ville altså mere end udligne et potentielt fald på 200.000 erhvervsuddannede i arbejdsstyrken, jf. figur 7.

Figur 7

Effekten af en højere gennemførelse bevirker samtidig, at den samlede arbejdsstyrke vil stige med knap 40.000 personer frem mod 2040.

Den positive effekt for den samlede arbejdsstyrke kommer, fordi erhvervsuddannede har en højere erhvervsfrekvens end personer med grundskole som højeste gennemførte uddannelse.

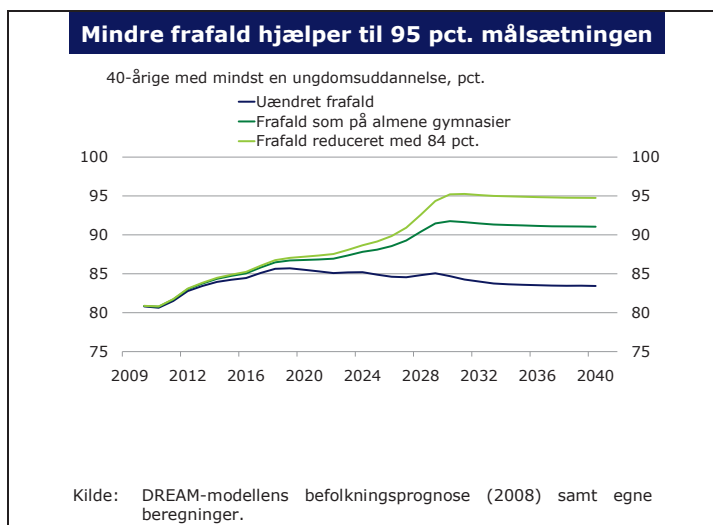
Langt fra 95 pct.-målet

Regeringens uddannelsespolitiske målsætning er, at 95 pct. af en ungdomsårgang i 2015 skal gennemføre mindst en ungdomsuddannelse. Det vil sige en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse.

Med den nuværende udvikling vil 95 pct.-målsætningen ikke blive nået. Med et fortsat højt frafald på erhvervsuddannelserne vil kun 83 pct. af ungdomsårgangen fra 2015 afslutte en ungdomsuddannelse.

Et frafald på erhvervsuddannelserne på samme niveau som det almene gymnasium vil bidrage til, at yderligere 9 pct. vil afslutte mindst en ungdomsuddannelse. Det svarer til, at 91 pct. af 2015 årgangen vil afslutte en ungdomsuddannelse inden udgangen af 2040 jf. figur 8.

Figur 8

Selv med en så markant ændring i frafaldet på erhvervsuddannelserne, vil 95 pct.-målsætningen altså ikke blive realiseret.

En realisering af 95 pct. målsætningen kræver, at frafaldet på alle ungdomsuddannelser bliver reduceret med 84 pct. Det svarer til, at frafaldet for elever på erhvervsuddannelserne bliver sænket fra 49 pct. til 8 pct. eller tilsvarende for de almene gymnasier fra 19 til 3 pct.

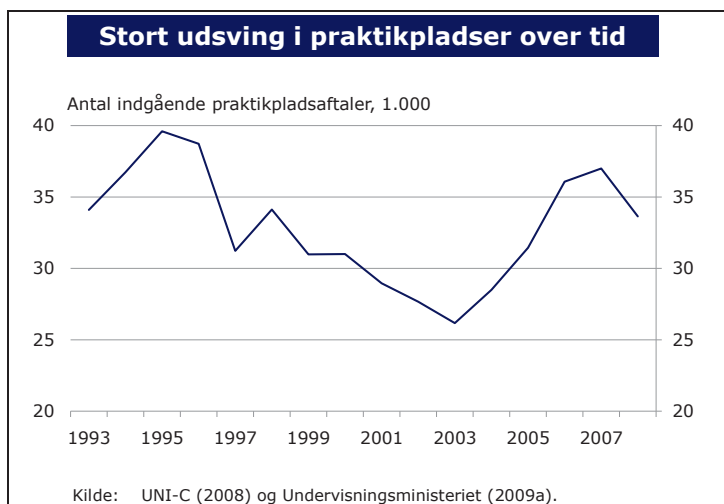
Lidt flere praktikpladssøgende

Erhvervsuddannelserne er en vekseluddannelse, hvor to tredjedele af uddannelsen på hovedforløbet foregår i praktik. Enten på en virksomhed eller i skolepraktik.

Antallet af indgåede praktikpladsaftaler svinger over tid

Antallet af nye praktikpladsaftaler på erhvervsuddannelserne svinger over tid. Senest har antallet af indgåede aftaler toppet i 2007, hvor der blev indgået 37.000 nye aftaler om virksomhedspraktik, jf. figur 9.

Figur 9

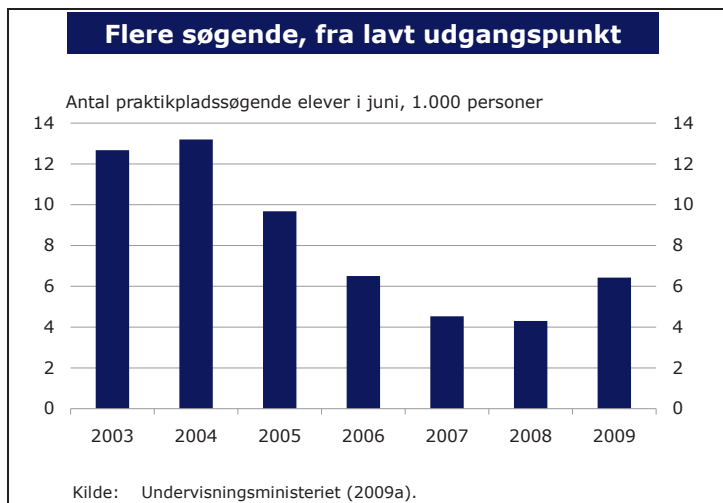

Både den økonomiske udvikling og størrelsen på ungdomsårgangene smitter af på antallet af indgåede praktikpladsaftaler. Senest har den økonomiske nedgang bevirket et fald i antallet af indgåede aftaler.

Den økonomiske nedgang har betydet flere søgende

Det betyder samtidig, at antallet af praktikpladssøgende har været stigende. I juni 2009 er antallet af søgende på godt 6.400 personer, svarende til niveauet i juni 2006, jf. figur 10.

Figur 10

Stigninger i antal søgende sker fra lavt udgangspunkt

Det stigende antal praktikpladssøgende skal dog ses i forhold til, at der for blot 5 år siden var 13.000 praktikpladssøgende.

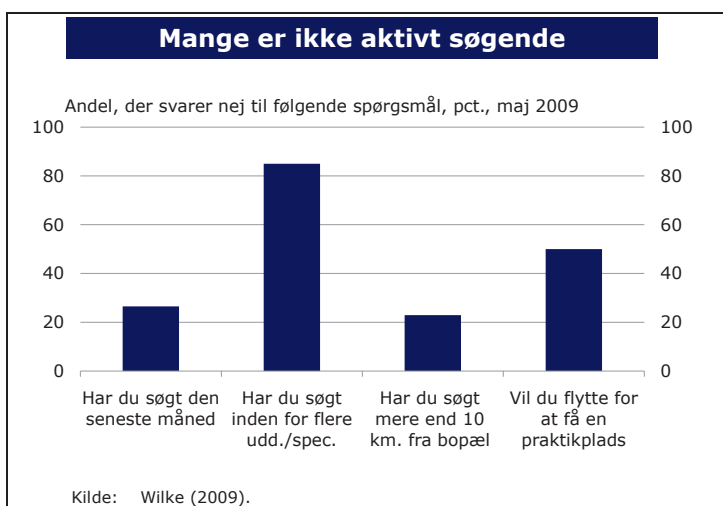
Praktikpladssøgende er mindre mobile

I jagten på en praktikplads kan unge forbedre deres chancer for at komme hurtigt ud af søgekøen. Det hjælper at være aktivt søgende, og det hjælper at være fagligt og geografisk mobil.

1 ud af 4 er ikke aktivt søgende

En fjerdedel af alle søgende har ikke søgt en praktikplads inden for den seneste måned, jf. figur 11.

Figur 11

Elever er ikke mobile i søgningen af praktikplads

Hele 85 pct. havde ikke søgt praktikplads inden for beslægtede uddannelser eller specialer, og hver fjerde nysøgende ville kun søge praktikplads inden for en radius af 10 km fra deres bopæl.

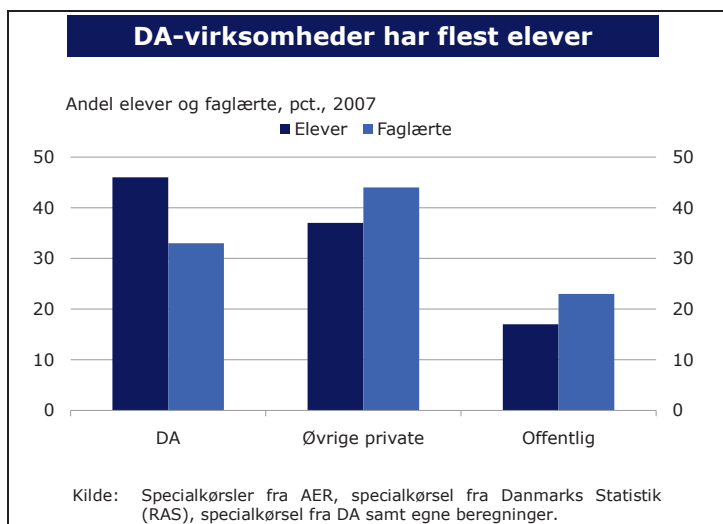
Endelig gælder det, at kun halvdelen er de adspurgte er villige til at flytte for at få en praktikplads.

Flest i praktik i privat sektor

Den private sektor uddanner elever til den offentlige sektor

Den private sektor uddannede i 2007 83 pct. af alle erhvervsuddannede, men beskæftigede kun 77 pct. Den private sektor uddanner derfor en del af de medarbejdere, som bliver ansat af den offentlige, jf. figur 12.

Figur 12

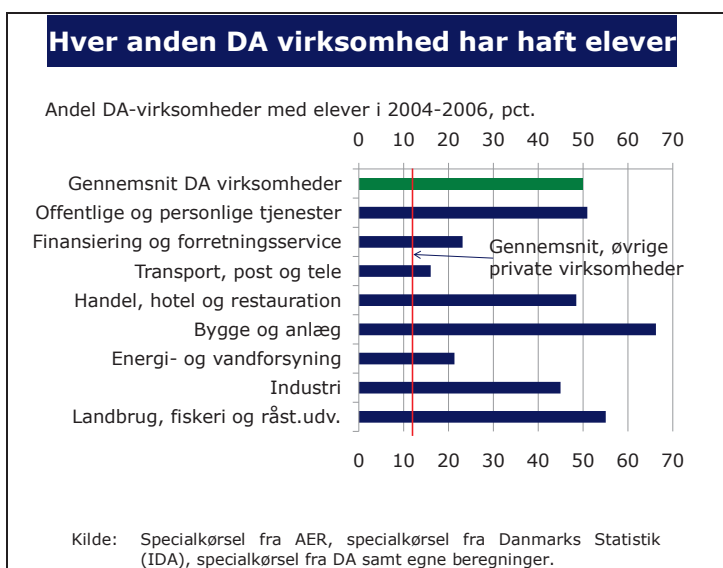

Det er det organiserede private arbejdsmarked, som bidrager til at uddanne erhvervsfaglig arbejdskraft til det offentlige. Inden for det offentlige gælder det eksempelvis, at staten alene uddanner 2 pct. af erhvervseleverne, men aftager 5 pct. af de erhvervsuddannede.

På DA-området har hver anden virksomhed en elev

Blandt virksomheder på DA-området har hver anden haft en eller flere elever ansat i perioden 2004-2006, jf. figur 13.

Figur 13

Kun 12 pct. af de øvrige virksomheder på det private område har haft elever i samme periode.

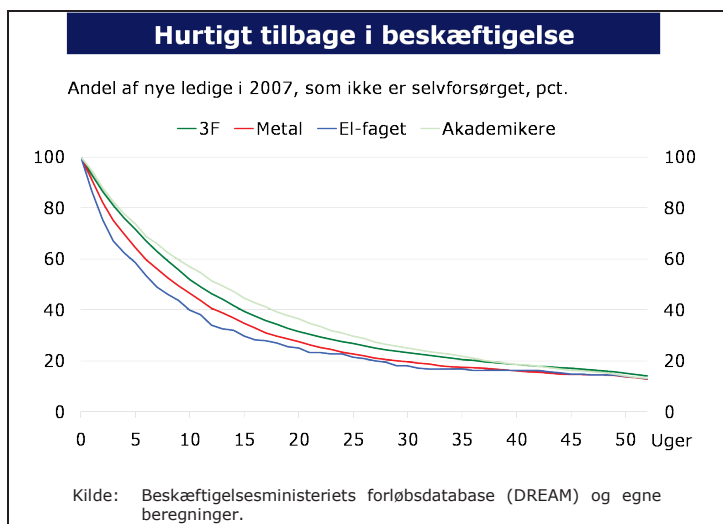
Klarer sig godt på arbejdsmarkedet

Når elever på erhvervsuddannelserne har afsluttet deres uddannelsesforløb, har de gode muligheder på arbejdsmarkedet.

Lav ledighed blandt erhvervsuddannede

Som erhvervsuddannet er ledigheden markant lavere end for personer uden kompetencegivende uddannelse. Erhvervsuddannede er samtidig blandt de hurtigste til at komme tilbage i beskæftigelse ved ledighed, jf. figur 14.

Figur 14

Gode karrieremuligheder

**10 pct. har videre-
gående uddannelse**

10 pct. af alle, der har taget en erhvervsuddannelse, har også taget en videregående uddannelse, jf. tabel 1.

Tabel 1

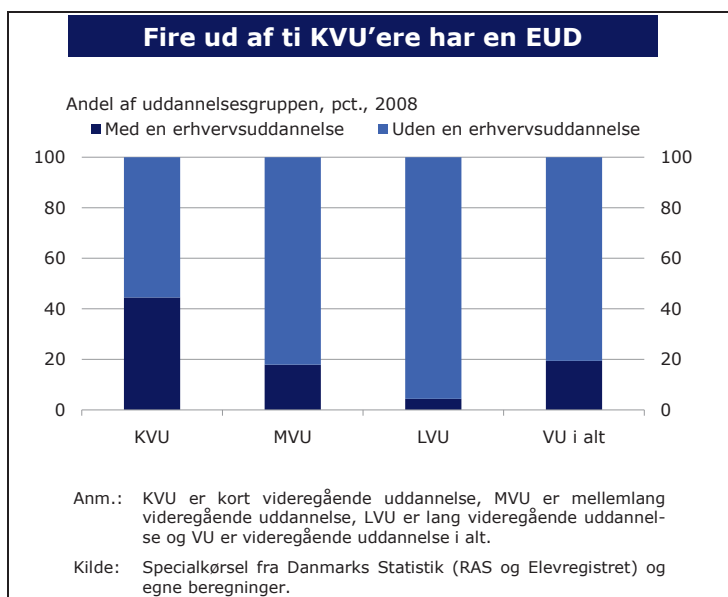
Erhvervsuddannede videreuddanner sig		
Erhvervsuddannede i befolkningen 16-64 år	1.000 personer	Pct.
Erhvervsuddannelse som højst fuldførte uddannelse	1.108	90
Videregående uddannelse som højst fuldførte og med en erhvervsuddannelse tidligere i livet	118	10
Personer i alt med en erhvervsuddannelse	1.226	100

Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik og egne beregninger.

Fire ud af ti KVU'ere har en erhvervsuddannelse

Det svarer til, at hver femte med en videregående uddannelse også har taget en erhvervsuddannelse. Blandt personer med en kort videregående uddannelse er det fire ud af ti, som også har en erhvervsuddannelse, jf. figur 15.

Figur 15

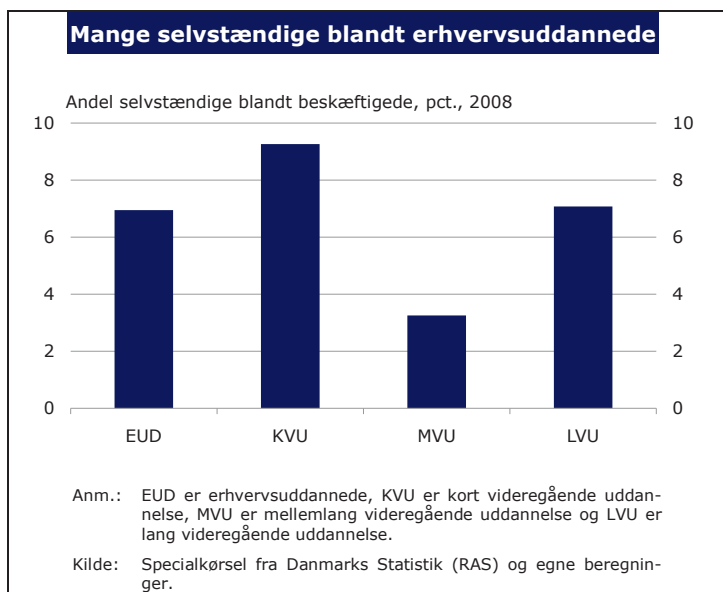
Erhvervsuddannelserne er altså en fødekæde til de videregående uddannelser.

Mange erhvervsuddannede bliver selvstændige

Mange erhvervsuddannede forlader deres job for at blive selvstændige. I alt er 7 pct. af de erhvervsuddannede selvstændige.

Erhvervsuddannede bliver selvstændige næsten lige så hyppigt som personer med en lang videregående uddannelse, jf. figur 16.

Figur 16

Andelen af selvstændige blandt erhvervsuddannede er lavest for de uddannelsesgrupper, der typisk henvender sig til den offentlige sektor. Det gælder eksempelvis erhvervsuddannede inden for sundhed og pædagogik.

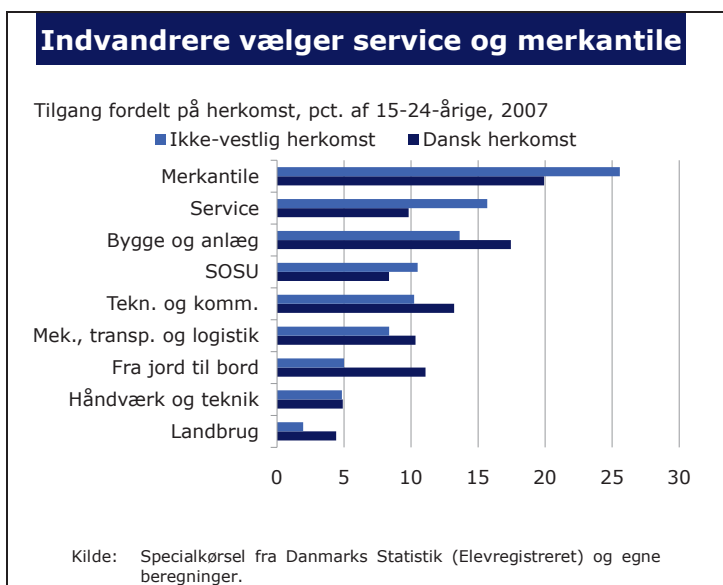
Mange indvandrere i erhvervsuddannelserne

Erhvervsuddannelser er populære blandt indvandrere

Blandt de 30.000 som afsluttede en erhvervsuddannelse i 2006 havde knap 9 pct. en ikke-vestlig baggrund.

Personer med en ikke-vestlig baggrund vælger hyppigere en merkantil erhvervsuddannelse eller en uddannelse inden for service, jf. figur 17.

Figur 17

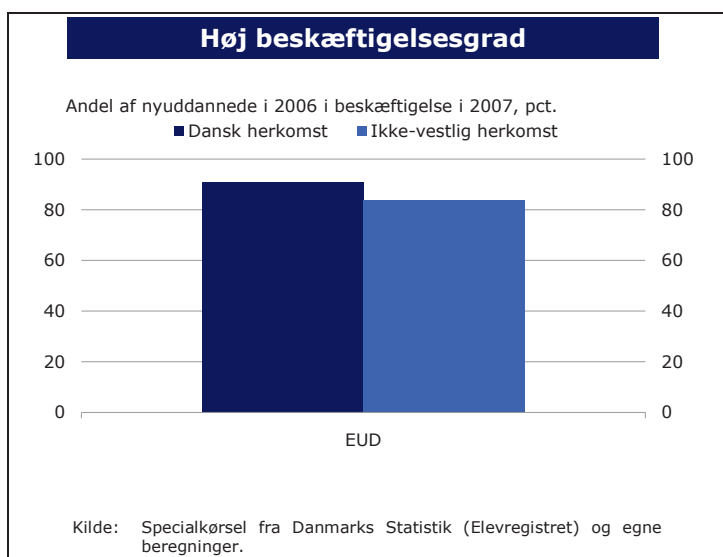

Også personer med ikke-vestlig herkomst kommer hurtigt i beskæftigelse

Erhvervsuddannede er oftere i beskæftigelse end personer alene med en gymnasial uddannelse eller med grundskole som højeste uddannelse. Og den høje beskæftigelsesgrad gælder både personer med dansk og ikke-vestlig herkomst.

Blandt personer med dansk herkomst, som havde taget en erhvervsuddannelse i 2006, var 91 pct. i arbejde året efter. For de nyuddannede med en ikke-vestlig herkomst var det tilfældet for 83 pct., jf. figur 18.

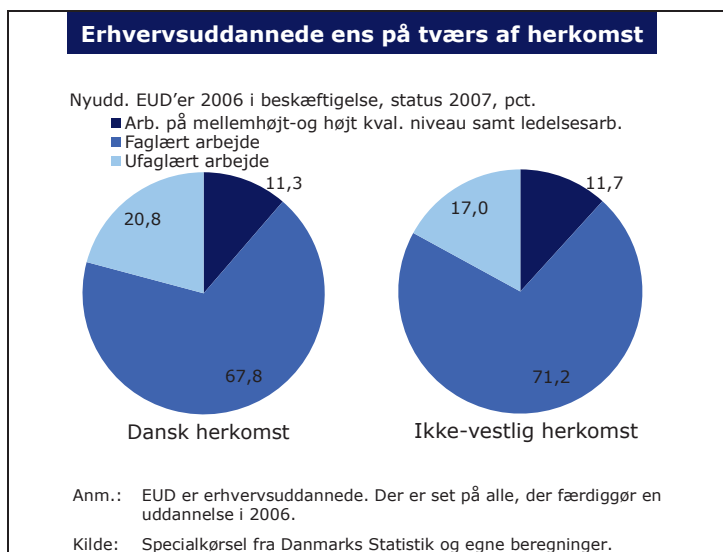
Figur 18

Personer med dansk og ikke-vestlig herkomst arbejder på samme niveau

Når man ser på hvilket kvalifikationsniveau nyuddannede personer med dansk og ikke-vestlig herkomst arbejder på, er det også stort set samme andel, der udfører arbejder på mellemhøjt og højt kvalifikationsniveau, samt faglært eller ufaglært arbejde, jf. figur 19.

Figur 19

Når først erhvervsuddannelsen er i hus er der med andre ord ikke forskel på personer med dansk og ikke-vestlig herkomst.

1. Intro til erhvervsuddannelserne

1.1	Sammenfatning	31
1.2	Erhvervsuddannelserne	32
1.3	Partsstyring af erhvervsuddannelserne	43
1.4	Erhvervsuddannelser i Sverige, Tyskland og Danmark	45

Appendiks

1.1	Erhvervsuddannelsernes historie	48
1.2	De 109 erhvervsuddannelser	51
1.3	Erhvervsuddannelser i Sverige, Tyskland og Danmark	59

1.1 Sammenfatning

En erhvervsuddannelse er en faglig uddannelse, som giver erhvervskompetencer til det private og offentlige arbejdsmarked.

Der er i alt 109 erhvervsuddannelser, som varierer i indhold, længde og brancheorientering. Uddannelserne er opdelt i 12 fælles indgange.

Længden af en erhvervsuddannelse kan variere fra 1,5 år til 5,5 år. Den typiske varighed af en erhvervsuddannelse er knap 4 år.

En erhvervsuddannelse består af et grundforløb, som foregår på skolen eller som mesterlære i en virksomhed, og et hovedforløb, som veksler mellem praktik og skoleophold.

En forudsætning for at starte på et hovedforløb er som udgangspunkt, at eleven indgår en uddannelsesaftale med en praktikvirksomhed.

Elever, som ikke finder en praktikplads to måneder efter grundforløbets afslutning, har, såfremt eleven har opfyldt søgekriterierne i perioden, ret til at gennemføre den praktiske oplæring i skolepraktik på en erhvervsskole. Alle elever, som uforskyldt mister en praktikplads, har ret til oplæring i skolepraktik.

Alle erhvervsuddannelser bliver afsluttet med en svendep prøve eller en fagprøve.

Arbejdsmarkedets parter er på alle niveauer involveret i styringen af erhvervsuddannelserne.

1.2 Erhvervsuddannelserne

Efter grundskolen kan unge enten begynde på en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse – de såkaldte ungdomsuddannelser. En erhvervsuddannelse giver erhvervskompetence, hvorimod en gymnasial uddannelse giver studiekompetence med mulighed for videre uddannelse. Erhvervsuddannede har dog også en række muligheder for at læse videre, jf. kapitel 4 Erhvervsuddannede på arbejdsmarkedet.

Frit optag på erhvervsuddannelserne

Hvor der er et krav om optagelsesprøve på gymnasiet, hvis en elev ikke er vurderet egnet til at begynde på en gymnasial uddannelse, er der efter grundskolen frit optag på erhvervsuddannelserne.

Dog er der adgangsbegrænsning på 12 erhvervsuddannelser. Adgangsbegrænsningen skal sikre, at der inden for populære uddannelser ikke bliver uddannet flere end der er brug for på arbejdsmarkedet. Adgangsbegrænsningen gælder for eksempel uddannelserne fotograf og ædelsmed.

Erhvervsuddannelserne spænder over tekniske, merkantile, social-/sundheds- og landbrugsuddannelser. Som erhvervsuddannet kan man f.eks. blive bager, gartner eller tandklinikassistent.

Erhvervsuddannelser i indhold og bredde

Det store udvalg af erhvervsuddannelser medfører, at erhvervsuddannelserne i indhold, længde og brancheorientering varierer markant.

Varighed mellem 1½ og 5½ år

Uddannelseslængden kan variere fra 1,5 år til 5,5 år. Eksempelvis tager det 5 år at færdiguddanne sig som film- og tv-produktionstekniker, hvorimod uddannelsen til sikkerhedsvagt tager 1,6 år. Den typiske varighed af en erhvervsuddannelse er knap 4 år.

En erhvervsuddannelse bliver afsluttet med en svendep prøve på de tekniske erhvervsuddannelser og med en fagprøve på de merkantile uddannelser.

12 indgange til erhvervsuddannelserne

109 erhvervsuddannelser i 12 fælles indgange

De 109 erhvervsuddannelser er samlet i 12 indgange, jf. tabel 1.1.

Tabel 1.1

De 12 indgange	
Indgang	Eksempler på uddannelser inden for indgang
Bil, fly og andre transportmidler	Mekaniker
Bygge og anlæg	Snedker
Bygnings- og brugerservice	Sikkerhedsvagt
Dyr, planter og natur	Anlægsgartner
Krop og stil	Fitnessinstruktør
Mad til mennesker	Bager og konditor
Medieproduktion	Mediegrafiker
Produktion og udvikling	Ortopædist
Strøm, styring og IT	Elektriker
Sundhed, omsorg og pædagogik	Social- og sundhedsassistent
Transport og logistik	Redderuddannelse
Merkantil	Kontoruddannelse
Anm.: For alle uddannelser se appendiks 1.1	

Således består hver indgang af et antal uddannelser. Eksempelvis dækker indgangen "Krop og Stil" over uddannelserne fitnessinstruktør, frisør og kosmetiker.

Inden for hver uddannelse kan elever vælge imellem en række specialer. Eksempelvis dækker uddannelsen som elektriker over specialerne: bygningsautomatik, installationsteknik, kommunikationsteknik, styrings- og reguleringsteknik og el-montør. Specialerne bestemmer længden af uddannelsesforløbet.

Boks 1.1

Trin og specialer

Et trin er et afkortet uddannelsesforløb, der giver en nærmere afgrænset erhvervskompetence i forhold til den fulde faglærte uddannelse. De trindelte uddannelser giver mulighed for at stige af og på et uddannelsesforløb. Alle, som har afsluttet trin 1 i en erhvervsuddannelse, kan vende tilbage til erhvervsuddannelsessystemet med erhvervserfaring og gennemføre næste trin med beskæftigelse i stedet for en praktikplads. Elever får et uddannelsesbevis for at have gennemført trin 1 uddannelsen.

Et speciale er et fuldt faglært niveau inden for det pågældende hovedforløb. Det vil sige, at alle trin er afsluttede. Eksempelvis kan man inden for redderuddannelsen vælge mellem specialerne autohjælp eller ambulanceassistent. Valget af speciale inden for uddannelsen er bestemmende for uddannelsens varighed.

Uddannelserne inden for hver indgang ligger fagligt og branchemæssigt tæt op ad hinanden.

Det betyder i praksis, at undervisningen af elever på grundforløbet kan forekomme på tværs af uddannelser inden for samme indgang. I slutningen af grundforløbet bliver undervisningsforløbet typisk målrettet mod den valgte uddannelse, og på hovedforløbet indskærpes fokus til det valgte speciale.

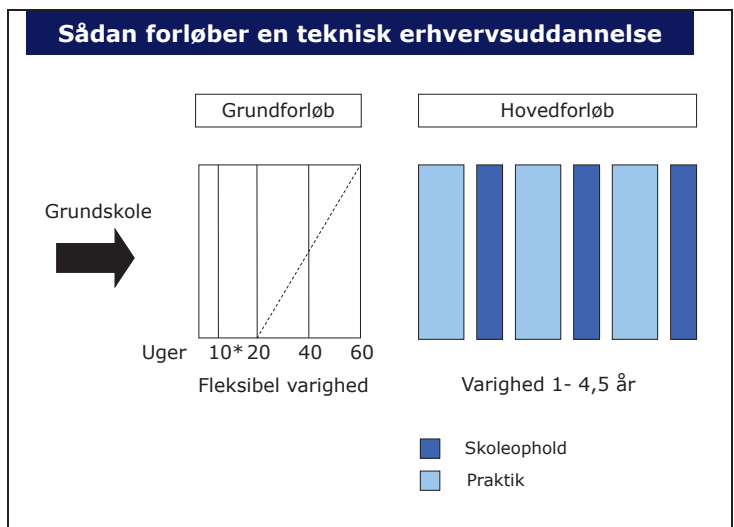
Grundforløb

Alle erhvervsuddannelser bliver indledt med et grundforløb.

Grundforløbet på de tekniske uddannelser varer oftest 20-30 uger, men kan vare alt fra 10 til 60 uger. Variationen i længden af grundforløbene skal sikre, at de er individuelt tilpasset den enkelte elevs behov.

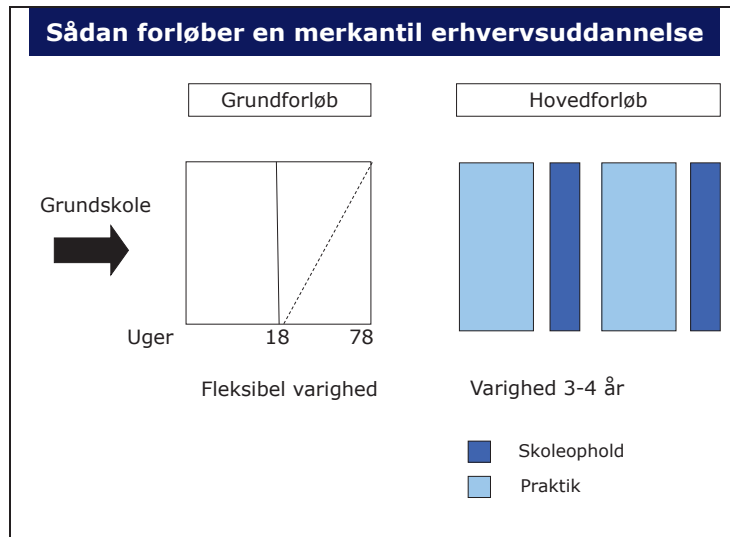
Det vil sige, at elever, som har behov at forbedre kvalifikationer fra grundskolen, har mulighed herfor, og omvendt at elever med høje kvalifikationer fra grundskolen kan gennemføre grundforløbet på kortere tid, jf. figur 1.1.

Figur 1.1

Grundforløbet på de merkantile uddannelser varer fra 18 til 78 uger. Grundforløbet på de merkantile uddannelser kaldes også for handelsskolens grunduddannelse (HG). Alt efter behov kan grundforløbet altså være kortere eller længere tid, jf. figur 1.2.

Figur 1.2

Hovedforløb

Hovedforløbet på erhvervsuddannelserne veksler mellem skoleophold og praktik på en virksomhed.

Skoleundervisningen omfatter grundfag, områdefag, specialefag samt valgfag. Specialefagene afhænger af den valgte uddannelse. Valgfagene kan være interessebetonede studie- eller erhvervsrettede fag.

Hovedforløbet kan vare fra 1 til 4,5 år. Længden afhænger af uddannelsesvalg.

Uddannelsesaftale

Det er på de fleste erhvervsuddannelser en forudsætning for at begynde på et hovedforløb, at eleven har en uddannelsesaftale med en virksomhed.

Uddannelsesaftalen skal omfatte praktik- og skoleophold og indeholder oplysninger om den løn praktikvirksomheden skal betale til eleven.

Løn under praktik

Lønnen skal mindst udgøre den løn, der er fastsat ved kollektiv overenskomst inden for brancheområdet. Det gælder også for virksomheder, der ikke har indgået eller tiltrådt en overenskomst.

Gensidig bindende uddannelsesaftale

De første tre måneder af uddannelsesaftalen er gensidig prøvetid. Derefter er uddannelsesaftalen uopsigelig fra begge parter side. Aftalen kan kun ophæves i tilfælde, hvor den ene part bryder aftalen, f.eks. hvis virksomheden undlader at betale løn eller eleven ulovligt udebliver fra arbejdet.

Uddannelsesaftaletyper

Der er forskellige uddannelsesveje til svendebrev eller uddannelsesbevis inden for erhvervsuddannelsen. Der er fire varianter af uddannelsesaftaler:

- Ordinær uddannelsesaftale
- Kombinationsaftale
- Kort uddannelsesaftale
- Mesterlære

Den ordinære uddannelsesaftale

Den ordinære uddannelsesaftale er den mest anvendte aftaleform og er en aftale, der gælder hele elevens hovedforløb.

Kombinationsaftale	Flere virksomheder kan også samarbejde om at uddanne en elev i en såkaldt kombinationsaftale. Aftalen gælder hele elevens hovedforløb.
Kort uddannelses-aftale	Der er også mulighed for at indgå en kort uddannelsesaftale. Virksomheder kan indgå aftaler fortløbende og uafhængigt af hinanden på elevens hovedforløb.
Mesterlære	Hele (eller størstedelen) af det første år af uddannelsesaftalen kan også blive gennemført som praktisk oplæring i virksomheden (i stedet for grundforløbet på skolen).
Praktik i udlandet	Det er også muligt at tage en del af eller hele praktikken i udlandet. Elever kan indgå en uddannelsesaftale med en dansk virksomhed og i en kortere eller længere periode blive udstationeret i udlandet. Alternativt kan elever lave en praktikaftale direkte med en udenlandsk virksomhed og få en forhåndsgodkendelse af praktikopholdet fra uddannelsens faglige udvalg i Danmark.

Uddannelsesgaranti

Skolepraktik	Elever, der har svært ved at finde en praktikplads, er omfattet af en uddannelsesgaranti. Uddannelsesgarantien er en ret til at deltage i skolepraktik i en uddannelse inden for den af de 12 indgange, som eleven har valgt.
---------------------	---

Skolepraktik er et forløb på skolen, der skal give elever mulighed for at lære fagets praktiske sider, det vil sige den faglighed, som eleven ellers skulle have lært i et praktikforløb på en virksomhed.

Elever skal ved optagelsen på skolepraktikforløbet opfylde egnethedsbetingelserne – de såkaldte EM-MA-kriterier, jf. kapitel 3 Praktik på erhvervsuddannelserne. Elever skal med andre ord være fagligt Eget, Mobil i den geografiske søgning af praktikpladser, Mobil i faglige søgning af praktikplads og Aktivt praktikpladssøgende.

Supplerende grundforløbsundervisning

Endelig kan elever få op til 10 ugers supplerende undervisning i den praktikpladssøgende periode efter grundforløbet. Dermed er der mulighed for at kvalificere sig til andre uddannelser, hvor der er ledige praktikpladser.

Økonomi

SU på grundforløb, elevløn på hovedforløb

På det indledende grundforløb er elever over 18 år berettiget til Statens Uddannelsesstøtte (SU), mens virksomheder gennem hovedforløbet betaler løn til elever under såvel praktik- som skoleforløbet.

AER

Virksomheden modtager lønrefusion fra Arbejdsgivernes Elevrefusion (AER) for den løn, som virksomheden betaler i forbindelse med elevens skoleophold. Lønrefusionen kan ikke overstige elevens løn under skoleopholdet.

Boks 1.2

Arbejdsgivernes Elevrefusion

Arbejdsgivernes Elevrefusion er en selvstændig institution, der blev oprettet ved lov i 1977.

Alle virksomheder med mere end én fuldtidsansat medarbejder betaler bidrag til Arbejdsgivernes Elevrefusion. I 2009 udgør arbejdsgiverbidraget 2.067 kr. pr. fuldtidsansat.

Arbejdsgivernes Elevrefusion administrerer forskellige refusions- og tilskudsordninger til virksomheder, elever og erhvervsskoler.

Arbejdsgivernes Elevrefusion betaler også refusion, når virksomheden har indgået en mesterlære uddannelsesaftale. Mesterlære betyder, at det første år af uddannelsesaftalen bliver gennemført som praktisk oplæring i virksomheden i stedet for i skolen.

Erhvervsuddannelse for personer over 25 år

Personer over 25 år kan vælge at gennemføre et erhvervsuddannelsesforløb som voksenerhvervsuddannelse (VEUD) eller som grunduddannelse for voksne (GVU).

Tabel 1.2

Voksenerhvervsuddannelse	
2006	
VEUD uden tilskud, elever	2.482
VEUD med tilskud, elever	4.891
GVU, indgåede GVU planer	687
Anm.: VEUD indeholder kun tilgang til hovedforløb samt social- og sundheds- og landbrugsuddannelserne. En GVU-plan er en vurdering af, hvad eleven kan, og mangler i forhold til den ønskede erhvervsuddannelse. Antallet af GVU-planer er således et udtryk for hvor mange personer der går i gang med et GVU-forløb. Kilde: Beskæftigelsesministeriet (2008).	

Voksenerhvervsuddannelse

En voksenerhvervsuddannelse (VEUD) bliver gennemført på en erhvervsskole og under samme betingelser og rammer som for personer under 25 år.

Personer, som begynder på en voksenerhvervsuddannelsen, kan i tilfælde af relevant erhvervserfaring og/eller relevante kurser få uddannelsen afkortet væsentligt.

**Voksenlærlinge-
ordningen**

Personer, som er fyldt 25 år, kan blive voksenlærlinge, såfremt praktikvirksomheden er indstillet på at yde en løn svarende til fagets mindsteløn for ufaglærte.

Virksomheder, som ansætter voksenlærlinge inden for områder, hvor der er gode eller rigtig gode beskæftigelsesmuligheder, kan få løntilskud til voksenlærlinge, som ikke har en erhvervsuddannelse eller anden erhvervsrettet uddannelse. En virksomhed kan også få tilskud til voksenlærlinge, som ikke har anvendt deres videregående uddannelse de sidste 5 år, jf. kapitel 2 Elever på erhvervsuddannelserne.

**Grundlæggende
Voksenuddannelse**

Den grundlæggende voksenuddannelse (GVU) er et særligt uddannelsesforløb for ufaglærte personer over 25 år og med mindst 2 års erhvervserfaring.

For at kunne tage en GVU skal man have skolekundskaber, der svarer til minimum 9. klasse i relevante fag.

Tidsforløb

Uddannelsens længde og indhold afhænger af, hvilke erfaringer og kurser man har fra sit arbejde, hvor længe man har været i branchen, og hvilke jobfunktioner man har haft. Derfor er alle GVU-forløb individuelt tilrettelagt. Forløbet kan bestå af enkeltfag fra relevante erhvervsuddannelser, AMU-kurser og almen voksenuddannelse eller gymnasiale enkeltfagskurser, f.eks. hf.

Uddannelsen skal være afsluttet inden for 6 år.

Boks 1.3

Arbejdsmarkedsuddannelser

Arbejdsmarkedsuddannelser (AMU) består af ca. 3.000 forskellige kurser og udvalgte enkeltfag fra erhvervsuddannelserne.

Kurserne har en gennemsnitlig varighed af 2,5 dage og fører til en selvstændig kompetence i forhold til at udføre ufaglærte og faglærte jobfunktioner.

Personer over 25 år kan gennem Grundlæggende VoksenUddannelse (GVU) afslutte en fuld erhvervsuddannelse med et svendebrev i arbejdsmarkedsuddannelses-systemet.

Et GVU-forløb afsluttes med en svendep prøve eller en fagprøve.

Økonomi

Personer på et GVU-forløb er ikke i lære i en virksomhed og indgår ikke en uddannelsesaftale. Derfor får GVU-elever ikke løn under uddannelsen, men VEU-godtgørelse, jf. boks 1.4.

Boks 1.4

VEU-godtgørelse

Der bliver ydet VEU-godtgørelse ved deltagelse i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse i de perioder, hvor man som følge af uddannelsesaktiviteter ikke har en indkomst.

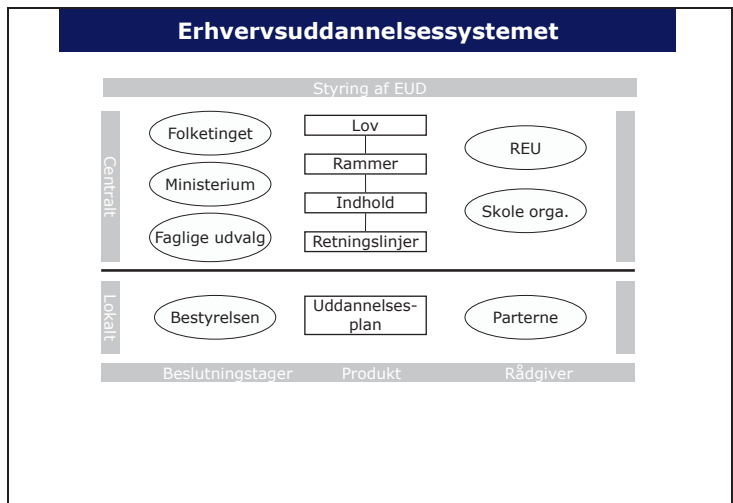
Man skal være i arbejde som lønmodtager eller selvstændig erhvervsdrivende for at kunne modtage VEU-godtgørelse.

VEU-godtgørelse svarer til højeste dagpengesats.

1.3 Partsstyring af erhvervsuddannelserne

Arbejdsmarkedets parter er involveret i styringen af erhvervsuddannelserne på såvel det centrale som det lokale plan.

Figur 1.3

Arbejdsmarkedets parter

Arbejdsmarkedets parter spiller en central rolle i styringen og udviklingen af erhvervsuddannelserne.

Nationalt niveau

På centralt niveau er arbejdsmarkedets parter repræsenteret i Rådet for de grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser (REU), som rådgiver undervisningsministeren omkring erhvervsuddannelserne.

REU

Rådet, som mødes 8-10 gange om året, er sammensat af repræsentanter fra arbejdsmarkedets hovedorganisationer (DA og LO).

Derudover er Kommunernes Landsforening, Regionsrådene, lærerorganisationer, skoleforeninger og elevorganisationer medlemmer. Undervisningsministeriet er tilforordnet og deltager i alle rådets møder.

Branche niveau

Struktur og indhold af de 109 erhvervsuddannelser fastsættes af Undervisningsministeriet efter indstilling af de faglige udvalg, som er sammensat af arbejdsgivere og arbejdstagere fra det pågældende brancheområde.

Lokalt niveau

På lokalt niveau er arbejdsmarkedets parter repræsenteret i skolernes lokale uddannelsesudvalg, som er nedsat af uddannelsesinstitutionerne til at rådgive skolerne om udbud og udvikling af uddannelserne i lokalområdet.

Endvidere er arbejdsmarkedets parter repræsenteret i erhvervsskolernes bestyrelser. På det lokale niveau er der typisk tale om repræsentanter fra det lokale erhvervsliv.

Overenskomst

Endelig er parterne inddraget i overenskomstfastsættelsen. De fleste kollektive overenskomster på arbejdsmarkedet har bestemmelser om elevløn.

Inden for områder, hvor lønnen er fastsat ved kollektiv overenskomst, skal virksomheden som minimum betale denne løn. Også arbejdsgivere, der ikke er omfattet af overenskomsten, skal betale overenskomstmæssig elevløn.

Hvor lønnen ikke er bestemt i overenskomst, fastsættes den af et nævn nedsat af de pågældende organisationer.

1.4 Erhvervsuddannelser i Sverige, Tyskland og Danmark

Sverige og Tyskland er to af de lande, som ligger kulturelt og geografisk tættest på Danmark. Alligevel er der markant forskel på deltagelse og tilrettelæggelse af erhvervsuddannelserne i de tre lande.

I Danmark varer en erhvervsuddannelse typisk 4 år, mens den normalt varer 3 år i Sverige og Tyskland.

Tabel 1.3

Erhvervsuddannelser forskellige i Sverige, Tyskland og DK			
2008	Sverige	Tyskland	Danmark
Antal uddannelser	47	350	109
Uddannelsernes varighed	3 år	Typisk 3 år	Typisk 4 år
Praktisk – teoretisk	Teoretisk	Teori/praktik	Teori/praktik
Finansiering	Offentligt	Virksomheder/offentligt	Virksomheder/offentligt
Skolernes forankring	Kommunale	Regioner	Selvejende
Parternes inddragelse	I begrænset omfang	I væsentligt omfang	På alle niveauer

Kilde: Statistisches Bundesamt, Statistiske Centralbyrå, Danmarks Statistik, UNI•C Statistik & Analyse, Nordiska Ministerrådet (2008).

Erhvervsuddannelser i Sverige præget teoretisk

Svenske erhvervsuddannelser er generelt mere teoretiske end danske og tyske. Erhvervsuddannelserne er en del af gymnasieskolen i Sverige. Der er dog også krav om praktik i de svenske erhvervsuddannelser. I Tyskland og Danmark er erhvervsuddannelserne en kombination af praktik på en virksomhed og skoleophold. Det er en forudsætning for at gennemføre en erhvervsuddannelse, at unge får en kontrakt om oplæring med en virksomhed.

De skolebaserede erhvervsuddannelser i Sverige indebærer, at finansieringen af erhvervsuddannelserne i Sverige alene er et offentligt anliggende, mens virksomhederne i Danmark og Tyskland i væsentligt omfang bidrager økonomisk til erhvervsuddannelserne.

Ansvar for skolerne vidt forskelligt

Skolerne er forankret vidt forskelligt i de tre lande. I Sverige er skolerne kommunale, og inden for rammerne af lovgivning og nationale uddannelsesplaner er ansvaret for udbud og gennemførelse af erhvervsuddannelser et kommunalt ansvar.

I Tyskland er erhvervsuddannelser et anliggende for regionerne – de såkaldte "Länder", som der er 18 af i Tyskland.

I Danmark er skolerne selvejende. Skolerne udbyder og gennemfører erhvervsuddannelser på baggrund af lovgivning og planer for de enkelte uddannelser.

Stor forskel på partsinddragelsen

Der er også stor forskel på, i hvilket omfang virksomheder og medarbejdere bliver inddraget i styringen og udviklingen af erhvervsuddannelserne i de tre lande.

I Danmark bliver arbejdsmarkedets parter både inddraget centralt, i forhold til de enkelte uddannelser og lokalt på den enkelte skole.

I modsætning hertil sker der kun i begrænset omfang inddragelse af arbejdsmarkedets parter i Sverige. Parterne er alene høringspart i forbindelse med myndighedernes udvikling af uddannelserne. Parterne kan også blive inddraget på lokalt niveau.

Tyskland befinder sig mellem Danmark og Sverige på dette punkt. Et stort antal kamre spiller en stor rolle i forhold til gennemførelse og udvikling af erhvervsuddannelserne i Tyskland. Virksomhederne er obligatorisk medlem af disse kamre. Tilsvarende sker der også en inddragelse af arbejdsmarkedets parter.

Se appendiks 1.2 for en nærmere beskrivelse af erhvervsuddannelser i Sverige, Tyskland og Danmark.

Appendiks 1.1

Erhvervsuddannelsernes historie

De første skoler for håndværkere opstod i starten af 1800-tallet og havde til formål at kompensere for håndværkernes manglende skolemæssige færdigheder, herunder et almindennende sigte.

Den første lærlingelov blev vedtaget i 1889 og blev startskuddet til indførelsen af skolebaseret undervisning som et element i uddannelsen. Målet var at give lærlingene bredere kompetencer end de rent arbejdspladsbestemte.

Med anden lærlingelov af 1921 blev der indført en bestemmelse, hvorefter de enkelte fags arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer kunne indstille til undervisningsministeren om afholdelse af svendepróver. Målet var at sikre en ensartethed i bedømmelse, så lærlingenes kompetence blev landsdækkende. Bestemmelsen fik stor betydning for det fremtidige samarbejde om lærlingeuddannelserne mellem arbejdsgiver, arbejdstager og stat.

Med tredje lærlingelov fra 1937 blev de faglige udvalg lovfæstet, og de blev tillagt en række afgørende funktioner i forhold til lærlingeuddannelserne. Målet var at sikre, at uddannelserne afspejlede de kompetencer, der var brug for på arbejdsmarkedet.

Med fjerde lærlingelov af 1956 blev undervisningen ændret fra aften- til dagundervisning, og de faglige udvalgs rolle styrket, idet de nu også blev hørt i forbindelse med udarbejdelse af planer for lærlingenes skoleundervisning.

I 1977 blev Lov om Erhvervs Faglige Grunduddannelser (EFG) vedtaget, som fungerede parallelt med Lærlingeloven af 1956. EFG indeholdt bl.a. et basisår, hvor der var mulighed for at afprøve forskellige fag, inden lærlingen indgik en kontrakt med en virksomhed. Samtidig fik de almene fag eller fællesfagene, som de kom til at hedde (dansk, matematik, samarbejdsfag, virksomhedsfag m.v.), en mere central placering.

I 1980'erne var der således to parallelle systemer af erhvervsuddannelser i Danmark. Begge uddannelsesformer var vekseluddannelser. Såvel uddannelsesstrukturen som styrings- og rådgivningsstrukturen var dog forskellig i de to systemer.

Efter et stort udvalgsarbejde over flere år blev erhvervsuddannelserne reformeret i 1989. Den nye lov om erhvervsuddannelser, der fortsat gælder i dag, blev vedtaget i 1989. Den erstattede henholdsvis lærlingeloven og EFG.

Loven om erhvervsuddannelser danner den overordnede ramme for det uddannelsesområde, der hidtil har været dækket af lærlinguddannelserne, EFG samt de grundlæggende teknikeruddannelser (f.eks. laborant og teknisk assistent). For disse uddannelser er der nu et fælles regelsæt. Der blev således etableret et samlet system for alle grundlæggende erhvervsuddannelser på handelsskolerne og de tekniske skoler, jf. Juul (2004).

Erhvervsuddannelserne er siden ændret flere gange.

1. januar 2001 trådte Reform 2000 i kraft. Denne reform afspejler et ændret syn på eleverne, med fokus på individuelt tilrettelagte uddannelsesforløb og flere valgmuligheder. Desuden skal grundforløbet og de efterfølgende skoleophold både kvalificere til det beskæftigelsesområde, uddannelserne retter sig mod, og pege frem mod livslang læring.

1. og 2. skoleperiode blev afløst af et grundforløb. Erhvervsuddannelserne blev samlet i 7 indgange med fælles grundforløb, som fører til forskellige hovedforløb. Frem til den nye reform kunne elever begynde på skole enten via den frivillige 1. skoleperiode (frivillig fra 1996) eller ved at starte direkte på uddannelsen fra 2. skoleperiode.

I 2003 besluttede Folketinget endnu en række ændringer af erhvervsuddannelserne. Herunder bl.a. at øge fokus på elevernes reelle kompetencer, og at skabe flere muligheder for undervejs at forkorte uddannelsesforløbet afhængig af de reelle kvalifikationer. Uddannelser med flere niveauer (trin) bliver bl.a. en ny mulighed.

I 2006 vedtog Folketinget – efter et større udvalgsarbejde – den nye mesterlæreuddannelse.

I 2007 vedtog Folketinget – efter et større arbejde i Udvalget om fremtidssikring af erhvervsuddannelserne samt som led i regeringens målsætning om uddannelse til 95 pct. af de unge i 2015 – en række ændringer af erhvervsuddannelserne. Ændringerne dækker bl.a. over, at de 7 fællesindgange bliver afløst af 12. Endvidere sker en fornyelse af grundforløbet, så både elever med svagere uddannelsesforudsætninger og elever med stærke uddannelsesforudsætninger bliver tilgodeset. Og der bliver skabt bedre muligheder for trindeling af uddannelser og for niveaudeling.

Appendiks 1.2

De 109 erhvervsuddannelser

Varighed

Nedenfor fremgår de 109 erhvervsuddannelser, specialer og varighed efter indgang.

Tabel 1.4

Bil, fly og andre transportmidler		
Erhvervsuddannelse	Speciale	Varighed
Cykel- og motorcykelmekaniker-uddannelse	Cykelmekaniker	3 år og 3 måneder
	Motorcykelmekaniker	4 år
	Landbrugsmaskinmekaniker	
	Entreprenørmaskinmekaniker	
	Personliftmekaniker	
Entreprenør- og landbrugsma-skinuddannelsen	Landbrugssmed	
	Kranmekaniker	4 år
Flymekaniker	Flymekaniker-B1/B2	4 år og 5 måneder
Karrosseriuddannelsen	Karrosseritekniker	4 år
Mekaniker	Mekaniker	4 år
Vognmaler	Vognmaler	3 år og 6 måneder
Kilde: UddannelsesGuiden		

Tabel 1.5

Bygge og anlæg		
Erhvervsuddannelse	Speciale	Varighed
Anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger	Anlægsstruktør	3 år og 8 måneder
	Bygningsstruktør	
	Brolægger	
Boligmonteringsuddannelsen	Autosadelmager	4 år
	Møbelpolstrer	4 år
	Gardindekoratør	2 år og 9 måneder
	Gardinmontør	2 år og 9 måneder
Byggemontagetekniker	Byggemontagetekniker	1 år og 6 måneder
Bygningsmaler	Bygningsmaler	3 år og 3-6 måneder
Glarmester	Glarmester	3 år og 8 måneder
Maskinsnedker	Maskinsnedker	3 år og 7 måneder
Murer	Murer	3 år og 8 måneder
Skorstensfejer	Skorstensfejer	4 år
Snedker	Bygningssnedker	3 år og 6 måneder
	Møbelsnedker	
	Orgelbygger	
Stenhugger	Stenhugger	3 år og 9 måneder
Stukkatør	Stukkatør	3 år og 9 måneder
Tagdækker	Tagdækker	2 år og 6-11 måneder
Teknisk isolatør	Teknisk isolatør	Fra 2 år og 9 måneder til 3 år og 3 måneder
Træfagenes byggeuddannelse	Tømrer	3 år og 6-11 måneder
	Gulvlægger	
	Alutømrer	
	Tækkemand	
Vvs-uddannelsen	Vvs- og blikkenslalger	4år
	Vvs- og energispecialist	
	Ventilationstekniker	
	Rustfast industrimontør	
Kilde: UddannelsesGuiden		

Tabel 1.6

Bygnings- og brugerservice		
Erhvervsuddannelse	Speciale	Varighed
Ejendomsservicetekniker	Ejendomsservicetekniker	3 år og 3 måneder
Serviceassistent	Serviceassistent hospital/virksomhed	2 år
Sikkerhedsvagt	Sikkerhedsvagt	1 år og 6 måneder

Kilde: UddannelseGuiden

Tabel 1.7

Dyr, planter og natur		
Erhvervsuddannelse	Speciale	Varighed
Anlægsgartner	Anlægsgartner	3 år og 7 måneder-4 år og 2 måneder
Dyrepasser	Dyrepasser	3 år og 8 måneder
Greenkeeper	Greenkeeper	3 år og 8 måneder
Landbrugsuddannelsen	Groundsman Landmand Jordbrugsmaskinfører	3 år og 8 måneder
Landbrugets lederuddannelse	Agrarøkonom	60 uger
Produktionsgartner	Produktionsgartner, planteskolegartner, produktion Produktionsgartner, planteskolegartner, handel	3 år og 8 måneder
Skov- og naturtekniker	Skov- og naturtekniker	3 år
Veterinærsygeplejerske	Veterinærsygeplejerske	3 år og 2 måneder
Væksthusgartner	Væksthusgartner, produktion/handel	3 år og 8 måneder

Kilde: UddannelsesGuiden

Tabel 1.8

Krop og stil		
Erhvervsuddannelse	Speciale	Varighed
Fitnessinstruktør	Fitnessinstruktør	1 år og 6 måneder
Frisør	Frisør	4 år
Kosmetiker	Kosmetiker	2 år og 6 måneder

Kilde: UddannelsesGuiden

Tabel 1.9

Mad til mennesker		
Erhvervsuddannelse	Speciale, trin 2	Varighed
Bager og konditor	Bager/Konditor	3 år og 7 måneder
Detailslagter	Butik Delikatesse Fisk og vildt Slagtning	3 år og 6 måneder
Ernæringsassistent	Ernæringsassistent	3 år
Ferskvareassistent	Ferskvareassistent	2 år og 6 måneder
Gastronom	Kok Cater Smørrebrødsjomfru	3 år og 9 måneder 2 år og 10 måneder 3 år
Hotel- og fritidsassistent	Hotel- og fritidsassistent Forædling	2 år og 6 måneder
Industri- og fritidsassistent	Svineslagter Kreaturslagter	3 år
Mejerist	Mejerist	3 år
Receptionist	Receptionist	2 år og 4 måneder
Tarmrenser	Tarmrenser	2 år og 6 måneder
Tjener	Tjener	3 år og 4 måneder

Kilde: UddannelsesGuiden

Tabel 1.10

Medieproduktion		
Erhvervsuddannelse	Speciale	Varighed
Digital media	Multimedie integrator Multimedie animator	3 år og 6 måneder
Film- og tv-produktionsuddannelsen	Film- og tv-produktionstekniker	5 år
Fotograf	Fotograf	4 år og 6 måneder
Grafisk tekniker	Grafisk tekniker	3 år og 6 måneder
Mediegrafiker	Mediegrafiker	4 år
Skiltetekniker	Skiltetekniker	3 år og 6 måneder
Web-integrator	Web-integrator	1 år og 9 måneder

Kilde: UddannelsesGuiden

Tabel 1.11

Merkantil		
Erhvervsuddannelse	Speciale	Varighed
Detailhandel	Salgsassistent Salgsassistent med profil Blomsterdekoratør Dekorator	4 år
Eventkoordinator	Eventkoordinator	4 år
Finansuddannelsen	Finansassistent	4 år
Generel kontoruddannelse	Generel kontoruddannelse Handelsassistent (salg) Handelsassistent (service)	3 år
Handelsuddannelsen	Indkøbsassistent Logistikassistent Administration/Øvrige specialer	4 år
Kontoruddannelsen		4 år
Sundhedsservicesekretær	Sundhedsservicesekretær	1 år og 7 måneder

Kilde: UddannelsesGuiden

Tabel 1.12

Produktion og udvikling		
Erhvervsuddannelse	Speciale	Varighed
Beklædningshåndværker	Beklædningshåndværker	3 år
Beslagsmed	Beslagsmed	4 år
Cnc-teknikuddannelsen	Cnc-tekniker	2 år og 6 måneder
Elektronikoperatør	Elektronikoperatør	2 år
Finmekaniker	Finmekaniker	4 år
	Låsesmed	
	Våbenmekaniker	
Forsyningsoperatør	Forsyningsoperatør, el-forsyning	2 år
	Kraftværksektor	
Industrioperatør	Industrioperatør-montage	2 år og 8 måneder
	Industrioperatør-produktivitet	
Industri teknikeruddannelsen	Industri tekniker-maskin	4 år
	Industri tekniker-produktion	5 år og 6 måneder
Køletekniker	Køletekniker	4 år
Laboratorietandtekniker	Laboratorietandtekniker	4 år
Maritime håndværksfag	Bådebygger/Skibstømrer/Sejlmager	4 år
	Metaltrykker	3 år og 6 måneder
Metalsmed	Gravør	4 år
	Gørtler (armatur)	4 år
	Gørtler	4 år
	Kobbersmed	4 år
Modelsnedker	Modelsnedker	4 år
Oliefyrstekniker	Oliefyrstekniker	2 år
Ortopædist	Ortopædist	4 år
Overfladebehandler	Overfladebehandler, konstruktion/Overfladebehandler, komponenter	3 år
Plastmager	Plastmager	4 år
Porcelænsmaler	Overglasurmaler	3 år og 6 måneder
Procesoperatør	Procesoperatør	4 år
Produktør	Produktør	1 år og 6 måneder
Skibstekniker	Skibstekniker (reparation)/	4 år
	Skibstekniker (konstruktion)/	
	Skibstekniker (design)/	
	Skibstekniker (maritime rør)	
Skibsmekaniker	Skibsmekaniker	3 år og 3 måneder
Skibsmontør	Skibsmontør	4 år
Skomager	Serviceskomager/Ortopædiskomager	3 år/4 år

Smed	Klejnsmid	4 år
	Smed (aluminium)	4 år
	Smed (rustfri)	4 år
	Vvs-energi teknik	4 år
	Svejsere	2 år og 6 måneder
Støberitekniker	Støberitekniker	3 år og 6 måneder
Teknisk designer	Teknisk designer, industriel produktion/Teknisk designer, Bygge og anlæg	2 år og 5-11 måneder
Urmager	Urmager	4 år
Vindmølleoperatør	Vingeproduktion/Mekanik og montage	2 år
Værktøjsuddannelsen	Værktøjstekniker	5 år
Ædelsmed	Ædelmetalstøber	2 år
	Ædelstensfatter	2 år og 6 måneder
	Bestiksløvsmed	4 år
	Ciselør	4 år
	Guldsmed	4 år
	Korpussløvsmed	4 år

Kilde: UddannelsesGuiden

Tabel 1.13

Strøm, styring og it		
Erhvervsuddannelse	Speciale	Varighed
Automatik- og procesuddannelsen	Automatiktjekniker/Automatiktjekniker i elevatorbranchen/Elektrotekniker	4 år
	Kontorservicetekniker	4 år
Data- og kommunikationsuddannelsen	Teleinstallationstekniker	3 år
	Telesystemtekniker	4 år
	Datatekniker	5 år
	Installationsteknik	4 år
Elektriker	Styrings- og regulerings teknik	4 år og 6 måneder
	Kommunikationsteknik	4 år og 6 måneder
	Bygningsautomatik	4 år
	Elmontør	2 år og 6 måneder
Elektronik- og svagstrømsuddannelsen	Elektronikfagtekniker	4 år
	Radio-tv-fagtekniker	
Frontline pc-supporter	Frontline pc-supporter	2 år
Frontline radio-tv-supporter	Frontline radio-tv-supporter	2 år
Teater-, udstillings- og eventtekniker	Teatertekniker	
	Udstillingstekniker	
	Eventtekniker med speciale i illuminationsteknik	4 år
	Eventtekniker med speciale i audio-teknik	

Kilde: UddannelsesGuiden

Tabel 1.14

Sundhed, omsorg og pædagogik		
Erhvervsuddannelse	Speciale	Varighed
Hospitalsteknisk assistent	Audiologiassistent Neurofysiologiassistent	2 år og 6 måneder
Pædagogisk assistentuddannelse	Pædagogisk assistent- uddannelse	2 år og 9 måneder
Social- og sundhedsuddannelsen	Social- og sundhedsas- sistent	3 år og 3 måneder
Tandklinikassistent	Tandklinikassistent	3 år

Kilde: UddannelsesGuiden

Tabel 1.15

Transport og logistik		
Erhvervsuddannelse	Speciale	Varighed
Personbefordringsuddannelsen	Buschauffør med spe- ciale	3 år
	Kørselsdisponent	4 år
Lager- og terminaluddannelsen	Lageroperatør med speciale	3 år
	Lager- og terminaldis- ponent	4 år
Lufthavnsuddannelsen	Lufthavnsoperatør	3 år
Postuddannelsen	Postoperatør med speciale	2 år og 6 måneder
	Kørselsdisponent	3 år og 6 måneder
Redderuddannelsen	Autohjælp	1 år og 9 måneder
	Ambulanceassistent	2 år og 7 måneder
Togklargøringsuddannelsen	Klargører til godstog med speciale	3 år
Vejgodstransportuddannelsen	Chauffør med speciale	3 år
	Kørselsdisponent	4 år

Kilde: UddannelsesGuiden

Appendiks 1.3

Erhvervsuddannelser i Sverige, Tyskland og Danmark

Erhvervsuddannelsernes karakter

Sverige

I Sverige foregår erhvervsuddannelserne primært i gymnasieskolen. Næsten alle svenskere, der afslutter grundskolen, begynder en treårig gymnasial uddannelse.

Gymnasierne har en række programmer, som enten er nationale eller individuelle. Forudsætningen for at deltage i et af de 13 nationale programmer er, at eleverne har "godkendt" i engelsk, svensk og matematik. 90 pct. starter i et nationalt program, mens 10 pct. kommer på et individuelt program. Gennem det individuelle program er det muligt at få kompetencer, så deltagerne kan begynde på et nationalt program.

Gymnasiet er delt i en studieforberegende retning og i en erhvervsretning. Den ene halvdel af alle unge vælger det studieforberegende program – og den anden halvdel vælger det erhvervsforberedende.

Sverige har de senere år lavet forsøg med mere praktisk orienterede erhvervsuddannelser, hvor halvdelen af uddannelsestiden er praktik.

Danmark

I Danmark er erhvervsuddannelserne mere forankret i virksomhederne end i Sverige. Erhvervsuddannelserne starter med et grundforløb på en erhvervsskole. Herefter er det en forudsætning for at begynde på et hovedforløb, at eleverne får en praktikpladsaftale med en virksomhed, hvor store dele af den resterende uddannelse sker.

Det er muligt at starte i en erhvervsuddannelse efter grundskolen, men en del vælger også at begynde på en erhvervsuddannelse efter gymnasiet.

Erhvervsuddannelserne varer typisk 4 år i Danmark.

Elever over 25 år kan få afkortet deres uddannelse på baggrund af tidligere uddannelse og erhvervs erfaring. Praktikvirksomhederne kan få et løntilskud for elever over 25 år inden for beskæftigelsesområder, hvor der er gode beskæftigelsesmuligheder.

Tyskland

I Tyskland er erhvervsuddannelserne meget omfattende. Store dele af det, der svarer til korte og mellem lange videregående uddannelser i Danmark, er i Tyskland en del af erhvervsuddannelserne.

En del af erhvervsuddannelserne (ca. 20 pct.) er rent skolebaseret. Men størstedelen af uddannelserne foregår i det duale system, hvor der bliver vekslet mellem praktik i en virksomhed og skoleophold.

Organisering

Sverige

I Sverige er det gymnasierne, som dækker det, der svarer til de danske erhvervsskoler, enten kommunale eller friskoler. Der er 290 kommuner i Sverige. I en by som Malmø går hver anden gymnasieskoleelev på en friskole.

Kommunerne finansierer erhvervsuddannelserne og har også stor indflydelse på den konkrete afvikling af uddannelserne. I større kommuner udbydes alle 13 programmer i kommunen, mens mindre kommuner samarbejder med andre kommuner for at sikre det nødvendige udbud.

Skoleväcket, som er den statslige uddannelsesstyrelse, fastlægger uddannelsernes overordnede indhold. Inden for den ramme afvikler kommunerne uddannelserne.

Danmark

I Danmark bliver erhvervsuddannelserne afviklet på skoler, som typisk er selvejende institutioner. Skolerne er styret gennem lovgivning, faglige brancheudvalg og bestyrelser på den enkelte skole.

Folketinget fastlægger de lovgivningsmæssige rammer.

Indholdet af de enkelte uddannelser bliver fastlagt i de branchevise faglige udvalg, hvor de relevante arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer er repræsenteret.

Skolerne skal godkendes til at udbyde de enkelte grundforløb og hovedforløb. Tilsvarende skal virksomhederne godkendes til at have erhvervsuddannelseselever.

Langt de fleste elever deltager i uddannelser, der veksler mellem perioder med skoleophold og perioder, hvor den studerende arbejder i virksomheder. Eleverne er i praktik ca. 2/3 af tiden på et hovedforløb og på skole 1/3.

Elever, der ikke formår at finde en praktikplads, har mulighed for at afslutte et uddannelsesforløb i skolepraktik.

Tyskland

Erhvervsskolerne hører i Tyskland under delstatsregeringerne – de såkaldte "Länder", som der er 18 af. Det føderale undervisningsministerium er alene ansvarligt for de overordnede lovgivningsmæssige rammer.

Erhvervsuddannelserne afvikles og organiseres i et samarbejde mellem delstatsregeringerne og kamrene. Alle virksomheder skal ved lov være medlem af et kammer. De største kamre er kammeret for handel og industri og kammeret for håndværk. Disse to kamre er paraplyorganisation for i alt 134 geografisk fordelte kamre.

Kamrene rådgiver virksomhederne, de bidrager til at udvikle uddannelserne, de varetager en række registreringsopgaver, og de afholder eksamen på alle erhvervsuddannelser.

Virksomhederne skal godkendes til at uddanne inden for erhvervsuddannelserne.

For elever, som ikke formår at få en praktikpladsaftale med en virksomhed, er der et overgangssystem, som har til hensigt at samle op på elever som klarer sig fagligt og socialt dårligt.

Parternes inddragelse

Sverige

I Sverige bliver virksomhederne alene hørt, når den centrale myndighed "Skolevärdet" påtænker at ændre uddannelserne. Virksomhederne og lønmodtagerne er ikke inddraget gennem formaliserede råd.

Der er fremlagt forslag i Rigsdagen om, at lønmodtagerne og arbejdsgivere i højere grad skal inddrages på både lokalt, regionalt og nationalt plan.

Danmark

Arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer spiller en meget central rolle i det danske erhvervsuddannelsessystem. Det gælder i forhold til at rådgive ministeren, godkende nye uddannelsesplaner, og sidde i bestyrelserne på de enkelte skoler.

Tyskland

Virksomhederne er inddraget gennem kamrene og de klassiske arbejdsgiverorganisationer. Det gælder f.eks. i forhold til udvikling af uddannelserne, hvor det føderale institut for erhvervsuddannelser, BIBB, koordinerer den løbende udvikling af uddannelserne.

Finansiering

Sverige

Kommunerne får bloktilskud fra staten til at finansiere skolerne. Desuden giver staten øremærkede midler til konkrete initiativer på erhvervsskolerne.

Danmark

Skolerne finansieres gennem statslige taxameter tilskud til bygninger, udstyr og undervisning. Desuden er der et mindre taxameter, som bliver udløst, hvis eleverne gør uddannelsen færdig. Endelig er der en række øremærkede finansieringer af særlige aktiviteter.

Virksomhederne betaler løn til elever. Overenskomsterne indeholder bestemmelser om løn for elever. I perioder, hvor en elev er på skole, modtager virksomheden godtgørelse fra AER – Arbejdsgivernes Elevrefusion.

Tyskland

Erhvervsskolerne finansieres af Länderne. Virksomhederne betaler, som i Danmark, løn til eleverne. Under skoleopholdet får eleverne ikke løn.

Praktik

Sverige

Erhvervsuddannelserne i Sverige indeholder i gennemsnit 15 ugers praktik pr. år. Det vil sige 45 uger pr. uddannelse. I de 45 uger indgår praktisk arbejde på erhvervsskolen.

Det er erhvervsskolernes ansvar at sikre eleverne en praktikplads.

I de nye praktisk orienterede erhvervsuddannelser udgør praktik halvdelen af tiden. Virksomhederne kan modtage et lokalt fastsat tilskud for at have eleven i praktik.

Byggebranchen har efter gymnasieskolen en lærlingeuddannelse i virksomhederne i 2 år. Lærlingene bliver ansat i virksomhederne på en lavere løn end den sædvanlige. Efter 2 år modtager eleverne et bevis og får dermed ret til fuld løn.

Danmark

Efter grundforløbet skal en elev finde en praktikplads for at kunne begynde på hovedforløbet. Praktikdelen udgør typisk 2/3 af hovedforløbet.

Og idet hovedforløb kan vare mellem 1,5 til 5,5 år – varierer længden af praktik herefter.

Tyskland

En praktikpladsaftale er typisk indgangen til en erhvervsuddannelse i Tyskland. Det er elevens ansvar at finde en praktikplads, men kamrene har praktikpladskonsulenter, som arbejder med at sikre det nødvendige antal praktikpladser.

Alle godkendte virksomheder skal have en eller flere uddannelsesansvarlige medarbejdere.

Skoleophold i Tyskland er typisk 2 dage om ugen, således at eleven hver uge er 3 dage på arbejdspladsen. Det vil sige, at eleven er i praktik i over halvdelen af de 3 år, som eleven går på erhvervsuddannelsen.

2. Elever på erhvervsuddannelserne

2.1	Indledning og sammenfatning	67
2.2	Tilgang til erhvervsuddannelserne	68
2.3	Høj alder ved start	77
2.4	For mange falder fra	84
2.5	Hvad med dem, der falder fra?	88
2.6	Forudsætningerne er for dårlige	90
2.7	Økonomi og frafald	96

Appendiks

2.1	Datagrundlag	102
2.2	Voksenlærlingeordningen	104
2.3	Beregninger på frafald	106

2.1 Indledning og sammenfatning

Halvdelen falder fra

Hvert år begynder mellem 55-60.000 personer på en erhvervsuddannelse. Men halvdelen falder fra uddannelsen. Samtidig vælger mange at skifte uddannelse undervejs. Det betyder, at kun 35 pct. af alle elever gennemfører deres erhvervsuddannelse i første forsøg.

Det største frafald og omvalg sker på grundforløbet. Mere end hver tredje afbryder det grundforløb, de er startet på. På hovedforløbet afbryder godt 20 pct.

Frafald på grundforløbet koster 750 mio. kr.

Det høje frafald og de mange omvalg på erhvervsuddannelserne betyder, at der hvert år bliver brugt mange ressourcer på elever, der ikke gennemfører den uddannelse, de er begyndt på. Samlet set koster frafald på grundforløbet 750 mio. kr. pr. årgang.

Højt frafald samtidig med dårlige kvalifikationer

Det høje frafald skal ses i lyset af, at op mod en fjerdedel af eleverne har utilstrækkelige forudsætninger i basale fag fra grundskolen.

En forklaring på dette kan være, at elever efter afsluttet grundskole har krav på at blive optaget på en erhvervsuddannelse, hvorimod elever, som ikke er vurderet egnet til at begynde på en gymnasial uddannelse, bliver indstillet til optagelsesprøve.

Personer, der begynder på en erhvervsuddannelse, er i gennemsnit 22 år. Voksenerhvervsuddannelsen for personer over 25 år er dog i høj grad med til at øge gennemsnitsalderen. Personer under 25 år er i gennemsnit 18 år, når de begynder på en erhvervsuddannelse.

Elever på erhvervsuddannelserne er 3½ år forsinket

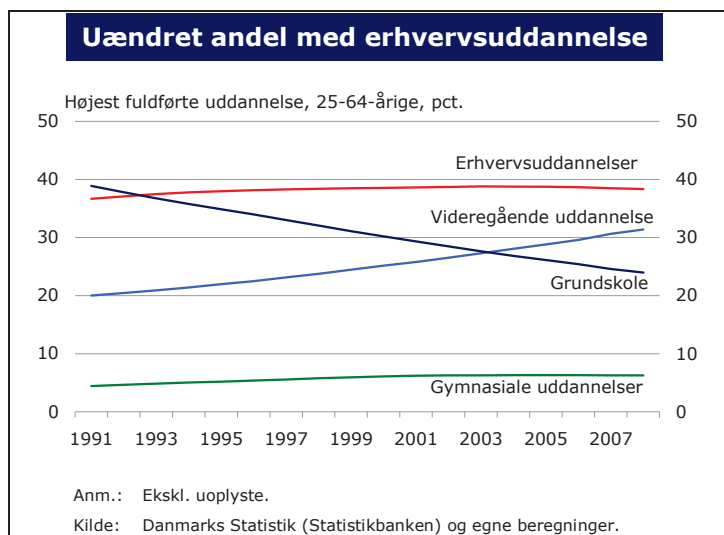
Elever, der gennemfører en erhvervsuddannelse, er forsinket 3 ½ år i forhold til, hvis de var begyndt lige efter 9. klasse og gik direkte igennem uddannelsen uden omvalg. Mange omvalg tager tid, men mange begynder også først på erhvervsuddannelsen efter det 25. år.

2.2 Tilgang til erhvervsuddannelserne

Flere opnår en videregående uddannelse

Danskernes uddannelsesniveau er steget de seneste årtier. Det er sket, fordi flere har opnået en videregående uddannelse, mens andelen af 25-64-årige med en erhvervsuddannelse har været stort set konstant siden starten af 1990'erne, jf. figur 2.1.

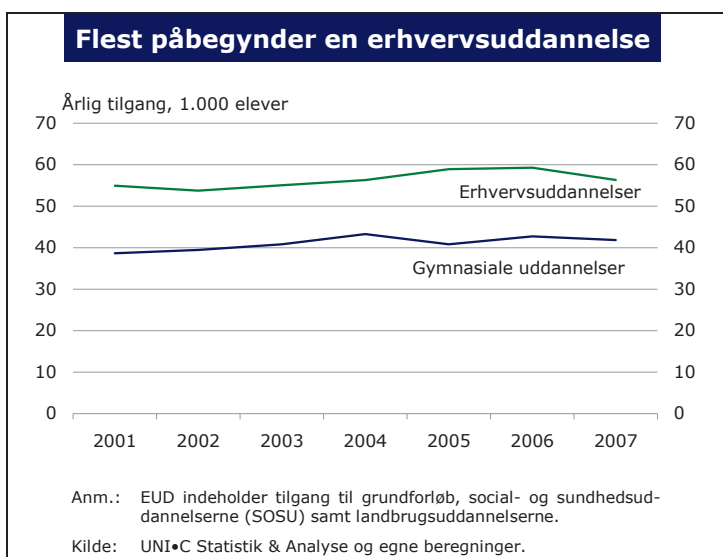
Figur 2.1

Flest begynder på en erhvervsuddannelse

Hvert år begynder 55-60.000 personer på en erhvervsuddannelse. Den årlige tilgang til de gymnasiale uddannelser er ca. 15.000 lavere, jf. figur 2.2.

Figur 2.2

Set i forhold til udviklingen i ungdomsårgange er der relativt færre, der begynder på en gymnasial uddannelse, hvorimod andelen, der begynder på erhvervsuddannelse, stort set er uændret, jf. boks 2.1.

Boks 2.1

Tilgang i forhold til rekrutteringsgrundlaget

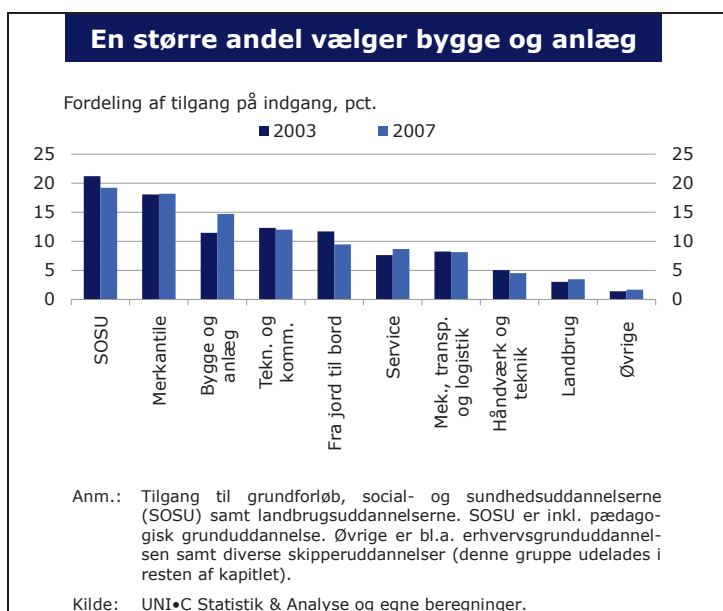
Langt de fleste, der begynder på en gymnasial uddannelse, er mellem 15 og 18 år, hvorimod det ikke er ualmindeligt at være ældre ved tilgang til erhvervsuddannelserne, jf. afsnit 2.3.

I forhold til niveauet i 2001 er antallet af 15-18-årige i befolkningen steget med 18 pct. frem til 2007, hvormed tilgangen til de gymnasiale uddannelser sat i forhold til rekrutteringsgrundlaget reelt er faldet. Antallet af 15-24-årige er derimod steget med blot 2 pct., så den reelle tilgang til erhvervsuddannelserne er stort set uændret.

Skift i tilgangen fordelt på brancher

Flest elever vælger social- og sundhedsuddannelserne (SOSU) eller en merkantil uddannelse. Byggefagene har i forbindelse med de seneste års byggeboom oplevet en mærkbar øget beskæftigelse. Det afspejler sig også i tilgangen til erhvervsuddannelserne, hvor der var en større andel, der begyndte på en erhvervsuddannelse inden for bygge og anlæg i 2007 end fire år tidligere, jf. figur 2.3.

Figur 2.3

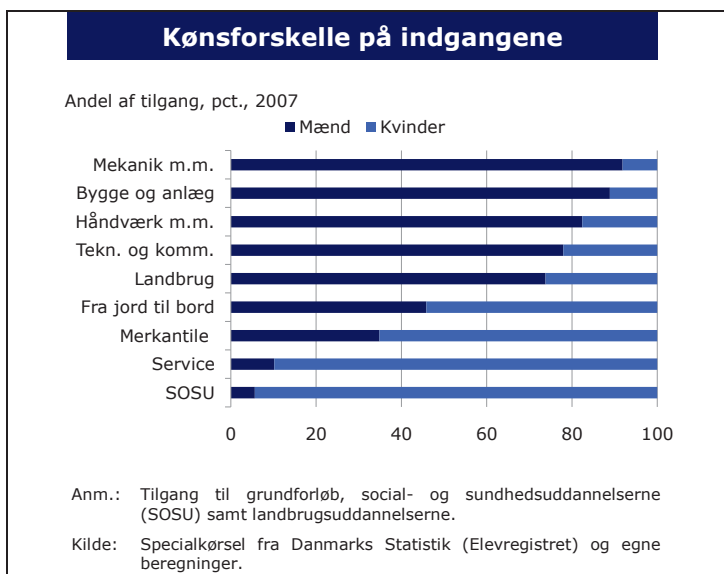
Fald i tilgangen til social- og sund- hedsuddannelserne

I samme periode har der været et fald i tilgangen til social- og sundhedsuddannelserne. Det er samtidig en af de uddannelser, der står til at få markant færre elever de kommende år, jf. kapitel 5 Fremtidens udbud af erhvervsuddannede.

Erhvervsuddannelserne er kønsopdelte

Kønsfordelingen på erhvervsuddannelserne er meget lige, med en lille overvægt af mænd. Tilgangen til de enkelte indgange er derimod meget kønsopdelt. På indgangen mekanik, transport og logistik er mere end ni ud af ti mænd. Modsat er blot 6 pct. af elever, der begynder på en social- og sundhedsuddannelse, mænd, jf. figur 2.4.

Figur 2.4

Også populær hos unge med ikke-vestlig herkomst

Erhvervsuddannelserne er også populære hos personer med ikke-vestlig herkomst, hvor 10 pct. af de 15-24-årige begynder på en erhvervsuddannelse. Det samme gælder for 7 pct. af 15-24-årige med dansk herkomst, jf. tabel 2.1.

Tabel 2.1

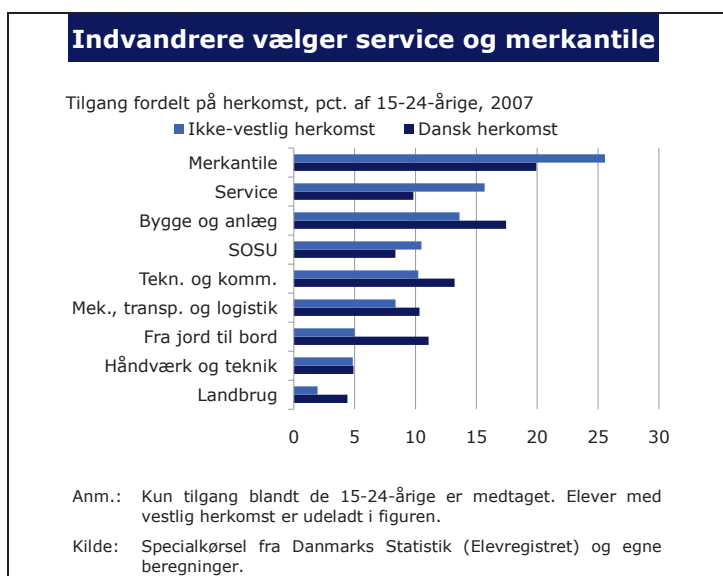
Lidt større andel blandt ikke-vestlige		
15-24 år, 2007	Dansk herkomst	Ikke-vestlig herkomst
Tilgang til EUD	38.600	4.400
Befolkning	549.800	43.300
Andel, pct.	7	10

Anm.: Tilgang til grundforløb, social- og sundhedsuddannelserne (SOSU) samt landbrugsuddannelserne.

Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (Elevregistret), Statistikbanken samt egne beregninger.

Personer med ikke-vestlig herkomst vælger hyppigere en merkantil erhvervsuddannelse eller en uddannelse inden for service, f.eks. skomager eller frisør, end elever med dansk herkomst, jf. figur 2.5.

Figur 2.5

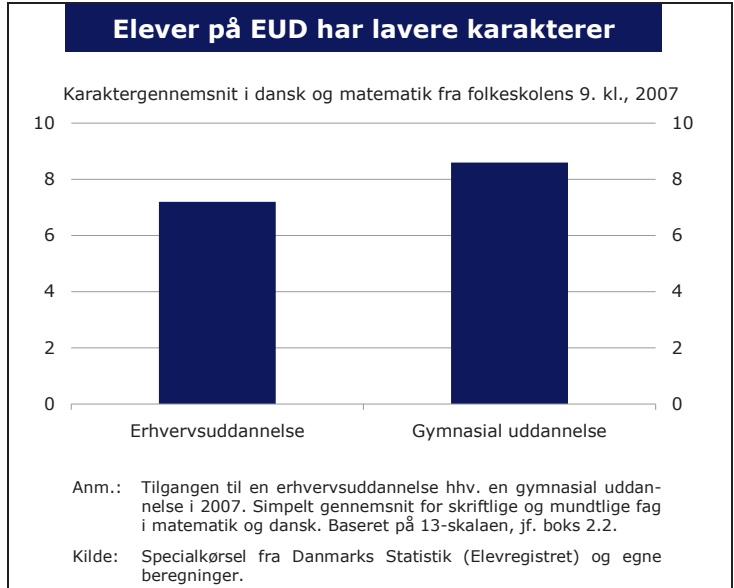
Kvalifikationer fra folkeskolen

Fagligt svagere elever

Elever på erhvervsuddannelserne er fagligt svagere end elever på de gymnasiale uddannelser. Unge, der begyndte på en gymnasial uddannelse i 2007, har et

karaktergennemsnit fra folkeskolen på 8,6 (baseret på 13-skalaen). Elever, der begyndte på en erhvervsuddannelse, har et gennemsnit på 7,2, jf. figur 2.6.

Figur 2.6

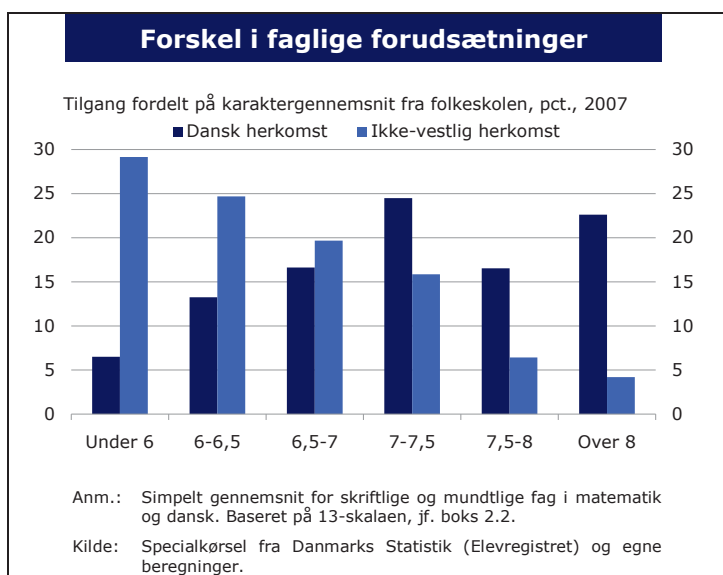
Elever på teknologi og kommunikation er fagligt stærkest

Elever, der begynder på en erhvervsuddannelse inden for teknologi og kommunikation, har med et karaktergennemsnit på 7,5 de bedste faglige forudsætninger. Omvendt har elever, der begynder på en erhvervsuddannelse inden for mekanik, transport og logistik eller håndværk og teknik, det laveste gennemsnit på 7,0.

Elever med ikke-vestlig herkomst starter med svag faglig baggrund

Unge med dansk herkomst, der begynder på en erhvervsuddannelse, har et karaktergennemsnit fra folkeskolen på 7,3. For unge med ikke-vestlig herkomst ligger gennemsnittet derimod på blot 6,4. Næsten 30 pct. af alle elever med ikke-vestlig herkomst har et karaktergennemsnit fra folkeskolen på under 6. Det gælder kun for godt 6 pct. af alle elever med dansk herkomst, jf. figur 2.7.

Figur 2.7

Elever med ikke-vestlig herkomst scorer lavt i PISA

Billedet af de svagere kvalifikationer hos elever med ikke-vestlig herkomst bliver bekræftet af resultaterne i de såkaldte PISA-undersøgelser. I Danmark scorer elever med ikke-vestlig herkomst langt lavere end elever med dansk herkomst i både læsning, matematik og naturfagene, jf. OECD (2007).

Karakteroplysninger

Elevernes gennemsnit fra folkeskolens 9. klasse er beregnet som et simpelt gennemsnit af de skriftlige og mundtlige karakterer i dansk og matematik (ekskl. ordenskarakterer) – både års- og eksamenskarakter. Alle karaktergennemsnit er baseret på den gamle 13-skala.

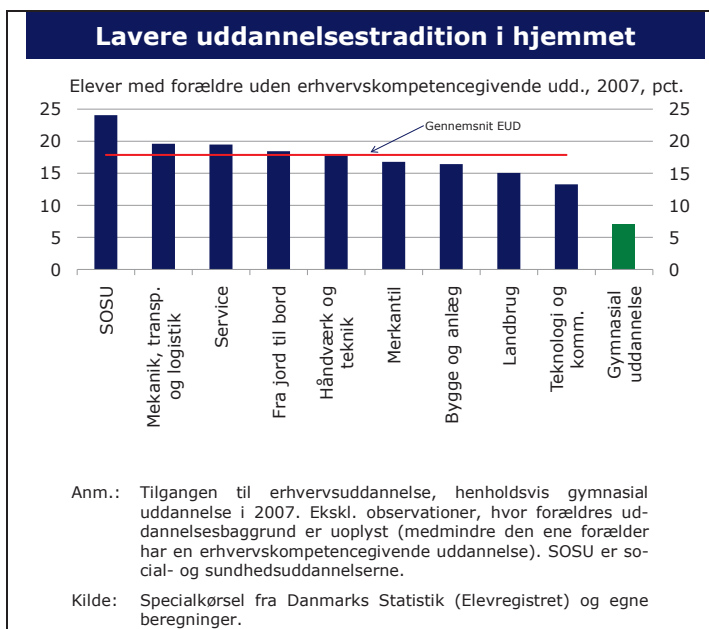
Da der kun eksisterer oplysninger om karakterer fra folkeskolen fra 2002 og frem, og mange elever først begynder på erhvervsuddannelserne flere år efter færdiggørelsen af grundskolen, er det ikke muligt at foretage analyserne på baggrund af hele populationen. 60 pct. af de elever, der begyndte på et grundforløb i 2007, havde registreret karakteroplysninger fra folkeskolen.

Forældres uddannelsesniveau

Forældres uddannelse er lavere blandt erhvervsuddannede

Den faglige ballast i opvæksten har betydning for valg af uddannelse. Knap hver femte, der begynder på en erhvervsuddannelse, har forældre uden en erhvervskompetencegivende uddannelse. Det samme gælder for kun 7 pct. af de elever, der begynder på en gymnasial uddannelse, jf. figur 2.8.

Figur 2.8

Det er på social- og sundhedsuddannelserne, der er størst sandsynlighed for at møde en elev med forældre uden en erhvervskompetencegivende uddannelse.

2.3 Høj alder ved start

Erhvervsuddannelserne er for personer i alle aldre

Erhvervsuddannelserne er på linje med de gymnasiale uddannelser en ungdomsuddannelse. Elever kan dog fra det 25. år starte som voksnelev. I dag er hver femte elev over 25 år ved uddannelsens start.

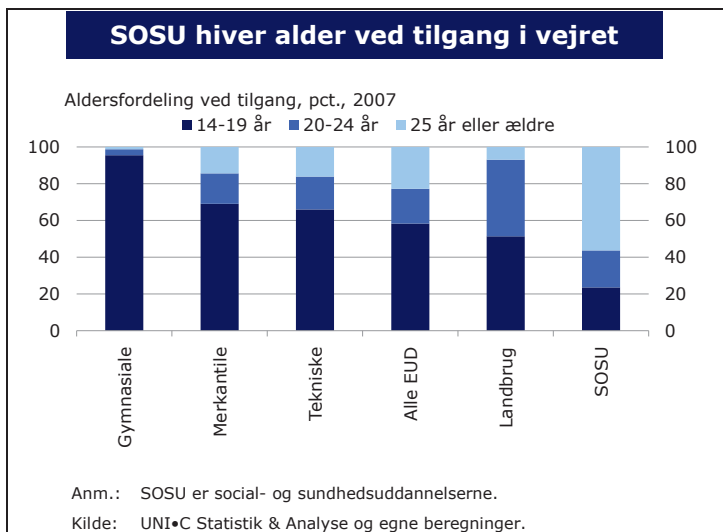
Elever, der begyndte på en erhvervsuddannelse i 2007, var i gennemsnit knap 22 år. Blandt elever, der starter, før de fylder 25 år, er gennemsnitsalderen 18 år, mens voksnelever i gennemsnit er godt 34 år, når de går i gang med deres uddannelse.

Mange starter i en høj alder

Erhvervselever er ældre end elever i gymnasiet

Elever, der begynder på en erhvervsuddannelse, er typisk ældre end dem, der begynder på en gymnasial uddannelse. På de gymnasiale uddannelser er godt 95 pct. under 20 år ved start. Det samme gælder for knap 60 pct. af de elever, der begynder på en erhvervsuddannelse, jf. figur 2.9.

Figur 2.9

På de merkantile og tekniske indgange er ca. to ud af tre under 20 år, mens ca. 15 pct. er over 25 år. På social- og sundhedsuddannelserne er godt 55 pct. over 25 år, og gennemsnitsalderen ved tilgang er godt 29 år.

Fem års tidligere start giver 1.100 ekstra faglærte SOSU'er

Den høje startalder på særligt social- og sundhedsuddannelserne betyder, at der er færre med en faglært uddannelse i arbejdsstyrken. Eksempelvis vil en studiestart fem år tidligere, så personer, der begynder på en social- og sundhedsuddannelse, i stedet er 24 år, resultere i 1.100 ekstra faglærte personer til denne sektor, jf. tabel 2.2.

Tabel 2.2

5 års tidligere start giver 1.100 faglærte	
Social- og sundhedsuddannelserne	Personer
Tilgang i 2007, elever	9.300
Forventet gennemførelse, elever	
-(Beregnet som tilgangen * gennemførelsespct. (76 pct.)) ¹	7.100
Ekstra år ved fremrykning af startalder med gennemsnitlig fem år pr. elev	
-(Beregnet som antal personer, der gennemfører * fem år/person)	35.400
Antal ekstra faglærte i arbejdsstyrken	
- (Beregnet som antal ekstra år/32) ²	1.100
Anm.: ¹ Det er antaget, at gennemførelsesprocenten for SOSU på 76 pct. i 2007 er uafhængig af alder. ² Hver faglært er forventet at være på arbejdsmarkedet i 32 år. Det er under antagelsen om, at alderen ved afslutning – ligesom startalderen – fremrykkes fem år, så de dermed er 28 år ved afslutning (jf. figur 2.13), og at de i gennemsnit alle trækker sig tilbage som 60-årige.	
Kilde: UNI•C Statistik & Analyse og egne beregninger.	

Flere bliver vokselever

En af årsagerne til, at mange begynder på en erhvervsuddannelse i en sen alder, er indførelsen af tilskudsordningen for vokselever.

Mulighed for løntilskud til vokselever

Vokselever er personer, der begynder på en erhvervsuddannelse, når de er over 25 år. Siden 1997 har det været muligt for virksomheder, der ansætter vokselever inden for områder med særlig mangel på arbejdskraft, at opnå et statsligt tilskud. Dette statstilskud udgør i dag 30 kr. pr. time, jf. appendiks 2.2.

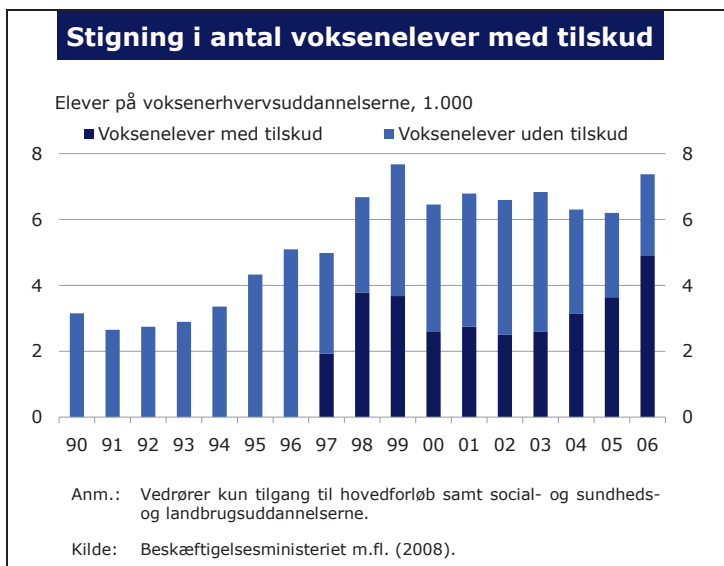
45 pct. flere vokselever på ti år

Siden indførelsen af tilskudsordningen er den årlige tilgang af vokselever vokset og var ca. 7.400 personer i 2006 – det svarer til en stigning på ca. 45 pct. i forhold til 1996. I samme periode er den samlede tilgang til erhvervsuddannelserne kun steget med godt 10 pct.

To ud af tre vokselever er med tilskud

Vokselever med statsligt løntilskud udgjorde i 2006 2/3 af tilgangen blandt alle vokselever, jf. figur 2.10.

Figur 2.10

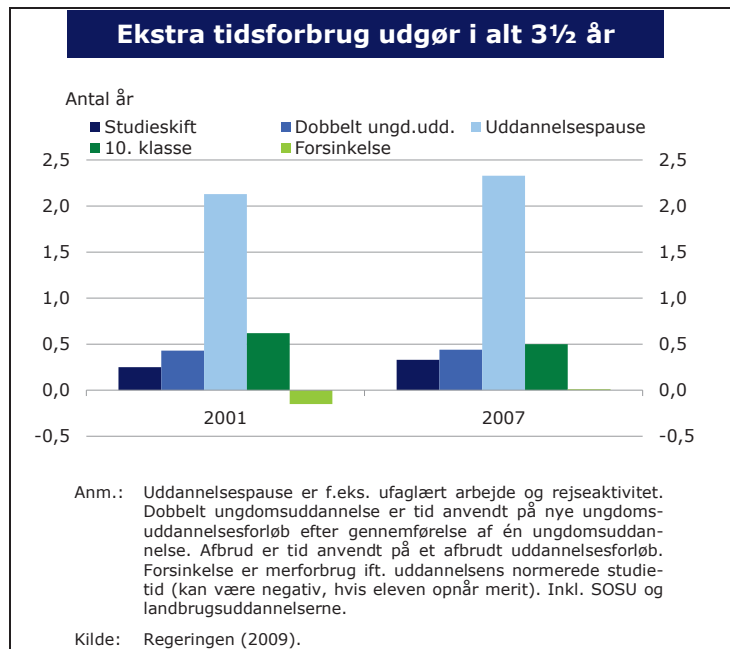
Tilskudsordningen til voksnelever er løbende blevet ændret i sin form, og senest i 2008, hvor omfanget af ordningen blev øget, jf. appendiks 2.2.

Det ekstra tidsforbrug inden start

Unge er forsinket 3½ år i forhold til at gå den direkte vej

Elever i erhvervsuddannelserne er i dag 4 måneder mere forsinket end i 2001. Således anvendte de i 2007 i gennemsnit godt 3½ år ekstra i forhold til at gå den direkte vej igennem erhvervsuddannelsessystemet. Tiden anvendt uden for uddannelsessystemet på f.eks. ufaglært arbejde og rejseaktivitet udgør langt den største andel, jf. figur 2.11.

Figur 2.11

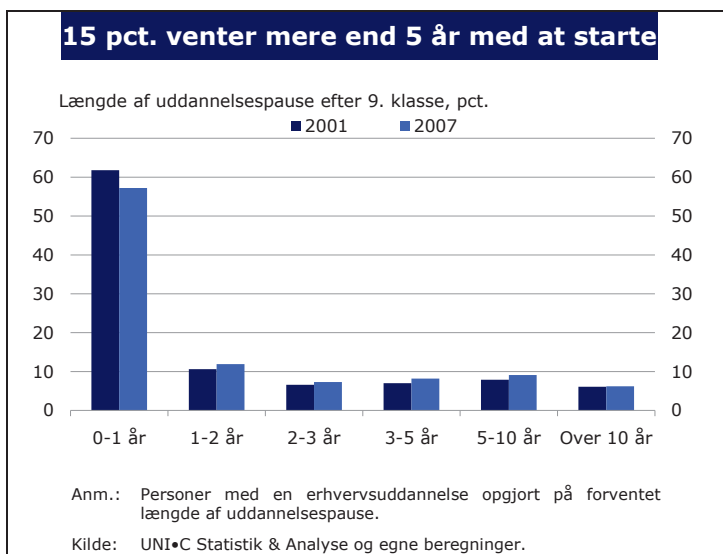
En del af tidsforbruget bruges på anden uddannelse

Studieskift og dobbelt ungdomsuddannelse er også tidskrævende – i gennemsnit bruger elever henholdsvis fire og fem måneder på disse omveje i uddannelsessystemet. Hertil kommer i gennemsnit et halvt år anvendt på 10. klasse.

15 pct. venter mere end fem år med at uddanne sig

Der er en vis spredning i, hvor længe unge venter med at begynde på en erhvervsuddannelse. 15 pct. holder mere end fem års pause fra studierne efter 9. klasse. I forhold til 2001 gik en mindre andel i 2007 i gang umiddelbart efter folkeskolen, jf. figur 2.12.

Figur 2.12

Den store andel, der venter over 10 år, dækker primært over opkvalificering af den eksisterende arbejdsstyrke, f.eks. den massive opkvalificering af SOSU-personale m.m., jf. UNI•C Statistik & Analyse (2009).

Merit har som formål at mindske det ekstra tidsforbrug

Personer over 25 år med mindst tre års relevant erhvervserfaring kan få merit og starte direkte på hovedforløb, hvis de har gennemgået en række Arbejdsmarkedsuddannelser (AMU). Derudover kan f.eks. også en studentereksamen i visse tilfælde give adgang til at starte direkte på et hovedforløb.

15 pct. starter direkte

15 pct. af alle elever, der begynder på et hovedforløb, har ikke forinden gennemført et grundforløb. Heraf er næsten tre ud af fire studenter, der begynder på en merkantil erhvervsuddannelse.

10 pct. gennemfører både gymnasium og grundforløb før hovedforløb

Omvendt har hver tiende elev, der begynder på et hovedforløb i 2007, afsluttet både en studentereksamen og et grundforløb, før de gik i gang med hovedforløbet. Og den gymnasiale uddannelse blev i alle tilfælde gennemført før grundforløbet.

Erhvervsuddannede afslutter i en sen alder

At mange er over 25 år ved start på en erhvervsuddannelse og ekstra tidsforbrug pga. omvalg m.v. gør, at elever også har en høj alder ved afslutningen af erhvervsuddannelserne.

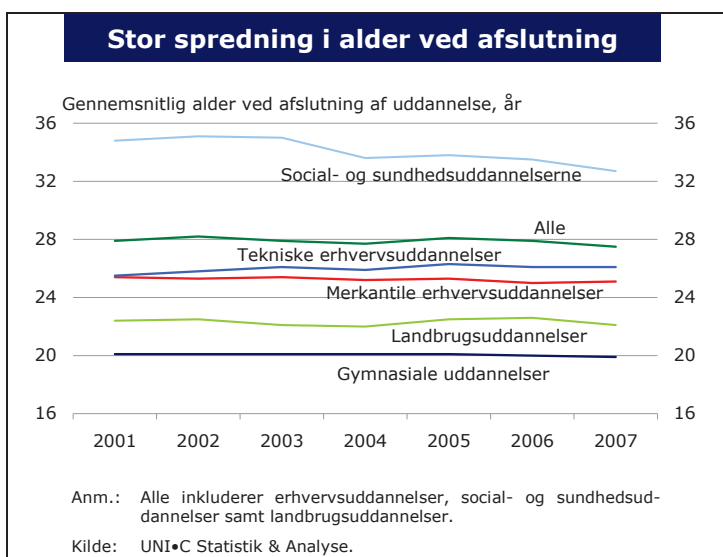
Alderen ved afslutning er høj

Den gennemsnitlige alder ved afslutning af en erhvervsuddannelse er otte år højere end alderen ved gennemførelsen af en gymnasial uddannelse, selv om uddannelserne har nogenlunde samme varighed.

.... men dog faldet lidt de seneste par år

Gennemsnitsalderen på erhvervsuddannelserne er dog faldet godt syv måneder fra 2005 til 2007. På de merkantile og tekniske erhvervsuddannelser har gennemførelsesalderen ligget forholdsvis konstant på henholdsvis godt 25 og 26 år. Gennemførelsesalderen på social- og sundhedsuddannelserne er faldet næsten 2 ½ år fra 2003 til 2007, jf. figur 2.13.

Figur 2.13

Kvinder er 4 år ældre end mænd ved afslutning

Generelt er kvinder ældre ved gennemførelsen af en erhvervsuddannelse end mænd, og forskellen er temmelig markant. I 2007 var kvinder gennemsnitlig godt 29 år ved gennemførelse af en erhvervsrettet ungdomsuddannelse. Mænd var næsten fire år yngre.

Social- og sundhedsuddannede er næsten 33 år ved afslutning

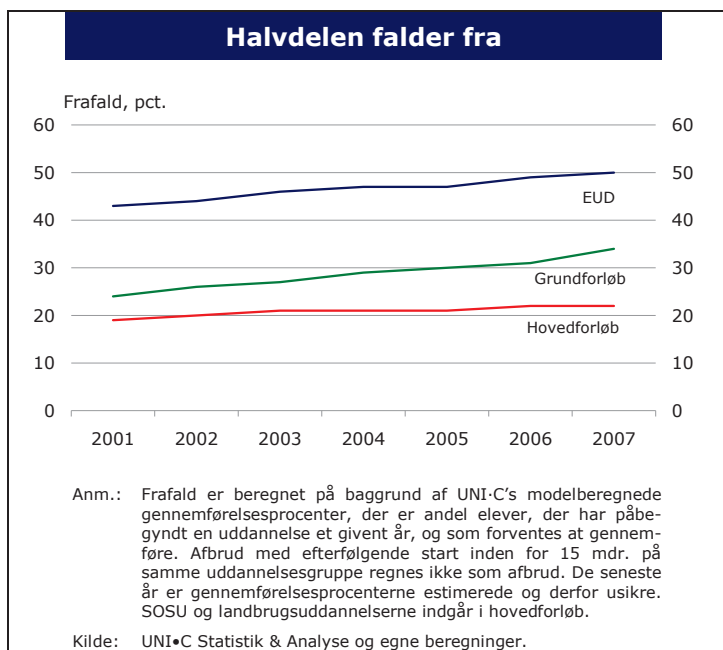
På social- og sundhedsuddannelserne er eleverne i gennemsnit næsten 33 år ved afslutning af uddannelsen. Eftersom kvinder her udgør langt den største andel af tilgangen, er det i høj grad disse uddannelser, der danner grundlag for den store aldersforskel mellem mænd og kvinder.

2.4 For mange falder fra

Hver anden elev falder fra

Hver anden elev, der begynder på en erhvervsuddannelse, gennemfører ikke uddannelsen. Denne andel er steget fra ca. 42 pct. i 2001, jf. figur 2.14.

Figur 2.14

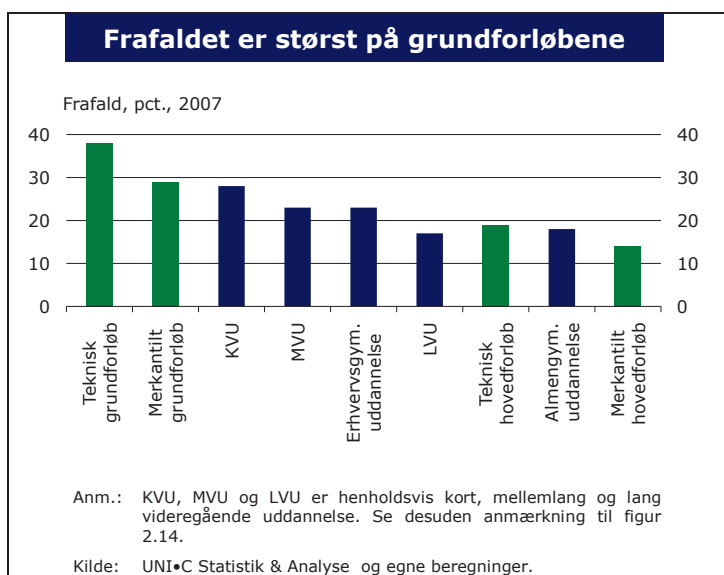

Det største frafald ligger på grundforløbet

Det største frafald ligger på grundforløbet, og det er på bare seks år steget med 10 pct.point. Næsten hver tredje elev, som begynder på et erhvervsfagligt grundforløb, falder fra.

Det største frafald er på det tekniske grundforløb – det er næsten 10 pct.point højere end på det merkantile grundforløb, jf. figur 2.15.

Figur 2.15

På hovedforløbet ligger frafaldet på erhvervsuddannelserne derimod på niveau med eller endog lavere end på andre uddannelsesområder.

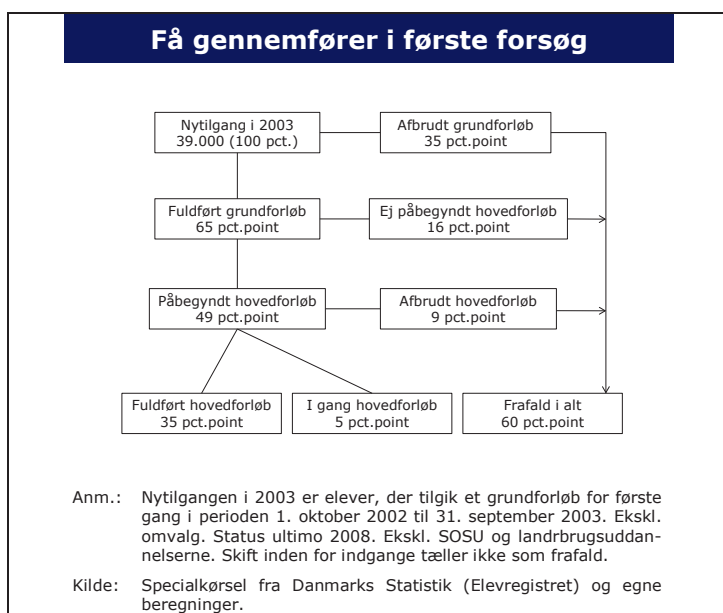
Færre gennemfører uden omvalg

Mange elever vælger om i løbet af deres erhvervsuddannelse. Den andel, der gennemfører uden omvalg, er således endnu mindre end de oven for nævnte 50 pct.

35 pct. gennemfører grund- og hovedforløb uden omvalg

Af de godt 39.000 elever, der for første gang begyndte på en erhvervsuddannelse i 2003, havde kun 35 pct. gennemført denne uddannelse fem år efter. Fem pct. var stadig i gang, så den totale gennemførelse kan maksimalt blive 40 pct., jf. figur 2.16.

Figur 2.16

Højt frafald på grundforløb

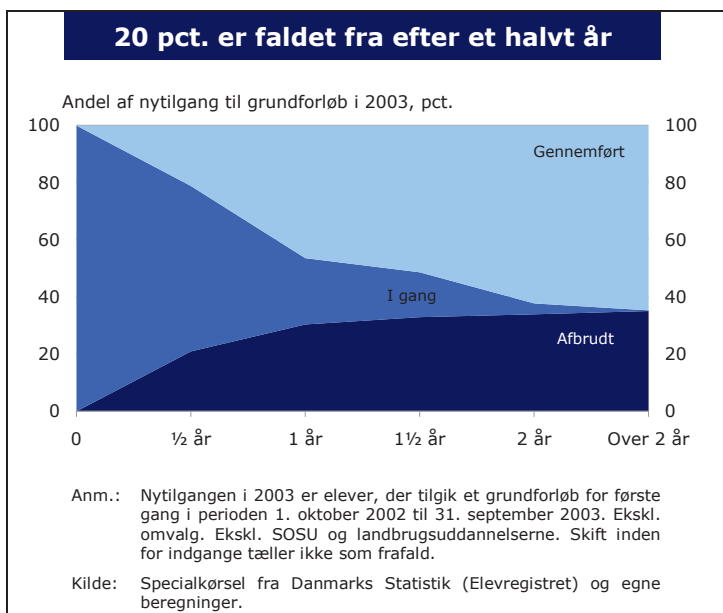
Den lave gennemførelse kommer dels af, at mere end hver tredje ikke gennemfører førstevalget af grundforløb. Derudover er det kun 3 ud af 4, som har gennemført grundforløbet, der begynder på hovedforløbet. Det er særligt elever, som har afsluttet et merkantilt grundforløb, der vælger ikke at forsætte på et hovedforløb.

Elever er længe på grundforløbet før frafald

Mange elever går på grundforløbet i lang tid, før de falder fra

Det er på grundforløbet og dermed i starten af erhvervsuddannelsen, at det største frafald sker. Men mange er på grundforløbet i lang tid, før de ender med at falde fra. Efter ½ år har 20 pct. afbrudt deres første grundforløb, men der er også elever, der falder fra efter at have været på uddannelsen i mere end et år, jf. figur 2.17.

Figur 2.17

2.5 Hvad med dem, der falder fra?

Mange, der falder fra deres første grundforløb, begynder på en ny uddannelse. Hver tredje vælger en anden erhvervsuddannelse, mens 16 pct. helt skifter uddannelsesspor og begynder på gymnasiet eller på en videregående uddannelse, jf. tabel 2.3.

Tabel 2.3

Dem der falder fra en EUD		
Frafaldne blandt nystartede i 2003	1.000 personer	Pct.
Frafald i alt	23,4	100
Heraf:		
- Begyndt på ny EUD	7,8	33
- Begyndt på anden uddannelse	3,8	16
- Heraf gymnasial	0,8	4
- Heraf videregående udd.	1,8	8
- Anden uddannelse	1,2	5
- I beskæftigelse	6,8	29
- Andet	5,0	22

Anm.: Ved bestemmelse af efterfølgende status er der i første omgang set på, om personen er påbegyndt en ny erhvervsuddannelse inden 1. oktober 2007. Dernæst om personen er påbegyndt en anden uddannelse i samme tidsrum. Ellers er der set på personens arbejdsmarkedsstatus den førstkomende november efter frafaldet. "Andet" omfatter ledige, aktiverede m.v., jf. figur 2.18. På grund af afrundinger summer tallene ikke inden for grupperne.

Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (Elevregistret) og egne beregninger.

Mere end hver femte er imidlertid hverken i beskæftigelse eller i uddannelse året efter frafald. Mange er blevet ledige eller er i aktivering, og 40 pct. er helt uden for arbejdsstyrken, jf. figur 2.18.

Figur 2.18

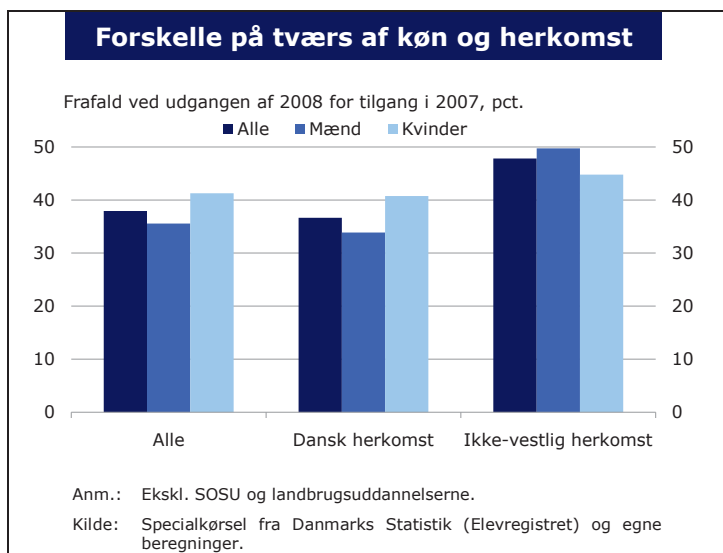

2.6 Forudsætningerne er for dårlige

**Højere frafald
blandt elever med
ikke-vestlig her-
komst**

Mænd med ikke-vestlig herkomst har det højeste frafald. Her falder næsten halvdelen fra, hvilket er mere end 15 pct.point højere end blandt mænd med dansk herkomst, jf. figur 2.19.

Figur 2.19

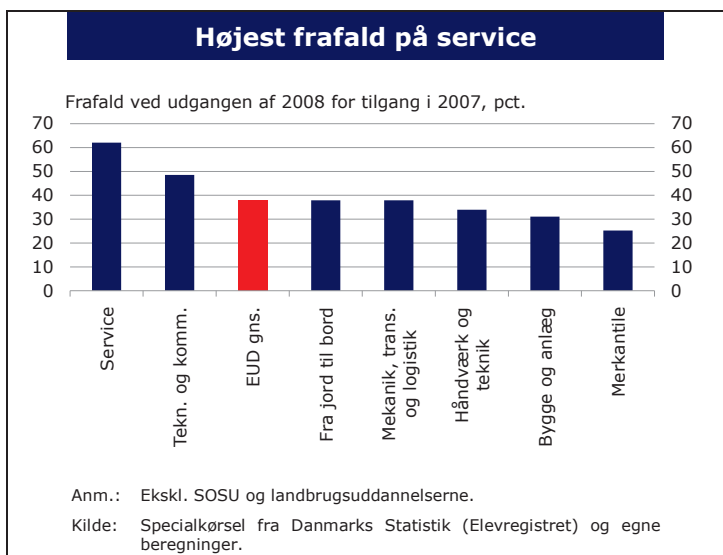

For kvinder er der derimod ikke de store forskelle på frafaldet blandt elever med dansk eller ikke-vestlig herkomst.

**Frafaldet er størst
på service**

Det grundforløb, der har det største frafald, er på indgangen service, der blandt andet indeholder uddannelser som frisør, sikkerhedsvagt og tandtekniker. Her falder seks ud af ti fra, jf. figur 2.20.

Figur 2.20

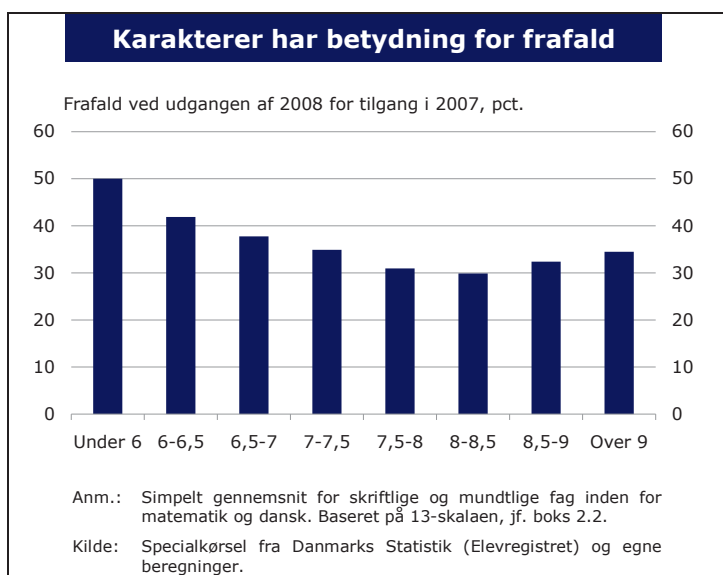

Udfordringen starter i folkeskolen

Elever med laveste karakterer har det højeste frafald

Der er et markant større frafald blandt elever med en karakter på under seks fra folkeskolen. Jo højere karakterer fra folkeskolen, des færre falder fra. Der er dog en tendens til, at frafaldet igen er større for elever med et gennemsnit på over 8,5, jf. figur 2.21.

Figur 2.21

En årsag til at frafaldet stiger blandt elever med højere karakterer, kan være, at de ikke føler sig fagligt udfordrede.

Blandt elever, der overvejer at springe fra en erhvervsuddannelse, svarer mere end hver femte, at det lave faglige niveau er årsagen, jf. Capacent Epinion (2007). Til sammenligning er det kun én ud af syv, der overvejer at springe fra, fordi det faglige niveau er for højt, jf. figur 2.22.

Figur 2.22

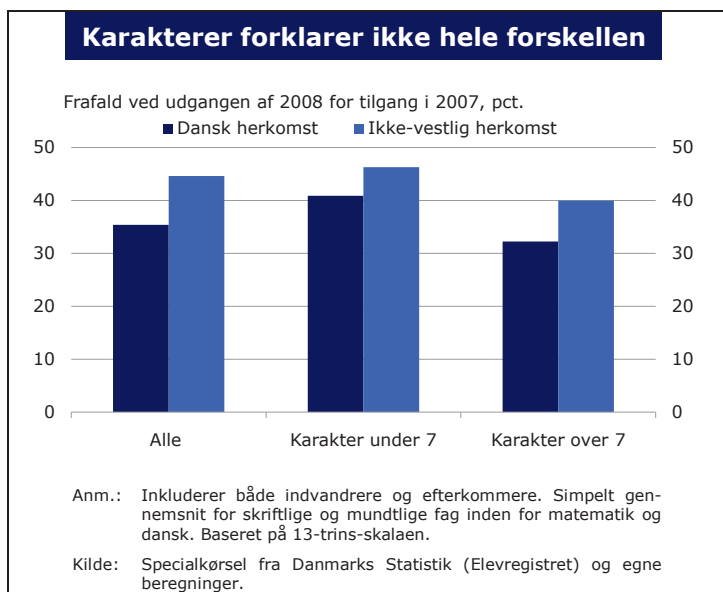

Blandt elever, der allerede var faldet fra, var forskellen endnu større. Her angav knap 15 pct., at det lave faglige niveau var årsagen, mens kun 4 pct. angav, at det faglige niveau var for højt. Undersøgelser peger i forlængelse heraf på, at erhvervsuddannelserne er placeret lavt i uddannelseshierarkiet, jf. Capacent Epinion (2007a).

Indvandrere falder oftere fra

Indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande falder i højere grad fra end elever med dansk herkomst. Det gælder både blandt elever med karakterer over 7 fra folkeskolen og blandt elever med karakterer under 7, jf. figur 2.23.

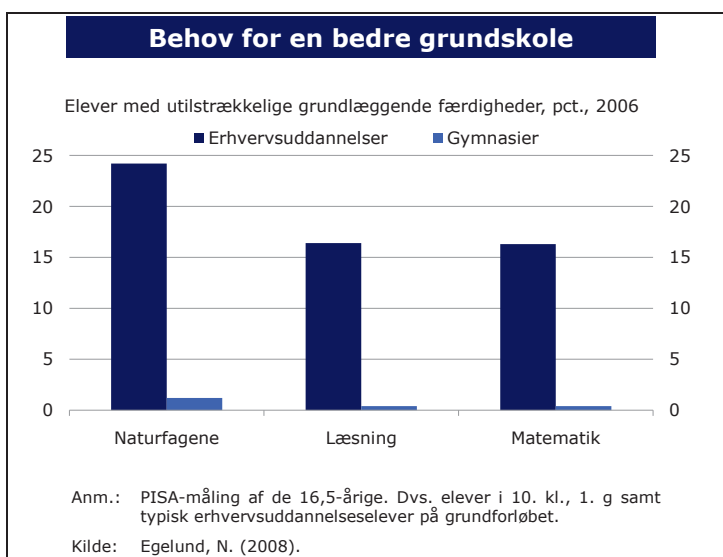
Figur 2.23

Mange elever har svage forudsætninger fra folkeskolen

Hver sjette elev, der forlader folkeskolen, vurderes at være uden faglige færdigheder til at gennemføre yderligere uddannelse, jf. OECD (2007). Det betyder i praksis, at godt 15 pct. af de elever, som begynder på en erhvervsuddannelse, har utilstrækkelige faglige forudsætninger i læsning og matematik, og hele 25 pct. har utilstrækkelige forudsætninger i naturfagene, jf. figur 2.24.

Figur 2.24

**Gymnasieelever
har bedre forudsætninger**

Til sammenligning har mindre end 2 pct. af alle elever, som begynder på en gymnasial uddannelse, utilstrækkelige faglige forudsætninger i læsning, matematik og naturfagene.

En forklaring på denne forskel kan være, at elever, som ikke er vurderet egnet til at påbegynde en gymnasial uddannelse, bliver indstillet til krav om optagelsesprøve på gymnasiet. På erhvervsuddannelserne er der derimod kun krav om 9 års grundskole for at blive optaget.

**Alle kan begynde
på en erhvervsuddannelse**

Det frie optag på erhvervsskolerne åbner med andre ord for, at unge med svage faglige og/eller sociale forudsætninger fra grundskolen kan begynde på en erhvervsuddannelse uden at være i stand til at gennemføre.

2.7 Økonomi og frafald

Erhvervsskolerne er forpligtet til at optage alle elever, som har afsluttet grundskolen. Optaget af elever uden forudsætninger for at gennemføre en erhvervsuddannelse bliver understøttet af finansieringsstrukturen.

Taxametertilskud

Erhvervsskolernes statslige tilskud består, ligesom gymnasiernes, dels af et grundtilskud, dels af en række taxametertilskud. Taxametertilskuddene udgør størstedelen af skolernes tilskud.

Erhvervsskolerne får tilskud afmålt efter bestand

Taxametertilskuddene bliver udbetalt på baggrund af faktisk afholdt aktivitet. Det vil sige, at erhvervsskolernes primære finansieringskilde beror på bestand af elever i de enkelte finansår.

Universiteterne får tilskud efter beståede eksamener

Anderledes forholder det sig på universiteterne, hvor taxametertilskuddet bliver udbetalt på baggrund af antallet af beståede eksamener.

Universiteternes taxametermodel er med andre ord mere resultatorienteret end erhvervsskolernes og gymnasiernes taxametermodel.

For såvel erhvervsskoler som gymnasier gælder det, at kun 5-10 pct. af det samlede taxametertilskud bliver udbetalt på baggrund af færdiggjorte uddannelsesforløb.

**Dyrt at opholde
elever, som ikke
afslutter**

Tilskud udløst af elever, som falder fra

Taxametermodellen på erhvervsuddannelserne betyder, at der hvert år bliver udløst taxametermidler for elever, som ikke gennemfører et erhvervsuddannelsesforløb.

Det gælder både tilskud udløst af elever som falder fra uden at vende tilbage til erhvervsuddannelsessystemet, og tilskud udløst af elever som vælger at begynde på en ny erhvervsuddannelse.

Hvert år falder ca. en tredjedel af alle elever, som begynder på et grundforløb fra, og heraf vælger ca. halvdelen at begynde på et nyt grundforløb.

I alt udløser hver årlig tilgang af elever, som ikke gennemfører grundforløbet, op mod 750 mio. kr. i tilskud, jf. tabel 2.4.

Tabel 2.4

Taxametertilskud til frafald		
	Elever	Udbetalte kr.
Frafald på grundforløb	15.700	750 mio. kr.
- Herunder omvalg	7.400	320 mio. kr.
Anm.: Se beregninger i appendiks 2.3.		
Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (Elevregistret), Finanslov (2009) samt egne beregninger.		

Omkring halvdelen af alle elever, som falder fra på grundforløbet, vælger at skifte retning og begynde på en ny erhvervsuddannelse. I alt udløser hver årlig tilgang af elever ca. 320 mio. kr. på grundforløbet, inden de vælger om. Det svarer til, at et omvalg koster knap 44.000 kr. pr. elev.

Ovenstående beregninger er baseret på antal dage elever har været tilknyttet grundforløbet inden frafald. Et omvalg inden for samme indgang bliver først opgjort som et frafald, når perioden mellem frafald og ny påbegyndt uddannelse er over et år.

Hvis elever falder fra et grundforløb inden for eksempelvis indgangen *Mad til mennesker*, og begynder på en ny uddannelse inden for samme indgang inden for et år, så bliver omvalget ikke registreret som et frafald. Vælger elever derimod at starte på en ny uddannelse inden for en anden indgang, som for eksempel *Produktion og udvikling*, så bliver omvalget registreret som et frafald.

At omvalg inden for samme indgang ikke bliver registreret som frafald betyder, at det anslåede antal dage, som elever har været aktive på grundforløbet – og dermed har udløst taxameter – kan være vurderet for højt.

Omvendt gælder det dog, at antallet af omvalg kan være undervurderet, idet omvalg inden for samme indgang ikke bliver registreret. Omvalg inden for samme indgang er dog – alt andet lige – mindre omkostningsfuldt, end omvalg på tværs af indgange. Uddannelserne inden for samme indgang er indholdsmæssigt beslægtede, og vil derfor kræve mindre omskoling end skift på tværs af indgange.

Delt vejledningsansvar

Kommuners ansvar at opkvalificere unge til uddannel- se

Det er kommunernes ansvar at kvalificere unge til at kunne gennemføre en erhvervsuddannelse eller anden ungdomsuddannelse. I forlængelse heraf har kommunerne ansvaret for at vejlede unge, som har behov for opkvalificerende forløb, inden de begynder på en erhvervsuddannelse eller anden ungdomsuddannelse.

Vejledningsansvaret er dog delt mellem Ungdommens Uddannelsescentre (UU-centre) og jobcentrene.

Vejledningsansvaret er delt mellem UU- og jobcentre

For personer mellem 12 og 17 år, er det UU-centrene, der er ansvarlige for at vejlede til uddannelse. Derimod har UU-centrene og jobcentrene et fælles ansvar for at vejlede unge i alderen 18-24 år. Fra det 25. år har jobcentrene det fulde ansvar, jf. tabel 2.5.

Tabel 2.5

Ansvar for vejledning og uddannelse		
Alder, År	UU centre	Jobcentre
12-17	X	
18-24	X	X
25-30		X

Kilde: Lovbekendtgørelse nr. 1049 af 28. august 2007 & lovbekendtgørelse nr. 439 af 29. maj 2008.

Ret og pligt til vejledning og uddannelse

18-30-årige, som ikke modtager forsørgelsesydelse, har alle *ret* til vejledende uddannelsesrådgivning hos den ansvarlige instans. Personer i alderen 18-30 år, som modtager forsørgelsesydelse, har *pligt* til at påbegynde et uddannelsesforløb eller job.

Stort udbud af kvalificerende tilbud

Tilbud for de svage elever

Der findes allerede i dag en lang række opkvalificerende tilbud, som kommunerne kan vejlede unge til at gennemføre, inden de begynder på en erhvervsuddannelse eller anden ungdomsuddannelse. Tilbuddene retter sig mod forskellige målgrupper med forskellige behov for faglig og/eller social opkvalificering og dækker over alt fra 10. klasse, ungdomsskole til produktionsskole, TAMU m.v. jf. appendiks 2.3.

En større andel af eleverne på en erhvervsuddannelse har også gennemført et opkvalificerende forløb, forud for erhvervsuddannelsen i forhold til elever i gymnasiet.

Hver tredje elev, der begynder på en erhvervsuddannelse, har således gennemført 10. klasse. Det samme gælder for lidt under hver fjerde, der begynder i gymnasiet, jf. tabel 2.6.

Tabel 2.6

Aktiviteter inden tilgang til uddannelse		
Pct. af tilgang, 2007	EUD	Gym.
Gennemført 10. klasse	33	23
Gennemført produktionsskoleophold	12	1
Gennemført AMU-kursus	26	4

Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (Elevregistret) og egne beregninger.

Og mere end hver tiende elev havde forud for deres grundforløb gennemført et produktionsskoleophold.

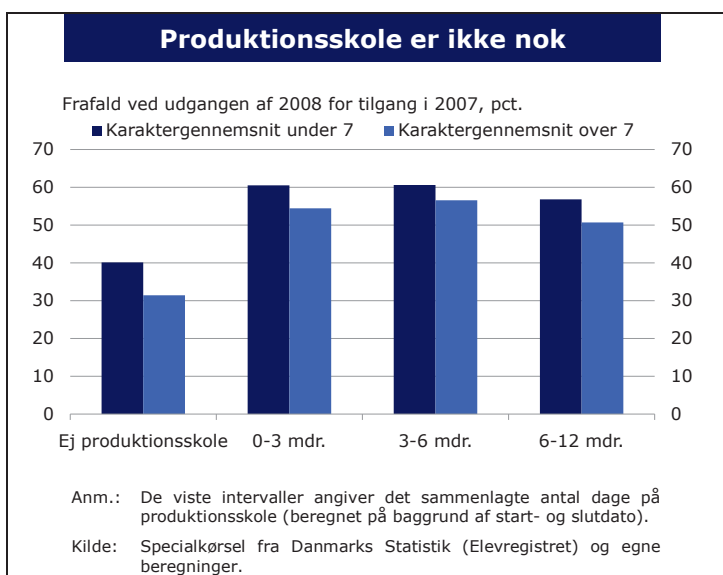
Svage elever gennemfører produktionsskoleophold inden start

Elever, som gennemfører et produktionsskoleforløb, er fagligt svagere end den typiske elev på erhvervsuddannelserne. 15 pct. af alle elever, som har gennemført et produktionsskoleforløb, har et gennemsnit under 6 fra folkeskolen, mens det kun gælder for knap 8 pct. af de øvrige elever.

Produktionsskole er ikke nok til at mindske frafaldet

Gennemførelsen af produktionsskoleophold er imidlertid ikke i sig selv nok til at øge gennemførelsen på grundforløbet. Frafaldet blandt elever med et produktionsskoleophold er således større end blandt øvrige elever. Det gælder uanset karakteren fra folkeskolen, jf. figur 2.25.

Figur 2.25

Længden af produktionsskoleophold ser heller ikke ud til at påvirke gennemførelsen af en erhvervsuddannelse, og det tyder således på, at der også skal andre foranstaltninger til for at få denne gruppe til at gennemføre en erhvervsuddannelse.

Appendiks 2.1

Datagrundlag

Analyserne i dette kapitel bygger hovedsagligt på en specialkørsel på Elevregistret fra Danmarks Statistik, som følger elever på erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser gennem uddannelsessystemet.

I specialkørslen indgår tilgangen af elever, der begyndte på uddannelsen i 2003 og 2007, og det er p.t. muligt at følge eleverne frem til ultimo 2008. I enkelte tilfælde koncentrerer analyserne om personer, som for første gang stifter bekendtskab med en erhvervsuddannelse.

Da der indtil videre kun eksisterer tilgangstal frem til 2007, er analyserne i dette kapitel baseret på de tidligere syv indgange til grundforløbet (Det merkantile område, Teknologi og kommunikation, Bygge og anlæg, Håndværk og teknik, Fra jord til bord, Mekanik, Transport og logistik samt Service).

Disse indgange gælder både på grund- og hovedforløb, men i Danmarks Statistiks Elevregister grupperes indgangene på hovedforløbene i områderne Pædagogisk, Handel og kontor, Bygge og anlæg, Jern og metal, Grafisk, Teknik og industri i øvrigt, Service, Levnedsmiddel og husholdning, Jordbrug og fiskeri, Transport mv., Sundhed samt Sikkerhed.

Fra 1. juli 2008 blev de 7 indgange erstattet af 12 indgange: Bil, fly og andre transportmidler, Bygge og anlæg, Bygnings- og brugerservice, Dyr, planter og natur, Krop og stil, Mad til mennesker, Medieproduktion, Merkantil, Produktion og udvikling, Strøm, styring og it, Sundhed, omsorg og pædagogik samt Transport og logistik.

På samme tidspunkt kom de tidligere udelte erhvervsrettede ungdomsuddannelser, blandt andet social- og sundhedsuddannelserne samt landbrugsuddannelserne ind under de delte erhvervsuddannelser bestående af et grund- og et hovedforløb. Disse var frem til og med 2007 kategoriseret som et hovedforløb i uddannelsesstatistikkerne.

For at give det mest tidssvarende billede i denne rapport er disse uddannelser derfor taget med i tilgangsanalyserne, hvor det har været muligt. Når ikke andet er angivet, omfatter tilgangen alle påbegyndte merkantile og tekniske grundforløb, social- og sundhedsuddannelserne samt landbrugsuddannelserne.

Der er endvidere suppleret med træk fra UNI•C Statistik & Analyses databank.

Appendiks 2.2

Voksenlærlingeordningen

Finanslovaftalen for 1997

Tilskudsordningen til voksenlærlinge blev indført som forsøgsordning i forbindelse med finanslovsaftalen for 1997 (S, RV og SF). Formålet var i en toårig forsøgsperiode at give mulighed for at yde løntilskud til virksomheder, som ansatte voksenlærlinge inden for områder med potentiel mangel på arbejdskraft. Med aftalen blev der i 1997 og 1998 afsat midler til statsligt løntilskud til 2.000 voksenlærlinge. Støtten kunne gives til personer over 25 år i op til 2½ år.

Finanslovaftalen for 1999

Som led i finanslovsaftalen for 1999 (S, RV, V, K, CD, Kr.F) blev den midlertidige forsøgsordning gjort permanent og med mulighed for oprettelse af 5.000 voksenerhvervsuddannelsesforløb. Derudover blev ordningen udvidet til også at gælde flaskehalsområder på det offentlige arbejdsmarked.

Flere i arbejde 2003

Tilskudsordningen indgik i "Flere i arbejde"-reformen i 2003 (V, K, S, DF, RV og Kr.F). Det statslige løntilskud til arbejdsgiveren for voksenlærlinge fra ledighed blev ændret fra 40 kr. pr. time til 35 kr. pr. time, således at tilskuddet er det samme for voksenlærlinge fra ledighed og fra beskæftigelse.

**Velfærdsaftale
2006**

Tilskudsordningen til voksenlærlinge blev igen udvidet som led i Velfærdsaftalen fra juni 2006 (V, K, S, DF, RV). Ansættelsesområderne for voksenlærlinge blev udvidet, så der kan gives tilskud inden for områder med gode beskæftigelsesvilkår – og ikke som før på flaskehalsområder og områder med mangel på arbejdskraft. Aftalepartierne afsatte midler til finansiering af yderligere 2.000 voksenlærlinge årligt. Udgifterne til voksenlærlinge fra beskæftigelse placeres på en selvstændig finanslovskonto og er herefter rammestyret. Arbejdsgiverne får ret til at få tilskud til en voksenlærling, når betingelserne er opfyldt. Retten til tilskud til elever fra beskæftigelse ophører, når den samlede ramme er opbrugt.

Jobplan 2008

Tilgangen til voksenlærlingeordningen til og med udgangen af januar 2008 indebærer et forbrug på løntilskudsbevillingen til voksenlærlinge fra beskæftigelse i 2008, som overstiger den aftalte ramme fra velfærdsaftalen. Merforbruget forventes at udgøre omkring 1.200 helårspersoner i 2008. Som led i aftalen om en jobplan fra februar 2008 (V, K, DF, RV, NA) blev voksenlærlingeordningen udvidet med yderligere 1.500 nye pladser til voksenlærlinge (ud over merforbruget på 1.200 helårspersoner i 2008).

**Aftale om voksen-
lærlinge 2008**

Fra 1. januar 2009 blev tilskud til voksenlærlinge, der kommer fra beskæftigelse, begrænset til personer uden en erhvervsuddannelse eller en forældet erhvervsuddannelse, der ikke er blevet brugt i 5 år. Tilskuddet blev endvidere nedsat til 30 kr. pr. time, og tilskudsperioden ændres til 2 år.

Kilde: Beskæftigelsesministeriet m.fl. (2008) og Arbejdsmarkedsstyrelsen (2008).

Appendiks 2.3

Beregninger på frafald

I beregningerne af tilskud udløst af elever, som ikke gennemfører en erhvervsuddannelse, er der taget udgangspunkt i en specialkørsel på Elevregistret fra Danmarks Statistik, jf. appendiks 2.1.

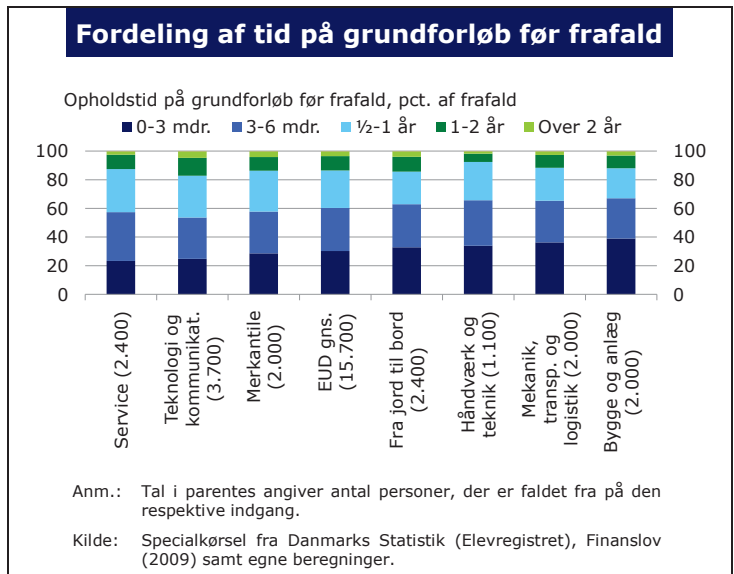
Beregningerne på frafald tager udgangspunkt i elever, der begyndte på et grundforløb i perioden 1. oktober 2002 til 30. september 2003. Samlet set faldt 15.700 elever fra på grundforløbet ud af en samlet tilgang på 43.000, jf. tabel 2.7.

Tabel 2.7

Beregningsgrundlag – tilgang 2003	
Frafald på grundforløb, elever	15.700
- Merkantilt (1.000)	2.000
- Teknisk (1.000)	13.700
Periode på grundforløbet inden frafald, dage i alt (1.000)	3.200
- Merkantilt (1.000)	400
- Teknisk (1.000)	2.800
Tilskud til merkantilt grundforløb, pr. årselev, kr. (2009)	58.200
- Undervisningstaxameter, kr. pr. årselev	44.100
- Fællesudgiftstaxameter, kr. pr. årselev	8.100
- Bygningstaxameter, kr. pr. årselev	6.000
Tilskud til teknisk grundforløb, pr. årselev (2009)	89.900
- Undervisningstaxameter, kr. pr. årselev	62.500
- Fællesudgiftstaxameter, kr. pr. årselev	14.050
- Bygningstaxameter, kr. pr. årselev	13.350
Anm.: Grundforløbstaksterne er fra finanslov 2009. Alle merkantile grundforløb får samme grundforløbstakst. Det samme er gældende for de tekniske uddannelser, dog med undtagelse af indgangen bil, fly og andre transportmidler, som får en højere bygningstakst. Dette er der dog ikke taget højde for i beregningen.	
Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (Elevregistret), Finanslov (2009) samt egne beregninger.	

Antallet af dage, fra elever begynder på et grundforløb til de falder fra, er beregnet ud fra start- og slutdato på forløbet. Hermed er det samlede antal af kalenderdage, som hver elev har været tilknyttet grundforløbet før frafald, blevet fundet, jf. figur 2.26.

Figur 2.26

Taxametermidler bliver imidlertid udløst af faktisk afholdte undervisningsdage. For hver gang elever har opholdt sig 365 dage på grundforløbet svarer det til 200 undervisningsdage.

På baggrund af antallet af undervisningsdage er antallet af undervisningsuger fundet. Det vil sige antallet af undervisningsdage divideret med 5 (en undervisningsuge svarer til 5 undervisningsdage). Herefter fremkommer antallet af årselever ved at dividere med 40 uger (= en årselev). Det vil sige for hver gang der er gået 40 uger – er der tale om én årselev, jf. tabel 2.8.

Tabel 2.8

Beregningsgrundlag – frafald på grundforløb	
Merkantilt grundforløb, periode inden frafald, dage i alt (1.000)	400
Fra kalenderår til undervisningsår $(200/365) \cdot \text{dage i alt}$, dage (1.000)	220
Fra undervisningsdage til undervisningsuger $(\text{dage i alt}/5)$, uger (1.000)	44
Fra uger til årselever $(\text{undervisningsuger i alt}/40)$, årselever	1.100
Fra årselever til taxameterudgifter $(\text{årselever} \cdot \text{taxameter})$, kr. (1.000)	64.000
Teknisk grundforløb, periode inden frafald, dage (1.000)	2.800
Fra kalenderår til undervisningsår $(200/365) \cdot \text{dage i alt}$, dage (1.000)	1.500
Fra undervisningsdage til undervisningsuger $(\text{dage i alt}/5)$, uger (1.000)	300
Fra uger til årselever $(\text{undervisningsuger i alt}/40)$, årselever	7.700
Fra årselever til taxameterudgifter $(\text{årselever} \cdot \text{taxameter})$, kr. (1.000)	688.500
I alt tilskud, kr. (1.000)	752.500

Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (Elevregistret), Finanslov (2009) samt egne beregninger.

Efterfølgende kan midler udløst af elever på grundforløbet, som falder fra, beregnes ved at gange taxameteret pr. årselev på antallet af årselever. I beregningen er der taget udgangspunkt i taksterne for 2009 for henholdsvis merkantile og tekniske grundforløb.

I elevregistret registreres omvalg inden for samme indgang ikke. Det betyder i praksis, at en elev kan begynde på et grundforløb, falde fra og begynde på et nyt grundforløb inden for samme indgang. I optællingen af kalenderdage indgår alle dage, som eleven har været registreret i elevregistret, og kun det sidste frafald bliver registreret.

Det er dog kun de faktiske dage, som eleven har deltaget i undervisning, der reelt udløser tilskud, hvorved vurderingen af det samlede antal udløste kr. i tilskud for elever, som frafalder på grundforløbet, kan være vurderet for højt.

Omkring halvdelen af de elever, som falder fra grundforløbet, vælger at begynde på en ny erhvervsuddannelse inden for en anden indgang.

Beregningsgrundlaget af midler udløst af elever, som begynder på en ny erhvervsuddannelse, er baseret på samme metode, som beskrevet ovenfor, jf. tabel 2.9.

Tabel 2.9

Beregningsgrundlag – omvalg mellem indgange	
Merkantilt grundforløb, periode på grundforløbet inden frafald, dage (1.000)	150
Fra kalenderår til undervisningsår (200/365)*dage i alt, dage (1.000)	82
Fra undervisningsdage til undervisningsuger (dage i alt/5), uger (1.000)	16
Fra uger til årselever (undervisningsuger i alt/40), årselever	400
Fra årselever til taxameterudgifter (årselever*taxameter), kr. (1.000)	23.000
Teknisk grundforløb, periode på grundforløbet inden frafald, dage (1.000)	1.200
Fra kalenderår til undervisningsår (200/365)*dage i alt, dage (1.000)	660
Fra undervisningsdage til undervisningsuger (dage i alt/5), uger (1.000)	132
Fra uger til årselever (undervisningsuger i alt/40), årselever	3.300
Fra årselever til taxameterudgifter (årselever*taxameter), kr. (1.000)	300.000
I alt tilskud, kr. (1.000)	323.000
Antal elever som begynder på erhvervsuddannelse inden for ny indgang	7.400
Udgifter pr. omvalg (tilskud/omvalg), kr.	44.000

Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (Elevregistret), Finanslov (2009) samt egne beregninger.

I omregningen fra udløst tilskud til udgifter pr. omvalg, divideres det udløste tilskud med antallet af elever som vælger at begynde en erhvervsuddannelse inden for en ny indgang.

Mange vælger også at skifte uddannelse inden for samme indgang, men det bliver ikke registreret som et frafald, hvis perioden mellem frafald og ny påbegyndt uddannelse er mindre end et år. Omkostninger hertil er derfor svære at opgøre.

Omvalg inden for samme indgang er dog – alt andet lige - mindre omkostningsfuldt, end omvalg på tværs af indgange. Uddannelserne inden for samme indgang er indholdsmæssigt beslægtede, og vil derfor kræve mindre omskoling end skift på tværs af indgange.

3. Praktik på erhvervsuddannelserne

3.1	Sammenfatning	113
3.2	Praktikpladser på virksomheder	114
3.3	Praktikpladser følger af vækst	120
3.4	Elever, der søger praktikplads	126
3.5	Elever i skolepraktik	137

Appendiks

3.1	Baggrund om data	146
3.2	EMMA-kriterierne for skolepraktik	149

3.1 Sammenfatning

95 pct. af alle elever på erhvervsuddannelserne var i 2008 i praktik på en virksomhed. Resten af eleverne var i skolepraktik.

Hver anden elev er på en DA-virksomhed

Næsten hver anden elev bliver uddannet på en DA-virksomhed i 2007. Virksomheder på DA-området uddanner dermed langt flere elever end den andel erhvervsuddannede, som DA-virksomhederne har ansat. Modsat gælder det for den øvrige private sektor og den offentlige sektor.

Mange praktikpladssøgende ikke aktivt søgende ...

Det kræver en aktiv indsats, hvis unge vil have en praktikplads. Alligevel søgte hver fjerde praktiksøgende ikke en eneste praktikplads i maj 2009. Hver anden praktikpladssøgende ønskede ikke at flytte bopæl for at opnå en praktikplads.

... og ikke geografisk og fagligt mobile

Det kan betale sig at søge bredt. Stort set alle elever, der havde skiftet deres førstevalg af uddannelse ud med en anden uddannelse, havde seks måneder efter søgestart i 2007 enten en praktikplads på en virksomhed eller en skole. Det gjaldt kun for 80 pct. af de elever, der havde beholdt det oprindelige søgeønske.

Stor forskel mellem skolernes succes

For elever i skolepraktik handler det om at finde en praktikplads på en virksomhed. Selv for de samme uddannelser er der imidlertid stor forskel mellem erhvervsskolernes succes med at få elever i skolepraktik videre i virksomhedspraktik.

På mureruddannelsen kom 57 pct. af skolepraktik-eleverne på Københavns Tekniske skole i virksomhedspraktik, mens det kun gjaldt 17 pct. af skolepraktikelever på Erhvervsskolen Nordsjælland.

3.2 Praktikpladser på virksomheder

Vekseluddannelse

Erhvervsuddannelserne veksler mellem praktik og skoleophold. To tredjedele af uddannelsen på hovedforløbet foregår i praktik. Typisk på en virksomhed, men i et begrænset omfang også i form af skolepraktik.

Flest elever har en ordinær aftale

Der er fire typer af aftaler om praktik, som en elev kan indgå med en virksomhed, jf. kapitel 1 Intro til erhvervsuddannelserne. Den ordinære uddannelsesaftale, der omfatter praktik under hele hovedforløbet, er langt den mest udbredte aftaleform, jf. tabel 3.1.

Tabel 3.1

Næsten alle i virksomhedspraktik	
Andel praktikpladselever, pct.	2008
Virksomhedspraktik	95
Ordinær uddannelsesaftale	86
Mesterlæreaftale	6
Korte uddannelsesaftale	3
Kombinationsaftale	0
Skolepraktik	5
I alt	100
Anm.: Omfatter ikke alle praktikpladser i landbruget, på social- og sundhedsområdet samt praktik i udlandet.	
Kilde: Undervisningsministeriet (2009a) og egne beregninger.	

6 pct. har en mesterlæreraftale

6 pct. af de indgåede praktikpladsaftaler er mesterlæreaftaler, hvor også uddannelsen på grundforløbet sker i virksomheden.

3 pct. af de indgåede aftaler er de såkaldte korte uddannelsesaftaler, der omfatter en del af uddannelsen.

Flest i praktik i privat sektor

Den private sektor varetager uddannelsen af hovedparten af eleverne på erhvervsuddannelserne. 83 pct. af alle elever bliver uddannet i den private sektor, mens det kun er 77 pct. af beskæftigede erhvervsuddannede der er ansat i den private sektor.

DA-virksomheder uddanner flest elever

Det er særligt virksomhederne på DA-området, der påtager sig at uddanne mange elever. Knap hver anden elev var i 2007 i praktik på en virksomhed på DA-området. En tredjedel af alle beskæftigede erhvervsuddannede er ansat på en DA-virksomhed, jf. tabel 3.2.

Tabel 3.2

DA-virksomheder har flest elever			
2007	Elever		Erhvervsuddannede
	Antal, 1.000	Andel, pct.	Andel, pct.
Privat sektor	63	83	77
DA	35	46	33
Øvrige	28	37	44
Offentlig sektor	14	17	23
Statslig	1	2	5
Kommune	9	12	15
Region	3	3	3
I alt	77	100	100

Anm.: Elever, hvor branchetilhørsforhold er uoplyst, er ikke vist.
 Kilde: Specialkørsler fra AER, specialkørsel fra Danmarks Statistik (RAS), specialkørsel fra DA samt egne beregninger.

Den offentlige sektor uddanner 17 pct. af alle elever, men beskæftiger i 2007 23 pct. af de erhvervsuddannede.

Den offentlige sektor uddanner ikke nok i 2007

Den offentlige sektor uddannede derfor i 2007 ikke på et niveau, der var stort nok til at erstatte det nuværende antal erhvervsuddannede i sektoren.

Især staten uddanner ikke tilstrækkeligt med erhvervsuddannede i forhold til andelen af erhvervsuddannede arbejdskraft, der er beskæftiget her.

Trepartsaftale har til hensigt at øge bidraget i offentlig sektor

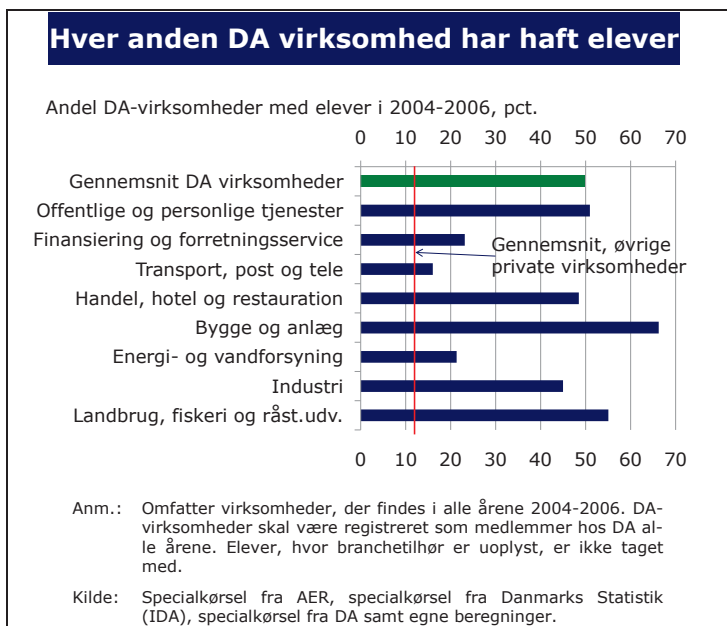
Der er fra 2007 indgået aftaler mellem bl.a. regeringen, kommunerne og regionerne om at øge antallet af elever på sosu-uddannelserne. Samlet set har kommunerne og regionerne til hensigt at øge det samlede antal praktikpladser på sosu-området med ca. 2.300 i 2010 i forhold til 2007, jf. Undervisningsministeriet (2008a).

Fra 2007 til 2008 faldt antallet af elever i sosu-uddannelserne imidlertid med ca. 300 personer. Den

offentlige sektor skal derfor øge optaget yderligere for at leve op til aftalen.

Blandt virksomheder på DA-området har hver anden haft en eller flere elever ansat i perioden 2004-2006, jf. figur 3.1.

Figur 3.1

12 pct. af de øvrige virksomheder på det private område har haft elever i samme periode.

Flere elever i fag- lærte brancher

Fordelingen af elever på virksomheder inden for DA-området hænger sammen med, at brancher med traditionelt mange erhvervsuddannede har flest elever. Den lave andel af virksomheder med elever inden for transport, post og tele-branchen skyldes, at branchen kun i begrænset omfang anvender erhvervsuddannet arbejdskraft.

Mange virksomheder bruger godkendelse

En virksomhed, der ønsker at indgå en uddannelsesaftale om en praktikplads, skal være godkendt til

at kunne varetage den praktiske oplæring. Det er de faglige udvalg, der godkender praktikstederne.

Flest godkendte virksomheder i private sektor

I 2008 er der ca. 48.000 virksomheder, der er godkendt som praktikpladssted, heraf er 46.000 i den private sektor.

Boks 3.1

Godkendte sosu-virksomheder

Virksomheder, der er godkendt til at uddanne elever, bliver registreret i erhvervsskolernes praktikpladssystem, EASY-P. Ikke alle praktikpladsgodkendte virksomheder i den offentlige sektor er dog registreret i EASY-P. Det gælder virksomheder, der uddanner inden for sosu-området.

Godkendelser sker på en anden måde på sosu-området

Det lave antal godkendte virksomheder i den offentlige sektor hænger sammen med, at godkendte virksomheder ikke alle sammen er registreret i det samme register og derfor ikke bliver opgjort.

DA-virksomhederne har 40 pct. af alle godkendelser i den private sektor. Det svarer til godt 18.000 godkendte virksomheder, jf. tabel 3.3.

Tabel 3.3

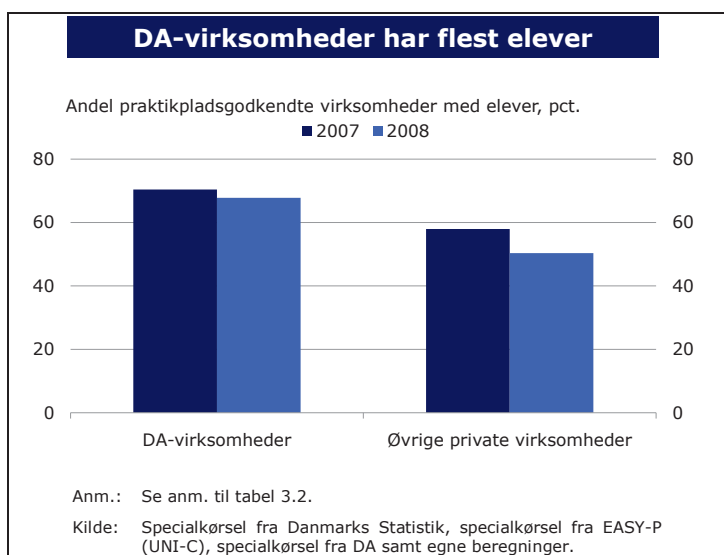
DA-området har færrest godkendelser	
2008	Praktikpladsgodkendte virksomheder
Privat sektor	Antal, 1.000
DA	18,5
Øvrige private	27,5
I alt	46,0

Anm.: Se anmærkning til tabel 3.2. Godkendte pladsvirksomheder er opgjort november 2008.

Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (RAS), specialkørsel fra EASY-P (UNI-C), specialkørsel fra DA samt egne beregninger.

2 ud af 3 praktikpladsgodkendte virksomheder på DA-området havde elever i 2008. Det gælder i langt mindre grad for virksomheder på det øvrige private arbejdsmarked, jf. figur 3.2.

Figur 3.2

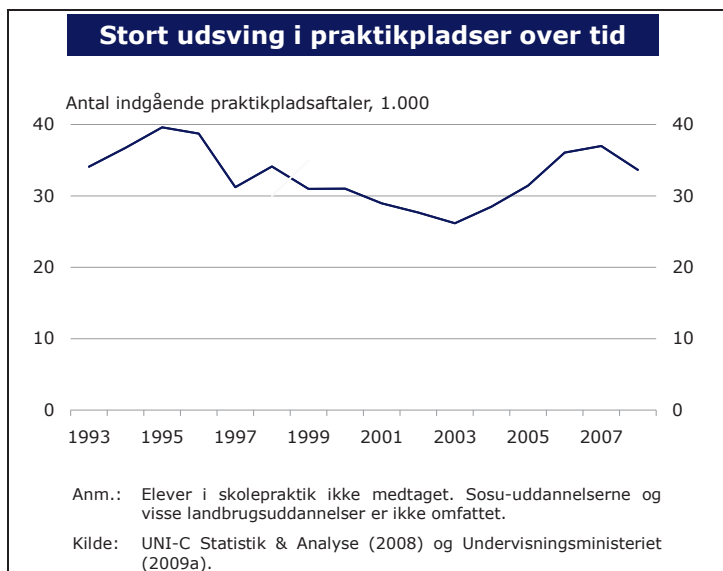

3.3 Praktikpladser følger af vækst

Nye aftaler svinger over tid

Antallet af nye praktikpladsaftaler på erhvervsuddannelserne svinger markant over tid. Senest har antallet af indgåede aftaler toppet i 2007, hvor der blev indgået 37.000 nye aftaler om virksomhedspraktik, jf. figur 3.3.

Figur 3.3

40.000 praktikpladser i midten af 1990'erne

Sidste toppunkt var i 1995, hvor der blev indgået knap 40.000 nye aftaler om virksomhedspraktik. 8 år senere blev der indgået 26.000 aftaler.

Den økonomiske nedgang førte til et fald i antallet af indgåede praktikpladser på godt 3.000 praktikpladser fra 2007 til 2008. I juni 2009 er der indgået ca. 5.000 færre praktikpladsaftaler end juni 2008.

Nedgang smitter af på elever i virksomhedspraktik

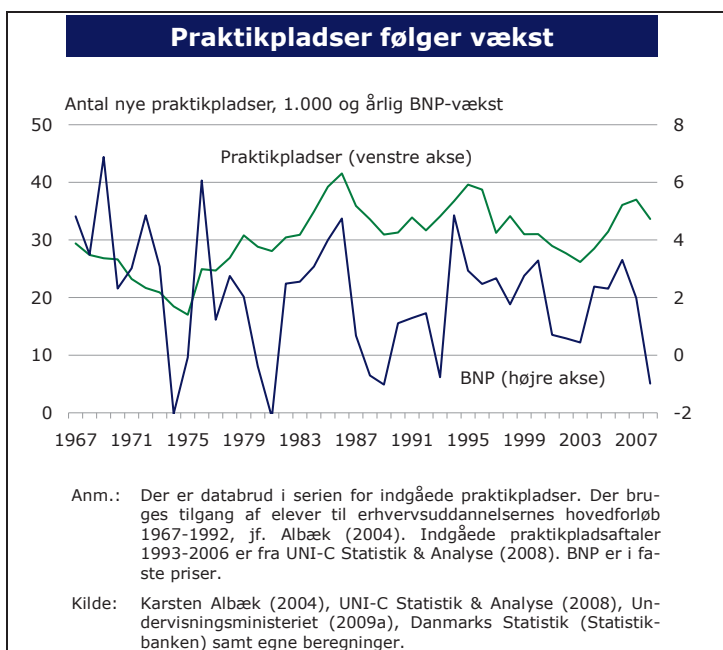
Nedgangen smitter af på det samlede antal af elever, der er i virksomhedspraktik. Antallet af igangværende aftaler er dog stadig 8.000 højere end i samme periode i 2004, jf. figur 3.4.

Figur 3.4

Går det godt i Danmark, og er der gang i økonomien, er der en positiv afsmitning på antallet af nye praktikpladser, jf. figur 3.5.

Figur 3.5

Vekseluddannelsesystemet er en styrke, når vækst

En af styrkerne ved det danske erhvervsuddannelsessystem, hvor elever veksler mellem skole og praktikophold på virksomheder, er tydelig. Er der vækst i økonomien, så opretter virksomhederne generelt flere praktikpladser.

Svagheden viser sig samtidig i perioder, hvor der er en lav økonomisk vækst. Således var der et historisk lavt antal nye praktikpladsaftaler på ca. 17.000 aftaler i forbindelse med oliekrisen i midten af 1970'erne.

Den seneste negative udvikling i BNP-væksten viser sig også tydeligt i antallet af nye praktikpladser.

Nye praktikplads-virksomheder har vækst

Virksomheder uden elever i 2004, men med elever i 2006, havde i perioden en stigning i antal ansatte på 18 pct. Til sammenligning havde virksomheder, der havde elever i 2004, men ikke igen i 2006, haft et fald i beskæftigelsen på 4 pct., jf. tabel 3.4.

Tabel 3.4

Virksomheder i vækst ansætter elever	
Stigning i beskæftigelsen, 2004-2006	Pct.
Virksomheder, der ikke havde elever i 2004, men i 2006	18
Virksomheder, der havde elever i 2004, men ikke i 2006	-4
Virksomheder, der havde elever i både 2004 og 2006	6

Anm.: Virksomhederne skal eksistere både i 2004 og 2006.
 Kilde: Specialkørsel fra AER, specialkørsel fra Danmarks Statistik (IDA) samt egne beregninger.

Beslutningen om at ansætte elever er derfor tæt forbundet med overvejelserne om at ansætte andre medarbejdere.

Krisen gennemsyrrer virksomhedernes planer

Nedgangen er væsentligste grund til ikke at ansætte nu

Den væsentligste grund til, at virksomhederne ikke ansætter en elev lige nu, er den økonomiske situation, jf. figur 3.6.

Figur 3.6

Kun et mindre antal virksomheder angiver, at de ønskede færre elever i den kommende tid.

Ingen særlige barrierer

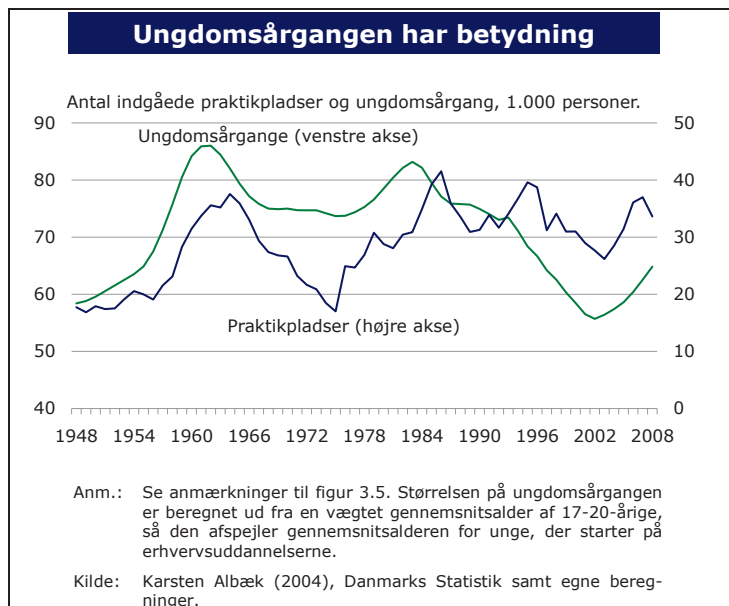
Størstedelen af virksomhederne angiver, at der ikke er særlige barrierer i forhold til at indgå aftaler med nye elever. Dog vurderer en mindre del af virksomhederne, skoleperiodernes længde og placering, relaterede oplærings- og instruktionsopgaver og manglende faglige kvalifikationer hos de søgende som væsentlige barrierer i forhold til at ansætte (fle- re) elever, jf. Epinion (2006).

Antallet af unge har betydning

Størrelsen af ungdomsårgangen har betydning

Størrelsen af en ungdomsårgang har også indflydelse på antallet af unge, der indgår uddannelsesaftaler. Således er der et sammenfald mellem de store ungdomsårgange i starten af 1960'erne og det store antal indgåede antal uddannelsesaftaler, jf. figur 3.7.

Figur 3.7

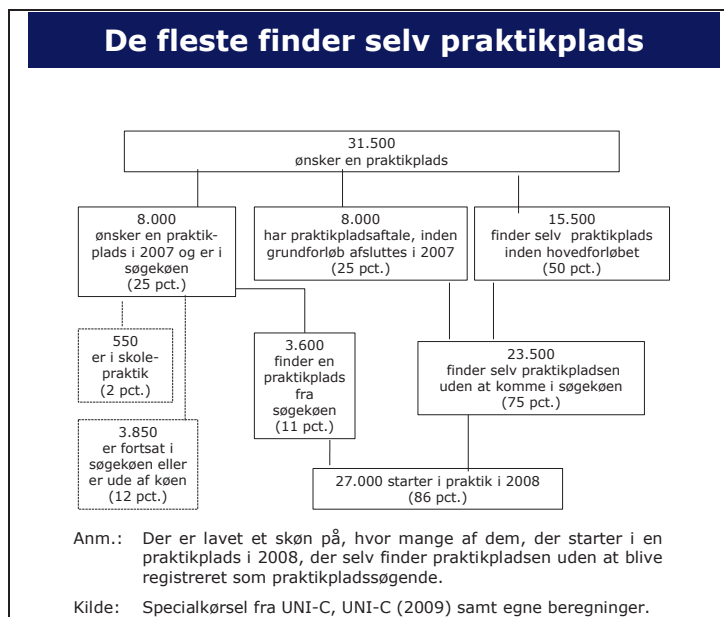
Fra slut 1960'erne og i løbet af 1970'erne er der ikke den store sammenhæng mellem ungdomsårgangen og udviklingen i antallet af uddannelsesaftaler. Det tyder på, at den faldende økonomiske vækst i denne periode er forklaringen på faldet i antal praktikpladser.

Gennem 1990'erne falder størrelsen af ungdomsårgangene. Der er samtidig en faldende tendens i antallet af indgåede uddannelsesaftaler. Det stigende antal unge fra omkring 2003 smitter af på det stigende antal nye praktikpladser fra 2004. Forklaringen hænger her også sammen med den økonomiske fremgang.

3.4 Elever, der søger praktikplads

Hovedparten af eleverne på erhvervsuddannelserne finder selv en praktikplads. 75 pct. af dem, der fik og/eller søgte en praktikplads i 2007, fandt selv en praktikplads så hurtigt, at de ikke blev registreret som søgende efter en praktikplads, jf. figur 3.8.

Figur 3.8

De resterende 25 pct. blev registreret som praktikpladssøgende. Praktikpladssøgende består både af elever, der er i skolepraktik, og elever, der endnu ikke har opnået praktik.

Hver fjerde registreres som søgende

Ca. 8.000 lod sig registrere som praktikpladssøgende i 2007. I løbet af et år opnåede ca. 3.600 en aftale om virksomhedspraktik. Yderligere 550 deltog i skolepraktik.

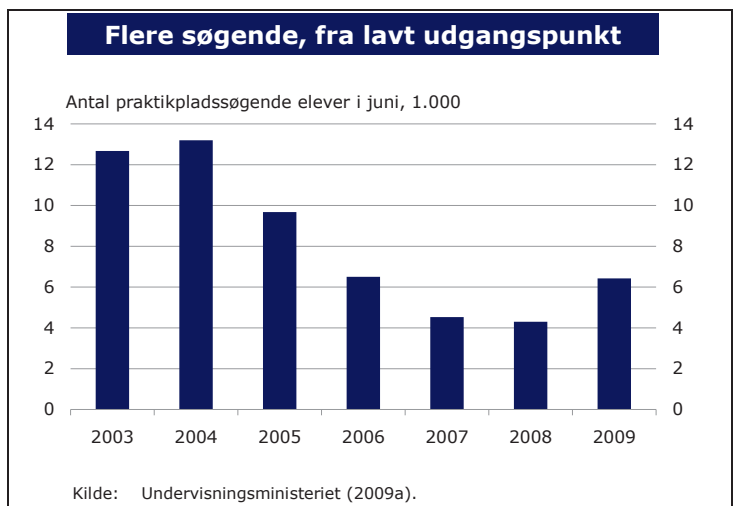
Tilbage var der 3.850 eller 12 pct. af målgruppen, som ikke har fået en praktikplads 12 måneder efter søgestart. Baggrunden herfor kan være manglende muligheder for at få præcis den ønskede praktikplads i det ønskede geografiske område, men også kompetencer og motivation hos den enkelte kan have betydning.

Flere søgende, men fra et lavt udgangspunkt

**Søgende i juni
2009 svarer til
niveauer i juni
2006**

I takt med at antallet af indgåede uddannelsesaftaler falder, så begynder antallet af praktikpladssøgende at stige. I juni 2009 er antallet af søgende på godt 6.400, hvilket svarer til niveauet i juni 2006, jf. figur 3.9.

Figur 3.9

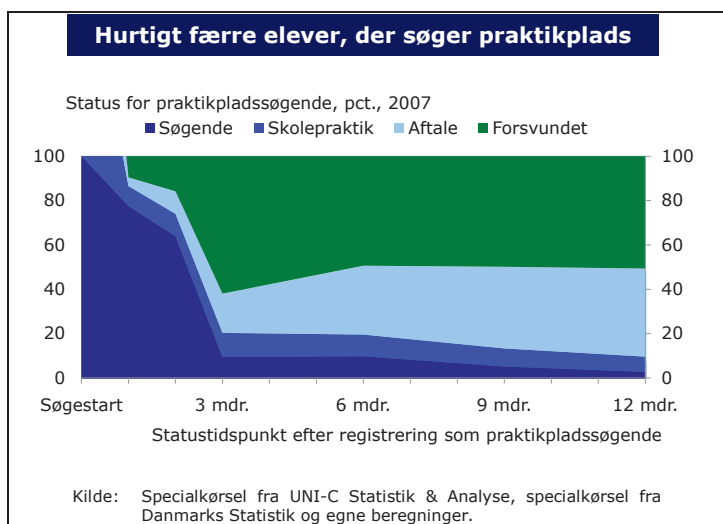
**Stigende antal
søgende fra et lavt
udgangspunkt**

Det stigende antal praktikpladssøgende sker dog fra et historisk lavt niveau. For blot 5 år siden var 13.000 elever praktikpladssøgende.

Hurtigt færre elever, der søger praktikplads

De praktikpladssøgende i 2007 forblev ikke lang tid i søgekøen. Efter 3 måneder var kun hver femte søgende fortsat i køen, jf. figur 3.10.

Figur 3.10

Heraf var ca. halvdelen af eleverne i gang med skolepraktik.

Blandt dem, der startede med at være praktikpladssøgende havde knap hver femte fået en aftale om virksomhedshedspraktik efter 3 måneder.

Resten forlader søgekøen. Det kan være for f.eks. at starte anden uddannelse eller job. En del af disse elever får dog en praktikplads eller starter i skolepraktik på et senere tidspunkt.

Andelen af elever, der er i skolepraktik, er stort set konstant i perioden.

Efter 12 måneder er 10 pct. af de praktikpladssøgende fortsat i søgekøen. Samlet set er knap halvdelen i gang med praktik på en virksomhed eller i skolepraktik.

Krav for fortsat at være praktikpladssøgende

Kun krav om kontraktbrev til søgende

Elever, der lader sig registrere som praktikpladssøgende, skal mindst hver 3. måned over for erhvervsskolen bekræfte, at de fortsat er praktikpladssøgende. Der er ikke fastsat yderligere krav, som praktikpladssøgende skal leve op til for at være registreret som praktikpladssøgende.

Til sammenligning stiller beskæftigelsessystemet konkrete krav i form af bl.a. deltagelse i et kontaktforsøg og krav om jobsøgning, når ledige er registreret.

Elever i skolepraktik skal leve op til EMMA-kriterierne

For praktikpladssøgende, der ønsker at begynde i skolepraktik, er der opstillet en række krav i form af de såkaldte EMMA-kriterier. Det er en forkortelse af Eget, fagligt Mobil, geografisk Mobil og Aktivt søgende, jf. appendiks 3.2.

Få søger bredt, selv om det betaler sig

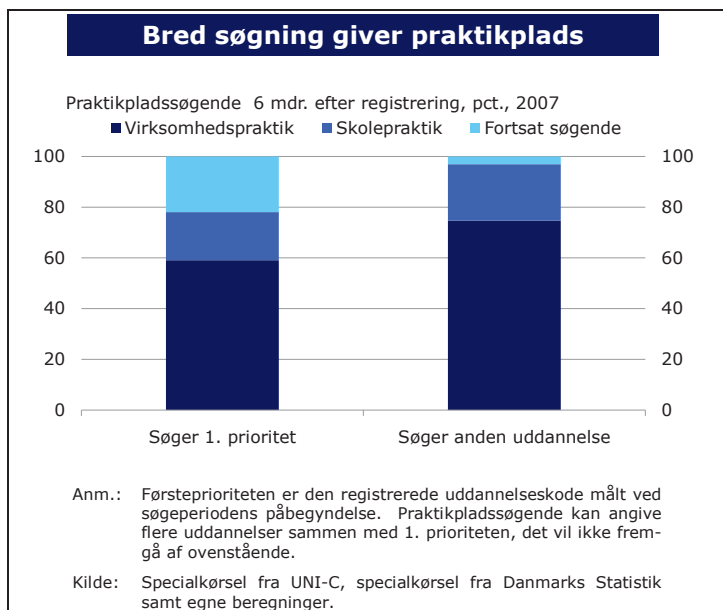
Kun 15 pct. af dem, der søger praktikplads, tilkendegiver, at de søger praktikplads inden for flere uddannelser, jf. Wilke (2009).

Hertil kommer, at 86 pct. af de praktikpladssøgende oplyser, at de ikke har ændret uddannelsesønske, mens de har søgt praktikplads.

Få søger bredt, selv om det betaler sig

Selvom de fleste elever ikke ændrer deres uddannelsesønske, kan det betale sig at søge bredt. Blandt praktikpladssøgende i 2007 var stort set alle elever, der havde skiftet deres første valg af uddannelse ud med en anden uddannelse, enten i virksomhedspraktik eller skolepraktik seks måneder efter søgestart. Det gjaldt kun for 80 pct. af de elever, der havde beholdt deres oprindelige søgeønske, jf. figur 3.11.

Figur 3.11

Flere, der søger bredt, opnår praktikplads

75 pct. af alle elever, der søgte bredt, var i virksomhedspraktik efter 6 måneder. Det gjaldt for 60 pct. af alle elever, der havde fastholdt deres første valg af uddannelse.

De fleste søger praktikplads tæt på bopæl

Jo større geografisk område, praktikpladssøgende søger praktikplads inden for, desto større vil udvalget og dermed muligheden for at få en praktikplads være.

Hver fjerde søger tæt på bopæl

Alligevel tilkendegiver hver fjerde af nye praktikpladssøgende, at de typisk søger praktikplads inden for en radius af 10 km fra deres bopæl, jf. tabel 3.5.

Tabel 3.5

Unge udvider søgningen med tiden		
Hvor langt væk fra din bopæl søger du typisk praktikpladser? pct., maj 2009	Har været praktikpladssøgende 1-9 uger	Har været praktikpladssøgende mere end 9 uger
1-10 km	23	11
11-50 km	48	58
Mere end 50 km	29	31
I alt	100	100
Antal interviewpersoner	83	631

Kilde: Wilke (2009).

Hver tredje søger typisk praktikplads mere end 50 km væk fra bopælen.

Mange vil ikke flytte for at få praktikplads

Søgende ønsker ikke at flytte

Studerende på de videregående uddannelser må ofte flytte i forbindelse med studiestart, da uddannelsesstedet ligger langt fra bopælen. Hver anden af de praktikpladssøgende, der er registret i sommeren 2009, er ikke villig til at flytte for at få en praktikplads, jf. tabel 3.6.

Tabel 3.6

Hver anden er ikke villig til at flytte	
Hvor langt er du villig til at flytte for at få en praktikplads?, maj 2009	Pct.
Jeg vil ikke flytte for at få en praktikplads	50
1-50 km	20
Mere end 50 km	30
I alt	100
Antal interviewpersoner	714

Kilde: Wilke (2009).

Hver fjerde søger ikke aktivt

En måde, hvorpå praktikpladssøgende kan forøge mulighederne for at få en praktikplads, er ved at være aktivt søgende.

Hver fjerde søger ikke aktivt

Hver fjerde praktikpladssøgende har ikke søgt en praktikplads den seneste måned, jf. tabel 3.7.

Tabel 3.7**Hver fjerde søger ikke aktivt praktikplads**

Hvor mange praktikpladser har du søgt inden for den seneste måned?, maj 2009	Pct.
Har ikke søgt praktikpladser	24
Har søgt mellem 1 og 5 praktikpladser	36
Har søgt mellem 6 og 10 praktikpladser	16
Har søgt mere end 11 praktikpladser	24
I alt	100
Antal interviewpersoner	714
At det er inden for et fag, som familiemedlemmer er uddannet i	5
Andet	19
Antal interviewpersoner	714

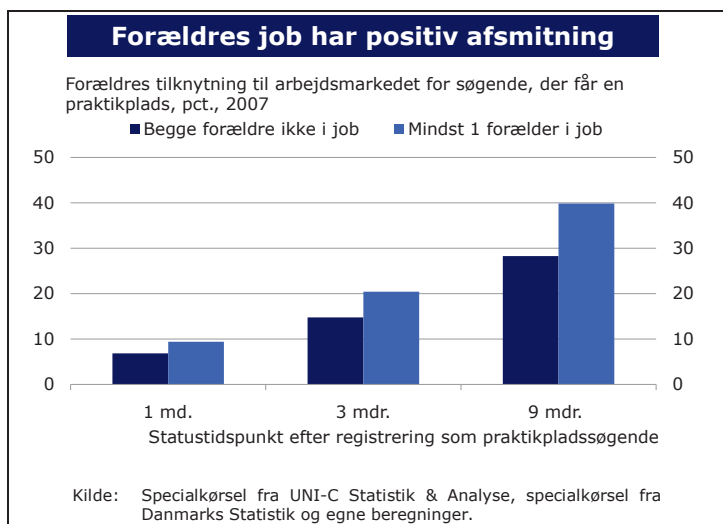
Kilde: Wilke (2009).

Hovedparten af de søgende søger aktivt en praktikplads. Det gælder både relativt nysøgende og søgende, der har søgt i mere end 8 uger.

Forældres job har positiv afsmitning**Far og mors job har betydning**

Familiens deltagelse på arbejdsmarkedet har betydning for, om praktikpladssøgende får en praktikplads. 40 pct. af de praktikpladssøgende i 2007, der har mindst én forælder i job, havde 9 måneder efter start i søgekøen en praktikplads. For søgende hvor begge forældre ikke har arbejde var det kun 28 pct., jf. figur 3.12.

Figur 3.12

Faglige udfordringer betyder mest i søgning

Faglige udfordringer har størst betydning for søgendes ønsker til en praktikplads. Andre forhold, der betyder meget, er mulighed for at finde arbejde efter praktiktiden og nærhed til bopælen, jf. tabel 3.8.

Tabel 3.8

Faglige udfordringer betyder mest	
Hvad betyder mest for dig, når du søger praktikplads?, maj 2009	Pct.
At jeg får nogle faglige udfordringer	73
At der er mulighed for at finde arbejde efter praktiktiden	56
At praktikstedet ligger tæt på min bopæl	44
At jeg kender praktikpladsstedet i forvejen	9
At det er inden for et fag, som mine venner/studiekolleger	7
At jeg kender nogen på praktikstedet	6
At det er inden for et fag, som familiemedlemmer er uddannet 1	5
Andet	19
Antal interviewpersoner	714

Kilde: Wilke (2009).

Søgende søger praktikplads på mange måder

Praktikpladssøgende bruger mange kanaler, når de søger praktikpladser. Direkte henvendelse til arbejdsgivere i form af uopfordrede ansøgninger, fremmøde og opringninger er de mest udbredte, jf. tabel 3.9.

Tabel 3.9

Mange bruger mange kanaler til at søge	
Hvordan søger du praktikplads?, maj 2009	Pct.
Jeg møder op hos arbejdsgiverne for at høre, om de har brug for en elev	67
Jeg sender uopfordrede ansøgninger til arbejdsgivere	60
Jeg søger praktikpladser på praktikpladsen.dk	54
Jeg finder virksomheder, som jeg kunne tænke mig at sende en ansøgning	53
Jeg bruger mit netværk (forældre, bekendte, venner), når jeg søger praktikplads	53
Jeg ringer til arbejdsgiverne for at høre, om de har brug for en elev	51
Jeg kigger efter praktikpladser i aviser, blade mm.	45
Jeg bruger erhvervsskolens praktikpladskontor/vejledning	24
Andet	6

Kilde: Wilke (2009).

Mange bruger deres netværk

Mere end hver anden søger en praktikplads via praktikpladsen.dk og via et netværk.

Mænd søger primært praktikpladser gennem den personlige kontakt med virksomhederne, ligesom de bruger deres personlige netværk, jf. Wilke (2009).

Forskelle mellem kvinder og mænd

Kvinder foretrækker uopfordrede ansøgninger og søgninger på internettet, f.eks. via praktikpladsen.dk. Kvinder ser i højere grad efter praktikpladser i aviser og blade end mænd.

3.5 Elever i skolepraktik

**Skolepraktik først
en mulighed efter
karensperioden**

Skolepraktik er en mulighed for elever, der 2 måneder efter at have et afsluttet grundforløb ikke har en uddannelsesaftale, og som opfylder de såkaldte EMMA-kriterier.

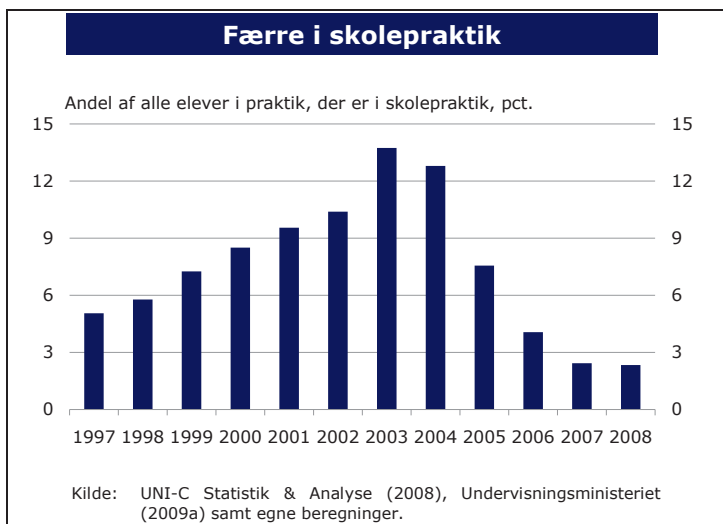
Elever i skolepraktik tager deres uddannelse på erhvervsskolerne, som står både for uddannelses- og praktikdelen.

Skolerne har mulighed for lægge undervisningen i forløbet ud på en virksomhed i form af virksomhedsforlagt undervisning eller i delaftale.

**Kun få er i skole-
praktik**

Omfanget af skolepraktik har svinget over årene. I 2008 var godt 97 pct. af alle elever i praktik på en virksomhed, jf. figur 3.13.

Figur 3.13

**Største andel i
skolepraktik 2003**

Andelen af elever i skolepraktik steg frem mod 2003, hvor den var på sit højeste. Knap 13 pct. af alle elever var dette år i skolepraktik.

Faldet i skolepraktik skete samtidig med lovændring

Fra 2004 faldt andelen af elever i skolepraktik. Det skete, samtidig med at skolepraktikordningen blev ændret. Der blev indført begrænsning i adgang til skolepraktik på en række store uddannelser med skolepraktik, hvor der var ringe beskæftigelsesmuligheder. Ændringen indebar samtidig, at de såkaldte EMMA-kriterier blev skærpet ved bl.a. at stille krav om, at elever i skolepraktik skal lade sig registrere på praktikpladsen.dk.

Faldet i brugen af skolepraktik hænger også sammen med gode konjunkturer.

Boks 3.2

Alle har garanti for en uddannelse

Alle elever, der starter på en erhvervsuddannelse, har mulighed for at få en erhvervsuddannelse. Der er derfor etableret skolepraktik inden for alle de 12 indgange på erhvervsuddannelserne. I alt er der skolepraktik inden for ca. 40 ud af 109 uddannelser.

Der er ikke mulighed for at deltage i skolepraktik på alle erhvervsuddannelser. Det er begrundet i enten manglende beskæftigelsesmuligheder eller konstateret misbrug af skolepraktikordningen.

Disse erhvervsuddannelser står opført på en liste, såkaldt "negativliste", over uddannelser, hvor der ikke er skolepraktik i øjeblikket.

Stort frafald af indvandrere i skolepraktik

Markant fald i andelen af indvandrede i skolepraktik

Siden 2005 er især andelen af elever med anden etnisk herkomst end dansk i skolepraktik faldet markant, jf. tabel 3.10.

Tabel 3.10

Færre indvandrere i skolepraktik		
Elever i skolepraktik som andel af alle i gangværende aftaler, pct.	Personer med dansk herkomst	Indvandre-re/efterkom mere
2005	6	23
2006	3	14
2007	2	9
2008	2	8

Anm.: Omfatter indvandrere og efterkommere fra vestlige og ikke-vestlige lande.

Kilde: Undervisningsministeriet (2009a) og egne beregninger.

Indvandrere og efterkommere er dog stadig oftere i skolepraktik end personer med dansk herkomst.

Giver skolepraktik en god start på karrieren

Erhvervsuddannede kommer i job

I 2007 havde stort set alle, der blev udlært i virksomhedspraktik i 2005, et arbejde. For elever udlært i skolepraktik var fire ud af fem i job, jf. figur 3.14.

Figur 3.14

Hver femte, der blev udlært i skolepraktik i 2005, havde ikke job i 2007. Størstedelen af denne gruppe er uden for arbejdsmarkedet. Godt 40 pct. af denne gruppe er i gang med en uddannelsesaktivitet.

Skolerne har blandet succes

Erhvervsskolerne skal i samarbejde med eleverne i skolepraktik under hele forløbet søge at skaffe en uddannelsesaftale.

Der er stor forskel på skolernes succes

Der er stor forskel på, hvor stor andel af elever, der starter i skolepraktik, som efterfølgende kommer ud i virksomhedspraktik.

66 pct. i praktik på skolen med størst succes

På skoler, der klarer sig bedst, er op mod 2 ud af 3 af eleverne i virksomhedspraktik efter et halvt år, jf. tabel 3.11.

Tabel 3.11

Stor forskel på skolernes succes	
Andel elever i virksomhedspraktik ud af alle startet skolepraktik, status 6 måneder efter start i skolepraktik 2. halvår 2007-1. halvår 2008.	Pct.
Skoler med høj andel af elever, der opnår aftale på virksomhed:	
Syddansk Erhvervsskole Odense-Vejle	66
Selandia – Center for Erhvervsrettet Uddannelse	63
Erhvervsskolen Nordsjælland	62
Randers Tekniske Skole	57
Tech College Aalborg	53
Skoler med lav andel af elever, der opnår aftale på virksomhed:	
Kold College	8
TEKO Center Danmark	8
Køge Handelsskole	10
HANSENBERG	11
Vejle Handelsskole	14
Anm.: Skoler med under 10 i skolepraktik indgår ikke.	
Kilde: Specialkørsel fra UNI-C Statistik & Analyse og egne beregninger.	

Kun hver 10. elev videre på skoler med mindst succes

På skoler, der får færrest elever i praktik, er det kun hver 10. elev, der efter et halvt år har fået en aftale med en virksomhed.

Der er en tendens til, at skoler med begrænset succes med at få elever ud virksomhedspraktik har flere elever, der modtager virksomhedsforlagt undervisning eller har en delaftale på en virksomhed som led i virksomhedspraktikken.

Forskellene kan hænge sammen med, at skolerne har forskellige skolepraktikuddannelser inden for forskellige uddannelsesindgange.

Der er forskel inden for de samme uddannelser

Selv inden for de forskellige uddannelser er der stor forskel på skolernes succes med at få elever i virksomhedspraktik.

På mureruddannelsen er forskel på 40 pct.point

På mureruddannelsen kom 57 pct. af skolepraktikeleverne på Københavns Tekniske Skole i virksomhedspraktik, mens det kun gjaldt 17 pct. af skolepraktikelever på Erhvervsskolen Nordsjælland. Der er således 40 pct.point forskel mellem de skoler, der har færrest og flest elever, der er startet i virksomhedspraktik, jf. tabel 3.12.

Tabel 3.12

Stor forskel på skolernes indsats	
Andel elever i virksomhedspraktik ud af alle startet skolepraktik, status 6 måneder efter start i skolepraktik 2. halvår 2007-1. halvår 2008	Pct.
Bygningsmaleruddannelsen – i alt	38
Tech College Aalborg	40
Teknisk Erhvervsskole Center	27
EUC NORD	10
Træfagenes byggeuddannelse – i alt	52
Københavns Tekniske Skole	71
EUC Sjælland	26
Mureruddannelsen – i alt	42
Københavns Tekniske Skole	57
EUC Nordvestsjælland	33
Erhvervsskolen Nordsjælland	17
Anm.: De udvalgte skoler har flest elever, der er startet i skolepraktik på de pågældende uddannelser. På træfagenes byggeuddannelse er der pr. 1. juli 2009 indført en kvote for optag af elever i skolepraktik efter, at adgangen til skolepraktik har været lukket siden 1. januar 2004.	
Kilde: Specialkørsel fra UNI-C Statistik & Analyse og egne beregninger.	

Forskellen på træfagenes byggeuddannelse er endnu mere markant. På EUC Sjælland er hver 4. skolepraktikelev i virksomhedspraktik efter et halvt år, mens det gælder 3 ud af 4 skolepraktikelever på Københavns Tekniske Skole.

Mange kender ikke til skolernes vejledning

6 ud af 10 praktikpladssøgende bruger ikke erhvervsskolernes praktikpladsvejledning, jf. tabel 3.14.

Tabel 3.14

Seks ud af ti bruger ikke vejledningen	
Bruger du erhvervsskolens praktikpladsvejledning/praktikpladskontor?, maj 2009	Pct.
Ja	39
Nej	60
Har overvejet det	1
I alt	100
Antal interviewpersoner	714

Kilde: Wilke (2009).

Elever, der benytter skolerne, er godt tilfredse

De, der anvender praktikpladsvejledningen på skolerne, er godt tilfredse med vejledningen. Halvdelen af de praktikpladssøgende, der anvender erhvervsskolernes praktikpladsvejledning, mener, at den er anvendelig for deres praktikpladssøgning. 14 pct. vurderer ikke, at den er anvendelig i deres søgning efter praktikpladser.

Få kender til muligheden

Halvdelen af dem, der ikke bruger erhvervsskolernes vejledning, tilkendegiver, at de ikke kender til muligheden, jf. tabel 3.15.

Tabel 3.15

Halvdelen kender ikke til muligheden	
Hvorfor benytter du dig ikke af erhvervs- skolens praktikpladsvejledning /praktik- pladskontor?	Pct.
Jeg kender ikke til muligheden	53
Har ikke haft behov for vejledning	20
Jeg søger information på internettet i stedet for	20
Andet	15
Jeg spørger mine forældre, klassekamme- rater og venner i stedet for	13
Det er svært at få en aftale	5
Andre har fortalt, at vejledningen ikke kan bruges til noget	2
Antal interviewpersoner	426

Kilde: Wilke (2009).

Knap 40 pct. af de søgende oplyser samtidigt, at de ikke har haft behov for vejledning eller søger informationen på anden vis.

Appendiks 3.1

Baggrund om data

Data vedr. praktikelever og -søgende

Fra UNI•C Statistik & Analyse er der oplysninger om praktikpladselever og praktikpladssøgende. Oplysningerne er fra både Undervisningsministeriets hjemmeside og fra en specialkørsel fra UNI•C Statistik & Analyse.

Data baseret på specialkørslerne er trukket den 20. maj 2009 fra EASY-P, der er erhvervsskolernes studieadministrative system.

Specialkørsel – Nye praktikpladssøgende i 2007

I 2007 er der i alt ca. 8.000 nye praktikpladssøgende, der tilgår søgekøen.

De nye praktikpladssøgende i 2007 følges det følgende år, og der gøres status, 1, 2, 3, 6, 9 og 12 måneder efter at de er registret som praktikpladssøgende. Der måles på 5 udfald: i søgekøen, samme cøsakode, i søgekøen, ny cøsakode, opnået aftale, opnået skolepraktik eller forsvundet fra søgekøen.

Specialkørsel – Nystartede praktikpladselever i 2008

Der er ca. 27.000 nystartede praktikpladselever, der starter første gang i 2008 i praktik på en virksomhed eller i skolepraktik.

Bestand af praktikpladselever fra AER

Fra AER er der oplysninger om bestanden af praktikpladselever på erhvervsuddannelserne, primært baseret på Undervisningsministeriets EASY-P register. Tallene indeholder ikke oplysninger om elever på sosu-området og visse landbrugsuddannelser.

I analyser relateret til fordelingen af praktikpladselever i virksomheder er AER's opgørelser over praktikpladselever anvendt.

Survey om praktikpladssøgende

Wilke A/S har for DA telefoninterviewet 714 praktikpladssøgende i perioden den 31. maj-7. juni 2009.

De praktikpladssøgende er udvalgt fra den population af praktikpladssøgende, der er registreret i EASY-P den 20. maj 2009.

Surveyen er repræsentativ for praktikpladssøgende i marts 2009 opgjort den 20. maj 2009.

Data vedr. elever på sosu-området

Opgørelser af elever på sosu-området er fra AER og er baseret på oplysninger om udgifter til refusion af elevlønninger.

Uddannelserne omfatter Sosu-uddannelsens trin 1 (sosu-hjælper) og trin (sosu-assistent) samt pædagogiske uddannelser.

Der er medtaget ordinære aftaler og voksenelev aftaler.

Data vedr. godkendte praktiksteder

Praktikpladsgodkendte virksomheder registreres i erhvervsskolernes administrative system EASY-P. Registreret omfatter ikke sosu-uddannelserne.

Praktikstederne er registeret på lærested (p.nr.). Et lærested kan have en eller flere godkendelser inden for forskellige uddannelser.

Der er i 2008 ca. 13.000 virksomheder, der er registreret i EASY-P med gældende praktikpladsgodkendelser, men uden p.nr. Disse er udeladt af opgørelsen.

Hertil kommer, der er ca. 5.000 virksomheder, der har et cvr.nr., der ikke har været muligt at genfinde i den registerbaserede arbejdsstyrke statistik (RAS). Det skyldes bl.a., at nogle virksomheder ikke længe er aktive og derfor ikke er registeret i RAS. Disse er udeladt af analysen.

Konstabelelever, som Forsvaret uddanner, og som har alle skoleophold og al praktik i Forsvaret, indgår ikke i opgørelsen.

Appendiks 3.2

EMMA-kriterierne for skolepraktik

En elev, der ønsker at blive optaget i skolepraktik, vurderes ud fra om eleven er egnet til at gennemføre uddannelsen og efterfølgende kan fungere på arbejdsmarkedet. Samtidig skal eleven dokumentere, at han/hun:

- har søgt ansættelse som elev inden for de uddannelser, som grundforløbet kvalificerer til
- har søgt ansættelse hos virksomheder, der har ledige praktikpladser på praktikpladsen.dk
- har søgt ansættelse som elev i beslægtet offentligt reguleret erhvervsrettet ungdomsuddannelse, hvor der er plads

Egnethed

Der skal være en løbende vurdering af elever i skolepraktik. Det omfatter en egnethedsvurdering, hvor skolen samtidig skal lægge vægt på, om eleven får et tilfredsstillende udbytte af skoleundervisningen og praktik. Herudover skal en elev i skolepraktik:

Fagligt Mobil

- Acceptere en praktikplads eller skolepraktik i enhver uddannelse inden for fællesindgangen

Geografisk Mobil

- Være parat til at tage imod en praktikplads eller skolepraktik uden for elevens lokalområde

Søge Aktivt

- For at være aktivt praktikpladssøgende som minimum selv tage passende initiativer for at opnå praktikplads og være registreret som praktikpladssøgende på praktikpladsen.dk

Disse krav kaldes også for EMMA-kriterierne. Det er en forkortelse af Egned, fagligt Mobil, geografisk Mobil og Aktivt søgende. Det er et krav, at eleven opfylder disse betingelser for at deltage i skolepraktik, jf. Bekendtgørelse nr. 1518 (13. december 2007).

4. Erhvervsuddannede på arbejdsmarkedet

4.1	Sammenfatning	153
4.2	En kerneressource på arbejdsmarkedet	154
4.3	Lønnen for erhvervsuddannede	159
4.4	Arbejdslivet for erhvervsuddannede	163
4.5	Gode karrieremuligheder	167
4.6	Erhvervsuddannede uden for arbejdsmarkedet	179
4.7	Nye erhvervsuddannede på arbejdsmarkedet	182

4.1 Sammenfatning

Erhvervsuddannede er kernen i den private sektor

Erhvervsuddannede udgør kernen i den private sektor, hvor 38 pct. af alle ansatte har en erhvervsuddannelse.

Høj beskæftigelse og lav ledighed blandt erhvervsuddannede

Erhvervsuddannede er oftere i beskæftigelse end personer alene med en gymnasial uddannelse eller med grundskole som højeste uddannelse. Samtidig er ledigheden markant lavere blandt erhvervsuddannede, og de kommer hurtigere tilbage til beskæftigelse ved ledighed end særligt ufaglærte.

Høj startløn for erhvervsuddannede

Erhvervsuddannede opnår en høj startløn, som er på niveau med startlønnen for personer med en kort videregående uddannelse. Set over livet tjener erhvervsuddannede i gennemsnit 15 pct. mere end ufaglærte.

Mange erhvervsuddannede forlader faget

Mange erhvervsuddannede forlader deres oprindelige fag og opnår beskæftigelse på andre områder. Det gælder særligt blandt elektrikere, hvor seks ud af ti har forladt faget i 40-års-alderen.

Men de selvstændige bliver i branchen

Erhvervsuddannede bliver selvstændige næsten lige så hyppigt som personer med en lang videregående uddannelse. I langt de fleste tilfælde bliver de inden for den branche, som de er uddannet inden for.

10 pct. opnår en videregående uddannelse

Erhvervsuddannede har også mange muligheder for at videreudanne sig. 10 pct. af alle erhvervsuddannede afslutter på et tidspunkt i livet en videregående uddannelse. Også her er det typisk inden for samme fagområde som deres erhvervsuddannelse.

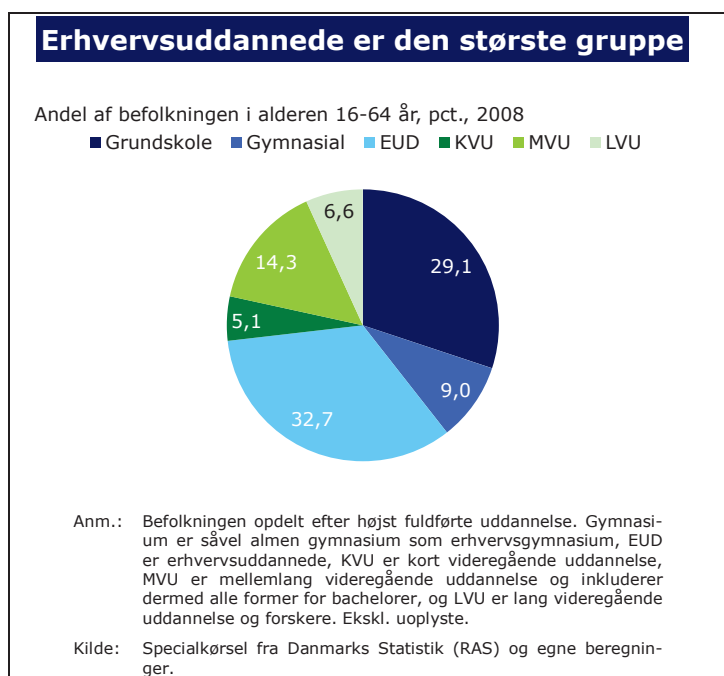
Af de 30.000, der afsluttede en erhvervsuddannelse i 2006, var knap 9 pct. med ikke-vestlig herkomst. En lidt mindre andel af erhvervsuddannede med ikke-vestlig herkomst er i beskæftigelse året efter end blandt erhvervsuddannede med dansk herkomst. For andre uddannelsesgrupper er der større forskel i beskæftigelsen mellem de to grupper.

4.2 En kerneressource på arbejdsmarkedet

En ud af tre har en erhvervsuddannelse

En meget stor del af befolkningen i den erhvervsaktive alder har en erhvervsuddannelse. I 2008 var det 33 pct. svarende til knap 1,2 mio. personer. Det er dermed den største gruppe af befolkningen. Den næststørste gruppe i alderen 16-64 år er personer med grundskole som højeste uddannelse, jf. figur 4.1.

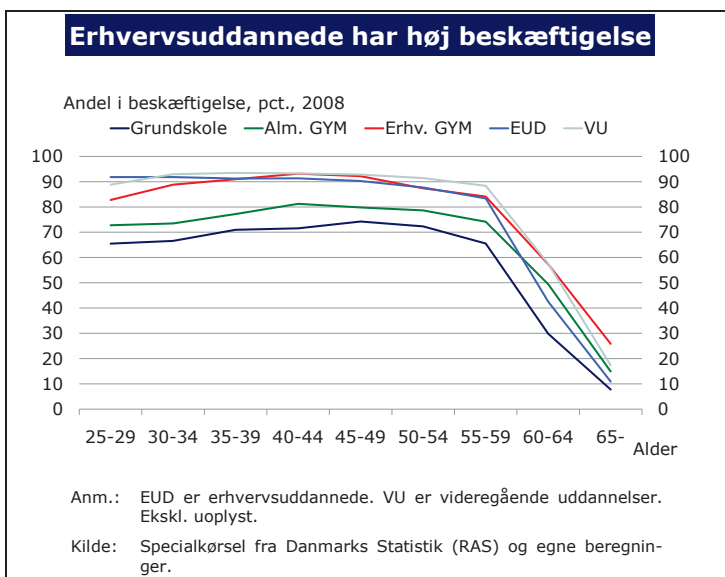
Figur 4.1

Høj beskæftigelse for erhvervsuddannede

Erhvervsuddannede er i lige så høj grad i beskæftigelse som andre uddannelsesgrupper på arbejdsmarkedet, mens personer alene med en almen gymnasial uddannelse eller med grundskole som højeste uddannelse i langt mindre omfang er i beskæftigelse, jf. figur 4.2.

Figur 4.2

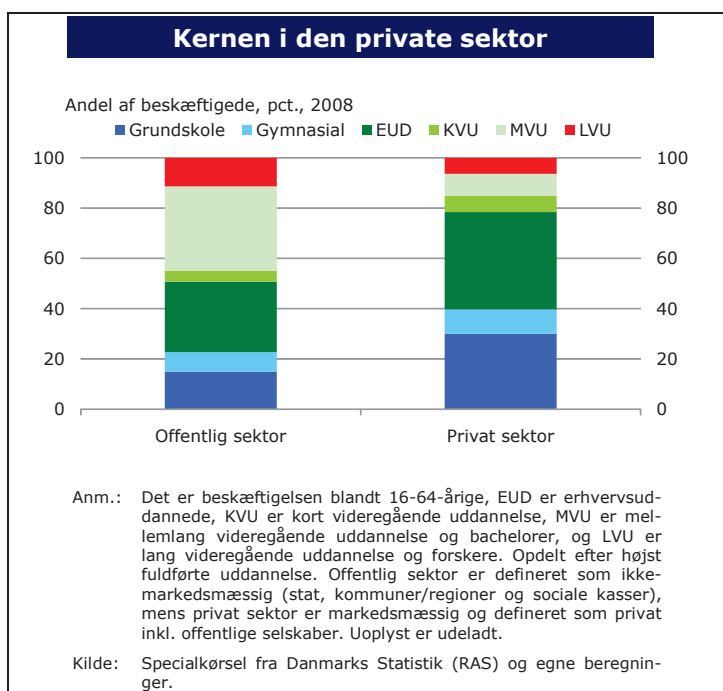
For erhvervsuddannede over 60 år er billedet dog et andet, idet de trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet tidligere end alle øvrige uddannelsesgrupper.

Kernen i den private sektor

Fire ud af ti i den private sektor er erhvervsuddannet

I den private sektor udgør erhvervsuddannede 38 pct. af den samlede beskæftigelse – og er dermed kernen i den private sektor, jf. figur 4.3.

Figur 4.3

I den offentlige sektor er godt hver fjerde erhvervsuddannet

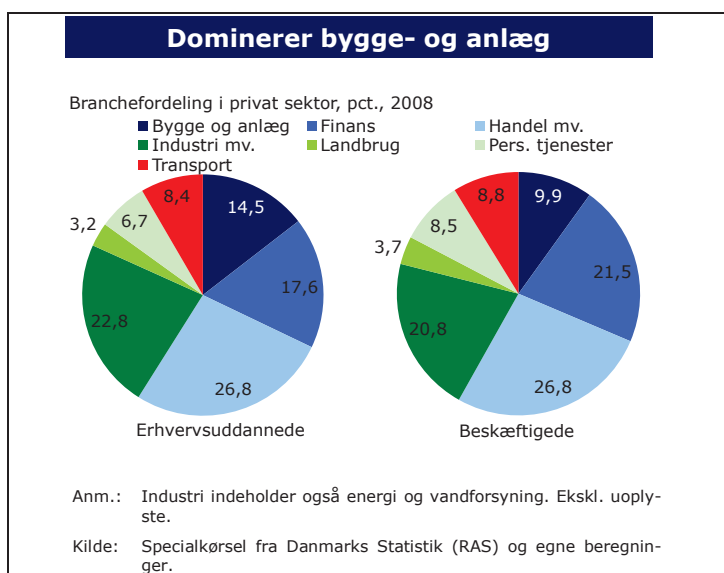
Samtidig har tæt på hver tredje i den private sektor grundskole som højeste uddannelse. I den offentlige sektor er billedet et helt andet. Her er det særligt personer med en mellemlang videregående uddannelse, der udgør kernetropperne, men selv her er godt hver fjerde ansat med en erhvervsuddannelse.

Det er særligt kontoruddannede og erhvervsuddannede inden for sundhed, der arbejder i den offentlige sektor. Der arbejder imidlertid også erhvervsuddannede i den offentlige sektor, som er uddannet inden for bygge og anlæg eller industri og teknik. De to sidstnævnte grupper udgør 12 pct. af alle erhvervsuddannede i den offentlige sektor svarende til ca. 27.000 personer.

Arbejder på mange niveauer

Fordelingen af erhvervsuddannede på brancher afviger ikke markant fra fordelingen blandt alle beskæftigede i den private sektor. Den største forskel er inden for bygge og anlæg, hvor næsten 15 pct. af alle erhvervsuddannede arbejder, mens det tilsvarende tal for alle beskæftigede er knap 10 pct., jf. figur 4.4.

Figur 4.4

Erhvervsuddannede arbejder på mange niveauer

De fleste erhvervsuddannede arbejder på det niveau, de er uddannet til. Der er dog også mange erhvervsuddannede, der bestrider et job på mellem-højt eller højt kvalifikationsniveau – job, som ellers typisk bestrides af personer med en videregående uddannelse. Knap hver femte erhvervsuddannede arbejder således på et relativt højt kvalifikationsniveau, jf. tabel 4.1.

Tabel 4.1

Arbejder på alle niveauer		
Lønmodtagere, 2008	Erhvervs- uddannede	Alle løn- modtagere
25-64-årige	Pct.	
Topledelse	2,4	3,2
Højt kvalifikationsniveau	2,8	15,2
Mellemhøjt kvalifikationsniveau	15,8	21,4
Kontorarbejde	14,0	9,9
Salg, service og omsorgsarb.	18,3	12,3
Håndværkspræget arbejde	17,8	9,0
Proces- og maksinoperatør	6,8	6,2
Andet arbejde – ufaglært	20,9	21,9
Uoplyst, landbrug, militær m.v.	1,1	1,0

Anm.: "Kontorarbejde", "Salg, service og omsorgsarbejde", "Håndværkspræget arbejde" og "Procesarbejde" er arbejdsfunktioner, der i høj grad bestrides af personer med en erhvervsfaglig uddannelse, men også andre lønmodtagergrupper finder ansættelse i en af disse arbejdsfunktioner.

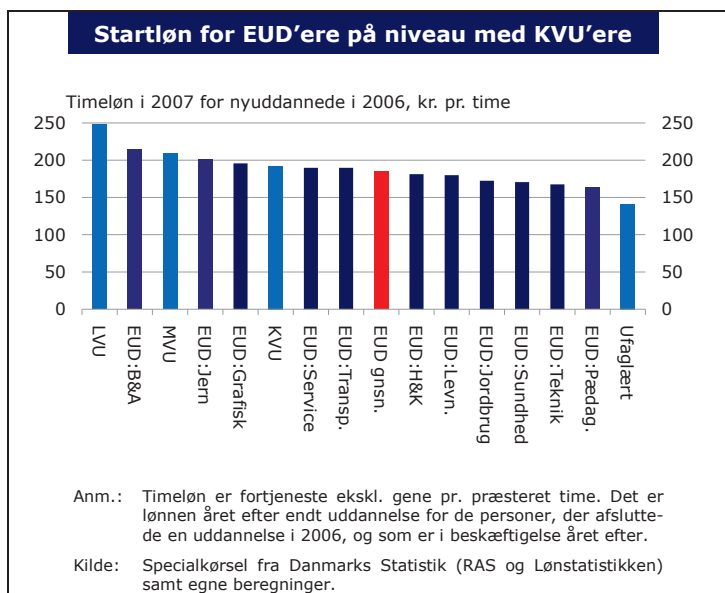
Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (RAS) og egne beregninger.

4.3 Lønnen for erhvervsuddannede

Nyuddannede får samme løn som KVVU'ere

Som nyuddannede tjener erhvervsuddannede en timeløn, der omtrent er på niveau med den timeløn, som en nyuddannet med en kort videregående uddannelse tjener, jf. figur 4.5.

Figur 4.5

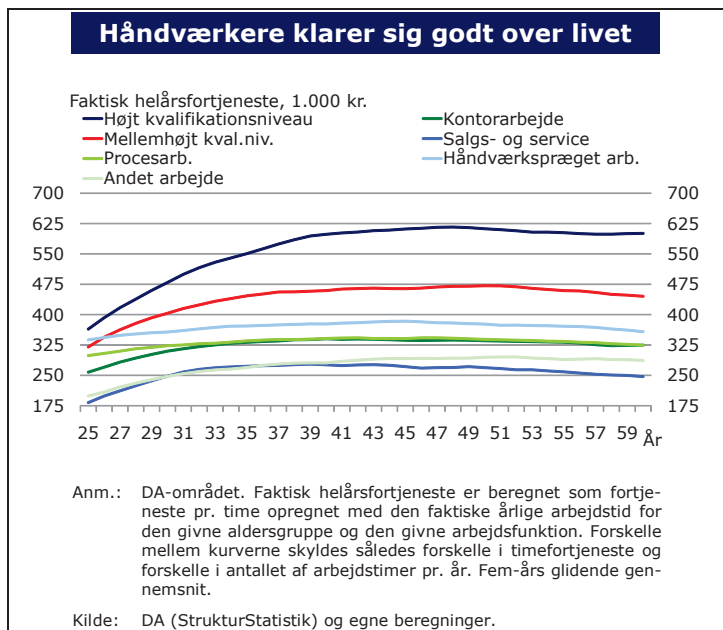

I forhold til en ufaglært tjener erhvervsuddannede inden for bygge og anlæg tæt på en tredjedel mere i timen. Selv de grupper af erhvervsuddannede med den laveste startløn – som jordbrugsuddannede, eksempelvis dyrepassere og gartnere, og pædagogiske uddannelser som pædagogisk grunduddannelse – har en startløn, der er over 10 pct. højere end startlønnen for en ufaglært.

**Indkomsten for
EUD'ere stiger mest
de unge år**

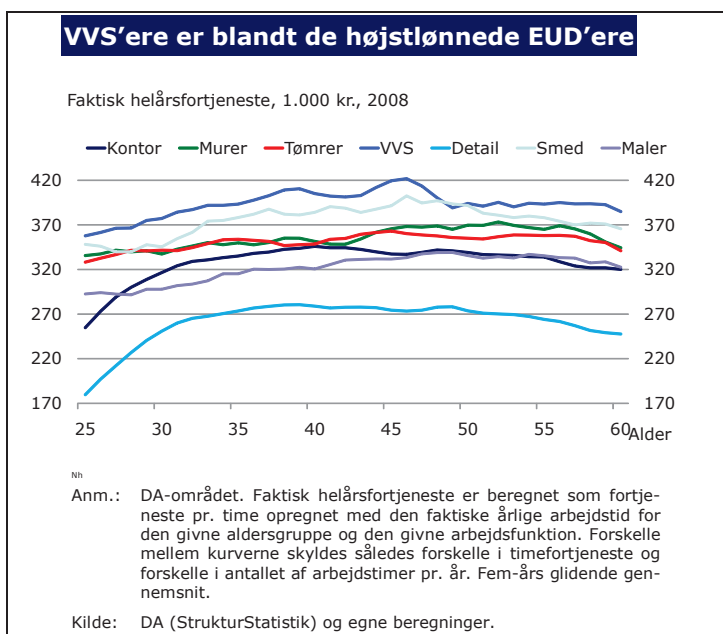
I starten af karrieren stiger indkomsten for erhvervs-uddannede kraftigt for at flade ud midt i 30'erne. Lønnen for personer, der arbejder på højt kvalifikationsniveau, fortsætter med at stige helt frem til 50-årsalderen, jf. figur 4.6.

Figur 4.6

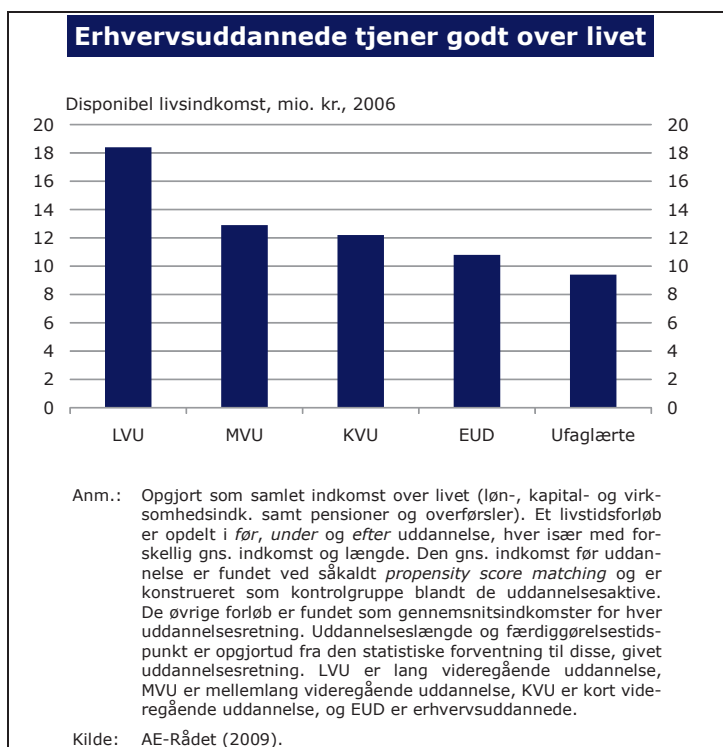
Blandt erhvervsuddannede er det særligt personer med en Vvs-uddannelse, der opnår en høj indkomst, men også tømrere og automekanikere ligger i den høje ende af lønskalaen, jf. figur 4.7.

Figur 4.7

Erhvervsuddannede tjener næsten 15 pct. mere end personer uden uddannelse i livsindkomst efter skat. Personer med en lang videregående uddannelse har en markant højere livsindkomst end alle andre uddannelsesgrupper, jf. figur 4.8.

Figur 4.8

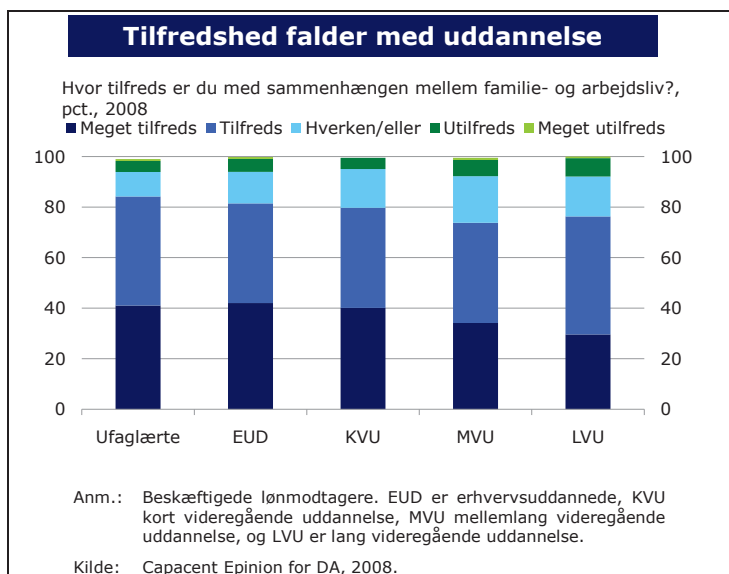

4.4 Arbejdslivet for erhvervsuddannede

Erhvervsuddannede er meget tilfredse med familie- arbejdsliv

Ligesom andre grupper på arbejdsmarkedet er erhvervsuddannede meget tilfredse med sammenhængen mellem familie- og arbejdsliv. Over 80 pct. er tilfredse eller meget tilfredse med sammenhængen, og der er en svag tendens til, at erhvervsuddannede er mere tilfredse end andre uddannelsesgrupper, jf. figur 4.9.

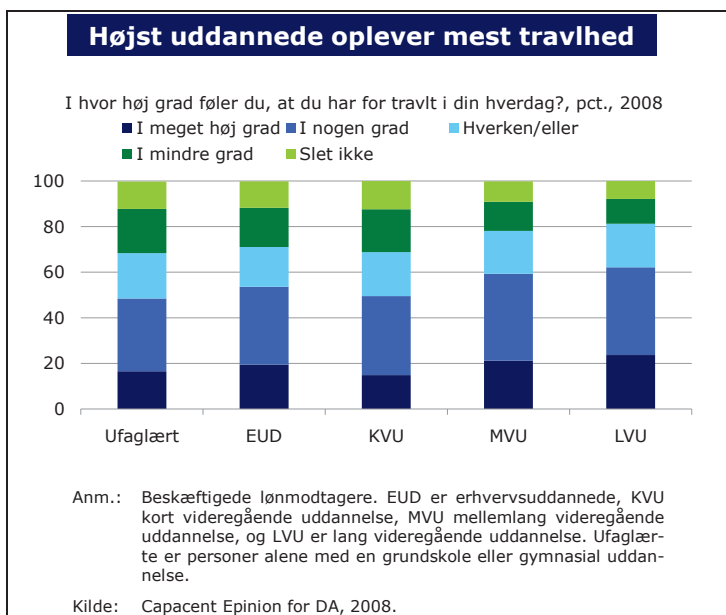
Figur 4.9

Erhvervsuddannede føler mindre travlhed

En årsag til den store tilfredshed blandt erhvervsuddannede kan være, at erhvervsuddannede generelt føler mindre travlhed i hverdagen end andre uddannelsesgrupper, jf. figur 4.10.

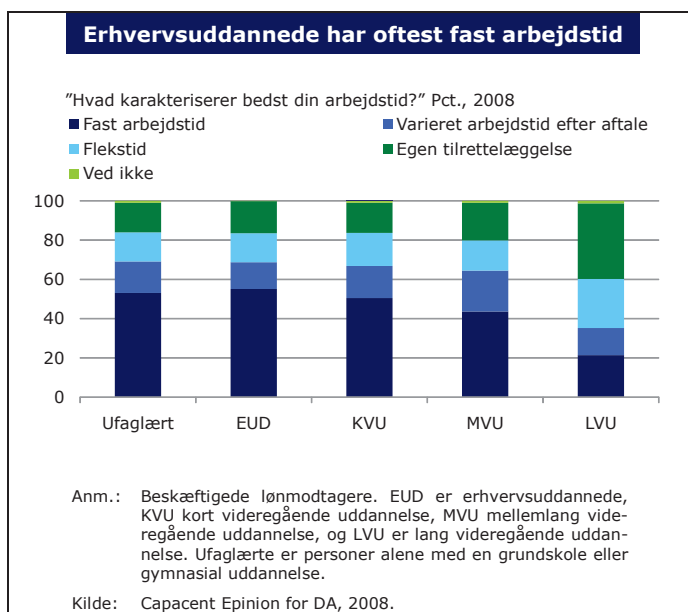
Figur 4.10

Erhvervsuddannede har mere faste arbejdstider

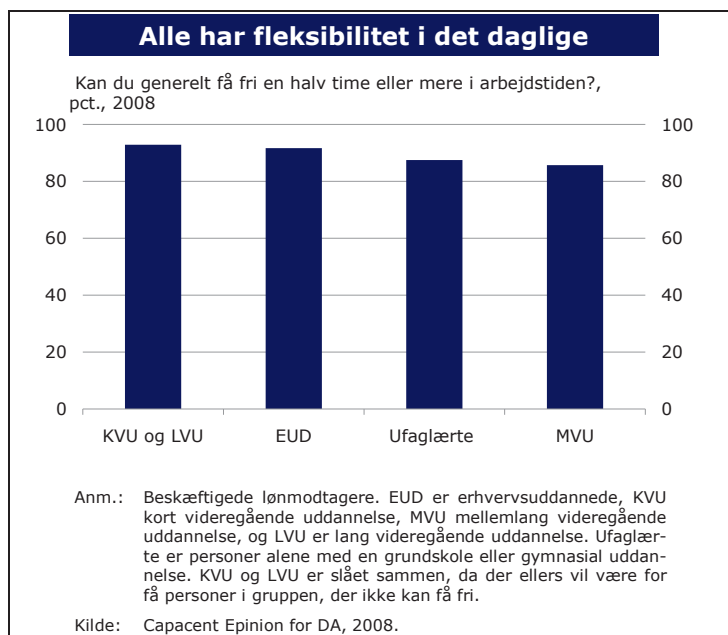
Erhvervsuddannede har også en hverdag, der i højere grad end andre grupper er kendetegnet ved faste arbejdstider. Næsten seks ud af ti erhvervsuddannede har således fast arbejdstid mod eksempelvis to ud af ti blandt personer med en lang videregående uddannelse, jf. figur 4.11.

Figur 4.11

Trods den faste arbejdstid oplever erhvervsuddannede – ligesom andre grupper – at de har fleksibilitet i hverdagen med mulighed for at gå i løbet af arbejdstiden, jf. figur 4.12.

Figur 4.12

4.5 Gode karrieremuligheder

Mange muligheder for videreuddan- nelse

Mange erhvervsuddannede benytter uddannelsen som et af mange skridt på karrierestigen. Inden for eksempelvis bygge og anlæg er der rigtig mange erhvervsuddannelser, der giver mulighed for at læse til bygningskonstruktør. Det gælder bl.a. murer, snedker, elektrikere og vvs-uddannede, jf. tabel 4.2.

Tabel 4.2

Mange muligheder for mere uddannelse		
Erhvervsuddannelse	Videreuddannelse	Nyt uddannelsesniveau
Handels- og kontor-udd. med specialer, gastronom, slagter, eventkoordinator, bager og konditor, tjener, receptionist m.fl.	Serviceøkonom	KVU
Mejerist, bager og konditor, gastronom, slagter m.fl.	Procesteknolog	KVU
Elektriker, elektronik- og svagstrømsuddannelsen, vvs-uddannelsen m.fl.	Installatør	KVU
Butiksassistent, handelsassistent, salgsassistent, m.fl.	Akademikuddannelse inden for ledelse, HR, international markedsføring m.fl.	VVU
Social- og sundhedsassistent	Sygeplejerske	MVU
Social- og sundhedsassistent eller pædagogisk assistent	Pædagog	MVU
Murer, brolægger, snedker, maskinsnedker, teknisk designer, vvs-teknik m.fl.	Bygningskonstruktør	MVU
Anm.: Tabellen er ikke udtømmende, men giver blot eksempler på videreuddannelsesmuligheder for erhvervsuddannede. Der er flere eksempler i appendiks 4.1.		
Kilde: Uddannelsesguiden, www.ug.dk .		

Inden for handel og kontor er det eksempelvis muligt at læse til serviceøkonom o.lign. Det er også muligt for erhvervsuddannede inden for sundhed at videre-uddanne sig til bl.a. sygeplejerske eller pædagog.

10 pct. af erhvervsuddannede opnår også en videregående uddannelse

Samlet set har knap 120.000 erhvervsuddannede i den erhvervsaktive alder også en videregående uddannelse. Det betyder, at ca. 10 pct. af alle personer, der har en erhvervsuddannelse også har afsluttet en videregående uddannelse, jf. tabel 4.3.

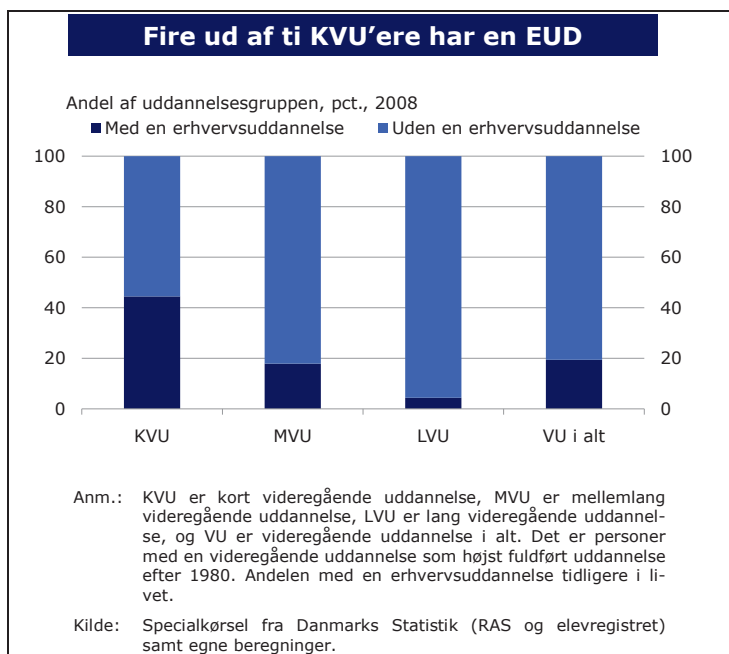
Tabel 4.3

Mange med videregående uddannelse		
Erhvervsuddannede i befolkningen 16-64 år	1.000 personer	Pct.
Erhvervsuddannelse som højst fuldførte uddannelse	1.108	90
Videregående uddannelse som højst fuldførte og med en erhvervsuddannelse tidligere i livet	118	10
Personer i alt med en erhvervsuddannelse	1.226	100
Anm.: EUD er erhvervsuddannede og VU er en videregående uddannelse.		
Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (RAS og elevregistret) samt egne beregninger.		

Fire ud af ti KVU'ere har også en erhvervsuddannelse

Det svarer omvendt til, at hver femte med en videregående uddannelse tidligere i livet også har taget en erhvervsuddannelse. Blandt personer med en kort videregående uddannelse er det fire ud af ti, som har taget en erhvervsuddannelse tidligere i livet, jf. figur 4.13.

Figur 4.13

EUD'ere bliver inden for deres fag

Erhvervsuddannede bliver i høj grad inden for deres beskæftigelsesområde, når de læser videre. Blandt erhvervsuddannede inden for bygge og anlæg har knap otte ud af ti en videregående uddannelse opnået den inden for tekniske fag, jf. tabel 4.4.

Tabel 4.4

Erhvervsuddannede videreuddanner sig inden for deres fag					
Andel af erhvervsuddannede med en videregående uddannelse	Bygge og anlæg	Handel og kontor	Jern og metal	Sundhed	Transport
Videregående uddannelse:	Fordeling i pct.				
Pædagogisk	9,6	41,5	7,9	47,2	6,2
Samfundsfaglig/videnskabelig	1,6	30,3	2,5	8,2	3,7
Sundhed	0,7	9,0	0,9	38,4	2,0
Teknisk	79,3	4,5	71,1	2,1	10,0
Transport	1,5	0,4	9,1	0	70,3
Øvrige uddannelser	7,3	14,3	8,5	4,1	7,8
Antal i 1.000					
Erhvervsuddannede med VU	20,6	26,7	18,3	8,9	7,0
Erhvervsuddannede uden VU	194,4	555,5	237,4	141,8	13,5
Erhvervsuddannede i alt	215,0	582,2	255,7	150,7	20,5
Pct.					
Andel EUD med en VU	9,6	4,6	7,2	5,9	34,1
Anm.: VU er videregående uddannelse. De fem største grupper af erhvervsuddannede, der har taget en videregående uddannelse. Populationen er alle med en videregående uddannelse bestået efter 1980, som også har en erhvervsuddannelse. For erhvervsuddannede uden VU er det alle erhvervsuddannede mellem 25-64 år.					
Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (RAS og elevregistret) samt egne beregninger.					

Tilsvarende for erhvervsuddannede inden for jern- og metal samt transport, hvor syv ud af ti med en videregående uddannelse har opnået den inden for henholdsvis tekniske fag og transportfag.

For erhvervsuddannede på sundhedsområdet er det, til trods for en stor mangel på området, kun fire ud af ti, der videreuddanner sig inden for samme felt. Mens tæt på hver anden uddanner sig inden for pædagogiske fag.

Flest inden for transport læser videre

Der er stor forskel på fagene, i forhold til hvor mange, der videreuddanner sig. Af erhvervsuddannede inden for transport er det hver tredje, der har taget en videregående uddannelse, mens det for erhvervsuddannede inden for handel og kontor er mindre end hver tyvende.

Erhvervsuddannede inden for transport tager oftest en mellemlang videregående uddannelse inden for transportområdet, eksempelvis maskinmester eller skibsfører, mens uddannede inden for handel og kontor ofte uddanner sig til pædagog.

Anden efteruddannelse

Erhvervsuddannede, der vælger at blive inden for faget, kan også videreuddanne sig hele livet igennem. Det kan bl.a. ske via AMU-kurser, jf. boks 4.1..

Boks 4.1

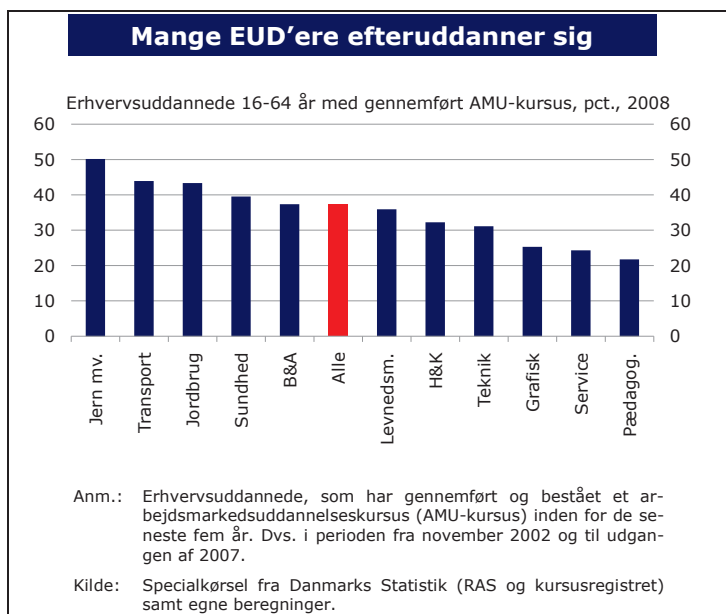
Arbejdsmarkedsuddannelser

Arbejdsmarkedsuddannelserne (AMU) består af 3.000 forskellige kurser og udvalgte enkeltfag fra erhvervsuddannelserne.

Kurserne har en gennemsnitlig varighed på 2,5 dage, og fører til en selvstændig kompetence i forhold til at udføre ufaglærte og faglærte jobfunktioner.

Inden for de seneste fem år har 37 pct. af alle erhvervsuddannede gennemført et AMU-kursus af kortere eller længere varighed. Blandt erhvervsuddannede inden for jern og metal er det endda hver anden, der har gennemført et kursus, jf. figur 4.14.

Figur 4.14

Pædagogiske erhvervsuddannede deltager mindst hyppigt i et AMU-kursus – det kan måske skyldes, at der er andre fora, hvor denne gruppe opnår efteruddannelse.

Hyppige jobskift blandt erhvervsuddannede

Mange brancheskift hos teknisk erhvervsuddannede

Erhvervsuddannede er også en mobil arbejdskraft i det hele taget. Blandt teknisk erhvervsuddannede, der blev færdiguddannet i 2000, havde hver fjerde skiftet branche to år efter, og tæt på 40 pct. havde skiftet branche seks år efter, jf. Industriens uddannelser (2009).

De grupper, der hyppigst skiftede branche i den betragtede periode var data- og kommunikationsuddannede og teknisk designuddannede, hvor en ud af tre havde skiftet branche efter to år og ca. halvdelen efter seks år.

Mænd i salg og service skifter oftest job

De mange jobmuligheder for erhvervsuddannede afspejler sig generelt i mange jobskift over livet. Mænd, der arbejder inden for salg og service, landbrug og kontor havde fra 1986 til 2006 flest jobskift, jf. figur 4.15.

Figur 4.15

Omvendt har mænd og kvinder, der arbejder med procesarbejde det laveste omfang af jobskift. Også ansatte inden for håndværk har et lidt lavere omfang af jobskift.

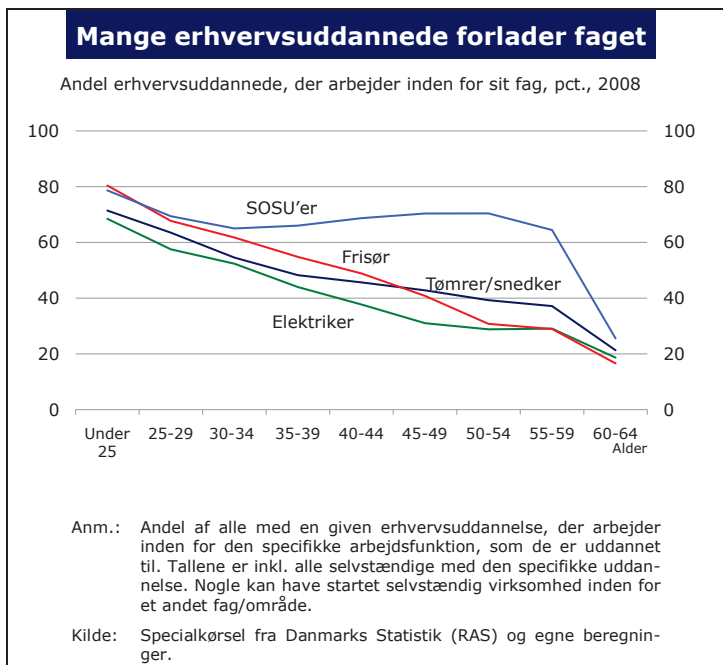
Mange erhvervsuddannede forlader faget

De mange muligheder for at videreudanne sig og erhvervsuddannedes vide muligheder for at arbejde inden for flere beskæftigelsesområder betyder, at mange forlader faget i løbet af arbejdslivet.

Elektrikere forlader hurtigt faget

Blandt elektrikere er det eksempelvis kun fire ud af ti, der fortsat arbejder inden for faget som 40-årige, jf. figur 4.16.

Figur 4.16

Også frisører og tømrere/snedkere forlader i høj grad det fag, de er uddannet inden for. Som 45-årige arbejder under halvdelen af alle erhvervsuddannede inden for disse grupper fortsat i faget.

Blandt tømrere/snedkere vælger fire ud af ti at arbejde som lønmodtager inden for et andet område, mens mange frisører trækker sig helt ud af arbejdsmarkedet, jf. tabel 4.5.

Tabel 4.5

Flest social- og sundhedsuddannede bliver i faget				
2008	Frisører	Elektrikere	Tømrere	SOSU'ere
1.000 personer				
Uddannede i alt 25-64-årige	20,9	33,1	58,0	102,5
Andel af gruppen:	Pct.			
- Lønmodtager i faget	15	33	32	61
- Anden lønmodtager	33	34	43	18
- Selvstændig	24	5	11	1
- Ledig	1	1	1	1
- Uden for arbejdsstyrken	26	8	13	18
Anm.: Lønmodtager i faget er defineret som lønmodtagere med den specifikke uddannelse, hvis arbejdsfunktion på fire-cifret niveau svarer til uddannelsen.				
Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (RAS) og egne beregninger.				

SOSU'ere bliver i faget

Social- og sundhedsuddannede bliver omvendt i faget. Her er seks ud af ti beskæftiget som lønmodtager, mens 18 pct. arbejder som lønmodtager uden for faget. Næsten ingen i denne gruppe vælger at blive selvstændige.

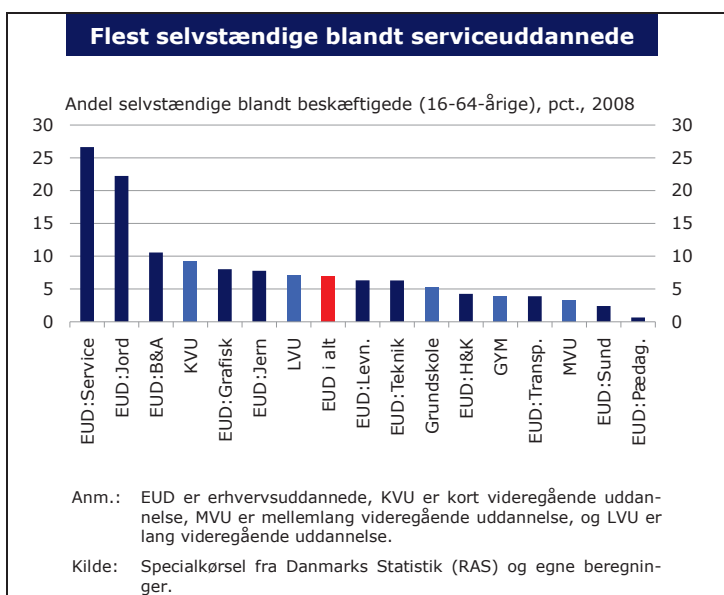
Mange erhvervsuddannede bliver selvstændige

Der er mange erhvervsuddannede, der forlader deres fag for at blive selvstændige. Ud af knap 1 mio. erhvervsuddannede er knap 7 pct. blevet selvstændige. Kun blandt personer med en kort videregående uddannelse er andelen af selvstændige større, mens andelen for personer med en lang videregående uddannelse er omtrent som for personer med en erhvervsuddannelse.

Serviceuddannede har højst andel selvstændige

Det er særligt uddannede på serviceområdet og inden for jordbrug og fiskeri som gartnere og landbrugsuddannede, der vælger en selvstændig karriere. Her har henholdsvis 27 og 22 pct. af alle beskæftigede valgt at blive selvstændige, jf. figur 4.17.

Figur 4.17

Andelen af selvstændige er lavest for de uddannelsesgrupper, der typisk henvender sig til den offentlige sektor som sundhed og pædagogik samt personer med en mellemlang videregående uddannelse.

Mange vælger at blive selvstændige inden for den branche, de er uddannet inden for. Eksempelvis gælder det inden for bygge og anlæg, at to ud af tre selvstændige også tilhører branchen bygge og anlæg. Flere andre uddannelsesområder henvender sig til flere brancher, så her er mønstret mindre entydigt, jf. tabel 4.6.

Tabel 4.6

Selvstændige bliver inden for deres branche								
Erhvervs-uddannel- se/branche	Land- brug	Indu- stri	Bygge og anlæg	Handel, hotel og rest.	Trans- port	Fi- nans	Off./ pers. tjen.	Selv- stændige
2008	Andel af gruppen i pct.							1.000
Jord- brug/fisk	85	0	4	5	2	3	1	7,0
Indu- stri/teknik	5	16	5	36	5	21	11	1,8
Jern og metal	10	17	12	37	10	10	3	13,6
Bygge og anlæg	6	4	69	9	3	7	2	15,0
Handel og kontor	5	3	4	45	6	27	10	16,0
Levneds- m.	5	16	6	53	6	9	6	4,1
Transport	7	3	8	28	33	15	5	0,4
Grafisk	2	15	3	10	4	53	12	1,2
Service	1	2	0	8	1	2	86	5,7
Sundhed	5	2	2	23	2	10	55	2,3
EUD i alt	14	7	20	27	5	13	14	67,2
Anm.: Selvstændige erhvervsuddannede mellem 16 og 64 år fordelt på branche i 2008. Fordelingen er ekskl. uoplyst branche, hvor i gennemsnit 4 pct. er registreret. Antal er dog inkl. antallet i uoplyst branche. Meget få pædagogisk erhvervsuddannede er selvstændige, og uddannelsesgruppen er derfor udeladt. For en oversigt over uddannelsesgrupperne se appendiks 2.1 i kapitel 2.								
Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (RAS) og egne beregninger.								

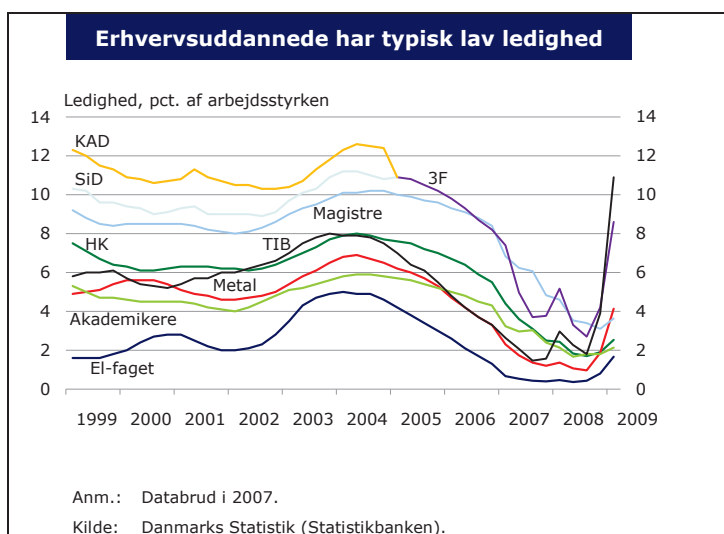
4.6 Erhvervsuddannede uden for arbejdsmarkedet

Erhvervsuddannede har lav ledighed

Typisk lavere ledighed for erhvervsuddannede end ufaglærte

Som erhvervsuddannet er ledigheden markant lavere end for personer uden uddannelse. Ledigheden i faglærte a-kasser er således markant lavere end i 3F. I den seneste lavkonjunktur er ledigheden inden for byggefaget imidlertid for første gang højere end i 3F, jf. figur 4.18.

Figur 4.18

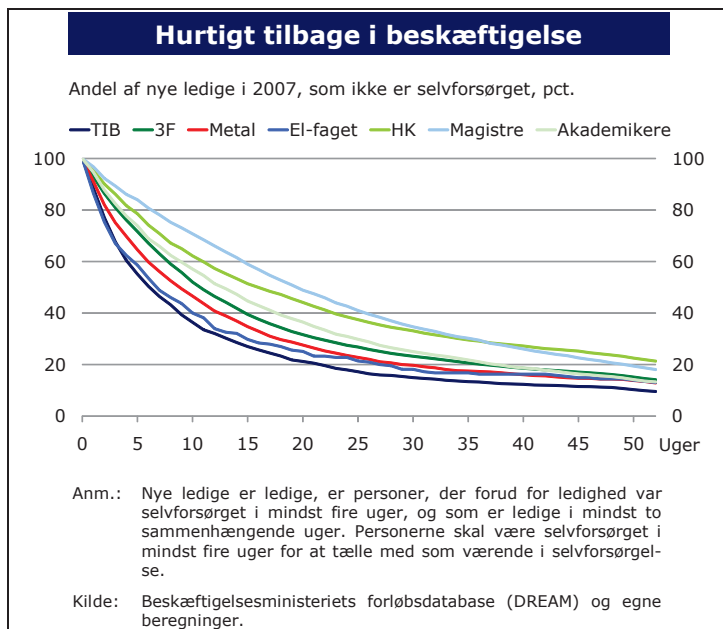

El-faget har særlig lav ledighed

Det er særligt inden for el-faget, at ledigheden er lav. I perioden 1999-2006 var den gennemsnitlige ledighed inden for el-fagets a-kasse på 2,9 pct., mens den næstlaveste ledighed for faglærte a-kasser var metalarbejdere med en gennemsnitlig ledighed i perioden på 5,3 pct.

Erhvervsuddannede er samtidig blandt de hurtigste til at komme tilbage i beskæftigelse ved ledighed, jf. figur 4.19.

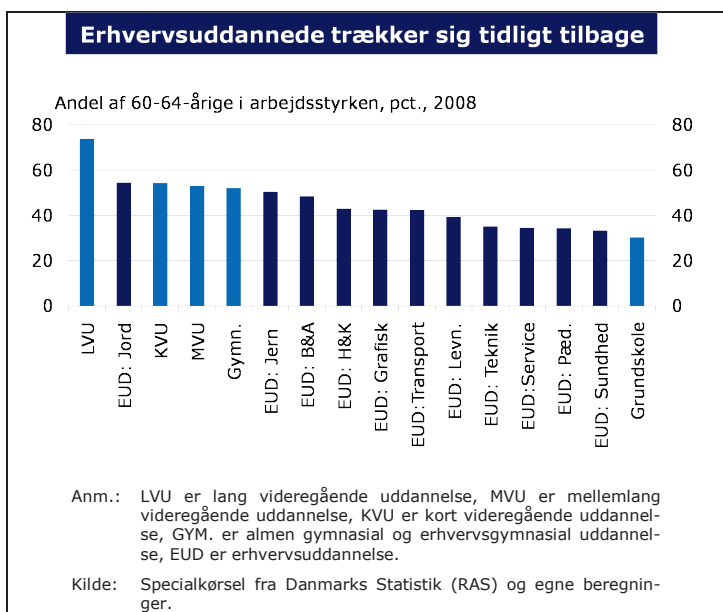
Figur 4.19

Høj beskæftigelse men tidlig tilbagetrækning

Når erhvervsuddannede bliver 60 år, vælger de i høj grad at trække sig tilbage. Dette til trods for at de som 55-59-årige har en høj beskæftigelsesgrad, jf. afsnit 4.2. De grupper, der trækker sig tidligst tilbage, er særligt inden for sundhed og pædagogik – uddannelser, der primært retter sig mod den offentlige sektor, jf. figur 4.20.

Figur 4.20

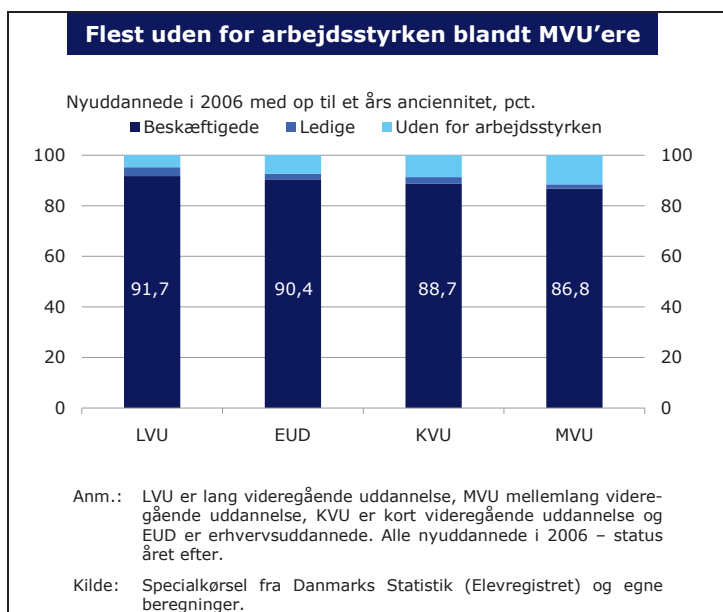

4.7 Nye erhvervsuddannede på arbejdsmarkedet

I 2006 afsluttede knap 30.000 en erhvervsuddannelse. Et år efter var 90 pct. i job, og kun 2 pct. var ledige. Resten var ikke i arbejdsstyrken.

Ledigheden var generelt lav i 2007, og meget få nyuddannede var således ledige, også blandt øvrige nyuddannede var over 85 pct. eller flere i arbejde et år efter, jf. figur 4.21.

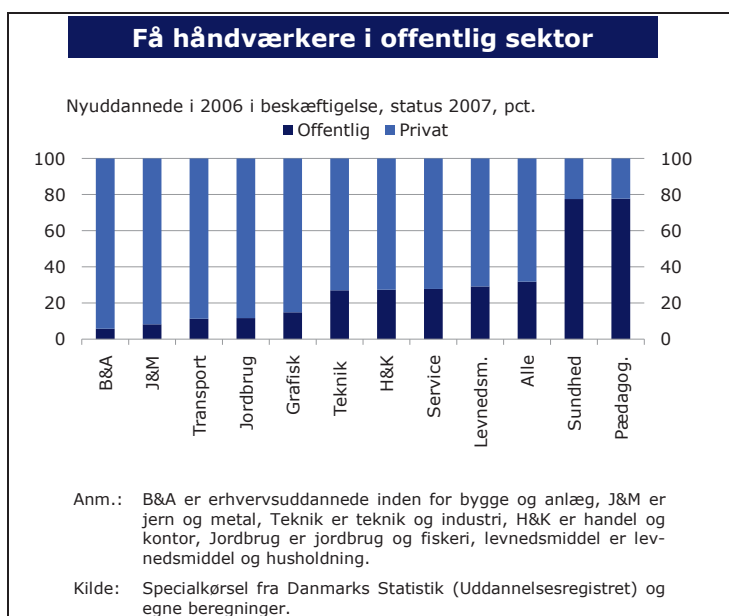
Figur 4.21

Nyuddannede EUD'ere får job i den private sektor

De fleste nyuddannede erhvervsfaglige får job i den private sektor. Det gælder i særlig høj grad for erhvervsuddannede inden for bygge og anlæg, hvor under 5 pct. bliver ansat i den offentlige sektor, jf. figur 4.22.

Figur 4.22

Inden for pædagogiske og sundhedsuddannelser er billedet lige det modsatte, men her er uddannelserne også i høj grad rettet mod den offentlige sektor.

Blandt de øvrige erhvervsuddannede findes den største andel offentligt ansatte inden for levnedsmiddel og teknik, hvor godt 35 pct. er ansat i den offentlige sektor. Til sammenligning udgør den offentlige beskæftigelse knap 30 pct. af den samlede beskæftigelse.

Handel og kontor er med knap 9.000 nyuddannede i 2006 den største uddannelsesgruppe, heraf er godt hver femte over 34 år, jf. tabel 4.7.

Tabel 4.7

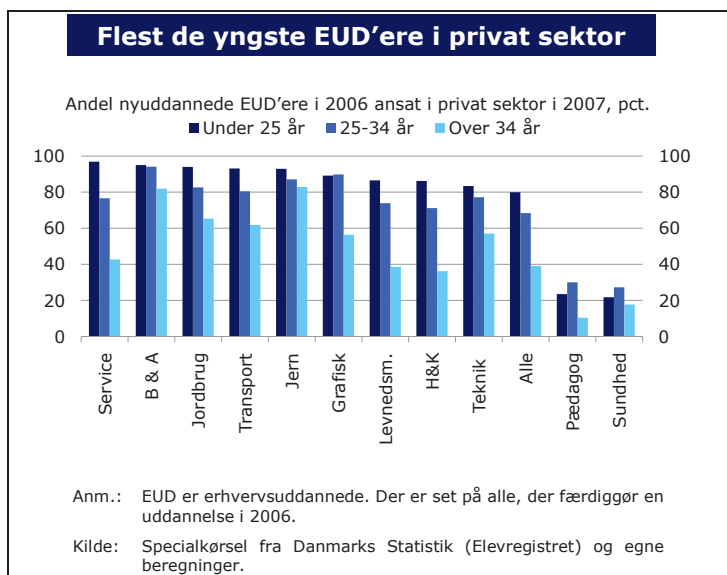
En ud af fire over 34 år som nyuddannet				
Erhvervsuddannelse	Under 25 år	25-34 år	Over 34 år	Alle
2007	Pct.			1.000 pers.
Jordbrug/fisk	59	30	11	1,2
Industri/teknik	25	39	36	0,5
Jern og metal	53	31	16	3,3
Bygge og anlæg	61	27	11	4,5
Handel og kontor	42	37	21	8,9
Levneds-./husholdning	36	35	28	1,8
Transport	30	37	33	0,5
Grafisk	19	59	22	0,4
Service	30	35	36	0,5
Sundhed	29	31	40	5,2
Pædagogisk	34	36	32	0,6
EUD i alt	44	33	23	27,0

Anm.: Erhvervsuddannede, som blev færdiguddannet i 2006. Alder ved uddannelsesaftslutning.
Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (Elevregistret) og egne beregninger.

Jo ældre des flere får job i offentlig sektor

Der er en klar forskel i forhold til alder ved uddannelsesafslutning og efterfølgende arbejdssted. De yngste kommer typisk i job i den private sektor, men des ældre de nyuddannede er, des større sandsynlighed er der for, at de bliver ansat i den offentlige sektor uanset fag, jf. figur 4.23.

Figur 4.23

Elever afslutter senere på sundhedsuddannelser

Det hænger blandt andet sammen med, at elever på uddannelserne pædagogik og sundhed, som typisk er rettet mod den offentlige sektor, ofte er ældre. Dermed vil andelen af ældre nyuddannede automatisk blive relativt høj.

Billedet er imidlertid det samme inden for fag, som i mindre grad retter sig mod den offentlige sektor. Eksempelvis nyuddannede inden for handel og kontor og service, hvor 90 pct. af nyuddannede under 25 år er ansat i den private sektor, mens det tilsvarende tal for nyuddannede over 34 år er under 40 pct.

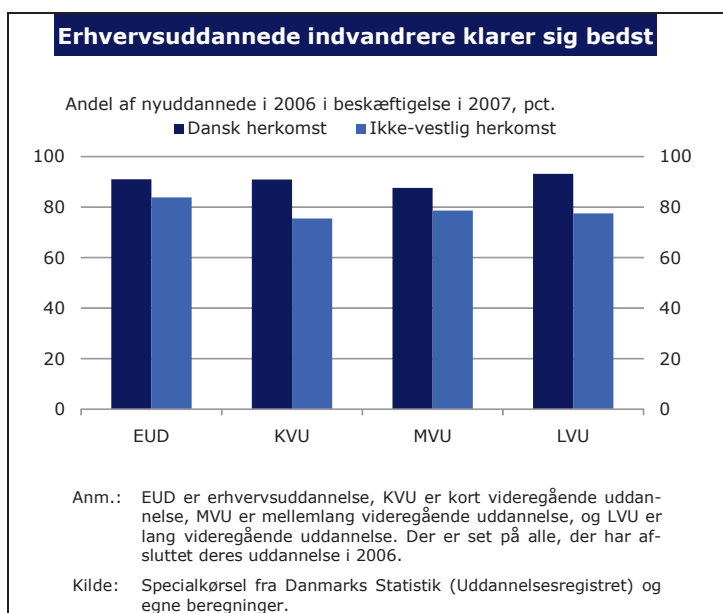
Ingen forskel på herkomst

Blandt ikke-vestlige klarer EUD'ere sig bedst

Af de 30.000 erhvervsuddannede som blev færdige i 2006 var knap 9 pct. med ikke-vestlig herkomst. En lidt mindre andel af erhvervsuddannede med ikke-vestlig herkomst er i beskæftigelse end blandt erhvervsuddannede med dansk herkomst, men set i forhold til andre uddannelsesgrupper er forskellen mellem de to grupper mindst for erhvervsuddannede.

Hvor 91 pct. af alle erhvervsuddannede fra 2006 med dansk herkomst er i arbejde året efter, er det tilsvarende tal for erhvervsuddannede med ikke-vestlig herkomst 83 pct., jf. figur 4.24.

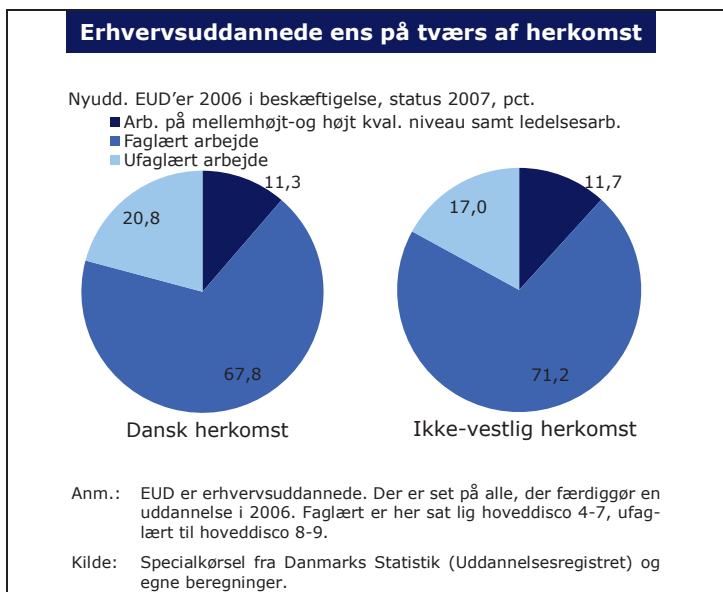
Figur 4.24

For andre uddannelsesgrupper er beskæftigelsen for uddannede med ikke-vestlig herkomst mellem 75 og 79 pct., mens for personer med dansk herkomst er den tæt på niveauet for erhvervsuddannede.

Heller ikke set i forhold til, hvad de arbejder med, er der nogen forskel mellem erhvervsuddannede med henholdsvis dansk og ikke-vestlig herkomst. Det er stort set samme andel, der udfører arbejde på mellemhøjt og højt kvalifikationsniveau blandt de to grupper, samt faglært eller ufaglært arbejde, jf. figur 4.25.

Figur 4.25

5. Fremtidens udbud af erhvervsuddannede

5.1	Sammenfatning	191
5.2	Tab af erhvervsuddannet arbejdskraft	192
5.3	Arbejdsstyrken 2009-2040	201
5.4	Flere erhvervsuddannede – men hvordan?	204
5.5	Langt til 95 pct.-målet	211

Appendiks

5.1	Metoden bag	
	DREAMs Uddannelsesfremskrivning	216
5.2	Velfærdsreformens virkning	
	på arbejdsstyrken	218
5.3	Uddannelser under hovedforløb	220
5.4	Frafaldsprocenter	221

5.1 Sammenfatning

Arbejdsstyrken bliver højere uddannet ...

Danskernes uddannelsesniveau er steget markant de seneste årtier, og en fremskrivning viser, at denne udvikling vil fortsætte de næste 30 år. Men når uddannelsesløftet fortsætter, skyldes det primært, at stadig flere vil afslutte en videregående uddannelse.

... men andelen uden en kompetencegivende falder kun svagt

Gennem de næste 30 år vil andelen af arbejdsstyrken med en videregående uddannelse stige med 12 pct.point. Således vil 4 ud af 10 have en videregående uddannelse i 2040. Men antallet af personer uden en kompetencegivende uddannelse vil kun falde med 4 pct.point.

I 2040 vil knap 20 pct. alene have gennemført grundskolen. Med den nuværende udvikling vil den politiske målsætning, om, at 95 pct. af en ungdomsårgang i 2015 skal afslutte en ungdomsuddannelse, ikke blive nået.

Antallet af erhvervsuddannede vil falde med 200.000 personer

Når flere får en videregående uddannelse, men mange stadig er ufaglærte har det betydning for den erhvervsuddannede arbejdsstyrke. Resultatet er, at antallet af erhvervsuddannede i arbejdsstyrken vil falde med 200.000 personer de næste 30 år. Og udviklingen går stærkt. Allerede inden for de næste 10 år vil antallet af erhvervsuddannede i arbejdsstyrken falde med 100.000 personer.

Bedre kompetencer kan sikre flere erhvervsuddannede

Bedre forudsætninger fra grundskolen kan bidrage til, at flere elever gennemfører en erhvervsuddannelse. Med et frafald på erhvervsuddannelserne, som svarer til frafaldet på de almene gymnasiale uddannelser, ville det potentielle fald på 200.000 erhvervsuddannede mere end blive udlignet.

Samtidig ville et lavere frafald bidrage til, at 91 pct. af alle unge ville afslutte en ungdomsuddannelse. En realisering af 95 pct. målsætningen kræver, at frafaldet på alle ungdomsuddannelser bliver sænket med 84 pct.

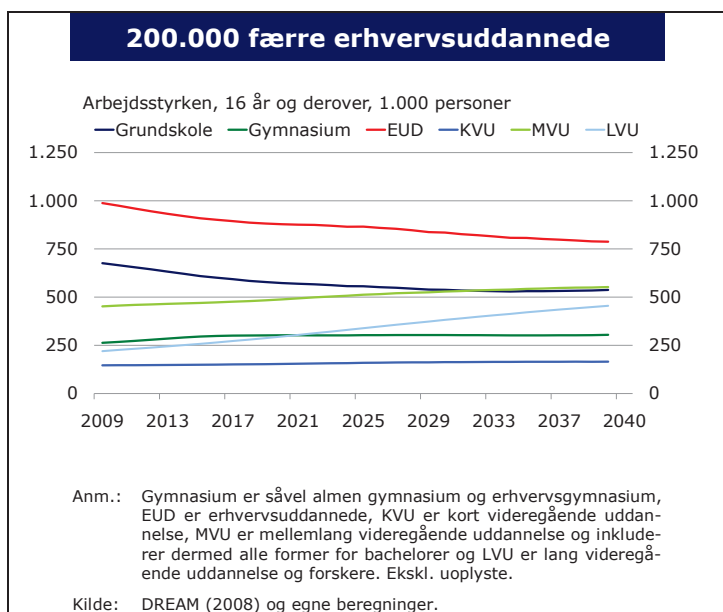
5.2 Tab af erhvervsuddannede

**200.000 færre
erhvervsuddannede**

Den demografiske udvikling og danskernes uddannelsesvalg vil få antallet af erhvervsuddannede på arbejdsmarkedet til at falde med 200.000 personer frem mod 2040. Det viser en befolkningsfremskrivning på DREAM modellen, jf. appendiks 5.1.

Og udviklingen går stærkt. Allerede inden for de næste 10 år vil antallet af erhvervsuddannede i arbejdsstyrken falde med 100.000 personer, jf. figur 5.1.

Figur 5.1

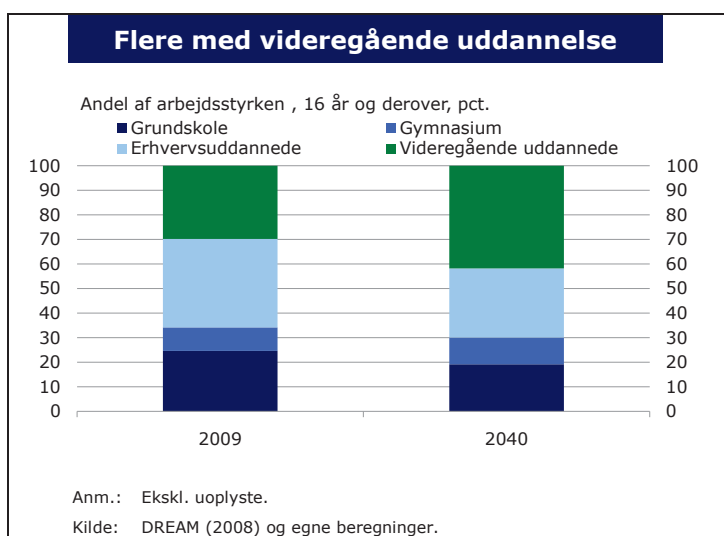
Det store tab af erhvervsuddannede vil betyde, at hvor det i dag er 35 pct. af arbejdsstyrken, der har en erhvervsuddannelse som højeste afsluttede uddannelse, så vil det i 2040 kun være 27 pct.

12 pct.point flere med videregående uddannelse i 2040

Samtidig vil antallet af personer i arbejdsstyrken med en videregående uddannelse stige markant. I 2040 vil andelen med en videregående uddannelse udgøre 41 pct. af arbejdsstyrken mod 29 pct. i 2009.

Andelen af arbejdsstyrken med grundskole som højeste fuldførte uddannelse vil falde fra at udgøre 24 pct. i 2009 til at udgøre 18 pct. i 2040. Andelen af arbejdsstyrken med gymnasium, som højeste fuldførte uddannelse vil forblive på samme niveau, jf. figur 5.2.

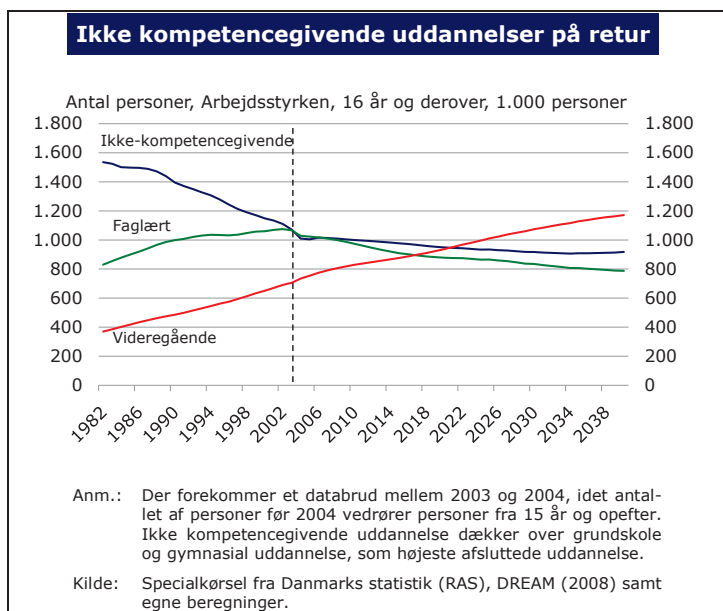
Figur 5.2

Med andre ord vil 3 ud af 10 ikke have en kompetencegivende uddannelse i 2040.

Fra 1982 og frem til 2009 er det lykkedes at sænke andelen af arbejdsstyrken uden en kompetencegivende uddannelse med 20 pct.point, men de næste 30 år vil andelen kun falde med yderligere 4 pct. point, jf. figur 5.3.

Figur 5.3

Andelen af arbejdsstyrken, der kun har afsluttet grundskolen eller en gymnasial uddannelse, falder altså ikke i samme takt, som andelen af arbejdsstyrken med en videregående uddannelse stiger.

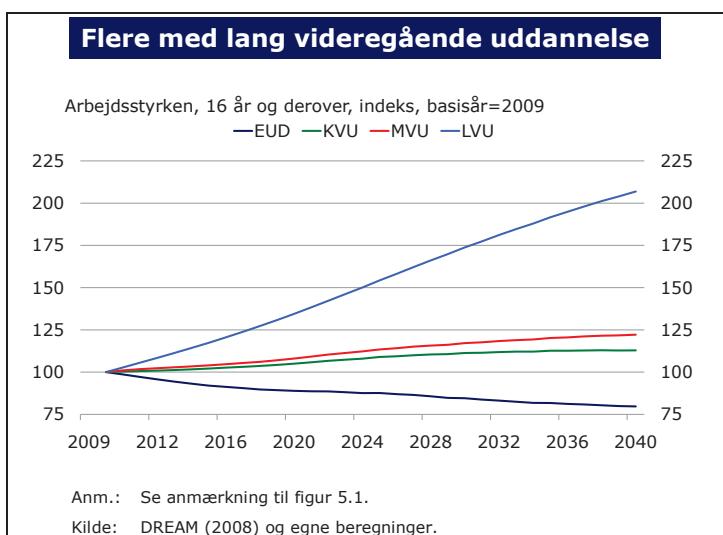
Der forestår derfor en udfordring i forhold til at sikre, at flere, også fremover, afslutter en kompetencegivende uddannelse.

Videregående uddannede fordobles

Stigende uddannelsesniveau

Den markante stigning i andelen af arbejdsstyrken, som vil tage en videregående uddannelse, skyldes primært, at langt flere tager en såkaldt *lang* videregående uddannelse, jf. figur 5.4.

Figur 5.4

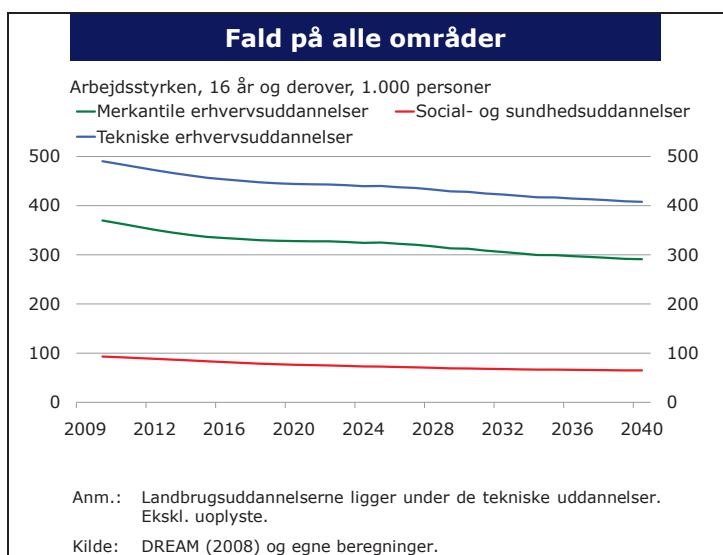

Blandt videregående uddannelser er arbejdsstyrken med en mellemlang videregående uddannelse i dag den suverænt største gruppe. Men idet antallet af personer med en lang videregående uddannelse bliver mere end fordoblet i løbet af de næste 30 år, så vil denne gruppe være den største i 2040.

Færre erhvervsuddannede

Antallet af personer med en erhvervsuddannelse vil falde inden for såvel det tekniske, det merkantile som det social- og sundhedsfaglige uddannelsesområde, jf. figur 5.5.

Figur 5.5

Færre social- og sundhedsuddannede i fremtiden

Det relativt største fald i udbuddet af erhvervsuddannet arbejdskraft sker inden for social- og sundhedsområdet.

Allerede i løbet af de næste 10 år vil antallet af social- og sundhedsuddannede falde med 17 pct. I 2040 vil udbuddet af social- og sundhedsuddannet personale være faldet med godt 30 pct. Det svarer til ca. 28.000 færre personer.

Denne udvikling vil ske i en periode, hvor antallet af personer over 70 år vil stige fra knap 600.000 til godt 1,1 mio. personer.

164.000 færre med merkantile eller tekniske uddannelser

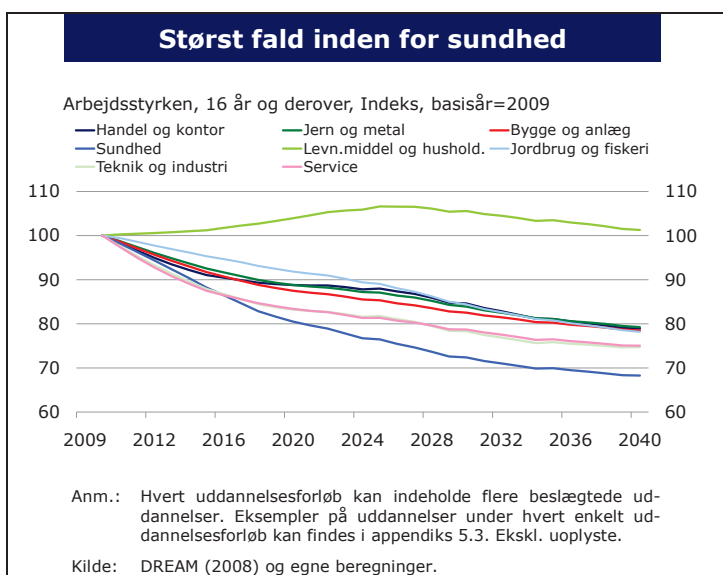
Antalsmæssigt sker det største fald i udbuddet af erhvervsuddannet arbejdskraft inden for det merkantile og tekniske område, som tegner sig for et fald på henholdsvis 79.000 og 85.000 personer frem til 2040. Det svarer til 80 pct. af det samlede fald i antallet af erhvervsuddannede.

De enkelte erhvervsuddannelsesområder

Næsten alle uddannelsesområder vil opleve et fald.

Foruden sundhedsområdet vil faldet i udbuddet af erhvervsuddannet arbejdskraft være størst inden for "service" og "teknik og industri", som vil opleve et fald i udbuddet af arbejdskraft på 25 pct., jf. figur 5.6.

Figur 5.6

Faldet i udbuddet af arbejdskraft inden for "service" vil særligt have indflydelse på udbuddet af frisører.

"Levnedsmidler og husholdning" vil opleve en stigning i udbuddet af arbejdskraft frem til 2025, hvorefter antallet vil falde til det nuværende niveau.

Fremgangen i udbuddet er primært forårsaget af en markant stigning i udbuddet af ernæringsassistenter, smørrebrødsjomfruer, slagtere og receptionister.

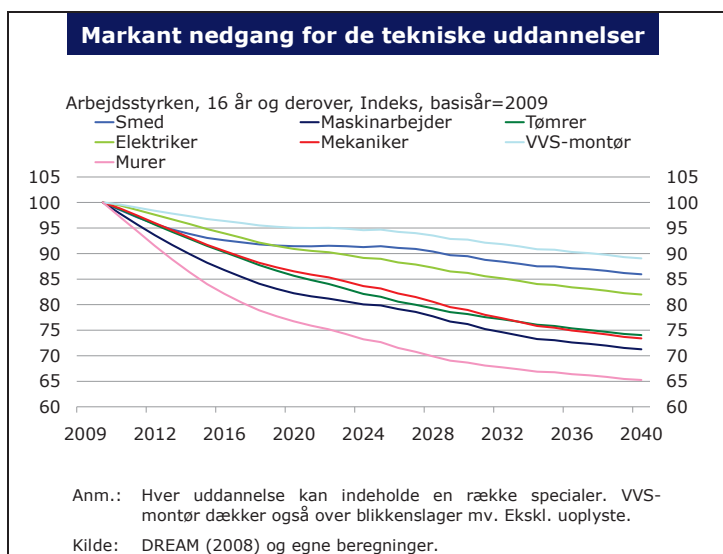
Antallet af murere falder med 35 pct.

Blandt enkeltuddannelser inden for de tekniske erhvervsuddannelser vil det største relative fald ske inden for murerfaget. Her vil udbuddet af murere falde med godt en tredjedel frem til 2040.

Fald i udbuddet af mekaniker, smed, maskinarbejder, elektriker og tømrer

Antalsmæssigt vil de største fald i udbuddet af tekniske erhvervsuddannede ske inden for uddannelserne til mekaniker, smed, maskinarbejder, elektriker og tømrer. Blandt disse uddannelser vil mere end hver fjerde medarbejder forsvinde i løbet af de kommende 30 år, jf. figur 5.7.

Figur 5.7

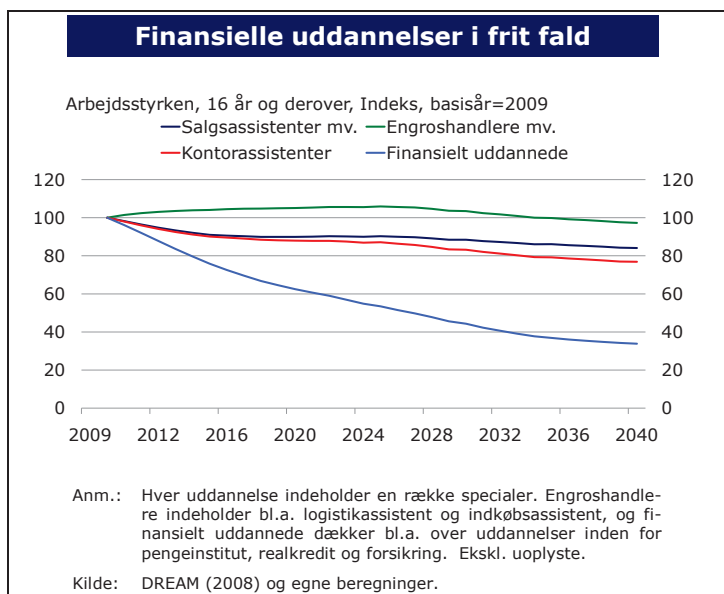

Faldet vil være mindre blandt vvs-montører, smede og elektrikere. Faldet vil her være mellem 11 og 18 pct.

Markant færre mekanikere og smede om 30 år

Antalsmæssigt vil de største fald i udbuddet af tekniske erhvervsuddannede ske inden for uddannelserne til mekaniker, smed, maskinarbejder, elektriker og tømrer. Blandt disse uddannelser vil mere end hver fjerde medarbejder forsvinde i løbet af de kommende 30 år, jf. figur 5.8.

Figur 5.8

Også udbuddet af detail- og kontoruddannede vil falde markant med henholdsvis 16 og 23 pct.

Uddannelsessubstitution

Med det stigende uddannelsesniveau følger, at flere personer vil tage en videregående uddannelse inden for områder som er beslægtet med nogle af erhvervsuddannelserne. Substitution er dog i høj grad brancheafhængig. Det er særligt inden for det merkantile område, at antallet af personer som afslutter en beslægtet videregående uddannelse vil stige.

Eksempelvis vil antallet af kort videreuddannede service-, finans- og akademiøkonomer samt it-uddannede blive fordoblet de næste 30 år. Det svarer til en stigning inden for de nævnte områder på 36.000 personer. Det markante fald i antallet af finansielt erhvervsuddannede kan dermed meget vel blive erstattet af videregående uddannet arbejdskraft.

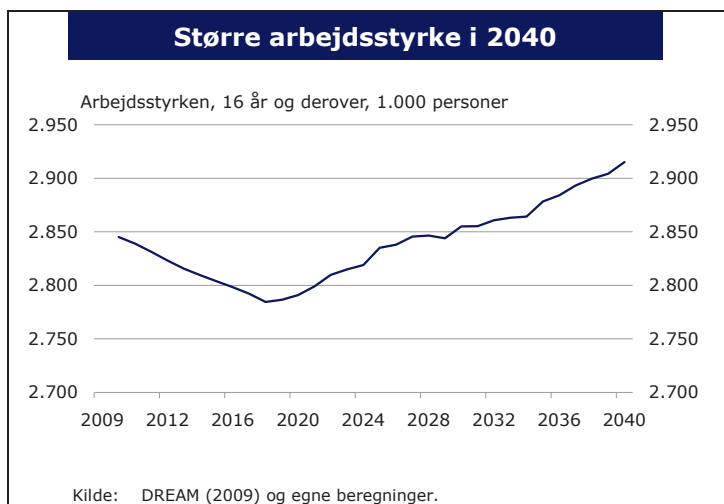
Inden for de mellemlange videregående professionsbacheloror vil særligt antallet af pædagoger og sygeplejersker stige. Frem til 2040 vil antallet af pædagoger stige med 12.000 personer og antallet af sygeplejersker stige med 11.000 personer i arbejdsstyrken.

5.3 Arbejdsstyrken 2009-2040

Arbejdsstyrken lidt større i 2040

Den samlede arbejdsstyrke vil frem til 2019 falde med ca. 59.000 personer for igen at stige med ca. 124.000 frem til 2040. I 2040 vil arbejdsstyrken være steget med godt 70.000 personer svarende til ca. 2,5 pct. i forhold til arbejdsstyrken i 2009, jf. figur 5.9.

Figur 5.9

Efterløns- og folkepensionsalderen stiger

Stigningen i arbejdsstyrken skyldes blandt andet velfærdsreformens virkning fra 2019 og frem, hvor efterlønsalderen bliver hævet med to år i løbet af fire år og herefter reguleres med den forventede restlevetid for en 60-årig. Ligeledes bliver pensionsalderen hævet i forhold til restlevetiden for en 60-årig fra 2025, hvilket vil give en yderligere stigning i arbejdsstyrken.

Den forventede efterløns- og pensionsalder i 2040 er henholdsvis 65,5 år og 70 år. Den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder vil stige, og derfor vil flere ældre deltage på arbejdsmarkedet end i dag.

Lille stigning i gennemsnitsalder

Som følge af den demografiske udvikling og velfærdsreformen vil gennemsnitsalderen for dem, som er i arbejdsstyrken stige, fra 41 i dag til 43 år i 2040.

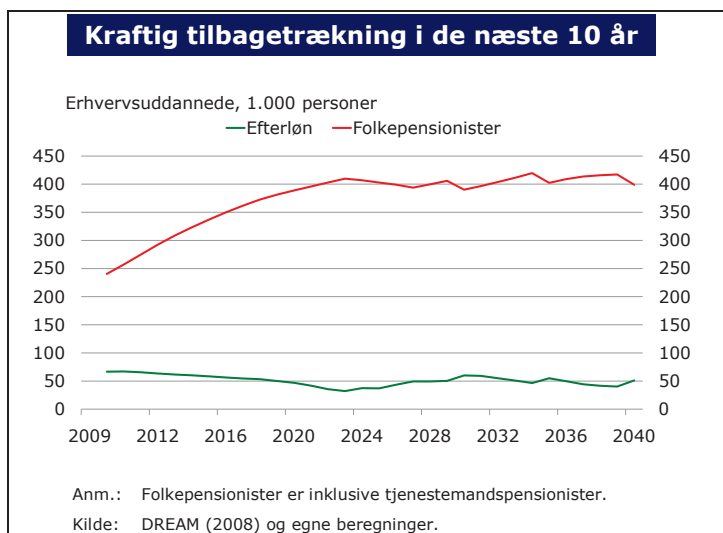
Samme tendens gør sig gældende for den erhvervsuddannede arbejdskraft. Gennemsnitsalderen for den erhvervsuddannede arbejdskraft vil stige fra 44 år i 2009 til 45½ år i 2040.

Flere folkepensionister

Den demografiske udvikling indebærer samtidigt, at antallet af folkepensionister stiger frem mod 2040.

Mange af disse vil have en erhvervsuddannelse. Frem mod 2040 vil antallet af folkepensionister, som har en erhvervsuddannet baggrund, stige med knap 65 pct., jf. figur 5.10.

Figur 5.10

Den kraftige stigning i antallet af folkepensionister med en erhvervsuddannelse vil ske hurtigt. Allerede 2025 vil der være 166.000 flere folkepensionister med en erhvervsuddannet baggrund, end tilfældet er i dag. Herefter vil antallet af erhvervsuddannede folkepensionister ligge nogenlunde stabilt frem mod 2040.

Antallet af erhvervsuddannede efterlønnere vil falde en smule frem til 2040. I 2023 der være 23.000 færre efterlønnere med en erhvervsuddannet baggrund, end tilfældet er i dag. I 2040 vil der være 51.000 efterlønnere med en erhvervsfaglig baggrund, mod de 67.000 vi har i dag.

5.4 Flere erhvervsuddannede – men hvordan?

Samlet set vil udbuddet af erhvervsuddannet arbejdskraft falde med 200.000 personer frem til 2040. Det er muligt at imødegå dette tab. Men det kræver at elever har tilstrækkelige kompetencer fra grundskolen til at kunne gennemføre en erhvervsuddannelse.

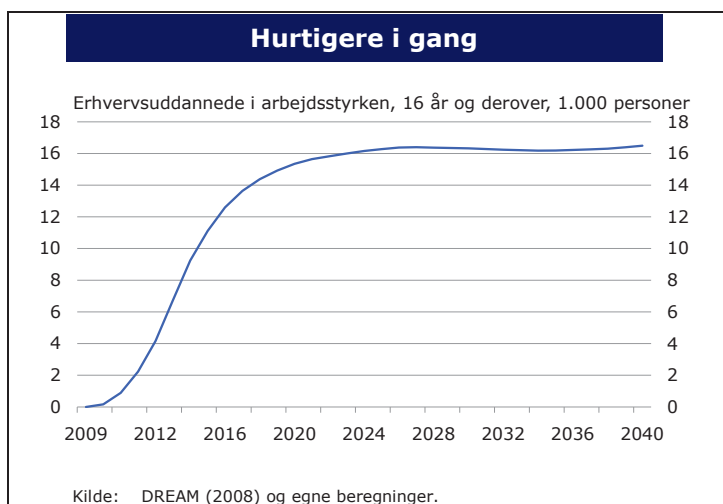
Hurtigere i gang med uddannelse

Hurtigere i gang med uddannelsen

Elever, der afslutter en erhvervsuddannelse, er længere tid om at komme i gang med uddannelsen end gymnasieelever. Fra grundskolen afsluttes, går der i gennemsnit 3,5 år, før elever begynder på en erhvervsuddannelse.

Hvis perioden mellem endt grundskole og påbegyndt erhvervsuddannelse blev reduceret med bare et år, ville den fremskrevne erhvervsuddannede arbejdsstyrke i 2040 blive forøget med ca. 16.000 personer, jf. figur 5.11.

Figur 5.11

Effekten af at reducere tiden der går, før unge går i gang med en erhvervsuddannelse er umiddelbar. Allerede i løbet af ti år vil 90 pct. af stigningen i arbejdsstyrken være sket.

Når effekten er størst inden for de første 10 år, skyldes det, at en kortere periode mellem grundskole og erhvervsuddannelse har størst effekt på de 16-24-årige.

Samlet set er effekten af at elever begynder på en erhvervsuddannelse tidligere dog begrænset. Det skyldes, at forsinkelsen i dag bruges på arbejdsmarkedet som ufaglært.

Effekten af et hurtigere uddannelsesløb vil øge den samlede arbejdsstyrke med 6.000 personer frem til 2040. Forklaringen på dette er, at unge, som har afsluttet en erhvervsuddannelse, har en stærkere tilknytning til arbejdsmarkedet end ufaglærte.

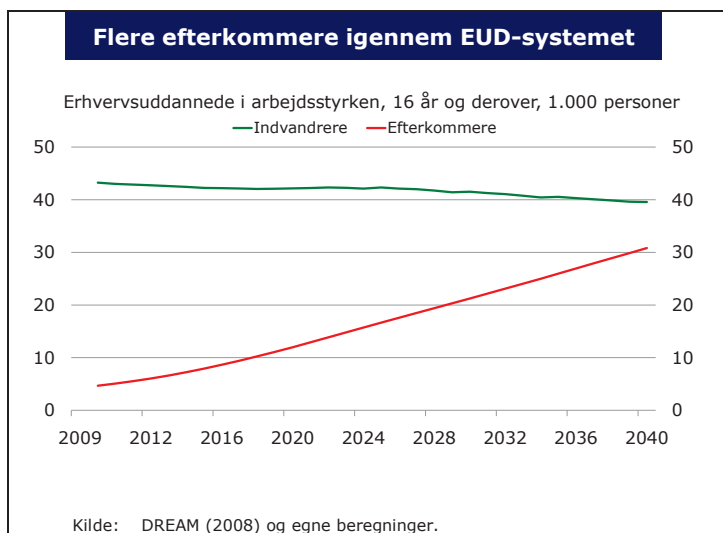
Integration af indvandrere

De kommende årtier vil langt flere unge med en ikke vestlig herkomst end dansk komme ind i erhvervsuddannelsessystemet.

Udviklingen afspejler den generelle udvikling i befolkningen, da antallet af efterkommere af flygtninge og indvandrere vil blive mere end tredoblet i løbet af de næste 30 år.

Stigningen er særlig stærk blandt gruppen af efterkommere, som vil tage en erhvervsuddannelse. I 2040 vil antallet af efterkommere i den erhvervsuddannede arbejdsstyrke være på ca. 31.000 personer mod kun omkring 5.000 personer i dag, jf. figur 5.12.

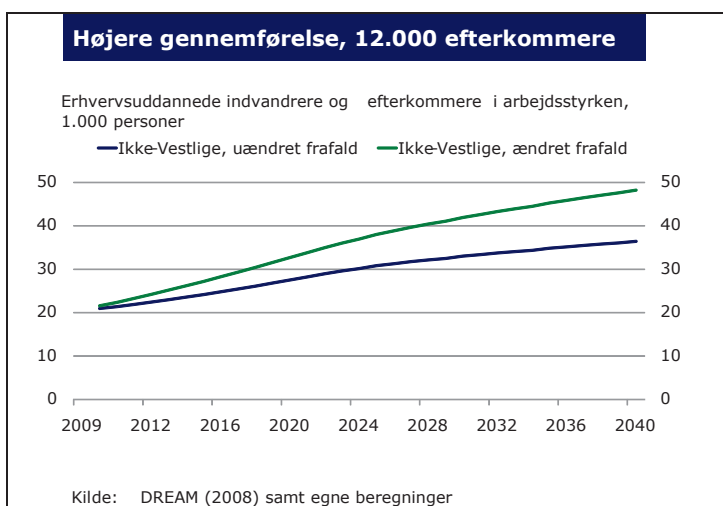
Figur 5.12

Efterkommere vil samtidig følge den generelt stigende uddannelsestendens for hele befolkningen, idet den største gruppe af efterkommere i arbejdsstyrken i 2040 vil have en videregående uddannelse. Mere end hver tredje efterkommer vil have en videregående uddannelse i 2040.

Ikke-vestlige indvandrere og efterkommere har generelt en højere frafaldsprocent på erhvervsuddannelserne, end personer med dansk herkomst. Hvis personer med ikke-vestlig herkomst havde samme frafald som personer med dansk herkomst, ville den erhvervsuddannede del af arbejdsstyrken blive forøget med ca. 12.000 personer i 2040. Det svarer til en stigning på 32 pct. i antallet af personer med en ikke-vestlig herkomst, jf. figur 5.13.

Figur 5.13

Lavere frafald blandt personer med ikke-vestlig herkomst har dog kun en lille effekt på den samlede arbejdsstyrke.

Det skyldes, at erhvervsdeltagelsen i forsinkelsestiden ikke er lige så høj som andre gruppers. Samlet set vil det øge arbejdsstyrken med 2.000 personer frem til 2040, hvis personer med ikke vestlig herkomst gennemførte i lige så høj grad som personer med dansk herkomst.

Lavere frafald gennem bedre kvalifikationer

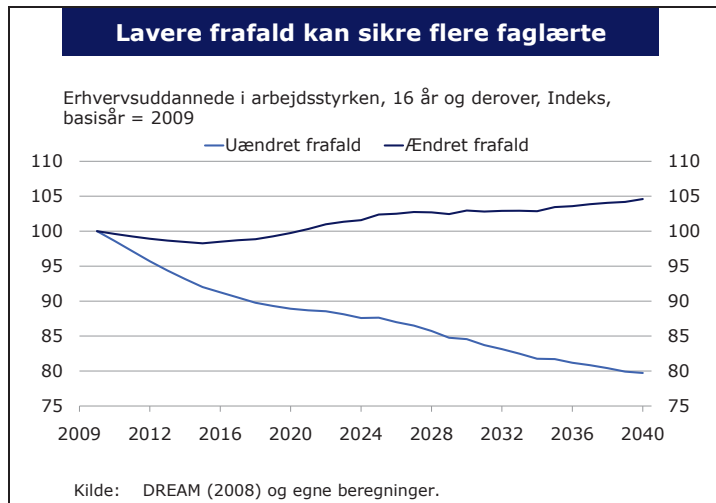
Mange elever har i dag ikke tilstrækkelige kompetencer fra grundskolen til at kunne gennemføre en erhvervsuddannelse. Det er en af forklaringerne på, at frafaldet på erhvervsuddannelserne er højt, jf. kapitel 2 Elever på erhvervsuddannelserne.

Det er kun omkring halvdelen af alle som begynder på en erhvervsuddannelse, der gennemfører den, jf. appendiks 5.1.

Et mindre frafald vil have markant effekt på udviklingen i den erhvervsfaglige arbejdsstyrke.

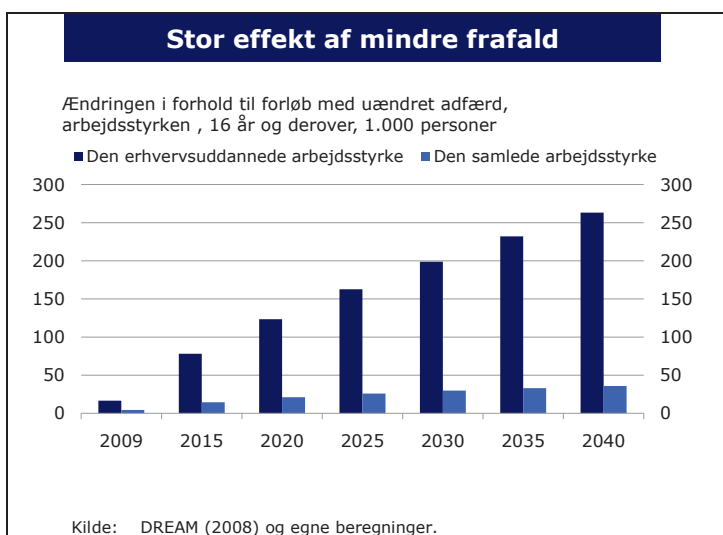
Hvis frafaldet på erhvervsuddannelserne var på niveau med frafaldet på de almene gymnasiale uddannelser, ville andelen af erhvervsfaglige i arbejdsstyrken være godt 5 pct. højere i dag, jf. figur 5.14.

Figur 5.14

Samlet set vil et lavere frafald få den erhvervsuddannede del af arbejdsstyrken til at stige med mere end 260.000 personer. Det vil sige mere end udligne det potentielle tab på 200.000 personer i arbejdsstyrken frem til 2040, jf. figur 5.15.

Figur 5.15

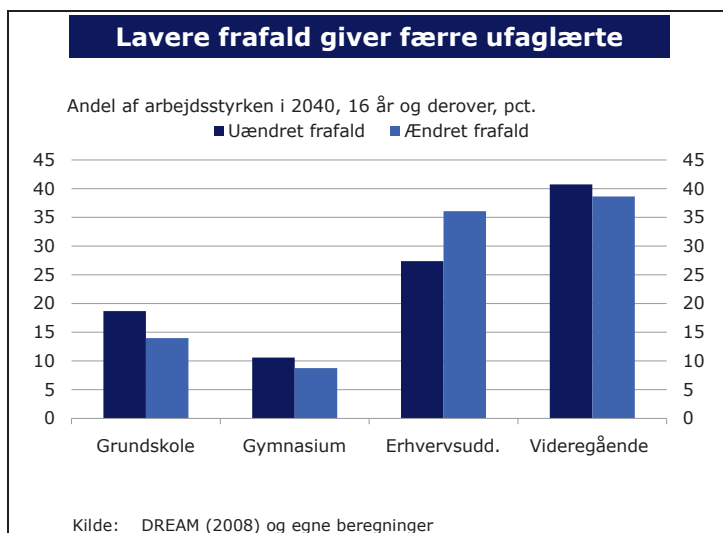
Effekten af en højere gennemførelse bevirker samtidigt, at den samlede arbejdsstyrke vil stige med yderligere 36.000 personer frem mod 2040.

Den positive effekt for den samlede arbejdsstyrke skyldes, at erhvervsuddannede har en højere erhvervsfrekvens end personer med grundskole som højeste fuldførte uddannelse.

Lavere frafald giver færre ufaglærte

At flere gennemfører en erhvervsuddannelse vil medføre, at sammensætningen i den samlede arbejdsstyrke vil ændre sig, jf. figur 5.16.

Figur 5.16

Ved en ændret adfærd vil udbuddet af ufaglært arbejdskraft falde med 5 pct.point, og arbejdskraft med en gymnasial eller videregående uddannelse vil falde ca. 2 pct.point for begge uddannelsesgrupper.

5.5 Langt til 95 pct.-målet

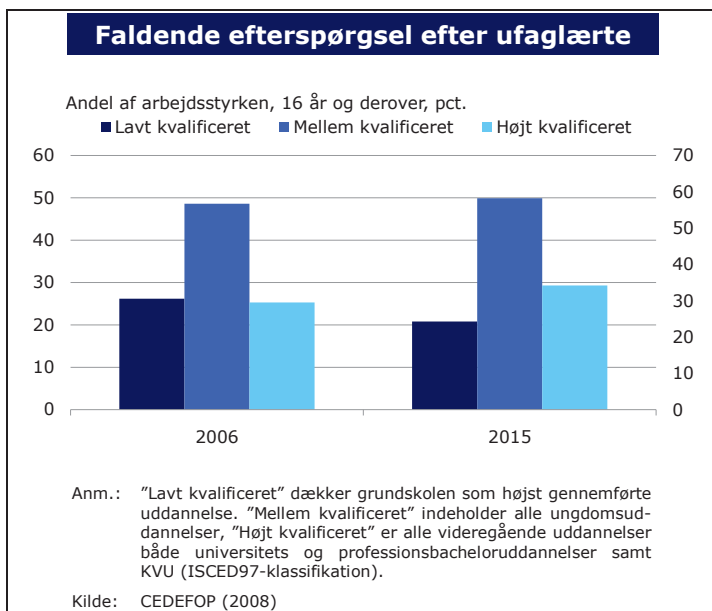
En arbejdsstyrke med bedre kvalifikationer vil øge danske virksomheders konkurrencekraft.

Uddannelse sikrer en høj grad af deltagelse på arbejdsmarkedet, og samtidig stiger værdiskabelsen ved et højere uddannelsesniveau.

At sikre en veluddannet og kvalificeret arbejdsstyrke er derfor en vigtig politisk målsætning i såvel Danmark som resten af Europa.

Samtidig skønner en fremskrivning af efterspørgslen på den europæiske arbejdskraft frem til 2020, at der vil være en stigning efterspørgsel efter højt og mellem kvalificeret arbejdskraft. Sidstnævnte dækker bl.a. erhvervsuddannelserne, jf. figur. 5.17.

Figur 5.17

Den europæiske fremskrivning forudser desuden et fald i efterspørgslen efter ufaglært arbejdskraft.

Et stigende uddannelsesniveau er med andre ord afgørende, hvis Danmark og resten af Europa skal kunne imødekomme virksomhedernes behov og dermed sikre en høj velstand fremover.

95 pct.-målsætningen

En af målsætningerne fra globaliseringsaftalen, som skal sikre en højt kvalificeret arbejdsstyrke, er, at 95 pct. af en ungdomsårgang i 2015 skal gennemføre mindst en ungdomsuddannelse, jf. boks 5.1.

Boks 5.1

95 pct.-målsætningen

95 pct.-målsætningens definition af ungdomsuddannelser dækker over erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser.

Dertil kommer de to særlige ungdomsuddannelser: erhvervsgrunduddannelsen (egu) og uddannelsen for særligt udsatte unge (stu), samt den andel af en ungdomsårgang, der forventes at gennemføre en videregående uddannelse uden en registreret ungdomsuddannelse.

95 procent målsætning skal ikke forstås på den måde, at 95 procent af alle unge i 2015 har taget en ungdomsuddannelse. Målemetoden i forhold til en indfrielse af 95 målsætningen bygger på en beregning af en ungdomsårgangs uddannelsesniveau efter 25 år.

Opfølgningen på 95 pct.-målsætningen

Målemetoden for en realisering af 95 pct.-målsætningen bygger på en 25-årig fremskrivning af en 9. klasseårgang i et givet år. Det vil sige for en ungdomsårgang i ca. 15-års-alderen og frem til ca. 40-års-alderen.

2015 årgangens uddannelsesniveau bliver fremskrevet for hvert år ud fra antagelsen om, at uddannelsessystemet og uddannelsesadfærden efter afsluttet 9. klasse vil være som ved fremskrivningens start.

En måling af en realisering af 2015-målsætningen vil således basere sig på en 25-årig fremskrivning af den forventede adfærd for 9. klasseårgangen i 2015. Det vil sige frem til 2040.

Udviklingen mod en realisering af målsætningen bliver hvert år opgjort. Siden 2004 har andelen af en ungdomsårgang, som forventes at afslutte en ungdomsuddannelse, ligget næsten uforandret på ca. 85 pct.

Der er ikke opstillet delmålsætninger i forhold til, hvor stor en andel af 9. klasseårgangen i 2015 som bør have afsluttet en ungdomsuddannelse inden for eksempelvis 5, 10 eller 15 år.

Stadig langt til målsætningen

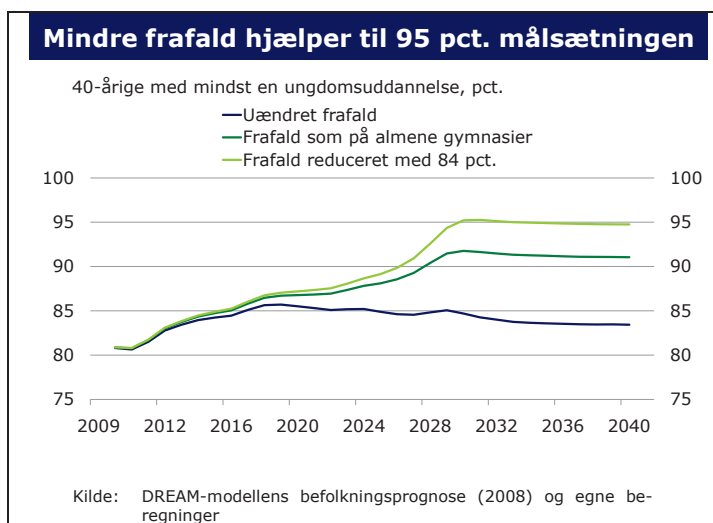
Ifølge DREAM-modellens fremskrivning af arbejdsstyrkens uddannelsessammensætning vil 95 pct.-målsætningen ikke blive nået i 2040.

I 2040 vil kun 83 pct. af alle 40-årige have afsluttet mindst en ungdomsuddannelse. Det vil sige 12 pct. point fra det politiske mål. Det svarer til, at hele 17 pct. af 9. klasseårgangen fra 2015 ikke har opnået et højere uddannelsesniveau end grundskolen.

Den primære årsag til, at mange stadig ikke får en ungdomsuddannelse, er, at mange unge falder fra. Frafaldet er markant højt på erhvervsuddannelsernes grundforløb, og en af forklaringerne er, at mange elever ikke har de nødvendige forudsætninger for at gennemføre uddannelsen.

En reduktion af frafaldet på erhvervsuddannelserne til det gennemsnitlige niveau for de almene gymnasiale uddannelser ville betyde, at 91 pct. af en ungdomsårgang fra 2015 vil afslutte mindst en ungdomsuddannelse i 2040, jf. figur 5.18.

Figur 5.18

Således kan et reduceret frafald på erhvervsuddannelserne bidrage til, at yderligere 9 pct. af de 40-årige i 2040 vil afslutte mindst en ungdomsuddannelse.

Men selv med en så markant ændring i uddannelsesadfærden, vil 95 pct.-målsætningen ikke blive realiseret.

En realisering af 95 pct.-målsætningen kræver, at frafaldet på alle ungdomsuddannelser bliver reduceret med 84 pct. Det svarer til, at frafaldet for erhvervsskoleelever bliver sænket fra 49 pct. til 8 pct. eller tilsvarende for de almene gymnasier fra 19 til 3 pct., jf. appendiks 5.4.

Appendiks 5.1

Metoden bag DREAMs Uddannelsesfremskrivning

Uddannelsesmodellen er en opdeling af befolkningsprognosen på højeste fuldførte og igangværende uddannelse. Befolkningsprognosen bliver dermed opsplittet på to ekstra dimensioner ud over køn, alder og herkomst.

Befolkningen består af personer i grundskolen, uden for uddannelsessystemet samt inden for uddannelsessystemet (ikke grundskolen). Dynamikken for disse tre grupper er styret af overgangssandsynligheder samt af de enkelte befolkningsgruppers demografiske udvikling.

Overgangssandsynligheden for personer inden for uddannelsessystemet kan blive dekomponeret i tre sandsynligheder:

- Gennemførelsessandsynlighed
- Fortsættelsessandsynlighed
- Frafaldssynlighed

Personer under uddannelse har en yderligere dimension tilknyttet, idet antal af år på uddannelsen indgår. Ovenstående sandsynligheder afhænger således af de forventede uddannelseslængder. Såfremt personen ikke er under uddannelse, vil denne varighedsvariabel blot tælle antallet af år siden sidst gennemførte uddannelse.

Grundlaget for de fremtidige overgangssandsynligheder er de historiske data for alle i Danmark i periode fra 1991 til 2005. Sandsynlighederne bliver estimeret i to tempi. Først bliver de diskrete historiske data omdannet til en kontinuert funktion ved hjælp af den såkaldte "Cubic Spline Interpolation With Cross Validation"-metode. Efterfølgende kan man udlede vækstraten for sandsynligheden og dens langsigtsniveau. Langsigtsniveauet er beregnet ved at lade den initiale sandsynlighed vokse i 5 år med den historiske givne vækstrate. På denne baggrund kan sandsynligheder beregnes matematisk for hvert enkelt år.

Se www.Dreammodel.dk for en mere matematisk gennemgang.

Appendiks 5.2

Velfærdsreformens virkning på arbejdsstyrken

Med velfærdsreformen blev efterløns- og pensionsalderen forhøjet. De stigende alderskriterier vil blive implementeret på to forskellige måder. I perioden fra 2019 til 2022 vil efterlønsalderen stige fra 60 år til 62 år med et $\frac{1}{2}$ år pr. år. På samme måde vil pensionsalderen stige fra 65 år til 67 år (dog først fra 2024 til 2027).

Den anden del af velfærdreformen er en indekseringsmekanisme af tilbagetrækningsalderen startende fra 2025. Selve indekseringen vil ske i forhold til udviklingen af den forventede restlevealder for en 60-årig. Grundlaget for indeksering af efterlønsalderen i 2025 og pensionsalderen i 2030 vil således være udviklingen i restlevetiden for 60-årige frem til 2015. Hele processen bliver gentaget hvert 5. år.

I DREAMs befolkningsmodel er tilbagetrækningskriterierne fastsat til følgende:

Tabel 5.1

DREAM Modellens tilbagetrækningsaldre		
År	Efterlønsalder	Pensionsalder
Før 2019	60,0	65,0
2019	60,5	65,0
2020	61,0	65,0
2021	61,5	65,0
2022	62,0	65,0
2025	63,0	66,0
2030	64,0	68,0
2035	65,0	69,0
2040	65,5	70,0
Kilde: DREAM-modellens befolkningsprognose (2008)		

Appendiks 5.3

Tabel 5.2

Uddannelser under hovedforløb

Eksempler på uddannelser under hovedforløb		
Hovedforløb	Uddannelser	Antal personer i 2009
Handel og kontor	Kontor, diverse	148.469
	Detailhandel	138.764
	Pengeinstitut, realkredit samt forsikring	32.174
	Engroshandel	24.424
Sundhed	Social- og sundhedsassistent	43.626
	Social- og sundhedshjælper	42.990
	Tandklinikassistent	5.361
Teknik og industri	Teknisk assistent	13.883
	Tekn./ind.iøv. (eud) ivu	5.981
	Teknisk tegner/designer	5.212
Jern og metal	Mekaniker, diverse	60.321
	Smed	36.027
	Maskinarbejder	31.457
	Fagtekniker	16.151
Levn.middel og husholdning	Slagter, pølsemaker m.v.	15.874
	Kok	13.721
	Bager,konditor m.v.	12.811
Service	Frisør	15.783
Bygge og anlæg	Tømrer	37.335
	Elektriker	32.313
	Murer	16.708
	Snedker	16.277
	Landbrug, videreuddannelse	20.540
Jordbrug og fiskeri	Gartner	9.454
	Landbrugsuddannelser	6.488

Kilde: DREAM-modellens befolkningsprognose (2008)

Appendiks 5.4

Tabel 5.3 Frafaldsprocenter

EUD-fracfaldsprocenter i DREAM uddannelsesfremskrivning				
Frafaldsprocenter på de erhvervsfaglige uddannelser		Uændret adfærd	Frafald for indvandrere og efterkommere lig etniske danskere	Frafald til almen gymnasialt niveau
Dansk Oprindelse	Mænd	49	49	19
	Kvinder	49	49	15
Indvandrere, Ikke-vestlige	Mænd	70	49	35
	Kvinder	50	49	27
Indvandrere, vestlige	Mænd	59	49	28
	Kvinder	41	49	24
Efterkommere, Ikke-vestlige	Mænd	73	49	31
	Kvinder	64	49	22
Efterkommere, vestlige	Mænd	57	49	20
	Kvinder	58	49	19

Kilde: Specialkørsel på DREAM-modellens befolkningsprognose (2008)

Frafaldsprocenter ved reducere af fracfaldet med 84 pct.				
Frafaldsprocenter på ungdomsuddannelserne		Almen-gymnasial	Erhvervsgymnasial	Erhvervsuddannelser
Dansk Oprindelse	Mænd	3	4	8
	Kvinder	2	3	8
Indvandrere, Ikke-vestlige	Mænd	6	7	11
	Kvinder	4	6	8
Indvandrere, vestlige	Mænd	4	5	9
	Kvinder	4	4	7
Efterkommere, Ikke-vestlige	Mænd	5	5	12
	Kvinder	3	4	10
Efterkommere, vestlige	Mænd	3	6	9
	Kvinder	3	3	9

Kilde: Specialkørsel på DREAM-modellens befolkningsprognose (2008)

6. Tal og diagrammer

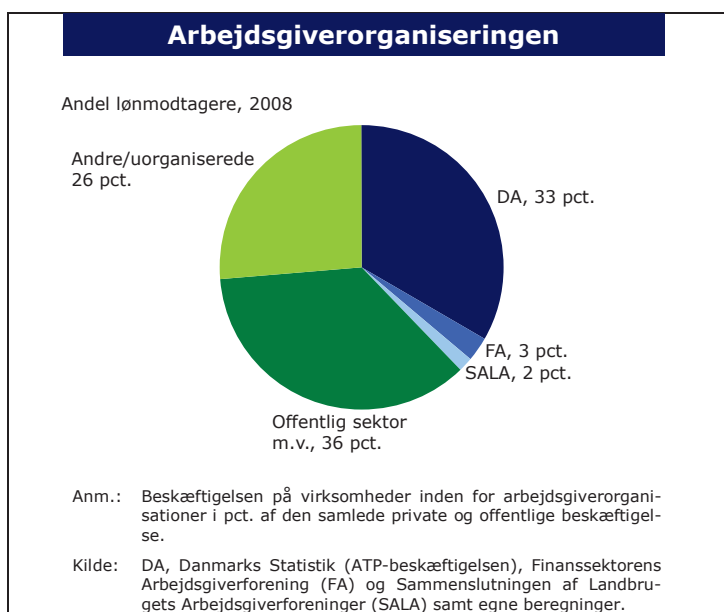

6.1	Organisationerne på arbejdsmarkedet	225
6.2	Aftaler på DA/LO-området	231
6.3	Løn og indkomst	242
6.4	Arbejdsstyrke, beskæftigelse og ledighed	253
6.5	Fravær fra arbejdsmarkedet	265
6.6	Uddannelse	274

6.1 Organisationerne på arbejdsmarkedet

Det danske arbejdsmarked er præget af en høj organisationsgrad. På arbejdsgiversiden er den enkelte virksomhed som hovedregel organiseret i en brancheorganisation, der også er tilsluttet en hovedorganisation. På det private arbejdsmarked er Dansk Arbejdsgiverforening (DA) den største hovedorganisation og repræsenterer virksomheder med 52 pct. af den private beskæftigelse eller 33 pct. af den samlede beskæftigelse, jf. figur 6.1.

Figur 6.1

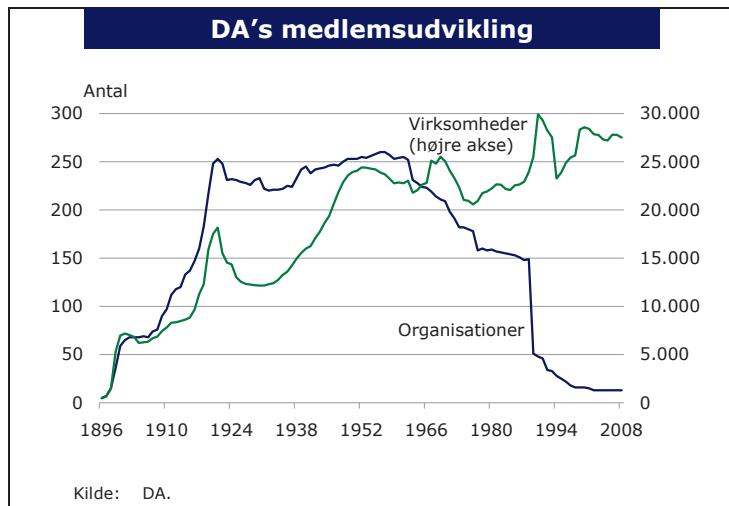
DA's virke som hovedorganisation for private arbejdsgiverorganisationer startede i 1896. Dengang havde DA fem medlemmer, som repræsenterede 461 virksomheder – et antal, der er steget væsentligt siden.

Antallet af medlemsorganisationer voksede frem til midten af 1950'erne. Herefter fulgte en periode,

hvor organisationerne indbyrdes slog sig sammen og blev større. Seneste sammenlægning skete i foråret 2008 mellem Dansk Industri og HTS under et samlet DI.

I dag repræsenterer DA i alt 13 organisationer, som varetager interesserne for knap 28.000 virksomheder, jf. figur 6.2.

Figur 6.2

På lønmodtagersiden er 2,1 mio. personer medlemmer af en fagforening. Den enkelte lønmodtager er organiseret i fagforbund. De fleste fagforbund er medlem af en hovedorganisation, hvor Landsorganisationen i Danmark (LO) er den største og repræsenterer ca. 60 pct. af alle organiserede lønmodtagere. Hovedparten af alle lønmodtagere er omfattet af en overenskomst.

Tabel 6.1

Lønmodtagere efter arbejdsgiverorganisering				
2007	Med overenskomst	Uden overenskomst	I alt	Andel med overenskomst
	1.000 fuldtidsbeskæftigede			Pct.
Privat sektor	1.068	396	1.464	73
- DA	665	75	740	90
- FA	59	6	65	91
- SALA	32	6	38	84
- Andre/ uorganiserede	312	309	621	50
Offentlig sektor m.v.	838	-	838	100
I alt	1.906	396	2.302	83

Anm.: Andre/uorg. er residualt bestemt. Offentlig sektor m.v. er inkl. offentlige selskaber. FA er Finanssektorens Arbejdsgiverforening, og SALA er Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger.

Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (ATP-beskæftigelsen), DA, SALA, FA samt egne beregninger.

Tabel 6.2

Hovedorganisationer på lønmodtagersiden					
Medlemmer pr. 1. januar	1995	2000	2005	2009	
	1.000 personer				Pct.
LO	1.510	1.459	1.369	1.224	60
FTF	332	350	361	358	17
AC	128	150	163	133	6
Ledernes Hovedorganisation	66	80	76	80	4
Øvrige organisationer	114	123	151	260	13
Medlemmer i alt	2.150	2.102	2.120	2.055	100
Arbejdsstyrken i alt (16-64 år)	2.790	2.774	2.751	2.800	-

Anm.: Medlemmer i alt omfatter også personer uden for arbejdsstyrken i alderen 16-64 år. LO er Landsorganisationen i Danmark, FTF er Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd, og AC er Akademikernes Centralorganisation. Øvrige omfatter forbund uden for fællesorganisationerne. Arbejdsstyrken er opgjort november året før.

Kilde: Danmarks Statistik (Statistisk Årbog 1995, 2000, 2005 og 2009, RAS1 og RASU11).

Tabel 6.3

Arbejdsgiverorganisationer på DA-området			
2009	Antal virksomheder	Antal Arbejdssteder	Andel af lønsum, pct.
DI (DIOI og DIOII)	6.698	13.640	62,3
Dansk Erhverv	4.756	10.680	15,7
Dansk Byggeri	6.294	7.114	10,2
TEKNIQ	2.722	3.957	4,7
Danske Mediers Arbejdsgiverforening	91	351	1,5
Grafisk Arbejdsgiverforening	570	621	1,3
Sammenslutningen af mindre Arbejdsgiverforeninger i Danmark	4.090	4.492	1,1
Asfalt Industrien og Benzin- og Oliebranchen	84	870	1,0
Dansk Mode & Textil	208	340	0,9
Danske Malermestre	1.422	1.467	0,9
Rederiforeningerne	29	106	0,4
Foreningen af danske virksomheder i Grønland	6	76	0,1
I alt	26.970	43.714	100,0
Anm.: Antal virksomheder/arbejdssteder er opgjort august 2009. Andel af lønsum er opgjort i 2. kvartal 2009. Virksomheder/arbejdssteder kan optræde under flere forskellige arbejdsgiverorganisationer. I alt overvurderer derfor det faktiske antal af virksomheder og arbejdssteder. Kilde: DA.			

Tabel 6.4

Arbejdsstedernes størrelse i privat sektor							
Antal ansatte på arbejdsstedet							
2009	0-9	10-19	20-49	50-99	100-199	200-	I alt
Antal arbejdssteder							
DA	26.295	4.689	3.930	1.429	713	504	40.843
- Landbrug	282	35	23	3	-	-	351
- Fremstilling	2.153	856	1.079	573	383	298	6.096
- Bygge og anlæg	7.750	1.215	800	169	66	24	10.069
- Service	15.856	2.577	2.026	682	264	178	23.242
Privat sektor	235.780	23.152	12.472	3.273	1.335	730	276.742
DA's andel af privat sektor, pct.	11,2	20,3	31,5	43,7	53,4	69,0	14,8
Anm.: Differencen mellem I alt og de enkelte kategorier vandret og lodret skyldes gruppen uoplyst. Arbejdsstedernes størrelse er opgjort august 2009. Landbrug omfatter fiskeri, skovbrug, gartneri og jagt.							
Kilde: Danmarks Statistik (Generel Erhvervsstatistik) og DA.							

Tabel 6.5

Beskæftigelsesstruktur							
Antal ansatte på arbejdsstedet							
2008	0-9	10-19	20-49	50-99	100-199	200	I alt
Beskæftigede, 1.000 personer							
DA	64,4	61,1	108,2	93,8	88,8	432,4	848,7
- Fremstilling	6,4	10,6	27,3	32,8	39,2	161,1	277,3
- Bygge og anlæg	24,3	22,1	29,8	16,7	9,1	26,0	128,0
- Service	33,7	28,4	51,1	44,3	40,6	245,3	443,4
Fuldtidsbeskæftigede, 1.000 personer							
DA	58,3	55,8	98,5	85,3	80,7	392,2	770,8
- Fremstilling	6,0	10,0	25,8	30,9	37,0	152,1	261,8
- Bygge og anlæg	23,5	21,5	28,9	16,2	8,8	25,3	124,2
- Service	28,8	24,3	43,8	38,2	34,9	214,8	384,8
Privat sektor	271,8	145,2	198,9	145,8	129,7	582,4	1.473,8
- Fremstilling	48,0	28,0	48,2	46,9	48,5	189,0	408,5
- Bygge og anlæg	46,8	29,5	34,9	18,0	9,9	26,1	165,1
- Service	177,0	87,7	115,9	81,0	71,2	367,4	900,1
DA-andel af fuldtidsbeskæftigede i den private sektor, pct.							
DA	21,5	38,4	49,5	58,5	62,3	67,3	52,3
- Fremstilling	12,5	35,7	53,5	66,0	76,3	80,5	64,1
- Bygge og anlæg	50,2	72,8	82,9	90,3	88,9	97,0	75,2
- Service	16,3	27,7	37,8	47,2	49,0	58,5	42,8
Anm.: Fuldtidsbeskæftigelsen blandt lønmodtagere (ATP) er regnet om til antal beskæftigede vha. deltidsfrekvenser (AKU). Deltidsfrekvenserne er de samme som i Arbejdsmarkedsrapport 2008. Antallet af fuldtidsbeskæftigede kan derfor ikke sammenlignes med tabel 6.1.							
Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (ATP-beskæftigelsen og AKU), DA samt egne beregninger.							

6.2 Aftaler på DA/LO-området

På DA/LO-området forhandles og indgås branchevisse overenskomster mellem brancheorganisationer på DA-området og fagforbund eller karteller inden for LO. Overenskomsterne regulerer rammerne for ansattes løn- og arbejdsforhold.

På DA-området blev der i 2007 indgået 3-årige overenskomster med udløb i 2010. Tilsvarende blev der i 2008 indgået overenskomster på de offentlige aftaleområder, i den finansielle sektor samt på SALA-området. Overenskomsterne for de offentlige aftaleområder udløber i 2011, mens aftalerne for den finansielle sektor og på SALA-området udløber i 2010.

Fornyelsen af overenskomsterne på DA/LO-området i 2007 førte blandt andet til etablering af kompetenceudviklingsfonde med midler til selvvalgt uddannelsesaktivitet. Ved udløbet af overenskomstperioden i 2010 vil arbejdsgivernes årlige bidrag til lønmodtagernes kompetenceudviklingsfonde udgøre mindst 400 kr. pr. fuldtidsbeskæftiget, og for 89 pct. af beskæftigelsen på DA/LO-området vil bidraget være 520 kr. pr. ansat, jf. tabel 6.6.

Tabel 6.6

Bidrag til kompetenceudviklingsfonde	
Årligt bidrag til kompetenceudviklingsfonde (feb. 2010)	Andel af ansatte, pct.
400 kr. pr. fuldtidsbeskæftiget	9
520 kr. pr. fuldtidsbeskæftiget	2
520 kr. pr. medarbejder	89
Anm.: Baseret på overenskomster for knap 90 pct. af beskæftigede på DA/LO-området.	
Kilde: DA.	

Med fornyelsen af overenskomsterne er pensionsbidraget ligeledes forhøjet, barselorlovsperioden er udvidet med 3 uger øremærket til fædre, og der er introduceret et ekstra pensionsbidrag i forbindelse med barsel.

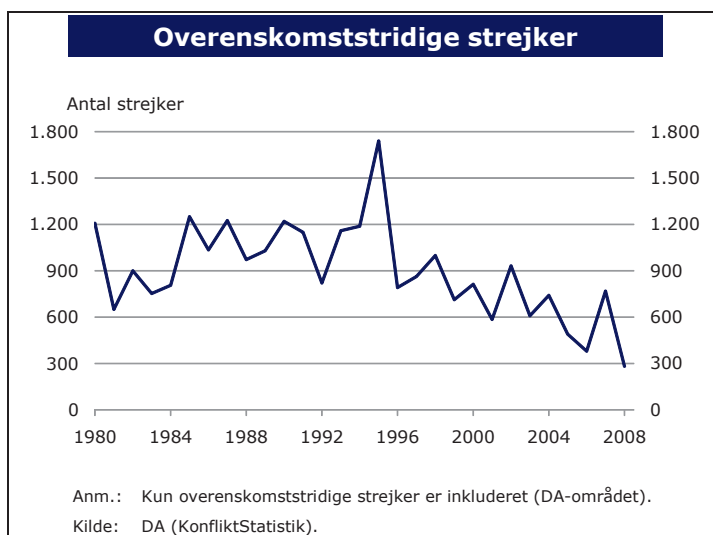
Overenskomstssystemet udgør en del af et samlet aftalesystem, hvor hovedorganisationerne DA og LO indgår rammeaftaler for de branchevise overenskomster. Hovedaftalen er den grundlæggende blandt disse aftaler.

Det er centralt i hovedaftalen, at parterne har fredspligt. Det betyder, at mens en overenskomst løber, er begge parter forpligtede til ikke at iværksætte konflikt i form af strejke eller lockout. Hvis der opstår en strejke, mens en overenskomst løber, er den som udgangspunkt overenskomststridig.

I forbindelse med overenskomstudløb har lønmodtagere derimod som udgangspunkt fri adgang til at iværksætte konflikt med henblik på at opnå en ny overenskomst.

Antallet af overenskomststridige strejker svinger meget fra år til år. I de seneste fem år har de ligget på et lavere niveau end i slutningen af 1980'erne og i midten af 1990'erne. I 2008 var der knap 300 strejker på DA-området, hvilket er det laveste antal i den målte periode, jf. figur 6.3.

Figur 6.3

Tabel 6.7

Fravigelse af OK-arbejdstidsregler			
Adgang til at fravige overenskomstens arbejdstidsregler	Andel af ansatte på DA/LO-området, pct.		
	1988	1998	2008
Fri adgang	0	0	59
Forudsætter organisationernes godkendelse	0	0	18
Ingen hjemmel	100	100	23
I alt	100	100	100

Anm.: Baseret på overenskomster for knap 90 pct. af de beskæftigede på DA/LO-området.
Kilde: DA.

Tabel 6.8

Lønssystemer på DA/LO-området						
Andel af ansatte, pct.	1993	1995	1997	2000	2004	2007
Normalløn	16	16	16	15	16	16
Mindstebetaling/ minimalløn	80	73	67	65	62	62
Uden Lønsats	4	11	17	20	22	22
I alt	100	100	100	100	100	100

Anm.: Normallønssystemet er karakteriseret ved, at overenskomsten indeholder faste lønsatser, der anvendes i hele overenskomstperioden. Der er i de fleste normallønsoverenskomster adgang til at aftale præstationsafhængige lønssystemer. Minimalløns- eller mindstebetalings-systemet opererer med en minimalløns- eller mindstebetalingssats, som den enkeltes løn ikke må ligge under, men hvor den enkeltes løn afhænger af bedømmelsen af indsatsen på virksomheden. Baseret på overenskomster for knap 90 pct. af de beskæftigede på DA/LO-området.

Kilde: DA.

Tabel 6.9

Pensionsbidrag på DA/LO-området		
	Timelønnede	Funktionærer
1993	0,90	0,00
1995	2,60	1,20
1997	3,80	3,45
1998	4,15	4,10
2000	5,80	5,10
2004	9,00	8,10
2007	10,80	9,90
2010	12,00	11,40

Anm.: Pensionssatserne for timelønnede dækker overenskomstaftalerne mellem DI-COI, DI-TIB, DI-HK/3F (emballage) samt DI-3F (isolering), mens pensionssatserne blandt funktionærer er med udgangspunkt i overenskomsten mellem DE-HK (butik).

Kilde: DA.

Tabel 6.10

Sygeløn for arbejdere på DA/LO-området	
Varighed, ultimo overenskomst- perioden (feb. 2010)	Andel af arbejdere, pct.
4 uger	28
6-8 uger	16
9 uger eller mere	56

Anm.: Der er som udgangspunkt fuld løn i sygelønsperioden, dog er der loft over betalingen på nogle overenskomster. Baseret på overenskomster for knap 90 pct. af beskæftigede på DA/LO-området.

Kilde: DA.

Tabel 6.11

Løn under barsel på DA/LO-området			
Varighed, ultimo overenskomstperioden (feb. 2010)			
Kvinder	Mænd	Til deling	Andel af ansatte, pct.
21 uger	5 uger	3 uger	98
28 uger	12 uger	-	2

Anm.: Der er som udgangspunkt fuld løn i barselsperioden, dog er der loft over betalingen på nogle overenskomster.

Kilde: DA.

Tabel 6.12

Arbejdstid og ferie på DA/LO-området

	Aftalt arbejdstid, timer pr. uge	Ferieuger pr. år	Feriefridage pr. år
1920	48,0	-	-
1958	47,0	3	-
1959	46,0	3	-
1960	45,0	3	-
1966	44,0	3	-
1968	42,5	3	-
1970	41,8	3	-
1974	40,0	4	-
1986	39,0	5	-
1987	38,5	5	-
1988	38,0	5	-
1989	37,5	5	-
1990	37,0	5	-
1998	37,0	5	1
1999	37,0	5	2
2001	37,0	5	4
2003	37,0	5	5
2007	37,0	5	5

Anm.: Baseret på overenskomster for knap 90 pct. af beskæftigede på DA/LO-området.

Kilde: DA.

Tabel 6.13

Aftalt årlig arbejdstid på DA/LO-området	
Timer pr. år, fuldtidsbeskæftigede	
1955	2.284
1960	2.164
1965	2.149
1970	2.006
1975	1.848
1980	1.840
1985	1.808
1990	1.687
1995	1.680
2000	1.658
2005	1.650
2009	1.635

Anm.: På grund af forskydelige helligdage kan den aftalte årlige arbejdstid variere, selvom overenskomsternes arbejdstidsbestemmelser er uændrede. Feriefri dage er fratrasket. Den første feriefri dag kom i 1998, og antallet er steget til 5 fra og med 2003, jf. tabel 6.12.

Kilde: DA.

Tabel 6.14

Varierende arbejdstid på DA/LO-området			
Referenceperiode for gennemsnitlig 37 timer pr. uge	Andel af ansatte på DA/LO-området, pct.		
	1988	1998	2008
Ingen adgang	42	28	16
2½-4 måneder	26	4	2
6 måneder	32	6	5
12 måneder eller mere	0	62	77
I alt	100	100	100

Anm.: Referenceperioden er den periode, hvor arbejdstiden i gennemsnit skal være 37 timer om ugen. Aftale om varierende ugentlig arbejdstid kræver i nogle tilfælde, at der på forhånd er udarbejdet en plan for arbejdstidens placering i referenceperioden. Overenskomster med bestemmelser af denne karakter er rubriceret under ingen adgang.

Kilde: DA.

Tabel 6.15

Adgang til deltid på DA/LO-området			
Andel af ansatte, pct.	Overenskomstperiode		
	2001-2004	2004-2007	2007-2010
Ingen adgang	7	3	3
Delvis adgang	59	46	47
Fri adgang	34	51	50

Anm.: Delvis adgang indeholder områder med adgang til deltid inden for bestemte ugentlige timegrænser og for nyansatte. I gruppen "Ingen adgang" kan der være mulighed for deltid for særlige virksomhedstyper. Baseret på overenskomster for knap 90 pct. af de beskæftigede på DA/LO-området. Se desuden anm. tabel 6.7.

Kilde: DA.

Tabel 6.16

Lønsum på DA-området	
2007	Lønsum, mia. kr.
DA	282
- Fremstilling	103
- Bygge og anlæg	47
- Service	132
DA/LO-området	192

Anm.: Lønsum er opgjort på baggrund af den samlede fortjeneste inkl. uregelmæssige betalinger. DA/LO-området er det område, hvor der er indgået branchevisse overenskomster mellem brancheorganisationer på DA-området og fagforbund/karteller inden for LO.

Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (ATP-beskæftigelsen), DA (StrukturStatistik) samt egne beregninger.

Tabel 6.17

Overenskomstforhandlinger på DA/LO-området				
	Forhandlingsform		Konflikt	Konfliktløsning
	Central forhandling DA/LO	Branchevise		Ændret mæg- lingsforslag Lovindgreb
1952		•		
1954		•		
1956	•		•	•
1958		•		
1961	•		•	•
1963	•		•	•
1965	•			
1967	•			
1969	•			
1971	•			
1973	•		•	•
1975	•		•	•
1977	•		•	•
1979	•		•	•
1981		•		
1983	•			
1985	•		•	•
1987		•		
1989		•		
1991		•		
1993		•		
1995		•		
1997		•		
1998		•	•	•
2000		•		
2004		•		
2007		•		

Kilde: DA.

Tabel 6.18

Overenskomststridige arbejdsstandsninger på DA-området							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Antal arbejdsstandsninger	932	608	741	490	380	768	282
Antal personer (gennemsnit)	66	61	88	58	50	52	64
Varighed i dage (gennemsnit)	1,2	1,1	1,0	1,2	1,3	2,1	1,6
Antal tabte arbejdsdage (1.000)	70,8	42,7	66,1	35,3	24,3	69,1	29,2
Årsag til arbejdsstandsning	Procent af antal arbejdsstandsninger						
- Løn	30,0	43,8	32,7	33,5	34,5	33,6	54,3
- Overenskomstforhold	-	-	-	-	-	35,5	5,7
- Arbejdsforhold	-	-	-	-	-	15,1	23,8
- Andre årsager	70,0	56,2	67,3	66,5	65,5	15,8	16,3
	Tabte dage pr. 10.000 arbejdsdage						
Tabte arbejdsdage	4,4	2,8	4,3	2,2	1,3	3,6	1,5
- Fremstilling	8,0	5,0	9,4	4,3	1,9	6,5	2,2
- Bygge og anlæg	2,0	2,0	1,4	1,2	1,0	1,4	0,3
- Service	2,0	1,0	1,2	1,0	0,9	2,6	1,3
Heraf lønkonflikter	1,3	1,1	1,5	0,9	0,5	1,5	0,7
- Fremstilling	2,6	2,2	3,3	2,1	1,1	3,4	1,2
- Bygge og anlæg	0,7	1,1	1,0	0,6	0,3	0,8	0,2
- Service	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,5	0,5

Anm.: Statistikken er omlagt i 2007.

Kilde: DA (KonfliktStatistik), specialkørsel fra Danmarks Statistik (ATP-beskæftigelsen) samt egne beregninger.

Tabel 6.19

Tabte arbejdsdage i forbindelse med konflikt				
Tabte arbejdsdage pr. år pr. 1.000 beskæftigede				
	1970-1979	1980-1989	1990-1999	2000-2007
Finland	613	408	165	80
Norge	45	99	79	55
Danmark	261	178	165	36
UK	569	332	30	29
Frankrig	286	119	23	27
Sverige	46	182	47	20
USA	507	123	39	14
Tyskland	52	28	10	5
Japan	124	10	2	0

Anm.: Tabte arbejdsdage som følge af arbejdsnedlæggelser er beregnet som årlige gennemsnit for perioderne. Der er ikke fuld overensstemmelse mellem opgørelsesmetoderne landene i mellem. Indtil 1993 omfatter Tyskland kun Vesttyskland. Landene er sorteret efter antallet af tabte arbejdsdage i 2000-2007.

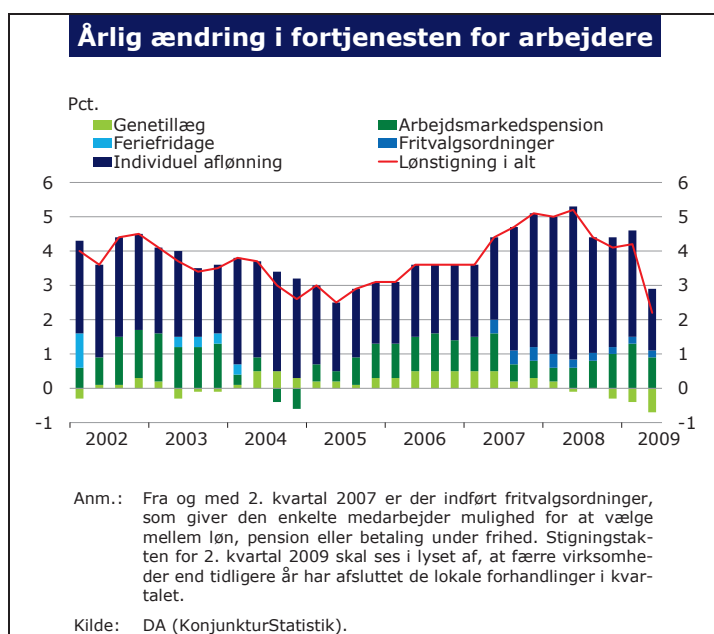
Kilde: ILO (Yearbook of Labour Statistics), OECD (Annual Labour Force Statistics) samt egne beregninger.

6.3 Løn og indkomst

Timelønnen for ansatte på DA-området steg med 2,8 pct. på årsbasis fra 2. kvartal 2008 til 2. kvartal 2009. For arbejdere isoleret set var stigningstakten 2,2 pct. i samme periode.

Profilen for arbejderes lønstigningstakt har været aftagende siden 2. kvartal sidste år, hvilket afspejler den nuværende økonomiske krise, jf. figur 6.4.

Figur 6.4

Størstedelen af væksten i timefortjenesten for en gennemsnitlig arbejder i 2. kvartal 2009 udgøres af stigninger i den individuelle aflønning, mens bidrag fra de øvrige omkostningselementer i overenskomsterne, som f.eks. feriefridage, arbejdsgivers og lønmodtagers eget pensionsbidrag, også giver en stigning.

I modsat retning trækker udviklingen i genebetalinger, der har været negativ i de seneste tre kvartaler. Genebetalinger indeholder blandt andet aflønning af overarbejde. Når bidragene fra genebetalingerne er negative, er det hovedsageligt, fordi omfanget af overarbejde kan svinge kraftigt mellem kvartalerne. Størrelsen i vækstbidraget fra genebetalinger afspejler bl.a. niveauet for den generelle erhvervsaktivitet.

Ved overenskomstfornyelserne i foråret 2007 blev der indført fritvalgsordninger på de fleste overenskomstområder. Betalingen til fritvalgsordningen var $\frac{1}{2}$ pct. af den ferieberettigede løn pr. 1. maj 2007. Beløbet blev hævet med $\frac{1}{4}$ pct.point pr. 1. maj 2008 og igen pr. 1. maj 2009 til at udgøre i alt 1 pct. af den ferieberettigede løn ved overenskomstperiodens udløb. Den samlede effekt på lønomkostningerne af indførslen af fritvalgsordninger på DA-området var 0,2 pct.point på årsbasis for arbejdere i 2. kvartal 2009.

Den enkelte medarbejder kan frit vælge, om de opsparede midler i fritvalgsordningen skal benyttes til løn, pension eller betaling under frihed. På en række områder overføres SH-kontoen på 4 pct. til den nye fritvalgskonto. Endelig indregnes de fem feriefridage. I det omfang de fem feriefridage udbetales, godtgøres de med 0,5 pct. pr. dag. I alt kan fritvalgskontoen derfor omfatte op til 7,5 pct. af den ferieberettigede løn ved overenskomstperiodens udløb i 2010.

Tabel 6.20

Udviklingen i arbejdsomkostninger								
Årlig ændring, pct.	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Danske arb. omk.	4,7	4,3	3,9	3,2	2,9	3,3	4,2	4,4
- Fortjeneste	4,5	4,2	4,4	3,4	2,7	3,0	4,1	4,2
- Øvrige arb. omk.	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	-0,1
Udenlandsk fortjeneste	2,9	3,0	3,2	3,0	2,5	2,5	2,3	3,2

Anm.: Delelementerne i øvrige arbejdsomkostninger er udspecificeret i tabel 6.25. Som indikator for udviklingen i udenlandsk fortjeneste anvendes timelønsudviklingen i fremstillingsvirksomhed. Udlandet omfatter Danmarks 11 største samhandelslande på baggrund af Nationalbankens vægte i det effektive kronekursindeks.

Kilde: DA (KonjunkturStatistik og International LønStatistik) samt egne beregninger.

Tabel 6.21

Lønu udviklingen i fremstilling						
Årlig ændring, pct.	2008			2009		Vægt
	2. kvrt.	3. kvrt.	4. kvrt.	1. kvrt.	2. kvrt.	
Tyskland	3,1	2,7	2,2	1,7	-	21,0
UK	3,1	2,7	2,2	1,1	1,2	10,4
Sverige	3,5	3,9	3,1	1,4	1,3	9,0
USA	2,1	2,3	2,0	1,7	1,5	8,6
Frankrig	3,3	3,3	3,2	2,7	-	6,4
Holland	3,6	3,9	2,2	0,0	-	5,3
Italien	3,9	5,2	5,0	5,3	6,1	5,1
Belgien	3,0	3,3	3,6	3,7	2,3	4,1
Japan	1,4	1,1	-1,3	-5,4	-9,4	3,9
Norge	6,2	5,3	5,7	4,3	-	3,7
Finland	4,5	5,1	4,9	3,1	-	2,5
Udlandet	3,2	3,2	2,7	1,7	1,5	80,0
Danmark	4,7	4,0	3,7	3,7	2,3	-

Anm.: Vægte henviser til Danmarks 11 største samhandelslandenes vægtning i Danmarks Nationalbanks effektive kronekursindeks fra 2002.

Kilde: DA (International LønStatistik), Danmarks Nationalbank samt egne beregninger.

Tabel 6.22

Arbejdsomkostninger i fremstilling			
2007	Arbejdsomkostninger, kr. pr. time	Heraf, pct.	
		Direkte	Indirekte
Norge	264,4	81,7	18,3
Danmark	230,3	87,6	12,4
Tyskland	205,1	80,1	19,9
Sverige	196,2	66,9	33,1
Finland	186,1	78,3	21,7
Holland	185,5	77,6	22,4
UK	161,9	78,7	21,3
Frankrig	155,6	68,1	31,9
USA	133,9	78,0	22,0
Japan	107,5	82,2	17,8

Anm.: Direkte arbejdsomkostninger omfatter alle betalinger til lønmodtageren inkl. gene-, ferie-, sygdoms-, og pensionsbetalinger. Indirekte arbejdsomkostninger omfatter øvrige omkostninger, men er ikke fuldt sammenlignelige med tabel 6.24.

Kilde: Bureau of Labour Statistics (International Comparisons of Hourly Compensation Costs 1975-2007), Nationalbanken samt egne beregninger.

Tabel 6.23

Udviklingen i lovbundne arbejdsomkostninger		
År	Vesentlige ændringer i lovbundne arbejdsomkostninger og bidrag til ændring i samlede arbejdsomkostninger, pct. point.	
1990	Kompensation for præmie til arbejdsskadesforsikring reduceres	0,1
1991	Kompensation for præmie til arbejdsskadesforsikring bortfalder, direkte AER-bidrag genindføres	1,0
1992	AER-bidraget stiger	0,3
1993	AER-bidrag stiger, arbejdsgiverbetaling også for 2. ledighedsdag, ATP-kompensationen (til syge og ledige dagpengemodtagere) reduceres	0,3
1994	Kompensation for ATP lavere end året før pga. nedsættelsen i 1993	0,1
1995	Præmierne til arbejdsulykkesforsikring forhøjes, AER-bidrag sættes ned	0,2
1996	Præmierne til arbejdsskadesforsikring forhøjes, ATP-kompensation forhøjes som led i tilbageføring af grønne afgifter	0,1
1997	Arbejdsmarkedsbidrag på 0,3 pct. indføres (0,19 pct. netto for tilbageføring af grønne afgifter), ATP-kompensation nedsættes (finansiering af forhøjet ATP til dagpengemodtagere m.v.)	0,2
1998	Arbejdsmarkedsbidrag forhøjes til 0,6 pct. (0,33 pct. netto for tilbageføring af grønne afgifter), der indføres sygeskat, AER-bidrag forhøjes, præmien til arbejdsskadesforsikringen falder	0,3
1999	Sygeskat afskaffes, AER-bidraget reduceres, tilbageføringen af grønne afgifter øges, ATP-kompensation øges, erhvervssygdomspræmien øges	-0,2
2000	ATP-kompensationen nedsættes, tilbageføringen af grønne afgifter øges, arbejdsmarkedsbidraget (netto) bortfalder, der indføres et arbejdsgiverbidrag til Lønmodtagernes Garantifond, forsikringsordningen for mindre arbejdsgivere beskæres, G-dagebetalingerne øges, VEU-reform, AER-bidrag øges	0,1
2001	Øget AER-bidrag, ny arbejdsmiljøafgift, nedsættelse af ATP-kompensation	0,3
2002	Øget AES-bidrag, LG, ATP for ledige, syge m.v. Nedsættelse af AER-bidrag	0,1
2003	Bortfald af ATP-kompensation og arbejdsmiljøafgift, øget LG-bidrag, AMU finansiering, øgede arbejdsskadesforsikringer, lavere AES-bidrag	0,1
2004	Øget AES-bidrag, ATP for ledige, syge m.v., arbejdsskadereform	0,1
2005	Øget AES-bidrag, ATP for ledige, syge m.v., arbejdsskadereform	0,1
2006	Øget bidrag til AES og AER. Lavere finansieringsbidrag til LG	0,1
2007	Øget bidrag til AES og AER. Ændring af sygedagpengeregler, hvor arbejdsgiverperiode forlænges med en dag, og ændring af arbejdsskadesikringsregler. Lavere finansieringsbidrag til LG m.v.	0,1
2008	Øget AER-bidrag, forlængelse af arbejdsgiverperiode ifm. sygdom og ekstra G-dag. Lavere finansieringsbidrag til ledige m.fl. og LG, ændring af arbejdsskadesikringsregler	-0,1

Anm.: Opgørelsen omfatter kun omkostninger, som falder direkte på anvendelsen af arbejdskraft.
Kilde: DA.

Tabel 6.24

Arbejdsomkostninger på DA-området (arbejdere)			
Skøn for 2009	Sats	Kr. pr. år pr. arbejder	Pct. af årsløn for arbejdet tid
Fortjeneste			
Løn for arbejdet tid		266.553	100,0
Betalinger ved fravær	Gns. pr. arbejder	22.265	5,4
Feriepenge	12,5 pct.	36.436	8,4
Fritvalgsordning (inkl. SH)	4,75 pct./5,0 pct.	14.332	13,7
Arbejdsgiverbidrag til pension	7,4 pct. /8,0 pct.	26.148	9,8
Arbejdsgivers ATP	47,40 kr. pr. uge	2.228	0,8
Lønmodtagers fortjeneste i alt		367.961	138,0
Øvrige arbejdsomkostninger			
Lovbestemte			
- Arbejdsskadeborsikring	Gns. alle brancher	2.310	0,9
- 1.-3. ledighedsdag	Gns. alle brancher	291	0,1
- AER-bidrag		2.067	0,8
- Finansieringsbidrag		305	0,1
- Refusioner ved fravær	Gns. alle arbejder	-3.289	-1,2
Aftalebestemte			
- DA/LO uddannelsesfond	31 øre pr. time	477	0,2
- Kompetenceudviklingsfond	260/520 kr. pr. arbejder	455	0,2
- Uddannelse og samarbejde (tillidsmænd)	20 øre pr. time	308	0,1
Øvrige arbejdsomkostninger i alt		2.732	1,1
Virksomhedens arbejdsomkostninger i alt		370.883	139,1
Anm.: Arbejdsskadesikring og udgifter til 1.-3. ledighedsdag varierer betydeligt imellem forskellige brancher. Udgifterne til overenskomstaftalte pensionsordninger og uddannelsesfonde kan ligeledes variere fra overenskomst til overenskomst. Satser for fritvalgskonto og pensionsbidrag tager udgangspunkt i overenskomstaftalen mellem DI og CO-Industri. Arbejdsgivers pensionsbidrag er steget fra 7,4 pct. til 8,0 pct. pr. 1. juli 2009. Pr. 1. maj 2007 indførtes en fritvalgskonto på 0,5 pct. af den ferieberettigede løn (foruden 4 pct. søgnehelligdagsbetaling). Pr. 1. maj 2008 blev beløbet hævet til 0,75 pct., og det blev yderligere hævet til 1,0 pct. pr. 1. maj 2009. Endvidere blev der indført kompetenceudviklingsfond pr. 1. april 2008, hvor beløbet blev hævet til 520 kr. pr. 1. april 2009. Samtlige løn- og fraværsbetalinger er beregnet på tal fra 2007.			
Kilde: DA.			

Tabel 6.25

Arbejdsomkostninger på DA-området (funktionærer)			
Skøn for 2009	Sats	Kr. pr. år pr. funktionær	Pct. af årsløn for arbejdet tid
Fortjeneste			
Løn for arbejdet tid		348.883	100,0
Betalinger ved fravær	Gns. pr. arbejder	25.821	7,4
Ferie og SH-dage med løn	Fuld løn	54.684	15,7
Fritvalgskonto	0,5 pct. /1,0 pct.	3.467	1,0
Særlig feriegodtgørelse	1 pct. af 47 ugers løn	3.894	1,1
Arbejdsgiverbidrag til pension	6,8 pct. /7,4 pct. af A-indkomst	31.009	8,9
Arbejdsgivers ATP	180,00 kr./pr. måned	2.160	0,6
Lønmodtagers fortjeneste i alt		469.918	134,7
Øvrige arbejdsomkostninger			
Lovbestemte			
- Arbejdsskadeforsikring	Gns. pr. arbejder	917	0,3
- AER-bidrag		2.067	0,6
- Finansieringsbidrag		305	0,1
- Refusioner ved fravær		-3.339	-1,0
Aftalebestemte			
- DA/LO uddannelsesfond	31 øre pr. time	488	0,1
- Kompetenceudviklingsfond	260/520 kr. pr. arbejder	455	0,1
- Uddannelse og samarbejde (tillidsmænd)	20 øre pr. time	315	0,1
Øvrige arbejdsomkostninger i alt		1.207	0,3
Virksomhedens arbejdsomkostninger i alt		471.125	135,0
Anm.: Udgifterne til overenskomstaftalte pensionsordninger og uddannelsesfonde kan variere fra overenskomst til overenskomst. Satser for fritvalgskonto og pensionsbidrag tager udgangspunkt i overenskomstaftalen mellem Dansk Erhverv og HK Handel (butik). Arbejdsgivers pensionsbidrag er steget fra 6,8 pct. til 7,4 pct. pr. 1. juli 2009. Pr. 1. maj 2007 indførtes en fritvalgskonto på 0,5 pct. af den ferieberettigede løn. Pr. 1. maj 2008 blev beløbet hævet til 0,75 pct., og det blev yderligere hævet til 1,0 pct. pr. 1. maj 2009. Endvidere blev der indført en kompetenceudviklingsfond pr. 1. april 2008, hvor beløbet blev hævet til 520 pr. 1. april 2009.			
Kilde: DA.			

Tabel 6.26

Helårsfortjeneste fordelt på arbejdsfunktioner		
DA-området, kr. pr. år, 2008	Fuldtidsfortjeneste	Faktisk fortjeneste
Ledelsesarbejde på højt niveau	702.636	698.825
Højt kvalifikationsniveau	589.198	585.539
Mellemhøjt kvalifikationsniveau	470.501	468.097
Kontorarbejde	335.950	329.559
Salgs- og servicearbejde	280.471	241.323
Arbejde i landbrug, gartneri m.v.	317.391	290.212
Håndværkspræget arbejde	380.468	374.153
Proces- og maskinoperatørarbejde	331.964	334.772
Andet arbejde	308.278	283.175
I alt	393.780	384.038

Anm.: Fuldtidsfortjenesten er beregnet ud fra lønmodtagernes timefortjeneste inkl. pension og under forudsætning af, at alle lønmodtagere arbejder 37 timer om ugen i hele 2008 (bortset fra ferie- og søgnehelldage). Den faktiske fortjeneste tager højde for deltidsarbejde, overarbejde, sygefravær m.v. og betalinger i forbindelse hermed. Opgørelsen dækker voksne med mere end 10 timer pr. uge. Elever og unge indgår ikke i opgørelsen.

Kilde: DA (StrukturStatistik).

Tabel 6.27

Helårsfortjeneste opdelt på lønmodtagergrupper		
DA-området, kr. pr. år, 2008	Fuldtidsfortjeneste	Faktisk fortjeneste
Almindelige lønmodtagere	365.258	354.570
Ledere og medarbejdere med særligt ansvar	597.503	594.520
Voksne i alt	393.780	384.038
- Funktionærer	461.540	454.191
- Arbejdere	332.754	320.857
Elever og unge	153.584	128.097
- Elever	176.951	178.972
- Unge	123.950	63.579
I alt	378.960	368.247

Anm.: Kun personer med mere end 10 timer pr. uge er med i beregningerne, se anm. til tabel 6.26.
Kilde: DA (StrukturStatistik).

Tabel 6.28

Ændring i løn, priser og skat							
Pct.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Fortjeneste	4,2	3,8	3,1	2,8	3,2	4,0	4,5
- forbrugerpriser	2,4	2,1	1,2	1,8	1,9	1,7	3,4
Realløn	1,8	1,7	1,9	1,0	1,3	2,3	1,1
+ skattesystemet ¹	1,1	0,2	2,8	0,0	0,0	-0,2	0,0
Realløn efter skat	2,9	1,9	4,7	1,0	1,3	2,1	1,1
- pension ²	0,7	1,2	-0,5	0,9	1,0	0,3	0,0
Realløn efter skat, ekskl. pension	2,2	0,7	5,2	0,1	0,4	1,8	1,1

Anm.: 1: Beregnet som forskellen mellem den årlige ændring i årsløn efter skat og den årlige ændring i årsløn ekskl. pensionsbidrag for en gennemsnitlig arbejder. 2: Beregnet som forskellen mellem den årlige ændring i årsløn inkl. pension og den årlige ændring i årsløn ekskl. pension for en gennemsnitlig arbejder.
Kilde: Danmarks Statistik (PRIS8), DA (KonjunkturStatistik og StrukturStatistik), Skatteministeriet samt egne beregninger.

Tabel 6.29

Indkomstudvikling							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Lønindkomst inkl. pension	1.000 kr. pr. år						
- Højt kvalifikationsniveau	485	505	518	532	544	574	589
- Håndværkspræget arbejde	305	313	322	332	346	364	380
- Salgs- og servicearbejde	231	241	249	256	265	273	280
- Typisk mindsteløn	178	184	190	195	200	209	213
Lønindkomst ekskl. pension							
- Højt kvalifikationsniveau	434	448	464	469	474	498	511
- Håndværkspræget arbejde	279	283	292	299	308	324	337
- Salgs- og servicearbejde	212	220	228	232	238	245	251
- Typisk mindsteløn	162	165	171	175	178	183	188
Disponibel lønindkomst							
- Højt kvalifikationsniveau	228	236	249	253	256	268	276
- Håndværkspræget arbejde	166	169	180	184	190	199	207
- Salgs- og servicearbejde	132	137	144	147	151	155	160
- Typisk mindsteløn	104	107	112	114	117	120	124
Lønindkomst ekskl. pension	Årlig ændring, pct.						
- Højt kvalifikationsniveau	4,2	4,2	2,6	2,7	2,3	5,4	2,7
- Håndværkspræget arbejde	4,2	2,7	2,8	3,2	4,1	5,3	4,5
- Salgs- og servicearbejde	4,1	4,4	3,6	2,8	3,5	2,7	2,9
- Typisk mindsteløn	2,8	3,5	2,9	3,0	2,7	3,1	2,8
Disponibel lønindkomst							
- Højt kvalifikationsniveau	4,0	3,3	5,8	1,5	1,4	4,3	3,0
- Håndværkspræget arbejde	4,6	1,8	6,5	2,3	3,0	4,6	4,5
- Salgs- og servicearbejde	4,6	3,8	5,1	1,9	2,5	2,7	3,3
- Typisk mindsteløn	3,0	2,5	4,8	2,2	1,9	3,1	3,3
Real lønindkomst							
- Højt kvalifikationsniveau	1,6	1,3	4,6	-0,2	-0,5	2,6	-0,3
- Håndværkspræget arbejde	2,3	-0,2	5,4	0,5	1,2	2,9	1,2
- Salgs- og servicearbejde	2,3	1,7	4,0	0,2	0,7	1,0	0,0
- Typisk mindsteløn	0,6	0,4	3,7	0,4	0,0	1,4	0,0
Anm.: Standardberegningen tager udgangspunkt i niveauet fra DA's StrukturStatistik 2008, som tilbage- skrives med stigningstakter fra DA's KonjunkturStatistik. Helårsfortjeneste er baseret på 37 timers arbejdsuge i hele året (bortset fra ferie- og helligdage). Disponibel indkomst er lønindkomst ekskl. pensionsindbetaling og skat.							
Kilde: Danmarks Statistik (PRIS8) og DA.							

Tabel 6.30

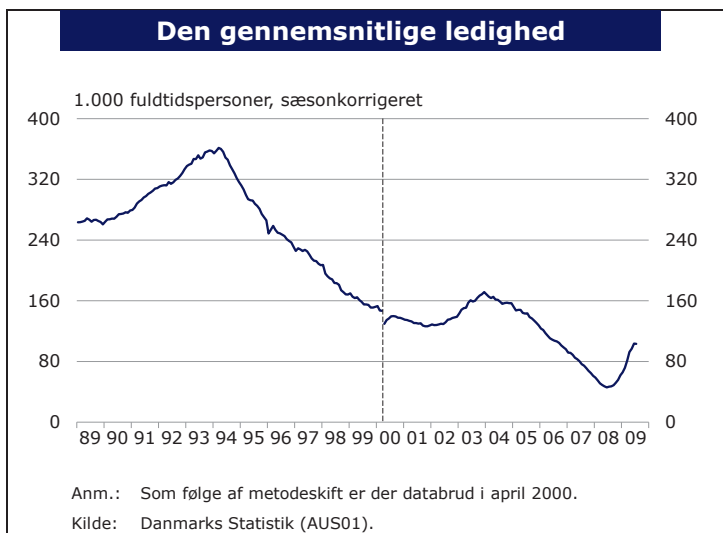
Dækningsgrad ved ledighed							
Pct.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bruttodækningsgrad, inkl. pension							
- Højt kvalifikationsniveau	33,3	32,9	33,0	32,7	32,7	32,6	31,8
- Håndværkspræget arbejde	52,9	53,0	53,1	52,4	51,4	51,4	49,2
- Salgs- og servicearbejde	69,9	69,0	68,5	67,9	67,0	68,7	66,8
- Typisk mindsteløn	80,5	79,9	79,6	79,1	78,7	78,7	78,5
Bruttodækningsgrad, ekskl. pension							
- Højt kvalifikationsniveau	35,4	35,4	35,5	35,8	36,1	36,3	35,3
- Håndværkspræget arbejde	55,1	56,0	56,3	56,2	55,5	55,8	53,6
- Salgs- og servicearbejde	72,4	71,9	72,3	72,4	71,9	73,8	71,9
- Typisk mindsteløn	86,2	86,5	85,8	86,1	86,4	86,3	86,4
Nettodækningsgrad							
- Højt kvalifikationsniveau	47,0	47,0	46,2	46,4	46,7	47,0	45,8
- Håndværkspræget arbejde	64,5	65,4	63,8	63,7	63,0	63,4	60,8
- Salgs- og servicearbejde	81,0	80,6	79,6	79,7	79,3	81,1	78,7
- Typisk mindsteløn	92,5	92,9	91,8	92,1	92,3	92,3	91,7
Anm.: Bruttodækningsgraden er beregnet som dækningsgraden ekskl. ATP for en forsikret ledig i procent af lønindkomsten ekskl. pension for en beskæftiget. Nettodækningsgraden er beregnet som den disponible indkomst for en forsikret ledig i procent af den disponible indkomst for en fuldtidsbeskæftiget. Se anm. til tabel 6.28.							
Kilde: DA (KonjunkturStatistik og StrukturStatistik), Skatteministeriet samt Beskæftigelsesministeriet.							

6.4 Arbejdsstyrke, beskæftigelse og ledighed

Efter at ledigheden har været faldende fra 2004 og frem til sommeren 2008, er denne udvikling siden vendt som følge af den finansielle krise og den globale økonomiske nedtur.

Hvor ledigheden i juni 2008 var godt 46.000 fuldtidspersoner – det laveste niveau i 30 år – er ledigheden siden mere end fordoblet, og niveauet i juli 2009 var 103.000 fuldtidspersoner, jf. figur 6.5.

Figur 6.5

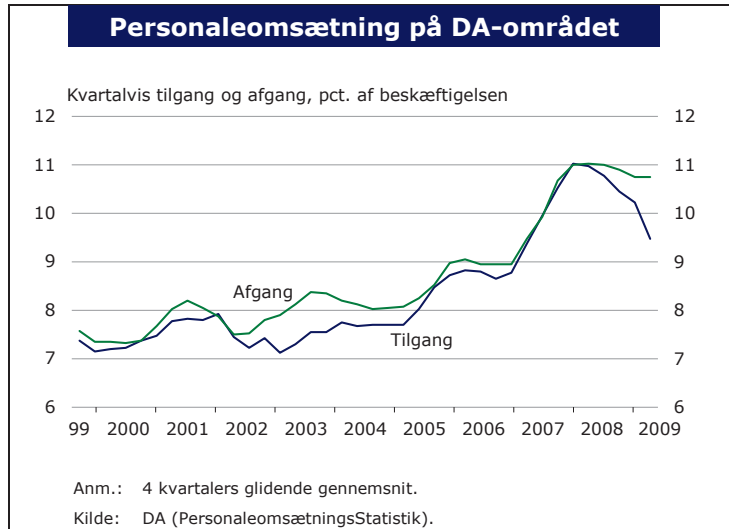

Ledigheden er dog fortsat på et relativt lavt niveau, set i forhold til eksempelvis starten af 2000 årti.

Udviklingen i ledigheden påvirkes blandt andet af personaleomsætningen, hvor afgang fra beskæftigelse i starten af 2009 var på et højere niveau end tilgangen til beskæftigelse.

Tilgangen i beskæftigelsen på DA-området var i 1. kvartal 2009 på niveau med tilgangstallene i 2002, hvor der ligeledes var en tilbagegang i økonomien. Personaleomsætningen i 2007 og 2008 var imidlertid også den højeste i 10 år, jf. figur 6.6.

Figur 6.6

Mobiliteten på det danske arbejdsmarked er således fortsat høj trods stigende ledighed.

Konjunkturtilbagegangen har indebåret, at manglen på arbejdskraft er formindsket kraftigt, jf. Beskæftigelsesministeriet (2009). I de kommende år vil arbejdsstyrken imidlertid falde som følge af, at flere ældre forlader arbejdsmarkedet, samtidig med at antallet af personer i alderen 25-59 år falder.

Først med gennemførelsen af Velfærdsreformen vil billedet vende fra 2019 og frem.

Tabel 6.31

Arbejdsstyrke, beskæftigelse og ledighed					
	Offentlig beskæftigelse	Privat beskæftigelse	Samlet beskæftigelse	Ledige	Arbejds- Styrke
1.000 personer					
2000	811	1.901	2.712	140	2.852
2001	822	1.920	2.742	130	2.873
2002	833	1.913	2.746	132	2.878
2003	829	1.885	2.714	158	2.872
2004	829	1.869	2.698	161	2.858
2005	831	1.896	2.727	141	2.868
2006	834	1.947	2.781	109	2.890
2007	834	2.023	2.857	78	2.935
2008	822	2.053	2.875	52	2.927
Fordeling, pct.					
2000	29,9	70,1	95,1	4,9	100
2001	30,0	70,0	95,5	4,5	100
2002	30,3	69,7	95,4	4,6	100
2003	30,5	69,5	94,5	5,5	100
2004	30,7	69,3	94,4	5,6	100
2005	30,5	69,5	95,1	4,9	100
2006	30,0	70,0	96,2	3,8	100
2007	29,2	70,8	97,3	2,7	100
2008	28,6	71,4	98,2	1,8	100

Anm.: Arbejdsstyrken er her beregnet som beskæftigelse ekskl. orlov plus ledighed og adskiller sig dermed fra Nationalregnskabet. Offentlig beskæftigelse omfatter offentlige og personlige tjenester ekskl. kultur, foreninger og renovation.

Kilde: Danmarks Statistik (Nationalregnskabet) og egne beregninger.

Tabel 6.32

Privat beskæftigelse fordelt på brancher						
	Landbrug m.v.	Frem- stilling	Bygge og anlæg	Service	Øvrige	I alt
1.000 personer						
2000	98	443	166	1.047	148	1.901
2001	95	443	165	1.068	150	1.920
2002	94	431	162	1.069	155	1.913
2003	92	412	161	1.067	153	1.885
2004	88	394	161	1.071	155	1.869
2005	86	386	172	1.095	157	1.896
2006	84	385	182	1.137	158	1.947
2007	85	392	192	1.194	160	2.023
2008	86	399	190	1.215	163	2.053
Fordeling, pct.						
2000	5,1	23,3	8,7	55,1	7,8	100
2001	4,9	23,1	8,6	55,6	7,8	100
2002	4,9	22,6	8,5	55,9	8,1	100
2003	4,9	21,9	8,6	56,6	8,1	100
2004	4,7	21,1	8,6	57,3	8,3	100
2005	4,5	20,3	9,1	57,8	8,3	100
2006	4,3	19,8	9,4	58,4	8,1	100
2007	4,2	19,4	9,5	59,0	7,9	100
2008	4,2	19,4	9,2	59,2	8,0	100
Anm.: Service omfatter handel, hotel, transport, finansiering m.v. Det bemærkes, at denne opgørelse ikke er for fuldtidspersoner og derfor ikke kan sammenlignes med tabellerne i afsnit 6.1.						
Kilde: Danmarks Statistik (NAT18 og AUS01) og egne beregninger.						

Tabel 6.33

Erhvervsfrekvens								
Pct.	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Befolkningen i alt	78,8	78,8	77,8	77,6	77,2	77,4	78,1	79,1
- 16-24 år	68,6	67,5	65,2	63,6	62,8	63,9	65,9	70,9
- 25-49 år	87,4	87,2	86,0	86,0	85,9	86,2	87,1	87,2
- 50-59 år	81,1	81,9	81,9	82,5	82,5	82,7	83,3	83,2
- 60-64 år	33,6	35,2	37,0	37,8	39,1	40,1	41,3	42,5
- 65-69 år	15,2	15,3	15,8	15,1	15,7	17,1	18,0	18,6
Indvandrere								
- Ikke-vestlige lande	51,8	51,8	51,7	53,6	54,7	56,3	59,6	60,7
- Vestlige lande	66,7	66,5	65,5	65,0	65,3	65,5	66,3	66,5
Efterkommere								
- Ikke-vestlige lande	67,1	67,0	64,6	62,9	63,2	64,8	68,6	69,7
- Vestlige lande	78,0	77,6	75,7	75,3	75,0	75,5	76,7	75,0
Anm.: Opgørelsesmetoden blev ændret i 2003. Erhvervsfrekvensen er derved 0,3 pct.point lavere i 2003, end hvis den gamle opgørelsesmetode var videreført.								
Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik (RAS).								

Tabel 6.34

Personaleomsætning på DA-området						
Pct., 2008	Arbejdere		Funktionærer		I alt	
	Tilgang	Afgang	Tilgang	Afgang	Tilgang	Afgang
Fremstillingsvirksomhed	17,3	25,6	17,9	16,4	17,5	22,7
- Nærings- og nydelses middel	19,5	27,5	19,4	17,4	19,5	25,4
- Tekstil og beklædning	20,6	24,7	20,6	19,2	20,6	22,7
- Træ og papir	13,2	27,8	14,6	18,6	13,6	25,6
- Grafisk	22,1	27,2	24,3	19,8	23,6	22,3
- Kemisk, gummi og plast	19,9	22,6	17,6	13,2	18,8	18,0
- Sten, ler og glas	20,5	27,5	14,3	13,6	18,9	23,8
- Jern og metal	22,7	30,5	17,0	17,4	21,4	27,5
- Maskin og elektronik	13,7	21,1	17,5	16,9	15,1	19,9
- Transportmiddel	11,2	20,9	16,7	18,5	12,3	20,4
- Anden fremstilling	13,0	24,5	16,6	14,2	14,3	20,7
Bygge og anlæg	29,8	32,5	19,0	15,3	27,9	29,5
- Bygge- og anlægsvirk- somhed	30,2	33,7	18,3	15,1	28,3	30,6
- Byggeinstallation	28,1	27,5	20,9	16,0	17,7	18,3
Service	34,6	39,3	28,2	27,0	31,1	32,9
- Bilhandel og værkste- der	20,4	20,3	14,7	16,0	17,7	18,3
- Engroshandel	26,2	32,3	19,0	19,4	20,7	22,4
- Detailhandel	51,5	42,1	38,6	37,8	39,8	38,2
- Hotel og restauration	45,1	46,6	21,8	24,8	42,5	44,1
- Transport	28,4	31,6	14,8	13,9	25,1	27,3
- Forretningsservice	47,5	61,7	25,4	19,8	36,7	41,2
DA-området i alt	25,9	32,0	24,5	23,1	25,4	28,4

Anm.: Personaleomsætning belyser tilgang og afgang inden for et kalenderår blandt voksne lønmodtagere på DA-området, dvs. elever og unge indgår ikke. Alle til- og fratrædelsesprocenter beregnes ud fra antallet af tiltrådte, fratrådte og stabile medarbejdere inden for den enkelte virksomhed. En tiltrådt medarbejder defineres som en person, der ikke var på en given virksomhed i 2007, men var der i en kortere eller længere periode i 2008, og omvendt for en fratrådt. En stabil ansat var der i begge år. Alle ansatte vægtes ens uanset beskæftigelsesgrad. Ansatte på virksomheder, der startede/lukkede i 2008, indgår ikke.

Kilde: DA (PersonaleomsætningsStatistik).

Tabel 6.35

Arbejdsstyrkefremskrivning					
1.000 personer	2007	2010	2020	2030	2040
Arbejdsstyrken i alt	2.802	2.810	2.812	2.806	2.760
- 17-24 år	362	373	384	393	411
- 25-49 år	1.604	1.600	1.590	1.574	1.435
- 50-59 år	601	596	593	592	640
- 60-64 år	155	159	158	155	162
- Over 64 år	79	83	87	92	112
Indvandrere	195	207	214	216	226
- Mindre udviklede lande	97	100	103	104	107
- Mere udviklede lande	98	106	111	112	120
Efterkommere	23	24	27	30	67
- Mindre udviklede lande	14	16	18	20	48
- Mere udviklede lande	9	8	9	9	19
- Dansk herkomst	2.584	2.580	2.571	2.560	2.467
Uden for arbejdsstyrken	2.660	2.683	2.706	2.726	2.904
- Under 17 år	362	373	384	393	411
- 17-64 år	1.604	1.600	1.590	1.574	1.435
- Over 64 år	601	596	593	592	640
Forsørgerbrøk	0,95	0,95	0,96	0,97	1,05

Anm.: Arbejdsstyrkefremskrivningen afspejler effekten af aldring, vandringer, fertilitet og dødelighed i DREAM's befolkningsfremskrivning. Opdelingen på mere og mindre udviklede lande bygger på FN's afgrænsning. Forsørgerbrøken er defineret som antal personer uden for arbejdsstyrken i forhold til antal personer i arbejdsstyrken. 2006 er basisår og svarer til RAS-opgørelsen.

Kilde: DREAM-gruppens fremskrivning af befolkning og arbejdsstyrke (2008) og egne beregninger.

Tabel 6.36

Erhvervsdeltagelse i udvalgte lande									
Pct., 2008	Erhvervsfrekvens			Beskæftigelsesfrekvens			Ledighedsprocent		
	Alle	Unge	Ældre	Alle	Unge	Ældre	Alle	Unge	Ældre
Sverige	80,7	45,9	70,3	75,7	56,9	73,0	6,2	19,4	3,8
Danmark	80,9	73,8	69,2	78,4	68,5	57,7	3,1	7,2	2,6
Norge	80,2	58,0	69,3	78,1	62,7	70,0	2,6	7,5	1,0
UK	76,8	56,4	58,2	72,7	65,6	59,9	5,4	14,1	2,8
Holland	78,4	69,2	50,7	76,1	72,3	52,7	3,0	5,6	3,7
Finland	76,9	49,6	56,4	71,9	58,3	59,7	6,3	14,8	5,5
Tyskland	75,9	47,2	53,8	70,2	52,7	58,7	7,6	10,4	8,5
USA	75,3	51,2	62,1	70,9	58,8	64,5	5,8	12,8	3,7
Japan	73,8	41,1	66,3	70,7	44,6	68,8	4,2	7,2	3,6
Frankrig	69,7	30,7	38,2	64,6	37,5	40,1	7,4	18,1	4,6
OECD	70,8	43,7	53,6	66,5	49,9	55,9	6,0	12,4	4,1

Anm.: Unge omfatter 15-24-årige (tal for Norge, Sverige, UK og USA for 16-24-årige). Ældre omfatter 55-64-årige. Opgørelsesmetoden er en anden end for de nationale danske ledighedstal og erhvervsfrekvenser.

Kilde: OECD (Employment Outlook, 2009).

Tabel 6.37

Ledige fordelt regioner							
Ledige i pct. af arbejdsstyrken	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hele landet	5,2	6,2	6,4	5,7	3,8	2,7	1,7
- Hovedstaden	4,7	5,6	5,9	5,3	3,8	3,1	2,0
- Sjælland	5,0	6,0	6,0	5,4	3,5	2,5	1,7
- Syddanmark	5,3	6,5	6,5	5,7	3,5	2,4	1,5
- Midtjylland	5,2	6,1	6,3	5,5	3,5	2,1	1,4
- Nordjylland	6,4	7,5	8,2	7,6	5,4	3,3	2,1

Anm.: Opgørelsesmetoden er ændret, hvilket medfører et databrud fra 2005 til 2006.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger (AUS02).

Tabel 6.38

Ledige fordelt efter alder							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1.000 personer							
I alt	132,5	158,4	160,0	141,1	109,1	78,0	51,6
- 16-24 år	11,8	14,2	13,8	11,5	8,9	6,4	5,5
- 25-29 år	18,5	21,8	20,8	17,2	12,8	9,5	6,7
- 30-39 år	36,8	44,4	44,9	39,1	30,0	22,0	14,4
- 40-49 år	26,0	32,0	33,4	29,9	23,4	17,2	11,8
- 50-59 år	34,7	40,6	41,2	37,8	29,6	19,6	11,2
- 60 år og derover	4,7	5,3	5,8	5,5	4,5	3,4	2,0
Pct. af arbejdsstyrken							
I alt	4,8	5,7	5,8	5,1	3,9	2,8	1,8
- 16-24 år	3,2	4,0	3,9	3,1	2,3	1,6	1,4
- 25-29 år	6,2	7,5	7,4	6,3	4,7	3,6	2,5
- 30-39 år	5,2	6,3	6,5	5,7	4,4	3,3	2,2
- 40-49 år	4,0	4,8	5,0	4,4	3,4	2,4	1,7
- 50-59 år	5,6	6,5	6,7	6,2	4,9	3,3	1,9
- 60 år og derover	3,9	4,2	4,1	3,9	3,0	2,1	1,2

Kilde: Danmarks Statistik (AUS01).

Tabel 6.39

Personer uden ordinær beskæftigelse			
16-64-årige, 1.000 fuldtidspersoner	2007	2008	2009, 1. kv.
Registrerede ledige i alt	77	52	88
- Dagpengemodtagere	61	40	73
- Kontanthjælpsmodtagere	17	12	15
- Feriedagpenge	7	6	4
Vejledning og opkvalificering i alt	40	42	46
- Vejlednings- og afklaringsforløb	10	10	12
- Særligt tilrettelagte projekter og uddannelsesforløb/særligt opkvalificerende forløb	17	20	25
- Ordinær uddannelse	13	12	9
Støttet beskæftigelse	74	81	82
- Virksomhedspraktik eller voksenlærling	17	18	18
- Ansættelse med løntilskud	8	8	7
- Fleks-, skåne- og servicejob	50	55	56
Integrationsuddannelse	2	2	2
Barselsdagpenge m.v.	61	62	57
- Barselsdagpenge	58	60	57
- Orlov til børnepasning	3	2	0
Tilbagetrækning i alt	374	372	372
- Førtdispension	234	235	237
- Efterløn	140	138	136
Øvrige ydelsesmodtagere	159	152	157
- Kontanthjælp	58	56	61
- Introduktionsydelse	1	1	1
- Revalideringsydelse	8	6	6
- Ledighedsydelse	9	8	9
- Sygedagpenge	83	81	80
Personer uden ordinær beskæftigelse i alt	794	769	807
Andel af befolkningen, pct.	22	22	23
Befolkningen (16-64 år)	3.531	3.542	3.558

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Tabel 6.40

Udgifter til offentlig forsørgelse			
16-64-årige, mia. kr.	2008	2009	2010, skøn
Ledige i arbejdsstyrken	7,9	10,3	17,4
- Dagpengemodtagere	7,9	9,7	16,4
- Feriedagpenge	0,0	0,6	1,0
Opkvalificering og støttet beskæftigelse	12,4	14,7	15,3
- Vejledning, opkvalificering og virksomhedspraktik	3,5	3,9	3,6
- Ansættelse med løntilskud	1,0	2,0	1,8
- Løntilskud ved uddannelsesaftaler	0,2	0,1	0,4
- Fleksjob	7,5	8,4	9,1
- Skånejob	0,2	0,2	0,1
- Servicejob	0,1	0,1	0,1
Integrationsuddannelse	0,4	0,4	0,4
Barselsdagpenge m.v.	9,8	9,8	10,1
- Barselsdagpenge	9,6	9,7	9,9
- Orlov til børnepasning	0,2	0,2	0,1
Tilbagetrækning i alt	59,6	59,9	62,2
- Førtidspension	36,2	37,1	39,1
- Efterløn	23,4	22,8	23,1
Øvrige ydelsesmodtagere	22,7	24,3	25,4
- Kontanthjælp	7,1	7,5	10,4
- Introduktionsydelse	0,1	0,2	0,2
- Revalideringsydelse	2,7	2,9	0,0
- Ledighedsydelse	1,3	1,5	1,7
- Sygedagpenge	11,5	12,2	13,0
Udgifter til offentlig forsørgelse i alt	112,9	119,4	130,7

Anm.: Opgørelsen omfatter både kommunale og statslige udgifter til offentlig forsørgelse. Udgifterne til offentlig forsørgelse omfatter ikke driftsudgifter. Kontanthjælp indeholder udgifter til ikke-forsikrede ledige, som er erhvervsdygtige og ikke kan skilles ud. Løntilskud til voksenlærlinge i beskæftigelse er ikke omfattet. Fra 2010 omfatter løntilskud ved uddannelsesaftaler også uddannelsesaftaler for beskæftigede.

Kilde: Forslag til Finanslov for 2010, §§ 15, 17 og 18.

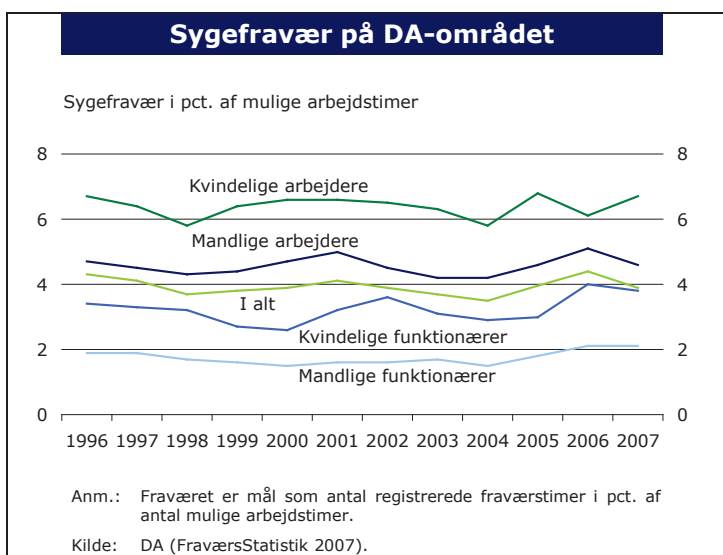
6.5 Fravær fra arbejdsmarkedet

Fraværet på DA-området som følge af sygdom, barsel, arbejdsulykker m.v. udgjorde 5,3 pct. af de samlede antal mulige arbejdstimer i 2007. Heraf udgjorde sygefraværet 3,9 pct.point.

Sygefraværet faldt med 0,5 pct.point i 2007 i forhold til 2006. Det skyldes hovedsageligt et fald for de mandlige arbejdere og de kvindelige funktionærer.

Fraværet er betydeligt højere for arbejdere end for funktionærer. Og både blandt arbejdere og funktionærer er fraværet lavere for mænd end for kvinder, jf. figur 6.7.

Figur 6.7

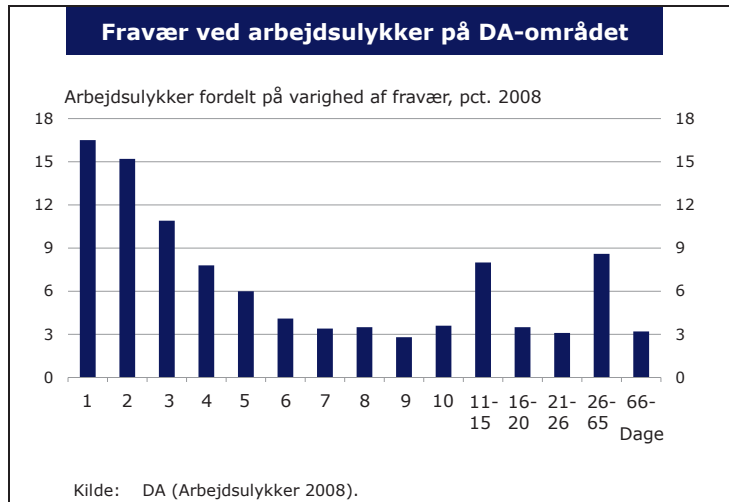

Ansatte med kontorarbejde, proces- og maskinoperatørarbejde samt andet arbejde har typisk det højeste fravær, mens personer med ledelsesarbejde på højt niveau har mindst fravær, jf. tabel 6.42.

I 2008 blev knap 48.500 arbejdsulykker anmeldt til Arbejdstilsynet. Det svarer til 17 anmeldte ulykker pr. 1.000 beskæftigede.

Det gennemsnitlige antal tabte arbejdsdage på DA-området var 12,5 dage pr. ulykke i 2008. Halvdelen af ulykkerne medførte et fravær på op til fire dage, mens tre ud af fire ulykker medførte et fravær på maksimalt 15 dage, jf. figur 6.8.

Figur 6.8

Tabel 6.41

Fravær på DA-området						
Fraværsprocent	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Fravær i alt	5,5	5,2	5,0	5,5	5,8	5,3
Arbejdere	6,4	6,2	6,0	6,7	6,8	6,2
- Mænd	5,4	5,1	5,1	5,6	6,2	5,4
- Kvinder	8,9	9,1	8,0	9,4	8,1	9,0
Funktionærer	4,2	3,8	3,7	3,9	4,3	4,4
- Mænd	2,6	2,6	2,2	2,3	2,7	2,7
- Kvinder	6,6	5,6	5,8	6,2	6,6	7,1
Fordeling af fravær på årsag, pct.point						
Sygefravær	3,9	3,7	3,5	4,0	4,4	3,9
- Børns sygdom	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2
- Arbejdsulykker	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1
- Barsel	0,8	0,7	0,8	0,9	0,7	0,9
- Andet	0,5	0,5	0,4	0,3	0,4	0,2
Anm.: Fraværsprocenten er beregnet som antal registrerede fraværstimer i pct. af mulige arbejds- timer.						
Kilde: DA (Fraværstatistik).						

Tabel 6.42

Fordeling af fravær på DA-området				
Fraværsprocent, 2007	Sygdom		I alt	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Branche				
- Fremstilling	3,6	5,1	4,4	7,8
- Bygge og anlæg	3,6	2,7	4,2	4,3
- Service	3,3	4,9	4,0	8,0
Hovedarbejdsfunktion				
- Ledelsesarbejde på højt niveau	1,0	2,6	1,2	6,5
- Højt kvalifikationsniveau	1,6	2,9	2,4	7,6
- Mellemhøjt kvalifikationsniveau	2,2	3,4	2,9	6,7
- Kontorarbejde	5,2	5,1	6,2	8,1
- Salgs- og servicearbejde	2,5	4,7	2,9	7,4
- Håndværkspræget arbejde	4,1	5,4	4,9	7,7
- Proces- og maskinoperatør	4,4	7,3	5,1	9,6
- Andet arbejde	4,7	6,1	5,5	8,2
Region				
- Hovedstaden	3,4	4,8	4,2	8,1
- Sjælland	3,6	5,0	4,1	7,3
- Syddanmark	3,6	5,1	4,3	7,8
- Midtjylland	3,3	4,9	4,1	7,9
- Nordjylland	3,5	4,8	4,2	7,3

Kilde: DA (FraværsStatistik 2007).

Tabel 6.43

Fraværets struktur på DA-området							
2007	Arbejdere			Funktionærer			I alt
	Mænd	Kvinder	I alt	Mænd	Kvinder	I alt	
Andel af beskæftigede med fravær, pct.	63,3	61,7	62,8	50,6	60,9	55,2	58,9
Fordeling af sygefraværsdage							
- 1 dag	8,8	7,4	8,4	13,9	12,8	13,4	10,3
- 2 dage	13,3	10,3	12,5	17,3	14,7	16,1	13,8
- 3-5 dage	27,4	19,0	25,1	27,2	20,5	24,1	24,7
- 2 uger	11,5	9,6	11,0	8,7	7,3	8,1	9,9
- 3 uger	5,3	5,3	5,3	4,4	4,0	4,2	4,9
- 4 uger	3,9	3,5	3,8	2,8	3,4	3,1	3,5
- Over 4 uger	29,8	45,0	33,9	25,7	37,4	31,2	32,9
Dage							
Fravær pr. beskæftiget	12,0	20,1	13,9	5,9	15,8	9,8	11,8
- Egen sygdom	10,2	14,8	11,2	4,6	8,6	6,1	8,7
- Børns sygdom	0,3	0,5	0,3	0,3	0,6	0,4	0,4
- Arbejdsulykker	0,6	0,6	0,6	0,1	0,0	0,1	0,3
- Barsel	0,4	3,5	1,1	0,7	6,3	2,8	2,0
- Andet	0,5	0,6	0,6	0,3	0,4	0,3	0,4
Sygefravær pr. beskæftiget	10,2	14,8	11,2	4,6	8,6	6,1	8,7
- Under 20 år	8,1	7,4	7,9	4,2	6,0	5,2	6,7
- 20-29 år	11,2	16,5	12,4	5,6	9,9	7,6	10,4
- 30-39 år	10,3	17,0	11,8	4,4	8,6	6,1	8,6
- 40-49 år	9,7	14,5	10,9	4,3	8,0	5,6	8,2
- 50-59 år	10,4	14,7	11,3	5,0	9,3	6,4	9,1
- 60 år eller derover	9,4	9,5	9,4	4,6	7,2	5,2	7,2

Kilde: DA (FraværStatistik 2007).

Tabel 6.44

Sygefravær i sektorer			
Pct., 2007/2008	Mænd	Kvinder	I alt
DA	3,5	4,9	3,9
- Arbejdere	4,6	6,7	5,1
- Funktionærer	2,1	3,8	2,7
Privat sektor	3,5	4,9	4,0
Kommunal sektor	4,4	6,4	5,9
Statslig sektor	3,3	4,7	3,9
Anm.: Fraværet er målt som antal registrerede fraværstimer i pct. af antal mulige arbejdstimer. Tallene for DA og den private sektor er fra 2007, mens tallene for den kommunale og statslige sektor er fra 2008.			
Kilde: Danmarks Statistik (FRA05) og DA (Fraværstatistik 2007).			

Tabel 6.45

Arbejdsulykker og erhvervssygdomme						
Antal sager	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Arbejdsulykker, anmeldt til						
- Arbejdstilsynet	42.139	43.677	47.106	48.703	48.823	48.464
- Arbejdsskadestyrelsen	19.784	20.508	20.348	21.531	20.394	21.620
Arbejdsulykker, anerkendte						
I alt	13.421	9.135	13.018	14.324	16.656	17.161
- Heraf med erstatning	8.597	6.027	7.525	6.179	8.601	8.118
Erhvervssygdomme, anmeldt til						
- Arbejdstilsynet	11.466	12.536	13.913	16.886	17.051	-
- Arbejdsskadestyrelsen	12.376	13.991	16.941	18.367	19.410	19.120
Erhvervssygdomme, anerkendte						
I alt	3.045	2.302	2.648	2.722	4.788	4.689
- Heraf med erstatning	2.709	2.119	2.284	2.171	3.451	3.244
Anm.: Til Arbejdstilsynet skal alle ulykker, der fører til mindst en dags sygefravær ud over skadesdagen, anmeldes. Arbejdstilsynet opgør arbejdsulykkerne efter det år, hvor ulykken er anmeldt og registreret, dvs. registreringsåret. Såfremt der søges erstatning i den pågældende sag, videregives sagen til Arbejdsskadestyrelsen, hvor ulykkerne registreres for året, hvor sagen oprettes. Ulykkesbegrebet er blevet udvidet i 2004, bl.a. til også at omfatte pludselige løfteskader, og derfor kan tallene ikke sammenlignes over tid. Erhvervssygdomme anmeldes hovedsagligt af læger og tandlæger, der har pligt til at anmelde de lidelser, som konstateres eller formodes at skyldes arbejdet, til Arbejdstilsynet samt Arbejdsskadestyrelsen. Arbejdstilsynets opgørelser inddrager kun erhvervssygdomme, hvor der er angivet en diagnose, mens Arbejdsskadestyrelsens statistik omfatter erhvervssygdomme med og uden diagnose. Erhvervssygdomme og anerkendelser heraf er opgjort for anmeldelsesår og afgørelsesår. Kilde: Arbejdstilsynet (Årsopgørelse 2008 og Arbejdsbetingede Lidelser 2002-07) og Arbejdsskadestyrelsen (Arbejdsskadestatistikken 2008).						

Tabel 6.46

Anmeldte arbejdsulykker og ulykkesfrekvens			
	2006	2007	2008
Antal anmeldte arbejdsulykker	48.703	48.823	48.464
- Landbrug	860	894	805
- Fremstilling	12.909	13.525	12.545
- Bygge og anlæg	5.382	5.760	5.732
- Handel	3.981	4.066	4.338
- Hotel og restauration	819	882	837
- Transport m.v.	4.083	4.314	4.402
- IT og telekommunikation	193	199	200
- Forretningsservice	5.871	5.509	6.617
- Offentlige tjenester	4.252	3.974	4.064
- Social og sundhed	8.992	8.440	8.046
- Uoplyst	1.361	1.260	878
Anmeldte arbejdsulykker pr. 1.000 beskæftigede			
Ulykkesfrekvens	17	17	17
- Landbrug	10	11	9
- Fremstilling	29	30	28
- Bygge og anlæg	28	30	30
- Handel	10	10	10
- Hotel og restauration	9	10	9
- Transport m.v.	30	32	32
- IT og telekommunikation	3	3	3
- Forretningsservice	10	9	11
- Offentlige tjenester	13	13	13
- Social og sundhed	18	17	16
Anm.: Ulykker er opgjort for registreringsåret, dvs. det år, de er anmeldt. Da registreringsåret kan adskille sig fra det faktiske år for ulykken, vil den årlige opgørelse indeholde en lille andel ulykker fra året før. Ulykkesfrekvensen er beregnet på baggrund af beskæftigelsesfordelingen fra 2008 for alle tre år. Se desuden anm. til tabel 6.45. Kilde: Arbejdstilsynet (Årsopgørelse 2008) og egne beregninger.			

Tabel 6.47

Arbejdsulykker på DA-området				
Antal fraværsdage pr. ulykke	Fremstilling	Bygge og anlæg	Handel, transport og service	I alt
1998	9,7	10,9	17,3	10,8
1999	10,2	10,0	13,5	10,5
2000	9,7	11,9	14,5	10,5
2001	10,6	11,4	17,3	12,0
2002	10,7	11,7	16,5	12,0
2003	9,8	11,8	14,2	11,0
2004	9,5	11,9	14,3	11,8
2005	10,5	9,8	19,6	11,6
2006	12,5	12,9	15,5	13,0
2007	11,8	15,2	17,7	13,1
2008	11,4	14,1	15,6	12,5

Anm.: Antal fraværsdage er opgjort som gennemsnit pr. ulykke.
Kilde: DA (ArbejdsUlykker).

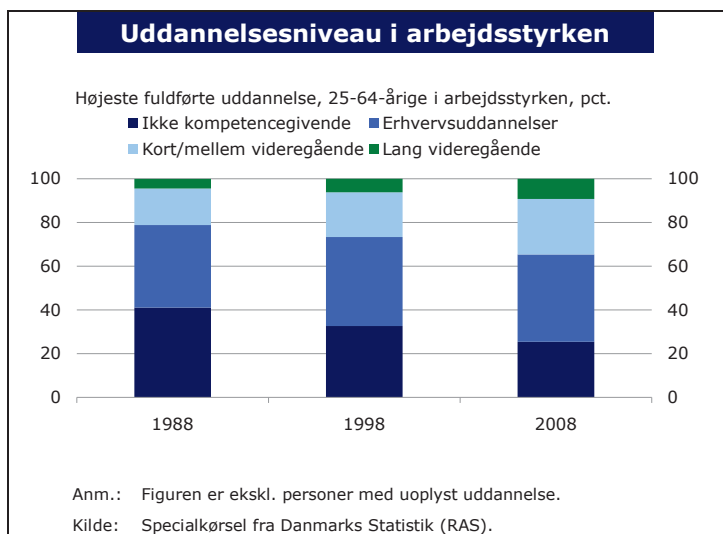
6.6 Uddannelse

Blandt de 25-64-årige i arbejdsstyrken havde 75 pct. en erhvervskompetencegivende uddannelse i 2008. Det er en stigning på 16 pct.point siden 1988.

Stigningen skyldes primært, at flere har fået en videregående uddannelse. I 1988 havde 21 pct. af arbejdsstyrken en videregående uddannelse, mens andelen var steget til 35 pct. i 2008.

Andelen af arbejdsstyrken med en erhvervsfaglig uddannelse er i samme periode steget fra 38 pct. til 40 pct., jf. figur 6.9.

Figur 6.9

I forhold til de øvrige OECD-lande havde Danmark i 2006 den syvendestørste andel af arbejdsstyrken med en lang videregående uddannelse. En fremskrivning viser, at Danmarks placering falder til en 15. plads i 2020, jf. figur 6.10.

Danmark taber uddannelseskøbet

Andel af arbejdsstyrken med videregående uddannelse, pct.

Land	2006 (%)	2020 (%)
Israel	52	52
Canada	50	50
Japan	48	48
USA	45	45
Finland	42	42
New Zealand	40	40
Danmark	38	35
Korea	35	35
Norge	32	32
Australien	30	30
Belgien	28	28
Irland	25	25
Sverige	22	22
Storbritannien	20	20
Holland	18	18
Island	15	15
Schweiz	12	12
Spanien	10	10
Frankrig	8	8
Luxembourg	5	5
Grækenland	2	2

Anm.: Landene i tabellen repræsenterer de 20 OECD-lande, der har de højeste andele af arbejdsstyrken med videregående uddannelse i hhv. 2006 og 2020. Beregningerne for 2020 er baseret på antagelser om uændret erhvervsdeltagelse og uddannelsesmønster for forskellige aldersgrupper. Aldersfordelingen i 2020 er baseret på FN's seneste befolkningsprognose. New Zealand er ikke inkluderet i den seneste befolkningsprognose.

Kilde: OECD, FN samt egne beregninger.

Tabel 6.48

Befolkningens højeste uddannelsesniveau						
Pct., 25-64-årige, 2006	Grund-skole	Ungdoms-uddannelse	KVU/MVU	LVU	Andre/uoplyst	I alt
Danmark	17	48	8	27	0	100
Finland	20	44	16	19	0	100
Frankrig	33	41	11	16	0	100
Holland	27	39	2	28	7	100
Italien	48	38	1	12	1	100
Japan	10	50	18	15	8	100
Norge	21	43	2	31	4	100
Spanien	50	21	9	20	0	100
Sverige	13	54	10	20	3	100
Tyskland	17	52	9	15	7	100
UK	14	55	9	21	1	100
USA	12	38	10	30	10	100

Anm.: Ungdomsuddannelserne omfatter de gymnasiale uddannelser samt erhvervsuddannelserne. KVU, MVU og LVU står for korte, mellemlange og lange videregående uddannelser.

Kilde: OECD (Indicators 2008, Education at a Glance).

Tabel 6.49

Befolkningens uddannelse									
25-64-årige, 2008	Grund- skole	Al- men gym	Erhv. gym	Erhv. udd	KVU	MVU	LVU	Uop- lyst	I alt
	Procent								1.000 pers.
Beskæftigede i alt	18	4	2	39	7	17	11	2	2.346
- Landbrug	28	2	1	37	20	4	3	5	54
- Fremstilling	26	2	2	46	8	7	6	2	339
- Vandforsyning og renovation	40	2	1	42	5	6	3	2	17
- Bygge og anlæg	21	1	1	62	6	5	1	2	156
- Privat service	19	6	3	42	7	8	12	3	1.006
- Off. erhverv	12	4	1	29	5	35	14	1	766
Ledige	34	6	1	30	5	9	11	4	52
Arbejdsstyrken	19	4	2	39	7	16	11	2	2.399
Uden for Arbejdsstyrken	41	5	1	30	3	8	4	7	577
Befolkningen	23	4	2	37	6	15	10	3	2.975

Anm.: Voksen- og efteruddannelse er udeladt, mens lange videregående uddannelser er inklusiv bachelorer. KVU, MVU og LVU står for korte, mellemlange og lange videregående uddannelser. Tallene afviger fra tabel 6.48.

Kilde: Danmarks Statistik (RASU11 OG RASU22).

Tabel 6.50

Elever på de erhvervsfaglige uddannelser								
1.000 elever	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Pædagogisk	1,9	1,6	1,7	1,6	1,4	1,2	0,9	0,9
Handel og kontor	35,5	33,6	33,1	34,3	33,9	35,0	35,2	36,0
Bygge og anlæg	24,1	23,6	24,1	25,2	24,4	26,7	27,9	26,7
Jern og metal	21,8	20,8	20,4	19,9	14,7	14,4	14,3	11,8
Grafisk	2,8	2,5	2,3	2,3	1,8	1,9	1,9	1,5
Håndværk, teknik og industri i øvrigt	2,6	2,7	2,6	2,3	2,5	2,4	2,3	3,8
Service	4,3	4,2	4,4	4,8	9,5	10,1	10,2	10,1
Levnedsmiddel og husholdning	11,2	10,9	10,8	11,2	11,3	10,6	10,1	11,2
Jordbrug og fiskeri	4,0	4,1	4,9	5,6	3,3	3,8	3,8	2,8
Mekanik, transport og logistik	2,5	2,6	2,8	3,0	4,3	4,4	4,7	6,0
Sundhed	13,4	12,9	14,1	14,6	15,0	14,3	13,4	14,3
I alt	124,1	119,5	121,3	125,0	122,2	124,8	124,8	125,1

Anm.: Antal elever er opgjort pr. 1. oktober i året.
Kilde: Danmarks Statistik (U14).

Tabel 6.51

Deltagelse i offentlig voksen- og efteruddannelse					
2007	Årselever	Kursister	Beskæftigede	Ledige	Uden for arbejdsst.
	Antal			Pct.	
Forberedende voksen-undervisning	800	15.390	49	8	43
Almen voksenuddannelse	1.468	48.540	37	5	58
Gymnasiale og erhvervsfaglige enkeltfag	10.413	89.238	55	3	42
- Hf	9.388	79.427	53	3	45
- Hhx	180	820	83	3	14
- Htx	11	120	82	2	17
Handel og kontor	449	5.370	84	3	12
Bygge- og anlæg	8	32	91	0	9
Teknisk og industri	309	3.163	66	5	29
Levnedsmiddel og hush.	56	85	87	5	8
Jordbrug og fiskeri	6	68	75	0	25
Ikke områdespecifikke	6	153	78	1	21
Arbejdsmarkedsuddannelser (AMU)	8.011	557.028	88	4	8
- Industri	1.074	61.062	87	4	9
- Bygge og anlæg m.v.	1.426	78.041	91	3	6
- Handel og kontorer m.v.	5.511	378.089	86	5	9
Offentligt område	806	39.836	96	1	3
Videregående voksenuddannelse	5.004	94.091	91	3	6
Formidling og erhvervsprog	0	0	0	0	0
Samfunds faglig	4.968	93.889	91	3	6
Teknisk	23	124	74	10	15
Jordbrug	13	78	82	0	18
I alt	26.504	804.342	80	4	16

Anm.: Arbejdsmarkedsstatus er opgjort for kursister (og ikke årselever).

Kilde: Danmarks Statistik (VEU22 samt VEU32).

Tabel 6.52

Deltagelse i privat voksen- og efteruddannelse		
Antal deltagere	2001	2007
Ledelse og medarbejderudvikling	72.400	44.100
Jura, økonomi, forskning og finansiering	23.600	23.500
Køb, salg og service	50.000	26.800
Eksport	100	200
Edb	62.900	50.100
Præsentations- og undervisningsteknik	4.100	3.000
Kommunikation og medteknik	6.200	4.200
Miljø og sikkerhed	8.400	8.000
Personlig udvikling og træning	27.100	13.600
Sprog	2.800	3.300
Politik, samarbejde m.m.	49.500	53.400
Offentlig forvaltning	22.300	-
Andet, herunder fagtekniske	41.600	45.200
Almene	14.800	3.100
I alt	385.700	278.500

Kilde: Danmarks Statistik (Konjunkturstatistik for privat voksenuddannelse).

Litteraturliste

Litteraturliste

Albæk, K. (2004). *Om lærepladsspørgsmålet*, memo nr. 212, september 2004, Københavns Universitet.

AE-Rådet (2009), *Store forskelle i danskernes indkomst gennem livet* (http://www.ae.dk/files/AE_forskelle-i-danskernes-indkomst-gennem-livet.pdf), København.

Arbejdsmarkedsstyrelsen (2008), *Ny aftale om tilskud til voksenlærlinge* (<http://www.ams.dk/Presse/Alle-nyheder/Nyheder-2008/Pressemeddelelse-om-aftale-om-voksenlaerli.aspx>).

Bekendtgørelse nr. 1518 af 13. december 2007, *Bekendtgørelse om erhvervsuddannelser*.

Beskæftigelsesministeriet m.fl. (2008), *Tilskudsordningen til voksenlærlinge*, København.

Capacent Epinion (2007), *Capacent Epinion undersøgelse blandt unge mellem 16-30 år – i gang med eller har afbrudt en erhvervsuddannelse*, lavet for DI, september 2007.

Capacent Epinion (2007a), *Capacent Epinion undersøgelse blandt 700 unge mellem 16-25 år*, lavet for DI, september 2007.

CEDEFOP (2008), *Future skill needs in Europe. Medium-term forecast. Synthesis report*, Office for official Publications of the European Communities, Luxembourg.

DI (2009), Interview med virksomhedsfolk i DI, januar 2009.

Egelund, Niels (2008), *PISA og ungdomsuddannelserne 2006*, København.

Epinion A/S (2006), *Bryd Barriererne – En repræsentativ undersøgelse af barriererne og mulighederne for elev- og lærlingepladser i Århus Amt*, november 2006.

Finanslov (2009), *Finanslov for 2009*.

Juul, Ida (2004), *Erhvervsuddannelserne – et forsømt forskningsområde*, Artikel i 'Tidsskrift for arbejdsliv' nr. 4 2004, side 11-24.

OECD (2007), *PISA 2006 Science Competences for Tomorrow's World*.

OECD (2008), *Education at a Glance*, 2008, Paris.

Regeringen (2009), *Danmark i den globale økonomi - Konkurrenceedvneredegørelse 2009*, København.

Undervisningsministeriet (2008), *Uddannelsesaftalen – en sund investering i fremtiden*, København.

Undervisningsministeriet (2008 a), *Notat om dimensioneringen 2009 af social- og sundhedsuddannelsen og den pædagogiske uddannelse*. Sagsnr. 148.60C.031, 3. december 2008, Institutionsstyrelsen.

Undervisningsministeriet (2009), *Bilag 2: Uddannelsesgarantien i erhvervsuddannelserne*, Sagsnr.: 176.23C.121, 2. februar 2009, Afdelingen for erhvervsfaglige uddannelser.

Undervisningsministeriet (2009 a), *Praktikpladssituationen (erhvervsuddannelser) - Indgåede og igangværende aftaler, skolepraktik og praktikpladssøgende* (http://www.uddannelsesstatistik.dk/pls/www_ndb/ndb?z_action=tabel&z_rapportid=11051096)

UNI•C Statistik & Analyse (2008), *Årsstatistik for praktikpladsområdet*, 4. november 2008, København.

UNI•C Statistik & Analyse (2009), *Ungdomsårgangenes kommende uddannelsesniveau - profilresultater 2007*, København.

UNI•C Statistik & Analyse (2009), *Årsstatistik for praktikpladsområdet*, 11. juni 2009, København.

Wilke A/S (2009), Interview med praktikpladssøgende for DA.

ArbejdsMarkedsRapport 2009 handler om erhvervsuddannelser og erhvervsuddannede – og følger elevers gang gennem erhvervsuddannelsessystemet og videre deltagelse på arbejdsmarkedet.

Den erhvervsuddannede arbejdskraft udgør i dag den største medarbejdergruppe i den private sektor, og den andenstørste medarbejdergruppe i den offentlige sektor.

Men med den nuværende udvikling er der udsigt til, at den erhvervsuddannede arbejdsstyrke vil falde markant.

Hvert år begynder mange unge på en erhvervsuddannelse. Men et markant frafald på erhvervsuddannelserne betyder, at flere unge aldrig afslutter uddannelsen - og ender som ufaglærte.

Rapporten viser, at færdigheder fra folkeskolen har afgørende betydning for, om unge gennemfører en erhvervsuddannelse.

DANSK ARBEJDSGIVERFORENING

Vester Voldgade 113

1790 København V

Tlf. 33 38 92 24

daforlag@da.dk

www.daforlag.dk